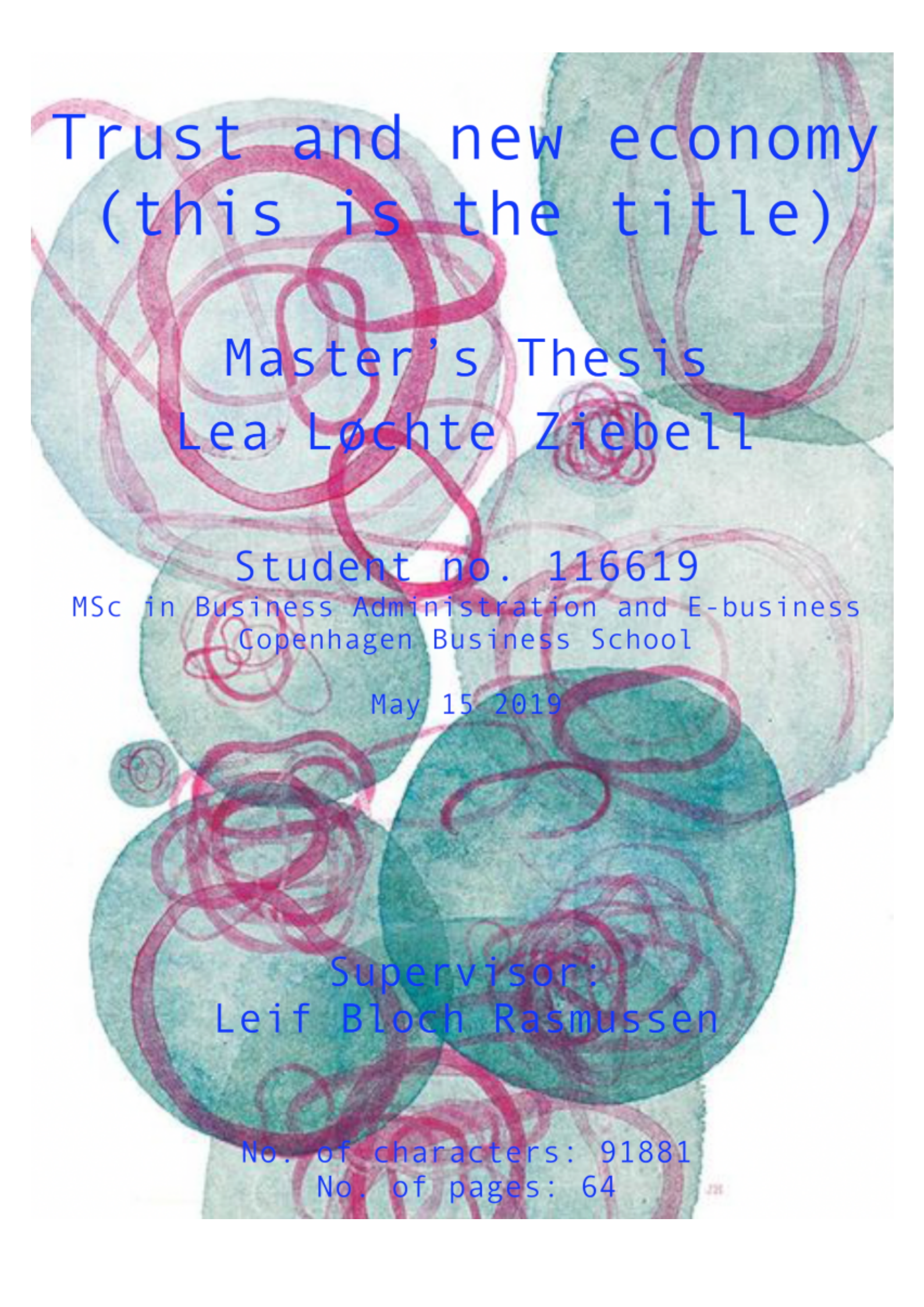

Trust and new economy (this is the title)

Master's Thesis
Lea Løchte Ziebell

Student no. 116619

MSc in Business Administration and E-business
Copenhagen Business School

May 15 2019

Supervisor:
Leif Bloch Rasmussen

No. of characters: 91881

No. of pages: 64

Thanks

I would like to thank the people most prevalent in making this thesis see the light of day:

Emil Rasborg Paulsen, for great advice and backhanded compliments

Morten Boye Amundsen, because artistic genius is always in short supply

Lisa Merete Kristensen, for being my personal Lone Frank, only funnier

Max, Mona and Sigrid, who makes the most sense of all

Leif Bloch Rasmussen, for being just the right supervisor for this project

Lasse Løchte Ziebell, my brother who is wiser than I ever knew

Poul Haacker, because you remind me to be humble and work hard

Nina Krogh, for love and understanding

Louise Balsløv, for real talk and connection

All the strangers who let me pet their dogs

My mum and dad, who have no idea what I'm doing, but support it anyway

Thank you.

Abstract

This Master's Thesis examines the concept of trust related to economy and information technology.

In today's fast paced society we see an increased tendency of people being overworked, despite an immense increase in technological developments. 100 years ago, it was common to think that today we would be working a few days each week, and spending the rest of the time mastering the art of life itself. This is not the case for most people today.

The thesis introduces the concept of pseudo work and compares it to current and historical economist thinkers and paradigms. As a further contemporary take on the subject, social media is discussed with regards to its relationship with work today, seen from a sociological point of view.

The thesis finds that further research on the subject may not be needed in classic terms of academic work, however, it does suggest that we may benefit greatly as individuals and as a society if we decide to change some fundamental flaws of the way we work today. In particular we need to reevaluate how we value and handle trust between all actors in a society, whether it be individuals, companies, technology, or institutions.

Trust and new economy (this is the title)

Table of content

Acknowledgements	1
Abstract	2
PART 1: INTRODUCTION	4
1.1 Introductory essay	4
1.2 Introduction	8
1.3 Concepts and definitions	10
PART 2: FOUNDATION	14
2.1 Theory	14
2.2 Brief economic history	20
2.3 Digital interaction	29
PART 3: BUILDING	32
3.1 The social animal and society	32
3.2 Work, work, work	40
3.3 Economy: From linear take-make-dispose to metabolism and regeneration	47
PART 4: CLOSURE	56
4.1 The problems that remain	56
4.2 Epilogue	60
References	65
Appendix 1: MakeImpact interviews	

PART 1: INTRODUCTION

1.1 Introductory essay

The work on this thesis has been widespread, intense and maybe even a little ideological. Evolving from my current academic background and general life experience came an urge to decipher our modern society and its pitfalls when it comes to human interaction and development. I have been trained as a midwife for some years; I have worked within hospitality and travel; I have worked abroad. In 2014, I entered Copenhagen University, to study Information Science and Cultural Communications. That, eventually, led me to CBS and the E-Business Master's programme. However, I feel less like an IT specialist than ever before, and still like I am only exploring the possibilities and connecting the dots. And important reason for this is probably that my approach towards IT is sociology-based; I am the most interested in what we do with the technology and how it affects us in different ways, more so than I am interested in the specific technical milestones and achievements. I am of course impressed whenever Artificial Intelligence seems to cross a new frontier; or when robotics through machine learning can get better at performing specific tasks. I am not unimpressed. I am merely concerned that we not always consider the effects of our achievements.

In working on this thesis, I have come across several sociological aspects of the use of IT that I found relevant and highly interesting. I saw ways in which I could connect the use of IT to systematic improvements of health care. It became clear - to me - that IT and our use of it may affect way more than just our mood in terms of feedback from online social interaction. Information technology centered around the internet, social media, artificial intelligence and machine learning has indeed changed the world in the past few decades, and will continue to do so. But I was taken aback at the overwhelming possibilities of tackling this issue. I knew I would have to face a specific problem head on, but initially I wanted to fix it all. I wanted to explain how it

was all connected, from the issues I experienced in the health care sector, to the general rise in depression and lifestyle related diseases, to the ethical discussions around artificial intelligence and machine learning, and to an ever increasingly congested planet, which beyond any reasonable doubt is being destroyed by the human race.

However, these are the ideologies and thought processes of a still naïve student, and I would have to focus on asking more simple questions. And try and formulate some sort of solution to a given problem at hand. Not ready to give up on all my pet peeves, I set out to test different setups. I could handle one aspect of technology, while maybe answering this pressing question; and I might be able to just squeeze in a little about the sociological effects thereof... And on I went, with several constellations and burning questions to be answered. Until I realized I would have to be really specific, to not make it a complete blur. And when I saw all of the same signs and effects across different areas, I would have to focus on explaining just one of these, in the hope of it providing a sufficient example to fulfill my desire to explain how we must understand, accept and respect the human aspect and consequences of our use of the technology that helps us, connects us, and seemingly makes life easier.

What very soon became clear, is that information technology is never inherently good or bad. It has no further intention than to execute whatever purpose was build in to it. And in the end it is the consequences of the use that affects people - not the characteristics of the technology.

Despite years of academic training and an intense personal interest in the subject, I found it almost impossible to collect my thoughts and data into a project with a clear outset. Perhaps the interest was almost too big, and the obstacle became, really, to kill several darlings and focus on the outcome. But what outcome was I looking for? What was my problem, how could I solve it, and where was I to go in the process? Breaking it down I realized I could not explain the overall state of the world through words and data crunching alone, and in a simple master's thesis. It was just not the right arena. However, I might be able to pose some of the burning questions that had

emerged. For example, what makes people trust in a technology is a rather broad question. But you can ask them specifically in a certain context, and compare that to existing science on the subject. Et voilà, academia.

As I mentioned, I have indeed not taken the path of least resistance to get where I am today. This has resulted in valuable learning experiences, as well as fun and hardship along the way. And not without importance, it has taught me a great deal about our fast paced society, as I have been able to examine it along the way, as opposed to merely going along with it. Not saying this is a better way to do it, on the contrary; I think if you can manage to live life without asking too many questions, you may be happier, or at least less worried about things that are not even in your periphery. As the idealistic Millennial I am, however, I of course want to use this experience and accumulated knowledge to form a product that may benefit others. Knowing that the average master's thesis is probably read by a handful of people in total, I want this handful to not have wasted their time reading my project. I may not save the world, or even budge it an inch in a more sustainable direction, but if my contribution is at least a joyful and perhaps even slightly learning experience to the few that come across it, it is far better than nothing.

Another extremely large part of finishing this thesis is the fear of completing. Once this is done, I am no longer a student in the academic sense. This has been my identity for so long, that I am actually afraid of what is behind it. At the same time, I can not wait for the change it brings, as I believe changes are important and meaningful.

As for the project at hand, I knew from the get go that I wanted to work on information technology and the trust related to it. Either the trust between users, or trust in the technology - or both. Living in a day and age of internet scammers, platforms that leak user information, people connecting across the planet in the most beautiful ways, and modern man pretty much being able to work from anywhere in the world with a wifi connection, I had to examine how these massive changes in society and interaction was even possible. And trust seemed like an essential part.

As mentioned previously, I do not think that technology itself inherits traits and agendas. At least not yet; the day where artificial intelligence makes it possible for information systems to make societal decisions, it may all be different. For now, as far as I am concerned, we need to establish more sustainable ways of maintaining and developing society. In the current state of affairs, humankind cannot sustain itself due to extensive consumption of natural resources. Planet Earth is a closed ecosystem, and we are probably the most invasive and destructive species this ecosystem has maybe ever seen. We may have achieved hugely impressive acts: just think of going to the Moon and inventing things like pasta and the wheel, but we are also the reason for global warming and the consequences that follows. Therefore it should hold some truth, that with great power comes great responsibility. With combined and intense effort, we were able to put a plug in our self-made hole in the ozone layer. I believe we can do the same to avoid overheating the planet. If not, humankind will probably face extinction, and in due time the planet will heal, and new species will emerge. I may be wrong, but I believe we need not worry about the planet, or about life in general finding a way. But we should indeed worry for the future of humanity. Or go out in a blaze of glory and overconsumption.

To perhaps make it a little easier to understand my starting point, or at least to show gratitude, I would like to mention a number of academic works, works of fiction, and people, that all have inspired me along this education of mine, and in the end has affected this master's thesis. In no particular order:

Aldous Huxley, in particular *Brave New World*

Philip K. Dick: *Do androids dream of electric sheep?*

Laura Storm of *Regenerators*, for speaking to a new generation of leaders

Frederic Leboyer: *Birth without violence*, for highlighting some misunderstandings around modern medicine and obstetrics

Martha Nussbaum, for writing wonderfully about democracy, education, and the general human experience

WALL-E, a 2008 Pixar motion picture depicting a rather dystopian future of a humankind completely immersed in screens

Life, a little known 2017 sci-fi movie by Daniel Espinosa, portraying how violently a species can ensure its own survival

Richard Sennett, for whom I have a profound respect due to his depictions of societal ties and the importance of tactility in human environments

Elinor Ostrom, whose work I came across working on this thesis, and who answered a lot of my questions regarding trust

Chuck Palahniuk, in particular Fight Club due to the exquisite criticism of society, however, his general authorship continues to impress, disgust, provoke and motivate me

Naja Marie Aidt, for mastering writing fiction that creeps under my skin and stays there

Michael Pollan, for communicating so very gently on immensely pressing issues of the current world and society

John Elkington, for being an inspiring authority on corporate responsibility and sustainable development for decades

Without further ado, onto the body of work that is the master's thesis. I hope you will enjoy reading it.

1.2 Introduction

The following chapter aims at increasing and specifying the background and reasons for this project, as well as intention and delimitation. At the end, a *possibility formulation* is offered. For this particular project it does not make sense to introduce a research question, as the overall project has a comprehensive area of study. Asking the important questions are more important than offering yet another solution.

CBS E-Business Programme

3 pillars: Humanities (law), Nature sciences (it), and Social sciences (economy)

The E-business programme at CBS is centered around the three pillars above. It is the intention of this thesis to honor this interdisciplinary approach.

For the duration of my Master's programme, I have been interested in the cross field of sustainability and information technology (it). Former projects involve enhancing a retailer's use of it to reduce food waste, and developing a digital platform that connects businesses with The UN Sustainable Development Goals (SDGs). Currently, I am enrolled as a student intern at SDG Invest, a mutual fund that invests capital based on a thorough screening of companies for financial performance and sustainable business conduct.

The purpose of this project is to discover how people interact with and trust in digital platforms, and how companies can benefit from this. The goal should be to avoid so-called greenwashing in the process, and ensure that what is labelled sustainable is not only perceived as so, but is also in fact sustainable. The reason for this is to establish trust in the companies that earns it, and if possible avoid that other companies or private persons misuse that trust.

I want to research the concept of trust as a basis of the well-functioning of complex systems. In response to the current state of the world, the United Nations has established a set of 17 Sustainable Development Goals in 2015 (UN, 2019), to be achieved by 2030. The major change from the Millennium Development Goals preceding the 2030 goals, is the incorporation of growth. Now, businesses can be measured not only on what they don't do, but more importantly on what they actually do. My assumption is that this will inspire businesses to incorporate sustainable procedures that align with the SDGs. However, greenwashing, a lack of trust, and misinformation are some of the issues that companies face in the wake of practicing sustainable business.

But why even bother with sustainable business practices? Is it not reserved for the idealistic dreamers that do not care about profit? Not anymore. In recent years, there has been an increase in consumer demand for sustainable products, resulting in increased profits for the companies and businesses best able to accommodate this demand.

However important sustainability is for the future of mankind and the planet, what is more important is to examine if what we do is actually beneficial to reach the goals, whether it be sustainable goals or other kinds of progress. For this project, I therefore intend to examine trust, economy and it, to see if this crossfield can provide insights or answers valuable to a more sustainable future.

Possibility formulation

What is the role of trust in relation to economics and work?

1.3 Concepts and definitions

Concepts and definitions used throughout the thesis are declared and explained in the following. Besides clarification, the chapter aims at introducing the reader gently to the scope of the paper.

Economy

Including: circular economy/ecological economy, linear economy

Economy is both the descriptive word for the monetary basis of a society, and also the term that defines the science production and consumption of goods and services. The derivative terms of circular and linear economy are explained, incorporated and discussed in particular through chapters 2.2 and 3.3.

Industry

An industry is the production of goods or related services within an economy. The term will be used throughout the thesis, however, it is most prevalent in chapters 3.2 and 3.3.

Information Technology

The common denominator for primarily digital software and hardware used to connect different users, or to offer users a range of use possibilities. Abbreviated it. For this thesis project, no technology in particular is chosen for analysis, as the paper aims at discussing the relationship between people and it, particularly when it comes to trust. Information technology is primarily analysed and discussed in chapters 2.3 and 3.4.

MakeImpact

Danish startup company based in Copenhagen.

An online community; app platform that aims to empower people to invest based on the UN SDGs (see further down).

This author was an intern during August 2018 - December 2018. During the period (November 2018), 18 hour-long, in-depth interviews for this thesis was conducted using MakeImpact target group individuals as respondents. See appendix 1.

Paradigm

A way of thinking; a system of thoughts and beliefs.

Rhetorical doubles

Value vs Worth

Knowledge vs Wisdom

Wealth vs Welfare

Rhetorical doubles is a term used by this author to describe the distinction between related concepts or words. Words can carry an immense impact, and it can make a world of difference e.g. when discussing work and work-related issues: do you

emphasise the value of the work and the worker's time, or the worth of the work and the worker who performs it?

SDG Invest

Mutual fund investing capital in sustainable companies.

Working with the WEALTH part of the 17 SDGs.

This author is currently an intern at SDG Invest.

Society

Large social group sharing social and spiritual space. See more on society in chapter 3.1.

Sociology

The scientific study of society and its structures and organisation, and of the societal meaning for individuals within. The term was first used by Auguste Comte in the 1830s, proposing a synthetic science uniting all knowledge about human activity.

Sustainability

Maintaining change in a balanced environment. Sustainability is at play at several stages of the thesis, making it appear almost as if it undergoes a metamorphosis; sustainability is analysed and discussed from an economic point of view, but also from a view examining its role in personal, interpersonal and societal relations.

Trust

A core element of this project is the concept of trust.

Wikipedia: Trust, confidence in or dependance on a person or quality. Typically refer to a situation characterized by the following aspects: One party (trustor) is willing to rely on the actions of another party (trustee); the situation is directed to the future.¹

¹ *Wikipedia: Trust*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Trust_\(social_science\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Trust_(social_science))

United Nations and the Sustainable Development Goals

“The United Nations is an international organization founded in 1945. It is currently made up of 193 Member States. The mission and work of the United Nations are guided by the purposes and principles contained in its founding Charter.” (UN, 2019a).

The Sustainable Development Goals, also known as the Global Goals, abbreviated UN SDGs, are a defined set of practical goals for individuals, nations, and businesses to follow and hopefully achieve by 2030 (UN, 2019b).

Image: T-Systems

As the image above symbolises, all of the concepts are connected as in a spider's web. Some closer to each other than others, and some more in the periphery; others in center. The intention is to make them form a purposeful web of knowledge, that will hopefully open up for the possibility of translating (some of it) into wisdom.

PART 2: FOUNDATION

2.1 Theory

This chapter aims at presenting in short the theoretical background for the thesis. It is worth noticing that this thesis project does not restrict itself to academic literature only. This decision has been made in light of the task at hand: the attempt is to examine trust in order to shed a light on connections between people and technology, and eventually discuss the implications on economy. The thesis project being rather hypothetical in essence can by introducing behaviour-centric theory, and later on introduce interviews with respondents, mimic the mechanisms that are hard to predict using theory alone. That being said, it is first and foremost an academic project, and for this reason, academic arguments and reasoning will be continuously present.

In addition to the following bodies of work, chapter 2.2 consists of a brief economic history, promoting those thinkers and economists sourced and selected as relevant for the thesis.

Peter Hesseldahl

We-Economy (2017)

Peter Hesseldahl is a Danish consultant, researcher and journalist. His areas of expertise are the future, technology, environment and culture. Among the many books and articles he has written (e.g. *Den globale organisme*, 2002; *Grib fremtiden: Spilleregler for det 21. århundrede*, 2011), in particular *We-Economy* (2017) seemed an interesting read for this project. The subtitle of the book is “- a new kind of growth, new values, and a new distribution”. As we will learn from the economists in chapter 2.2, growth, value and distribution are essential to discussing economic models and theories. Two chapters of the book will be promoted in

particular: *From broadcasting to interaction*, and *Working for something else than money*.

From broadcasting to interaction

Hesseldahl discuss how a new economy invites the consumer to become a co-creator. The roles in economy are shifting, and in particular the lines between roles are blurring. We have seen recent examples of what is called platform or sharing economy (Uber, Airbnb, et cetera), and Hesseldahl describes this as the breakdown of a clear distinction between producer and consumer, or between the professional and the amateur. Earlier, one provider would supply many customers. Today, people more and more depend on each other to offer solutions for the individual. Each person can therefore become both supplier and buyer, depending on the circumstances. This increases the demand for people to participate, as they can no longer rely on a single provider, but will rely on what could essentially be seen as the forces of a community. Hesseldahl argues that this model will increase democracy.

Working for something else than money

In this chapter, Hesseldahl refers to Ronald Coase (see also chapter 2.2) as predicting that when costs of external resources drop, companies will shrink in size. Instead, companies will source for the right people to each solution they are working on, providing an environment more organic and able to tackle changes. The sharing economy is brought up again as well, but not solely for praise: Hesseldahl argues the importance of considering the meaning of relations, before all work is outsourced to the first and best provider available. If the sharing economy provides easy and affordable access to standard commodities, it is important to consider what may be lost, or at least hard to standardize, during this transaction: connections, authenticity, obligations and commitment, trust, sympathy, forgiveness, tolerance (Hesseldahl, 2017, p. 179).

The argument is further, that it would seem possible that increased automation and productivity should free humans to focus on those values and activities only they can create and enjoy. However, the current economic system does not support this.

Hesseldahl introduces the concept of universal basic income (Danish: borgerløn) as an example of a solution to the changes in economy. In the end, he argues, we are not yet ready for a full implementation of universal basic income, or something in the likes of it. We should however strive for a system that affords the adaptations occurring in a more shifting and complex economy, e.g. flexibility when it comes to employment and roles, not-for-profit initiatives that create value for others, redistribution of accumulated gains to avoid major inequality.

Dennis Nørmark & Anders Fogh Jensen

Pseudoarbejde (2018)

This work is probably the one that immediately stands out the most of the four overall in this chapter. However, reading it and working with it for this project, it has proved to indeed represent valuable points relatable to trust between people and technologies.

Pseudoarbejde translates to Pseudo Work, or Pseudo Labor. For this project, I will refer to pseudo work.

Nørmark is an anthropologist, and Jensen is a philosopher. They have worked on what they refer to as an almost completely taboo subject since 2013; initially referred to as empty work, and during the work on this book it emerged as pseudo work. In short, their work discovers how we, contrary to all beliefs of growing prosperity reducing the need for actual hours spent on work, actually still work more or the same - at least on the surface. A rising number of people describe how the work they are hired to do, actually takes up very little of the time they spent at their workplace. One reason for this may be the habit leftover from industrial society, where the norm is to pay people for the time they spend at work. This seldom correlates well with today's actual work, as it is often e.g. developing solutions. As a consequence, many people create diverging maneuvers that make them look like they are active and productive. Some jobs are still more easily quantifiable in hours than others, of course: the surgeon operating can not pretend he is not operating, as well as the

busdriver will have a hard time pretending he is driving the bus without actually driving the bus.

Pseudo work might come across as laziness. It may imply that the disadvantage of this behaviour lies with the employer, who may seem to receive less than she is paying her employee for. Nørmark & Jensen argues this is not simply the case; pseudo work has far more wide reaching consequences than that. It has devastating effects on the individuals, as it creates an experience of indifference. It creates a culture of pseudo work, essentially building a work culture that contributes with nothing of real value, but instead creates frustration and dissatisfaction.

The authors presents a few arguments to combat pseudo work. As the concept is rather firmly ingrained in the modern workplace, some can seem radical, and may be difficult to implement.

Go home: Workers tend to stay overtime, if other workers do overtime. It is prestigious, and even if the time is spent producing little to no work, the culture demands that you stay.

Don't create solutions: Examples of this include overly complex it systems that only increases bureaucracy. In short: bad solutions.

Don't imitate the others: This relates to the former, and describes not bad solutions, but those that should never have been: solutions to problems that does not exist in the first place.

Stay grounded: Avoid the urge to compete on material symbols, big, unnecessary departments, and communications experts with nothing else to do.

Control your positive mindset: Say no. And stop putting people CC on emails.

Stop interrupting each other: Meetings and conference calls are contagious and very often unnecessary. It becomes a world of Show & Tell instead of Do. Endless meetings, brainstormings and emails become what occupies the time, instead of putting in the work needed to solve a given problem. But meetings make it look like you are busy.

Don't pay people by the hour: You get what you give as an employer. Trust your workers to do their job, or they might succumb to do it as slow as possible if it is just a matter of clocking in and out².

Trust your employees: Distrust creates work whose sole purpose is to satisfy a bureaucratic control scheme.

Nørmark & Jensen offers a solution to make work meaningful again, and this offers some radical, but probably much needed changes. Essentially, people enjoy working, as it provides fulfilment, a sense of meaning, and maybe even joy. Therefore the aim is not to eliminate work, but to bring purpose back into the work people are doing. This is done, among other, by an increase in trust; between leaders and workers, between colleagues, and general having trust in the purpose of the work one is supposed to do.

Elinor Ostrom

Elinor Ostrom (2019), by Pedersen & Svendsen

“There is a five letter word that I would like to repeat, and repeat, and repeat: T R U S T”

The above quote was delivered by Elinor Ostrom upon receiving the Nobel prize in economics on December 8, 2009. Ostrom is the only woman ever to have received the Nobel prize in economics. In all fairness, Ostrom belongs in chapter 2.2 alongside

² Adam Smith is likely not innocent to the existence of this notion; he taught us that worth equals the amount of time put into something.

the other economists, and she is also to be found there. She is nonetheless included with a brief description in the present chapter, as the recent book by Pedersen & Svendsen offers an introduction to her thinking, and the two main questions of her work: What is possible, and what works?

In relation to this thesis project, Ostrom is known to have worked with on the topic of formal and informal rules, and how these shape individual behaviour. Following this, Ostrom argues that individuals are rational. Behaviour, therefore, is shaped by formal and informal rules, as well as rationality. But, rationality is not a static: rational actions are always adapted to the specific situation. Within traditional rational choice analysis, simple models usually depicts some parameters as constants. Ostrom argues that therefore these models are unable to make generalisations, as they will have to consider each situation separately. This is the foundation of her argument of sustainable institutions as well; these must adapt, and it will therefore be impossible to predict or determine a standardized look, outcome or product of said institution.

Trust and reciprocity is not only necessary within the smaller group, but also in society as a whole (Pedersen & Svendsen, 2017, p. 48).

Gert Tinggard Svendsen

Tillid (English: *Trust*, 2012)

The book *Trust* is a rather small book on a large subject. It is part of a series called *Reflections*, which were first published by Aarhus University in 2012 (where this book is also from), and has since then been expanded by 10 books each year. The books in the series all follow the same format; researchers from the university have 60 pages to elaborate on ideas from their area of research, with the intention of introducing the reader to years and years of work in about an hour's worth of reading.

Trust is of course relevant for this thesis, as trust is part of the overall theme. However, the work will seldom be referenced, as it provides more of a background read, than a complete academic underpinning. It has, however, been an important read of its kind.

2.2 Brief economic history

To understand today's economic paradigm, it is relevant to outline what has led up to it, and how it was shaped throughout the 20th century. Of course, an economic paradigm is really just one aspect of any given societal paradigm. Besides that, economy can be said to have a rather brief history as a way of thinking that includes models and policies on its own terms. Compared to medicine, for example, that has been around for thousands of years, and in more controlled frameworks in the western world for at least a millennium. Indeed medicine has seen some downfalls during its time, as well as it have had to reevaluate several times if what was considered the best treatment for an ailment was really worth it, if not directly harmful. Through trial and error medicine has evolved, and as well as economy, it has in part been a product of its time.

In comparison, economy as science, and the thinkers occupied with economy, are largely spawned from their environment. Therefore, starting from who is generally considered the “father of economy”, Adam Smith (1723-1790), and covering some important thinkers since then, it is possible to deduce some of the reasons that can illuminate and explain how economy today relates to trust and it.

Adam Smith

1723-1790

Adam Smith is the author of *The Wealth of Nations* (1776), in general considered his masterpiece. Smith was the one to introduce concepts and notions today considered essential in economic theory; supply and demand, competition, own interest, and

free markets, and is probably the closest thing to a founder of economic science (Nielsen et al., 2018). Smith also coined the concept of “the invisible hand”, the notion that the market will regulate itself based upon the social benefits of an individual’s actions. In particular, Smith claimed that these actions would be in the individual’s interest, and still benefit other individuals and aspects of society, however unintended. These ideas would form what economists and society later referred to as capitalism.

17 years prior to *The Wealth of Nations*, Smith wrote another book titled *The Theory of Moral Sentiments* (1759). It can easily be argued that this book directly contradicts *The Wealth of Nations* in many ways. Sympathy for other people is described as essential to a functioning society, in opposition to the individual’s own interest leading to unintended benefits for others. The disconnect between the two bodies of work was labelled *Das Adam Smith Problem*, and it may be a fairly descriptive example of the simple, yet very complex world we live in (Nielsen et al., 2018).

John Maynard Keynes

1883-1946

Around a century after Smith’s death, John Maynard Keynes is born in Cambridge, and he will eventually grow up to become the grand old man of modern macroeconomics. Keynes in particular studied the forces of government versus private. His masterpiece was *The General Theory of Employment, Interest and Money* (1936). His theory and area of research is far from exhausted, and today it is still possible to continue his work on uncovering the reasons for unemployment. In addition, Keynes was very interested in the arts. He also advocated against the high retribution to be paid by Germany after World War 1, arguing they would never heal from it economically, and that this would eventually destabilise Europe.

Nicholas Georgescu-Roegen

1906-1994

Georgescu-Roegen caught my attention during this thesis project, as he was apparently thinking in ecological terms as the first economist. He managed to

establish ecological economics, and wrote *The Entropy Law and the Economic Process* in 1971, arguing on behalf of natural resources that these would be irreversibly destroyed if they were to be a part of economic activity.

John Kenneth Galbraith

1908-2006

Galbraith represented a critique of the over-abundant society. He was largely focused on reaching out to the public, as he interfered in political debate. For this he was academically looked down upon. He wrote *The Affluent Society* in 1958, and in this opus argued that current dominant economic theories were outdated.

Kenneth Boulding

1910-1993

Boulding believed that “*economic theory is not without values; it is a moral science*”.

Maybe as a result thereof he spoke of the dichotomy of love and hate, good and bad, and that economy is not free of this moral battle. He also looked to link economy to other disciplines, and was for example active in anti Vietnam war protests. In relation to the ecological economy, he also saw economy as a part of something bigger, and has been quoted for stating the following: “*Anyone who believes in indefinite growth in anything physical, on a physically finite planet, is either mad or an economist.*” Boulding was nominated for the Nobel prize in economics, as well as the Nobel Peace Prize.

Ronald Coase

1910-2013

Recipient of the Nobel prize in economy in 1991. Wrote *The Nature of the Firm* in 1937, and *The Problem of Social Cost* in 1960.

Ronald Coase has a few rather important points relevant for this thesis. He is discussing the need for economy as a science to change, comparing it to how other sciences has undergone changes. Besides that he describes the function of

transaction costs, which are very interesting in a modern setting where information technology can lower these, or exchange them for data.

Coase has famously said that “*If you torture the data long enough, it will confess*”, and this way of thinking in particular can be translated into the interaction between companies and customers using information technology; as this thesis project examines, data regarding users may affect other users, and if you are able to manipulate data, you can manipulate your customers.

Milton Friedman

1912-2006

Friedman is equivalent to monetarism, the economist approach where only money counts. He was a neoliberalist, and advocated Individual freedom and the right for every individual to follow their own advantages. Friedman would argue that “the free market does not discriminate”. He wrote *Capitalism and Freedom* (1962).

Robert Solow

1924-

Solow is considered to have “invented” economic growth (Nielsen et al., 2018). He is also quoted to have said that “*the world can, in effect, get along without natural resources, so exhaustion is just an event, not a catastrophe.*” Solow may not be wrong on this. However, you could argue that humanity would face an impossible future with a full depletion of natural resources. But the world being the planet would probably do fine, given the right amount of time to get rid of the last surviving humans depleting its current ecosystem completely.

Elinor Ostrom

1933-2012

Ostrom is the only woman to ever have received the Nobel prize in economics (2009).

Her work is centered around the concept of trust and its influence on economy. She has studied polycentric commons to establish the mechanisms at play, and from this she has been able to present a third way between private ownership and state

ownership. Polycentric commons describes how a group of individuals manages common resources. Her point on this is, that instead of simple, mathematical models, we must adhere to the complexity of reality.

Amartya Sen

1933-

Sen is determined to restore the ethical dimension of economic discussions. From personal experience he saw that famine is a broad economic problem related to distribution of resources, and overall societal structures. In addition, he has done work on social choice theory. He has worked with Martha Nussbaum on capabilities, meaning that instead of measuring what a person has, focus is on what a person can do. He wrote “*Development as Freedom*” in 1999.

Richard Layard

1934-

Layard may be one of the economists whose essential work is closest to the humanities. Layard argues that “*people need to be needed*”. He also manages to make a valid argument that, in time, happiness does not increase proportionally with an increase in money. Layard founded the *Action for Happiness* organisation.

Tim Jackson

1957-

Jackson works on a concept of “prosperity without growth”. In his view, economic thinkers are illiterates when it comes to understanding the closed ecological system the world is, even in an economic view. He is working on new economic policies, including unconditional basic income, a focus on resources, green BNP, et cetera. Even if he never mentions circular economy directly, his thoughts are relevant for the rise in business looking to incorporate some sort of circularity.

Thomas Piketty

1971-

Piketty became an instant bestselling author with his book *Capital in the Twenty-First Century* in 2013. In the book he describes a growing global inequality, and argues for a total restructuring of the economic system. Piketty argues that economy is unchangeably intertwined with politics.

Why promote these economists

These particular economists are highlighted for this thesis for their relevance to the subject. Some are more commonly well known than others, and some are included basically for their overall influence. I have chosen to include a handful of ecologically oriented economists, as I consider them a sort of a silver lining to an otherwise not very planet-as-an-ecosystem economic approach generally applied.

Trust and information technology

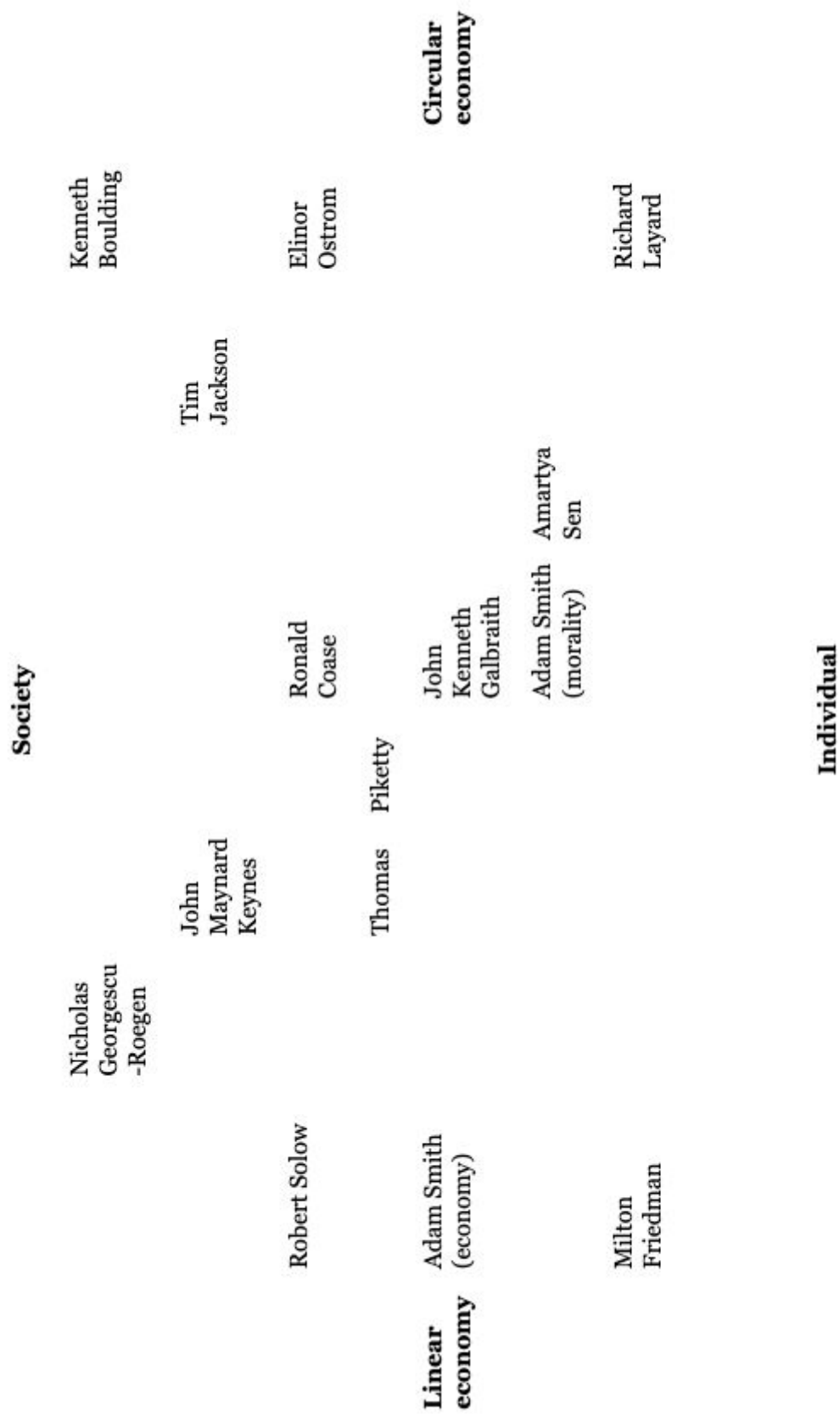
This thesis intends to examine the concept of trust between people and information technology. The total framework therefore being somewhat in the sphere of economy, modern day information technology, and human behaviour. Therefore, when we discuss trust as a concept, it is from the definition outlined in chapter 1.5, and within this framework. Trust can seem like a somewhat intangible concept, even if we can all relate to it, and we most often know when we are sure we trust in someone or something. But still, it can be hard to pinpoint what exactly makes a person feel trust. And to not try and cover every aspect and implication of trust, we will dwell on trust in relation to IT and economy - and the people involved in or using it.

Information technology, therefore, will be viewed and examined across the scientific traditions introduced in the framework of this paper. None of the economists mention information technology in particular, but as they describe systems and models, it can be comparable to some aspects of information technology.

Complexity

Below I have produced a 2-dimensional matrix of the economists introduced in this chapter. As complexity increases during this paper, I have found it relevant to

include this matrix still, as to not miss some early steps in development, that are maybe essential to understand the outcome, or at least the progression.

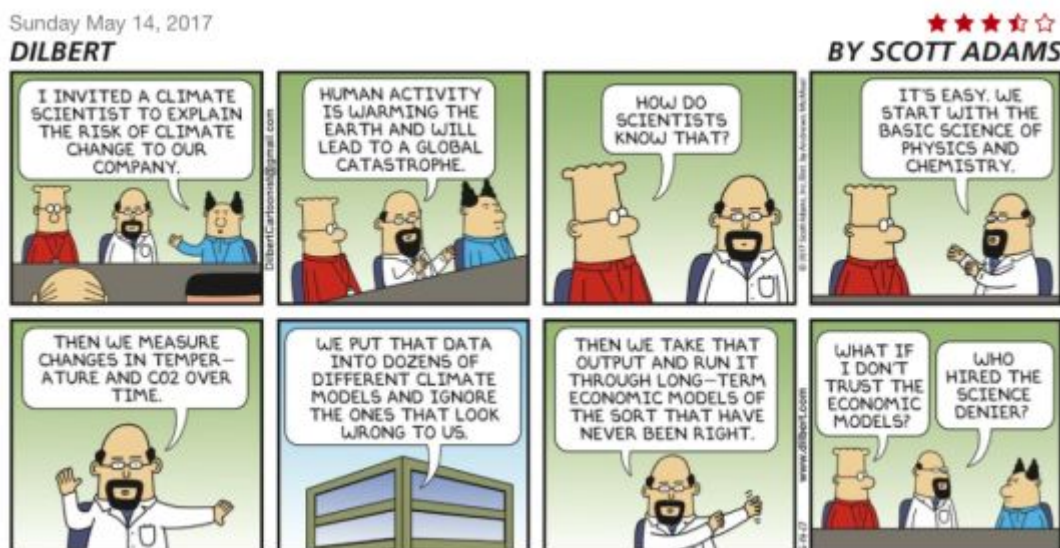

From Adam Smith to the Sustainable Development Goals

From the birth of capitalism as a concept, up until today, we have seen what has shaped society and the economy. This is important to further understand the challenges we are facing today when it comes to changes in economy, and the accompanying changes in relationships between people, society, work and it .

Lastly, for this chapter, I will mention the Sustainable Development Goals, as they are a part of the overall framework of the thesis. The goals are political more than they are solely an economic theory. And as Piketty describes, economy and politics are intertwined. One important distinction of the UN SDGs, as they are colloquially abbreviated, is that they have incorporated growth factors, and therefore the possibility for both countries and companies to act on the global challenges we are facing.

That being said, growth may not be the answer to the global crisis, or any other issue for that matter. As Georgescu-Roegen in particular contributes, entropy may cause irreversible damage in a closed system. As the planet is a closed system, there is no such thing as unlimited growth. Jackson contributes that it may be time to consider prosperity without growth. This would imply thinking of value creation differently than we do today, and in particular how we value work - and how we work.

2.3 Digital interaction

This entire project emerged from a desire to analyse and discuss trust in technology. In an early iteration of work, the purpose was to introduce and examine blockchain, since this particular technology is rumoured to be trustworthy based on its inherent qualities. As the project progressed, it became clear that blockchain technology did not necessarily qualify for the center stage in an effort to discuss trust in technology. On the contrary, it seemed to be relevant to discuss the more general approach that people today have towards technology, and what may be some common denominators for trusting a technology or discarding it. After all, the technology should assist human existence, not define or restrict it.

In chapter 2.2, a 2-dimensional matrix of economist thinkers was introduced. Producing that matrix revealed that it was anything but simple to insert complex thoughts and ideas into a rather simple 2 by 2 matrix. It does provide an overview, but it lacks to illustrate the more complex connections between economists, theories, and the different periods of time they act within.

This chapter's focus is to briefly define and explain some of the complex interactions between individuals today, in particular those that take place using information technology such as the internet or social media. It will be elaborated on to the concept of pseudo work (chapter 2.1; Nørmark & Jensen, 2017) to examine if our work life is somehow affected by the way we are communicating and interacting on social media.

To further develop a model that can hold more complexity, or more dimensions, than the 2 by 2 matrix, it is possible to draw inspiration from mathematics. Take for example the torus³. A spatial, geometric shape, that describes the mathematical relationships between different points of energy. If we were to imagine putting the

³ <https://da.wikipedia.org/wiki/Torus>

economists in a torus model, it would be possible to see how, and not to mention when, they would digress from each other, as well as when they would meet in unison.

As a recommendation for further illustration, I would advise to watch this short video on youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=noRbR3Fbg2I>

(Provider: Nils Humano. Title: Nassim Haramein The Universal Pattern TORUS)

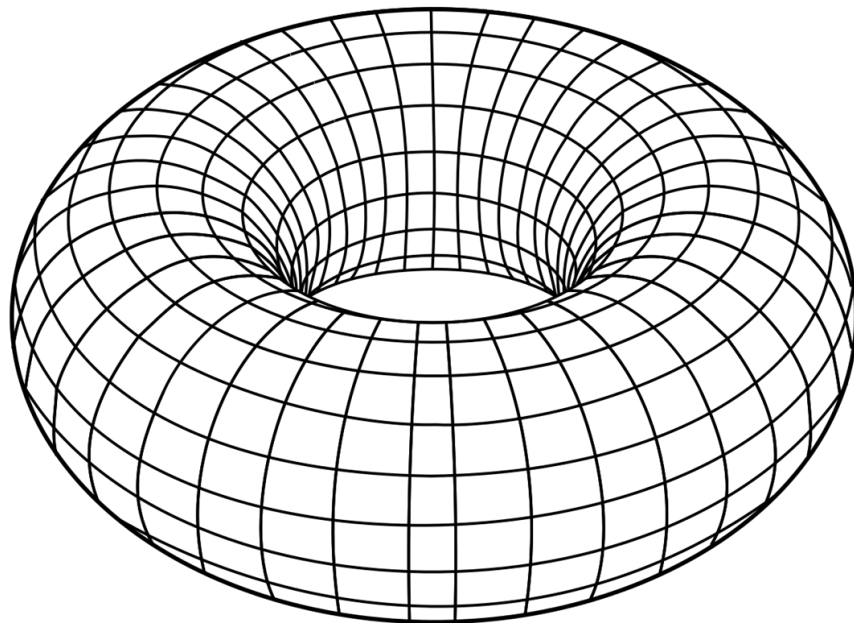

Image: torus, by kisspng

If we consider interaction on social media to be portrayed in a torus, bearing in mind that the model is dynamic and affords for points of energy to move, it would illustrate well how social media imitates and expands regular face-to-face interaction. What it further does, is show how digital interaction can be more easily separated from time

and space⁴ than for example regular mail or phone calls, but will still be a part of a system; it is unable to exist on its own to make any sense.

As Nørmark & Jensen (2017) explains, our work life today has been taken over by a grave amount of what they describe as pseudo work. Some of this work is initiated by the simple idea of imitation: once enough people start to answer work emails late at night, others will follow. A lot of the time the people they study are unable to explain what they do at their job, or why it is important to get it done. Most of them rely on mechanics inherited from industrial society and the way work was organised then.

Connecting these findings to social media, we see how people will sometimes mindlessly trust in a social media provider if enough of their peers do. When asked upon why they are giving time and attention to a certain medium, they may answer that it gives them joy, or it helps them connect. In all fairness, this is of course also a product of interaction on social media.

What seems to be forgotten, are the transaction costs. Coase has described how different circumstances can influence transaction costs, and furthermore how and why these are relevant sociologically speaking. What is essential is, that any form of transaction incorporates a cost. It may be time, money, or a third commodity. What seems to be forgotten in the way we use social media today is, that if we do not cover the transaction costs, someone else does. And they may cover it using the user's data and/or attention as currency. We have seen an example of this recently, when Cambridge Analytica was discovered to have harvested personal data from millions of Facebook-users and used it for political advertising⁵.

To put it bluntly: on social media, if something is free, it means you are the product.

⁴ This is the simple notion that you can communicate easily with people across the globe in an instant, as well as you are able to delay communication by sending a letter or an email instead of making a phone call.

⁵https://en.wikipedia.org/wiki/Facebook%E2%80%93Cambridge_Analytica_data_scandal

PART 3: BUILDING

3.1 The social animal and society

In this chapter, I will connect data on private impact investing obtained in 18 in-depth interviews conducted in November 2018 while working with MakeImpact, with the concept of trust in society. The notion of a society will be explored using Ostrom, as well as the “theory” of mycelium will be introduced to provide another view of society. The social animal referred to in the chapter title is of course the human.

Results from MakeImpact interviews

During the period August 2018 - December 2018, I was an intern at MakeImpact, a Danish startup based in Copenhagen. I was interning as a part of obtaining my master’s degree at CBS. The goal of MakeImpact was, and is, to empower people to invest capital based on global companies’ work with sustainability, in particular the Sustainable Development Goals (UN, 2019b). As a part of my work at MakeImpact, I was in charge of research interviews conducted with people within our main target group. During November 2018, we conducted 18 in depth interviews (Appendix 1; Kvale & Brinkmann, 2015).

At a group R&D meeting in December, the results were condensed and presented to the rest of the team. Below is what was discovered during the interviews and working with the data obtained. Three key takeaways emerged, that seemed vital to the further development of the platform:

- 1: Financial key figures
- 2: Impact
- 3: Filtering

1: Financial key figures

Close to 100% of our respondents were adamant about how financial returns were important. Where they to invest, it would be the most important aspect. While most of them found impact investing interesting as well, they were not interested in investing in shares if it was not with a financial return in sight. For MakeImpact, this meant that the app platform must reflect the publicly available data regarding companies' financial performance, to make sure that our target audience would be able to make a decision based on their core beliefs and desires.

2: Impact

Apart from financial returns, a significant part of our respondents mentioned that were they to invest with both financial returns and sustainability in focus, even if they had chosen the companies from the MakeImpact platform, they would like to know that their investments were working towards the particular SDGs they were supporting. As MakeImpact did not then, nor has today, a permission to make financial advice, the issue would be to present how the companies were in fact doing this, without it being financial advice from MakeImpact's part.

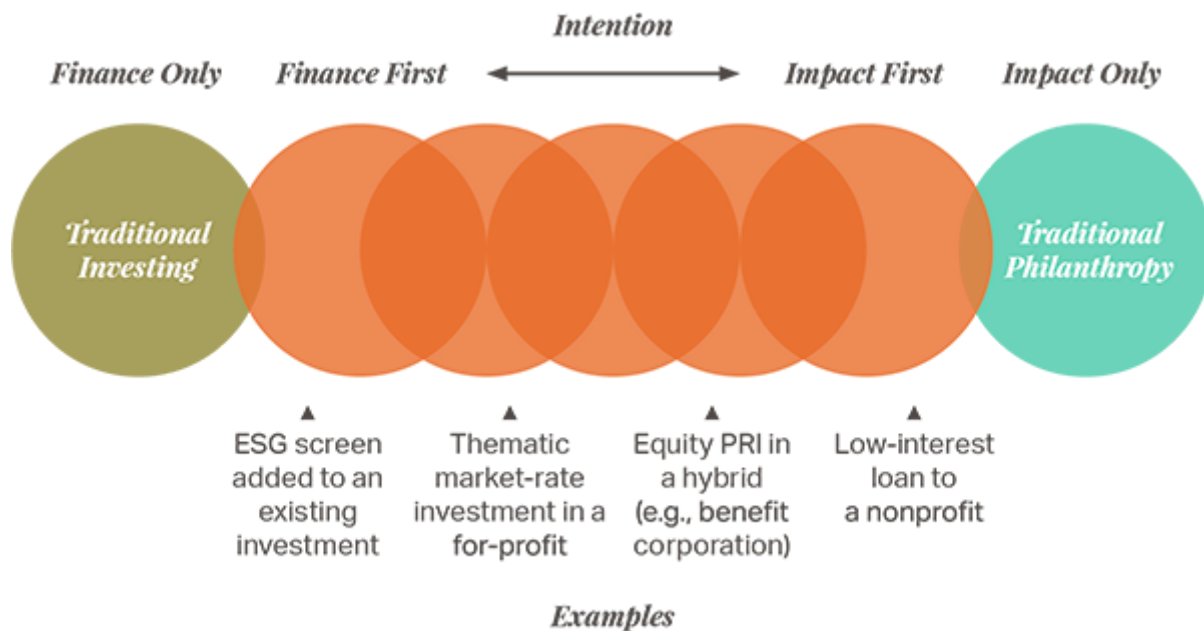
3: Filtering

The respondents had different views on filtering in the MakeImpact app when it came to the display of companies. Some were interested in viewing companies that supported as many SDGs as possible; others were interested in those that had focused their efforts to a few SDGs. Filtering was therefore a mostly technical aspect of developing the MakeImpact app, nonetheless it was important since our respondents are used to all sorts of digital filtering: on web searches, social media, commercials and so on.

Examples from the interviews will be used later in this chapter to illustrate, analyse and discuss the issues raised in this thesis' possibility formulation.

Impact Investing

In essence, what MakeImpact aims at, is presenting opportunities of impact investing to private investors. Impact investing is descriptive of financial investments situated somewhere between traditional investing and traditional philanthropy.

Model retrieved from report: Ziebell, L. L.

As impact investing is not an exact science, it can take the form of a finance first point of view with an added ESG⁶ screening, to complete non-profit investments, and still be labelled impact investing. This is often an issue of transparency today, as many investment funds and pension funds are interested in reaching customers with an impact mindset, and they are able to do so with a wide variety of different products. Some are closer to traditional investing (left side of the above illustration), and may therefore include sectors, and companies within these sectors, generally not considered sustainable, such as fossil fuels and mining. Others are closer to classic philanthropy, and may not provide a competitive financial return. However, my current internship in SDG Invest has taught me that there are changes occurring in the financial market that are likely to affect sustainable investments positively. The

⁶ ESG is an abbreviation of Environmental, Social and Governance, an accounting framework coined by John Elkington. The idea is that instead of a traditional, economic-only bottomline, you analyse a company on a triple bottom line of ESG parameters (Seretis & Thwing, 2018).

SDGs are one factor for this, and sustainable development in a number of sectors is another.

Trust in society

As Ostrom describes, a common trust is essential to the optimal outcome of polycentric commons. Polycentric commons are smaller groups within a society with a set of shared assets to be distributed. It can easily be argued that each member will try to look out for themselves first and foremost. Ostrom's research showed that the contrary was most often the case; each member would essentially do what was best for the common. One of her research cases involved watering resources in California; others were centered around grazing cattle on shared land. Even if one farmer would benefit personally if he was able to retrieve more water, or a higher number of cattle grazing, there was an awareness that depletion of resources, whomever was responsible, would be detrimental for all in the end - including himself.

Image: Johnson, J.

The human is a social animal. As well as many fellow animals inhabiting Planet Earth, our species rely on a society and a connection between its members. Even if our minds are capable of both understanding and developing complex fantasies and realities, for now, we are still relying on connection for our society to function. As

with Ostrom's polycentric commons, there is a probability that we are best off if we are able to assess and consider the group we are part of. Following this thought will incline that even if we are able to understand the sheer size of the world, and the total human population, we will always have a closer group that we feel more related to, than those further from us.

One of our respondents in the MakeImpact interviews had grown up in Africa (Ghana and Kenya), and had seen some of the consequences of poverty and social inequality (Appendix 1, Interview 6: Dorthé). This had made her aware of consequences for what you could describe as a polycentric common she was not a part of, and Dorthé was one of our respondents most inclined to invest with an impact (Appendix 1: 6.8). She explained this with the notion that she was taught to help others, and had a firm belief that “doing the right thing” would be the most beneficial in the long run.

Image: Noisily Festival

The mycelium of society (and it)

*“Mycelium is the vegetative part of a fungus or fungus-like bacterial colony, consisting of a mass of branching, thread-like hyphae”*⁷. In other words, mycelium is the connective root tissue of fungi and bacteria, and can range in size from minuscule to extremely widespread.

I came across the notions of mycelium in a business context for the first time at a conference in Nordhavn in 2019⁸. Laura Storm, Danish leader and entrepreneur, whom I have experienced several times at conferences and talks (including one at Copenhagen Business School, October 4 2018), is working to introduce a new paradigm within business: trust in the wisdom of nature. Storm argues that introducing a holistic approach to business and leadership will greatly improve both sustainability⁹ of the business itself and the environment surrounding it, as well as provide an environment suitable for work that is inherently worth doing, in both economic and social terms. When compared to Ostrom's work on polycentric commons, there are some important similarities. Both consider the distribution of goods and/or efforts to achieve a goal that benefits the community, as well as it supports the individual. Storm and Ostrom are both examining ecosystems, but from different perspectives. With Storm, the argument is to change the current business ecosystem from within. This is an active and progressive take on a new business model. Whereas Ostrom deducts that progressive and beneficial results, that are rewarding an entire group or community, comes from a set of actions derived from sustainable behaviour.

Why is this relevant for building an app for impact investing: because the technology itself is highly dependent on having users in the first place, but also that these users interact and recommend it to each other. The fungal mycelium is being compared to the internet (Fleming, 2014), as it enables plants to communicate. In the same way as

⁷ Wikipedia, <https://en.wikipedia.org/wiki/Mycelium>

⁸ Bæredygtig Bundlinje Live, 21. marts 2019, Docken, Arrangør: Gate 21.

<https://www.gate21.dk/kalender/baeredygtig-bundlinje-live/>

⁹ In this case, it is worth noting that “sustainability” should be read in its literal form; for a company to be sustainable is also a question of it surviving and thriving, in opposition to succumb to competitors.

we look to those in our close and extended networks for support, advice and inspiration, plants are apparently able to do something similar. It is even argued that they are able to distribute nutrients between them (ibid.).

Image: VICE

What does it mean to MakeImpact on society

As for the respondents in the MakeImpact interviews, a few learnings emerged in relation to societal ties and trusting the others.

One respondent, when asked how he would describe impact investing, answered the following: *“Something that has either social or environmental sustainability.”* (Steffen, appendix 1: 8.7). The tendency to distinguish the two was apparent with Kevin as well: *“When I think of sustainability, I probably mostly think of environmental sustainability, and not so much on social and economic sustainability.”* (Appendix 1: 5.10). Both respondents acknowledge the existence of a social dimension to sustainability, but none of them are considering sustainability

holistically (Storm, 2018; 2019). This is in part contributable to the framing of the interviews, and the context of discussing investing. One thing we asked them was to make choices based on e.g. personal beliefs, and this establishes a mindset of either/or. Earlier in his interview, Kevin had expressed the following when we asked about investments, sustainability and financial return: *“Well, that’s how society think about investments. So yeah, of course I consider it an economic return, that’s how society has taught me and everyone else to think about what I should get out of investing.”* (Appendix 1: 5.3). This expression is illustrative of Storm’s point of the current paradigm needing to change from the inside out to achieve a society that supports businesses and individuals to function with more than an economic bottom line as a parameter for success.

We asked the respondents how they considered impact investing in a societal context, and what it meant to them as individuals in a society. Some responses had a generic character: *“(Sustainable investments) is something that does good for me, as well as for society and the world.”* (Dorthe, appendix 1: 6.7). However, Dorthe elaborates on her answer, and compares her values and opinions to the knowledge she has on society and economy in relation to the distribution of goods: *“The less money society needs to spend on (one thing), the more there is to spend on other things. And my boyfriend, for example, he is a paramedic. And in his experience, it is 2% of society that spend 80% of the money. (...) So for me it’s not about making as much money as possible, but instead about using them as sensibly as possible.”* (Appendix 1: 6.8). As in Ostrom’s description of polycentric commons, Dorthe expresses how she values that the money is spent where they are most needed for the common good.

The SDGs are described by one respondent as making it easier for citizens in a society to understand the global challenges: *“(...) The global goals are great, because they make it rather tangible for consumers, for the population, for citizens in a society to understand what it is, and at the same time it sets a goal for all countries to commit to to better.”* (Steffen, appendix 1: 8.8).

Social media is mentioned as well (Appendix 1: 1.12; 5.13; 16.13), mainly for marketing purposes and sharing. The aim for the creators of MakeImpact is to get people to share the app or information about the app with their peers and network. This connects to the way we consume information on social media today; it functions as an extended village, and even if the full stretch of a given individual's network includes hundreds, thousands, or more, we have a tendency to rely on "old-fashioned" means of communication, in this case word of mouth. The way that the internet and social media can potentiate word of mouth is overwhelming, and it is possible that it reduces the quality of the content. Word of mouth is based on trust in the specific sender. On social media and the internet, one specific sender is replaced by the wisdom of the crowd. There is a tendency to rely on the same initial trust, however, trusting in a person is remarkably different than trusting a crowd. As described in 1.5, trust is comparable to a contract between two parties, and if one party is considerably larger than the other, and obviously consists of countless individuals, it is a lot more troubling to establish where or with whom the final responsibility lies.

3.2 Work, work, work

In this chapter, we will examine how humans have developed their way of working, and the bilateral relationship that exists between humans and companies; between worker and employer. The concept of pseudo work was introduced in chapter 2.1. In this chapter, the aim is to connect this concept to the issue of the thesis, and analyse and discuss possible solutions to these issues.

As this thesis includes work on sustainability, impact investing, and economy, it is also relevant to look to a few more traditional aspects of company policies relevant for these. Impact investing, for example, is prevalent at both company and society level these years, due to increasing global changes in climate, equality and income. It is however not a new notion that companies can take responsibility, or be held

responsible, in matters that extend outside their core business or product. Since the 1990's, Corporate Social Responsibility (CSR) has been a steadfast part of most companies' business DNA. Therefore, a few remarks on CSR have been included below.

Next, a brief introduction to actor-network theory (ANT) is included. ANT is a theoretical and methodological approach to social theory, and it is descriptive of a social and natural world of constantly shifting relationships gathered in networks. This theory is included to serve as an academic analogy to the mycelium "theory" introduced in chapter 3.1.

Corporate Social Responsibility

One implication of incorporating sustainability to the business DNA for companies is the wider set of criteria that have to be met, often called the triple bottom line approach (chapter 3.1). Environmental and social issues are increasingly on the public agenda, which provides triggers as well as opportunities for companies to address them. The debate on the interrelation of the three dimensions has continued for some time, and different tools and methods have been developed for businesses.

CSR as a term was more widely used in the 90's and 00's, and is today more often replaced with the term sustainability. We see this in the UN's Sustainable Development Goals (UN, 2019b), and sustainability is often discussed through the triple bottom lines: economic, social, and environmental performance. Or in the more colloquial terms "*people, planet, and profit*".

Image: Fresh Green Clean

When embarking on a project to uncover the possible connection between sustainability goals and blockchain technology, it becomes evident how the topic is stirring on several levels. As mentioned above, the UN has established 17 sustainable development goals to be achieved; and companies worldwide are adopting these in an attempt to improve business value, branding, and increase sales while working sustainably.

Businesses and entrepreneurs today are working with sustainability as it has proven both popular and valuable. This could point to a trend where a more global outlook is both introduced and having a moment. Consumers worldwide are becoming increasingly aware of the impact of their consumer behaviour on the environment, as well as on the people around them. Consumers of today are asking for more sustainable products, and for transparency in products and throughout the supply chain of companies, and this of course affects the companies. It is a classic example of demand affecting supply.

Actor-Network Theory

Actor-network theory, or ANT, is a theory that offers to explain the multi-purpose roles of actors in a network. Within ANT, both human and non-human actors have performative affordances (Latour, 2005). A network as described in ANT will grow

and shrink organically, and changes will appear within it as the actors and their roles change and develop.

In correspondence with the way the mycelium works (3.1), there are similarities and differences. It can be argued that how a mycelium is able to adapt to its environment and obtain the most from it is similar to the descriptions of how a network will adapt with the roles in it changing.

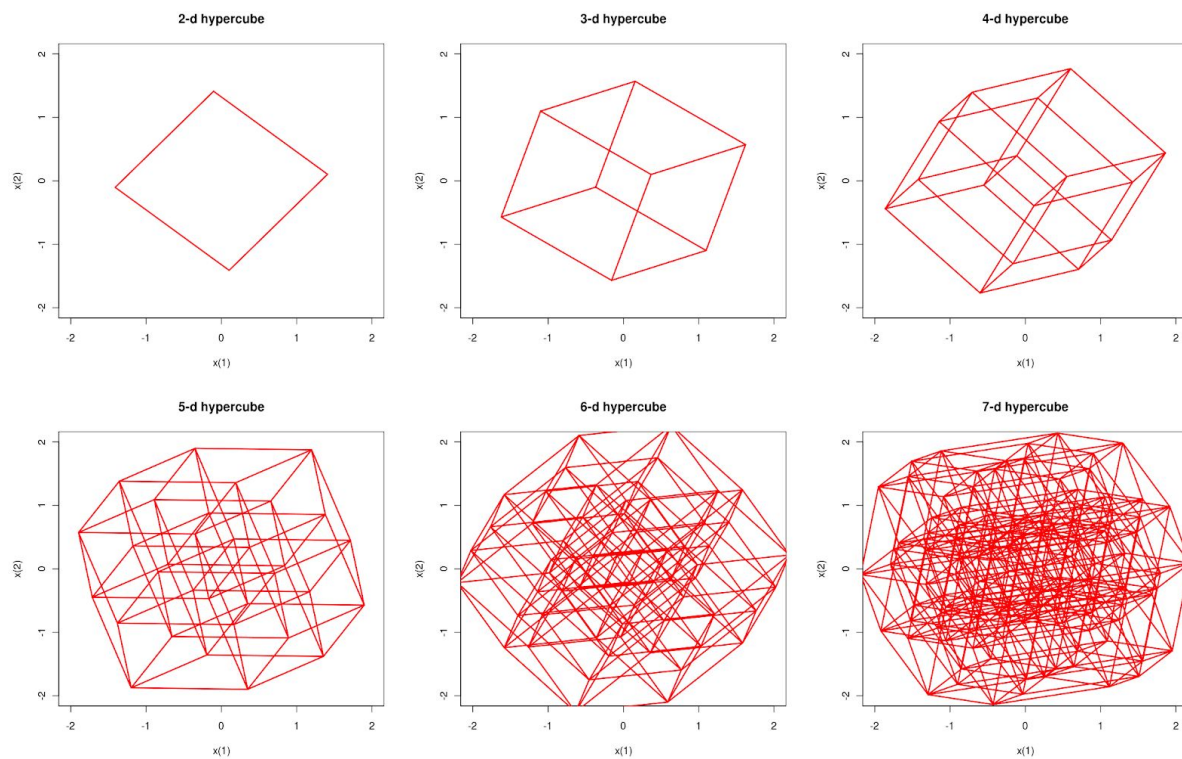

Image: Darren Wilkinson, Newcastle University UK

Hypercubes: multidimensional models

In chapter 2.2, a 2-dimensional economy matrix was introduced. In 2.3, the torus. I never stopped exploring models, however, as this was not a mathematical project, I attempted to contain myself. One thing did stick with me: the hypercubes. It may be related to the fact that it is descriptive of a programming language, therefore making some sort of sense in the wider E-business perspective. Hypercubes are another mathematical way of explaining how different points connects and relates to each

other. Hypercubes are illustrated above, and I believe them to be a relevant alternative to traditional illustrations of actor-network theory.

Pseudo work

For this body of work, we are examining the issues of trust related to it and economy. It and economy both are important aspects of today's worklife. It can, as any other tool, be an advantage or a disadvantage, or just irrelevant for the task at hand. In this paragraph, I will draw upon important readings from Nørmark & Jensen (2018), in particular part 3, chapter 12: *Why are we working?*

The basic problems of pseudo work according to the authors are outlined in chapter 2.1. For this more analytical part, it is important to consider why we work at all. As well as we asked our respondents in the interviews (Appendix 1) as to why they would invest, or why they care about sustainability, the why behind something is often necessary to understand the deeper meaning of a given behaviour.

9 reasons why people work

(Nørmark & Jensen, 2018, p. 232)

These reasons are presented in depth in the book, and I have incorporated the list here, as I could not have said it better myself.

1: Survival

In the biological sense.

2: To make money

Not without relation to reason 1. It is symptomatic for work today, that we are cultivated to a degree where paid work is necessary for maintaining acceptable citizenship.

3: Manner

As with Keynes' proposal of having people work 15 hours a week to keep them from languish, it is proposed that it is simply within human manner, or being, to work.

4: Adaptation

To have a job that you go to, to perform some sort of work, is the norm, and if you desire to adapt to the norm, you get a job so that you can go to work.

5: Acknowledgement from others

This describes both the immediate acknowledgement and praise from peers, friends, family, and the rest of society, as well as it describes the underlying mechanism that makes it almost impossible to admit if your work is without meaning. Because if you admit your work to be meaningless, what does this imply about other people's work? It is easier to maintain the masquerade, as it is the common thing to do.

6: Inner need for acknowledgement

This reason is descriptive for a condition, where a person has connected their value to working. The idea of working less is equal to being worth less.

7: Protestant work ethics

Historical/religious explanation to working at extreme lengths to either prove or obtain something, in this case salvation, which has developed into a more mundane notion of "just" being "successful".

8: Lack of alternatives or the preferred activity

When a person does not know what else to do, or maybe even prefer it to e.g. spending time with their family.

9: To keep the anxiety at bay

If we are not working, who are we?

In this chapter, Nørmark & Jensen circles around Marx' theories on work, among others. I have chosen to focus on the points they derive from Marx, and will try and elaborate on these in connection to this thesis.

Marx' view on work was that of an action which opposed a form of nothingness. However, he considered industrial work as alienating people from themselves, as it tore the human away from being in harmony. The more a person would sell off their time to working outside of the meaningful work for oneself, the more unfamiliar they become to themselves. As the working man is shaped through his activity, it is best for him to be in harmony with this activity. When work is this substantial, it is able to create happiness as well as unhappiness. When man creates something of value, he is in harmony with the world.

However, as group dynamics and human behaviour goes to show, the norm can become that you give away most of your time to work on something outside of what is meaningful to you. An effect derived from this, which we saw similarly when people are using social media, is that what becomes normal may, in fact, be the wrong thing. Therefore, being the one on the outside, however many others may agree to a busy job full of meaningless tasks being the right and normal thing to do, can be difficult, but nonetheless right. The reason for this are the mechanics in pseudo work that enables it to protect and reproduce itself. Meetings are contagious, as well as staying late in the office and answering emails late at night; those are examples of pseudo work reproducing itself.

Nørmark & Jensen refers to David Bolchover, who talks about self worth. Work is one way to protect an image of self, as modern man has few other stable or constant pointers for identity. In addition, it has today become more important that someone will pay you to work, then that the work is meaningful.

I will leave the final words in this chapter to the authors. The translation to English is my own; I have included the Danish original in the footnotes¹⁰.

¹⁰ "Vi tænker, at når pseudoarbejdet er blevet så svært at få bugt med, så er det, fordi mange af os arbejder i en vanvittig normalitets spejlsal, hvor pseudoarbejde hele tiden spejles og reflekteres af pseudoarbejde, pseudoprojekter og pseudotitler. Det vanvittige er blevet normalt."

“Seeing that pseudo work is this difficult to overcome, we believe it is because many of us are working in an insane normality’s hall of mirrors, where pseudo work is continuously mirrored and reflected by pseudo work, pseudo projects, and pseudo titles. The insane has become the norm.”

(Nørmark & Jensen, 2018, p. 229)

3.3 Economy: From linear *take-make-dispose* to metabolism and regeneration

In this chapter of analysis and discussion I will first present two paradigms of production in industrial sectors. One is the more classical linear format, and the other is one that incorporates more circularity e.g. in the form of recycling. The chapter will then move on to analyse responses on sustainability from the interviewees. Finally, it will connect the discussion to economic theory as described in 2.2.

Linear economy

Linear economy is characterized by a take-make-dispose approach. The objective is to create a product that will reach the end user, and once its purpose is fulfilled, or it is worn out, it is disposed of.

The linear economy

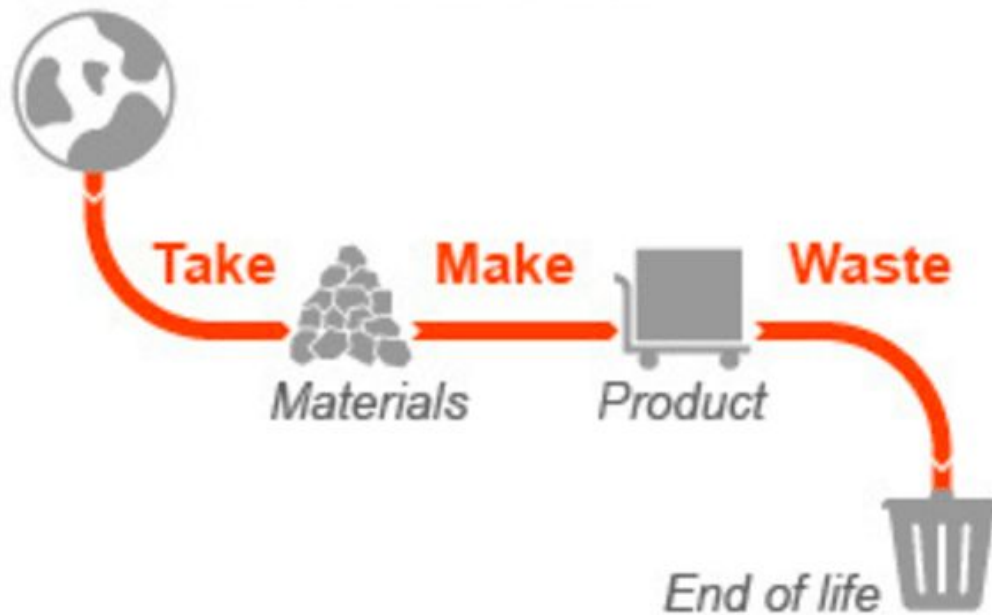

Image: ResearchGate

Circular economy

Circular economy incorporates several steps to avoid that product end of life equals waste.

Image: European Commission

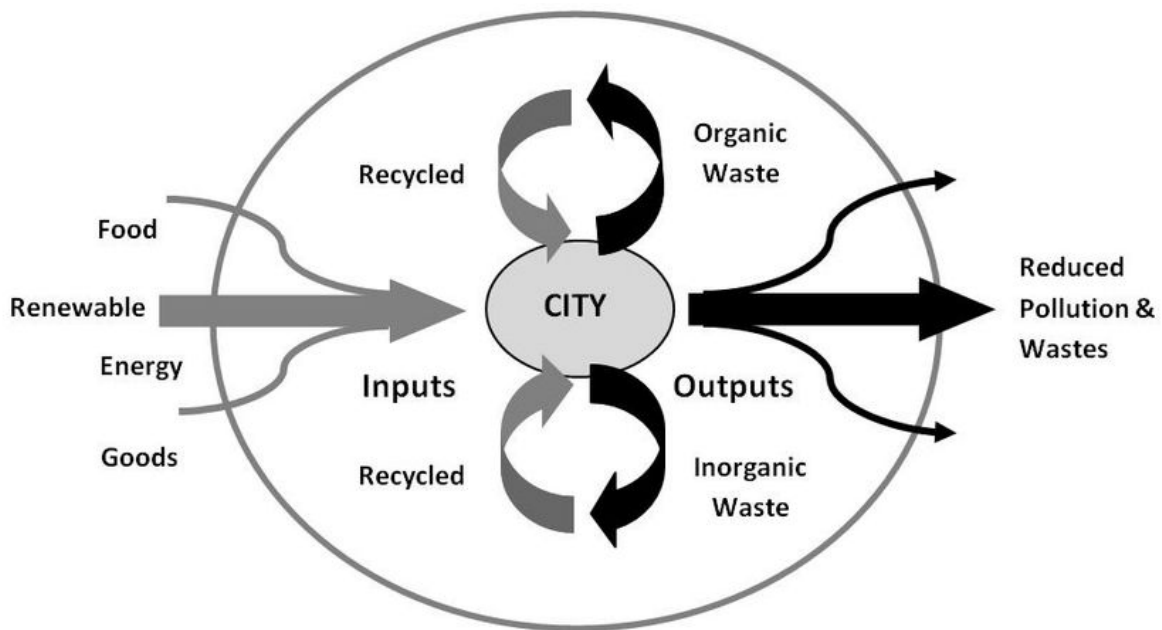

Image: ResearchGate

Circular economy, however, is not only about recycling. Many products are difficult or impossible to recycle. In a circular economy, it will be well advised to consider

other methods as well. For example upcycling of products, which means they are repurposed, but in a different area of use. Recycling generally covers what most of us know as sorting trash into different containers to make best use of the materials e.g. burning it to produce district heating.

Sustainable Development Goals and the Paris Agreement

One way to ensure more effort is put in towards sustainable solutions is via politics (appendix 1: 9.10). In 2015, the United Nations agreed upon two separate initiatives to tackle global challenges. One is the legally binding Paris Agreement, targeting global conversions to reduce greenhouse gas emissions. The other is the Sustainable Development Goals, a set of 17 global goals to be reached before 2030. The goals can be applied to a company's CSR efforts, and politicians and other relevant entities can incorporate them as desired.

Image: UN

How do people respond to the combination of sustainability and economy

We asked our respondents both if they knew about the SDGs, but also what their take and reactions were to these, to sustainability in general, and to investing. The focus of these interviews were on investing private capital, and the answers therefore relate to the individuals' personal opinion and experience. All respondents are between 21 and 32 years old, and work/study and live in Copenhagen or Greater Copenhagen. Most of them had not invested capital prior to the interviews.

Examples are used as opposed to quantified response categories, as sample size is insufficient to produce statistically relevant data.

"I wouldn't automatically connect investing and sustainability, if I didn't know about it." (Loui, appendix 1: 4.9). Loui encapsulates the dissonance we saw emerging throughout the interviews. A lot of our respondents were interested in sustainability already¹¹, but had not thought about it in connection to investing. Several respondents mentioned foreign support and programmes to help people or businesses in other countries, but they saw it more from a classic emergency aid point of view.

Louise describes a "no touch" relationship for her between sustainability and companies in general: *"An example is this thing of CO2 cap and trade. As a company, you may have visions and a CSR policy, but... companies want to make money and generate a revenue. And I think that is what stakeholders want. And so sustainability, it takes kind of a second place. (...) For the future I think we will see companies be held responsible. We have seen some cases so far, but no real consequences. I think that will change."* (Louise, appendix 1: 2.7)

Another respondent, when asked about the connection between sustainability and financial return, immediately prompted that they were not connected, but deducted

¹¹ This is of course a possible bias for the results in general, which is one reason why the interviews have not been condensed and quantified.

that they may increasingly be so in the future: “(...) *When I decide to invest, it is because I want to make money. If the company besides that, because this is the trend, if they are sustainable, I think they have the chance to survive in the long run. But it’s the only point of reference. In the end it’s about the money, unfortunately. This thing about sustainability is maybe just an indicator that they can survive.*” (Ahmed, appendix 1: 9.7).

As we see from the answers above, many respondents make a clear distinction between sustainability and investing/economy. Even when they are able to see that economic stability for a company may include the need to incorporate different sustainable business practices, they still consider sustainability as a sort of appendix to the company. Laura Storm of *Sustainia* and *The Regenerators*¹² suggests changing the discourse regarding sustainability. Instead of emphasising the trendiness of the practice, focus on the practice itself. Businesses should aim to make it more a part of the way they do business, and not as a CSR report attachment to superfluously meet a trend and tick off a box.

Morten, another participant, made another distinction that was specifically related to the SDGs: “(...) *One way of thinking of it as sustainable investments, is to consider these goals (ed.:the SDGs), that if you really believe in them and their importance, you believe they are important to the company as well. And then, if companies fail to deliver on some of them, or just don’t focus on any of them, it makes it hard for you to believe that the company will do very good in the future. (...) You can also consider the pure intrinsic value; that a company has put a certain effort in how to act sustainably for the sake of sustainability itself.*” (Morten, appendix 1: 17.5). He adds: “*Plus, you can always do it for good karma, so to speak. If you want to make a difference somehow. It’s a nice way of doing it.*” (ibid.).

Signe was one of our respondents who had recently begun investing by buying her first share (appendix 1: 10.1), and she also had an interest in sustainability. When asked to put some words to sustainable investments, she replied: “(...) *To me, it is*

¹² Storm, L. (2018): *Cracks of Light*, podcast, Nov 7, 2017

kind of broad. First of all it's about investing in something that doesn't harm our planet. And at the same time it's about creating something ambitious on behalf of humanity. It could be something that reduces inequality, creates growth, human development, and that kind of thing. But it is quite broad. Also, I still believe you should invest widely. To avoid too big a risk. So you can invest in quite a lot of different things, as long as it's sustainably sound.” (Signe, appendix 1: 10.5). When asked if she could elaborate on “sustainability”, she answered: “Hmm, how to put it. I see it as something that doesn't deplete our resources. Yes. And preferably contributes to create more resources, somehow. (...) Sustainable energy. Reuse resources; use them in new and more clever ways.” (ibid.)

How does economic theory apply

In chapter 2.2 a number of economists were introduced. In this paragraph the aim is to discuss economic theory in relation to sustainability as it is described in the SDGs, as well as how sustainability is perceived by our respondents.

Below: An illustration of the nine planetary boundaries.

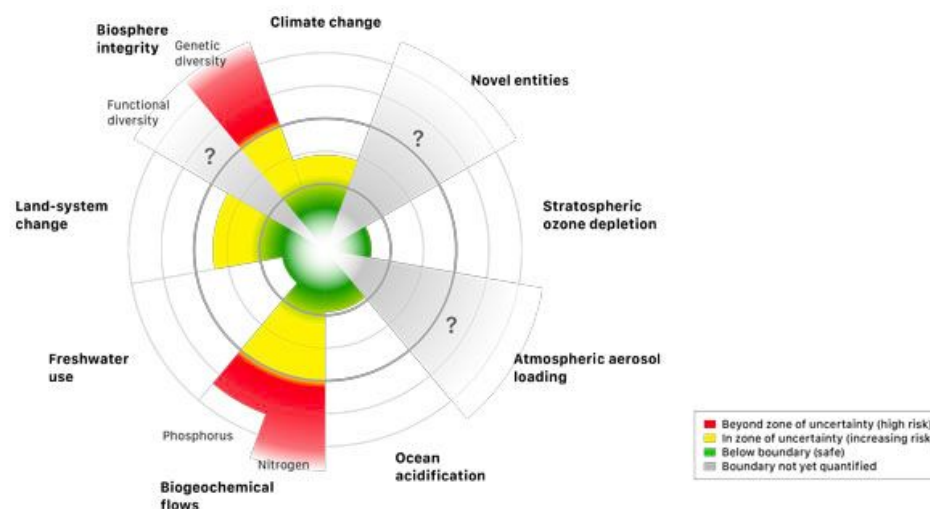

Image: Stockholm Resilience Center

The Stockholm Resilience Center has mapped out nine planetary boundaries that illustrates the limits of entropy in the system (the planet being the system) before irreversible damage occurs. In accordance with Georgescu-Roegen, who established ecological economy, changes, or entropy, within a system is not without consequences. As Stine puts it, when she experienced these consequences: *“I think I stand strongly on climate (ed.: in relation to the Sustainable Development Goals) because in my family, we have always been sailing and skiing. And all of a sudden the amount of snow drops. And the summers are getting really weird.”* (Appendix 1: 1.14).

Regarding Galbraiths critique of the overabundant society, we had respondents who spoke of similar situations, and applied the need to look for possible double standards: *“(...) I agree that we need to invest in companies that promote sustainable solutions. But most importantly is to incorporate a change of attitude in society. Because investing is fine, but if you still eat 5 kg of meat per week, and you are just all the way consumer society, then we will still deplete Earth’s resources. (...) To inform people is the most important.”* (Dorthe, appendix 1: 6.10). Others mentioned how the SDGs could be a front, and that authenticity is needed to avoid greenwashing. Compared to Galbraiths notion of affluence, the need for companies to try and incorporate as many of the 17 SDGs as possible may be a way to just look better in a CSR report, by being greedy of having as many positive goals as possible: *“For example, with Chr. Hansen; their core business is safe food production and reducing food waste. They support the goals for hunger, health, and responsible production and consumption. This is in alignment with their core business model.(...) It is authentic through and through. There is no greenwashing.”* (Mikkel, appendix 1: 18:5).

Boulding saw economy as a part of something bigger; some of our respondents expressed similar views when it came to their investments: *“I have made an overall strategy, that departs from how much I want to invest, what is my risk profile, you know, the rough estimates. As the next steps, I want to learn how to choose whether to invest in shares, bonds or investment funds. And there is a lot about*

sustainability and ethics that I would like to know more about.” (Signe, appendix 1: 10.3). Dorthe is even more focused on the morality of her investments: “(...) Sustainable investing is something that, apart from doing me good, is doing good for the world and society. (...) I don’t really see it as an economic experience, at all. It’s a conscience thing, and the humane thing to do, and I have been raised to help others as much as possible. It’s good karma. So for me, it’s a morality thing, it’s part of my standards and values.” (Appendix 1: 6.8).

As both Coase, Sen and Hesseldahl argues, economy may need to change to adapt to modern needs. Society has changed immensely over the past 100 years, and today we are facing great threats to our existence, caused in part by the existing economic paradigm. For one thing, the value chains and supply chains of companies must act sustainably through and through for the SDGs to make sense: “(...) Unless the entire value chain is grounded in these principles, it’s all for nothing. (...) If you work in trading bonds, and all you have to do is sit tight and make money for the company all day; then you (ed.: the company) doesn’t really work with those goals (ed.: SDGs). You may work with economic growth (ed.: goal no. 8), but it’s really only for yourself.” (Mikkel, appendix 1: 18.8). If the companies are not ready yet, it could like private investors and consumers are: “Well, I would never compromise on my values. And with my belief in the importance of investing in companies that does well for sustainable development. So in that sense I would not invest in e.g. Carlsberg, even if it looked like it would create a good short term revenue.” (Stine, appendix 1: 1.12). Kevin agrees on this point: “I think it should be about more than just maximising profits, it’s about balance. Meaning, if I were to choose between investing in e.g. Vestas or Maersk, and Vestas looked to give the lowest outcome of the two, I would still choose Vestas, because as long as they are making progress and have a mission and a vision that I believe - then that’s where I’d rather put my money.” (Appendix 1: 5.9).

PART 4: CLOSURE

4.1 The problems that remain¹³

One particularly interesting thing about working on this thesis, has been the recurring notion that the past has often been a lot more optimistic about the present (referred to by the past as the future). The optimism covers a range of aspects, including some covered in this thesis. Instead of the 15 hour work week Keynes expressed as sufficient¹⁴, we are now working 37+ hours, much of it being pseudo work (Nørmark & Jensen, 2018).

Layard has proposed that people need to be needed. In essence, it is the same notion covered by Keynes, when he expresses that people must work for 15 hours a week as to feel satisfied. Common for past predictions of the present seem to be a belief that free time would be so abundant that we would have to master “the art of life itself” (Keynes, in Nørmark & Jensen, 2018). Instead of mastering life, we filled the time with more work. This may be a symptom that we misunderstood something along the way; maybe we were content with working, and were unable to see it unfold in any different way than by introducing more work.

Frank Lloyd Wright presented with his model for Broadacre City, first shown at the Rockefeller Centre in New York in April 1935, a future that would incorporate a clear distinction between work and private life. A workweek was three days of eight hours; for the past four days of the week, people relaxed, enjoyed life with family and friends, and tended to their gardens. This idea was not radical for its time. But it is indeed interesting how different it all turned out.

¹³ This subtitle is a humble nod to Ronald Coase, as it is also the title of a chapter in an article of his (Coase, 1946)

¹⁴ Even more than economically sufficient, he describes some amount as necessary for people to feel useful (Nørmark & Jensen, 2017, p. 20)

What Lloyd Wright represented could be further supported by initiatives such as universal basic income, as both Jackson and Hesseldahl argues are relevant implementations in the near future. Of course the concept of universal basic income has its critics, and not without reason; in a society low on trust it makes sense to distrust that people will do well with this; even more so, it may be misinterpreted as “free money”, and thereby giving more value to the concept of work once more, as also expressed by Nørmark & Jensen. If a person has no value if not for the job they hold, the universal basic income can seem as sort of a reversed fine.

Image: MoMA

How come the predictions of Lloyd Wright and others were this far off, seeing as we have made major industrial and societal progress in the period. This question of course is far more complex to answer than by looking only at pseudo work and trust; still, it may provide some essential knowledge for further work.

Models

The torus was introduced in chapter 2.3; the hypercubes in 3.2. Below is depicted a piece of art created in the form of a Mobius torus. Traditionally, a Mobius ring (or Mobius strip, band or loop), is a surface with only one side, and one boundary. This fascination of models is excruciatingly exciting, however hard to grasp or explain. The takeaway in relation to this project is that neither human behaviour, trust, or even economy can exist statically within a model. As well as Ostrom describes in regards to rational choice analysis (chapter 2.1), each situation is unique and must be considered as such. The mathematical models included in this thesis can be said to repeat the same pattern over and over; but it differs from e.g. rational choice analysis in being dynamic. The hypercubes can extend with more dimensions; the torus as well. Being mathematical, it will make them more complex, but not impossible¹⁵. Seeing as the planet can not extend with more dimensions, the comparison is closer to that of Georgescu-Roegen's thoughts on entropy: you can add something to a system, but if all natural resources in a system are put to use in for example economics, irreversible damage occurs.

¹⁵ *Speaking as someone who knows little of mathematical laws; there may be a limit, but I am unsure how it is defined.*

Image: Shapeways mathematical art

Pseudo trust

From pseudo work comes pseudo trust

The collective learnings obtained from studying human behaviour, and in particular the behaviours of our study participants, has derived some interesting pointers related to the framework of the thesis. Most important, it seems that people are inclined to do as the rest of the herd for a number of reasons: the prestige of pseudo work being one of them; the fear of being left out another.

If we continue to act on what has become normal, we may end up in a situation where trust is devalued to a point of almost irreversible damage. It is possible to argue that we are already there with the amount of micro-management and pseudo work that is apparently taking place.

Image: Aniela Hoitink

Finally, a returning nod back to the mycelium “theory” discussed in chapters 2.3 and 3.1. It may be so that Storm has a valid point; looking back at the general outcome of this thesis, we may be going in the wrong direction both economically and socially. More so, the concepts are intertwined, meaning, our economic paradigm affects our society and our livelihood, and vice versa.

The problem that remains to be solved is how to change the system without the use of control schemes and excel sheets and meetings. A suggestion would be to reintroduce trust into the relation. Let workers do their work without micro-management. Stop inflating simple tasks. Cancel the meeting.

4.2 Epilogue

For once, I have mastered to steer clear of my current favourite topic of minimalism in an academic project. It has not been mentioned once, not even in a footnote. However, closing down on the work, it dawned on me that it may after all be connected.

For the past few years, I have taken a personal and academic interest in examining the notion of essentials. This is of course because I am a product of my time. I grew up in the 1990's, where everything was abundant. And these days are no less affluent; only difference is, today everything is organic.

I read the Kondo book and discarded everything that did not spark joy. I asked myself what was really important; and what did I want to do about it. All I got from it so far, however, is that I seem to be a slow learner. I am still not sure what it's all about. And working on this paper has not made me any less fickle. The introduction of pseudo work in my vocabulary has made me a both wanted and feared table companion. The private discussion around pseudo work is often extremely painful, in my experience. As the authors make a point of several times during the book, their experience is similar: people recognise this pseudo work they are talking about. But they wish they didn't. And most of all, they wish it wasn't about them. Let it be someone else, far away. Please. It is unbearable to think, that the reason they are on sick leave due to work-related stress is caused by what is essentially unnecessary work. That the reason their kids are picked up late is because someone introduced a superfluous control scheme that must be signed, sealed and delivered each day, even if no one ever reads it. That their calendars are full of meetings that should have been an email with a single recipient - no CC'ing anyone.

And it dawned on me, that if everything in the framework of this thesis is seemingly connected, as well as I know that the current trend of minimalism is connected to certain things that has led up to it; if the rational choice analysis and excel sheets we introduce to keep everything in check; if it is all, indeed, in vain, and that true human nature lies in actual joyful and meaningful work, work that increases both skills and satisfaction in a person. Then maybe Marx was on to something; maybe it is possible for the normality to have been warped. The only seal of approval for something to be normal, is that enough people do it. It doesn't, in any way, shape or form, automatically make it right, too. Just normal.

As the work has introduced quite a few models, in particular mathematical models, I am inclined to introduce just one more. It seemed as the natural next step, given what has led up to it. I never gave much thought to string theory - why would I? It seemed (and still seems) way too complex. Not to mention irrelevant. But just because something isn't on your curriculum, you should go ahead and examine it.

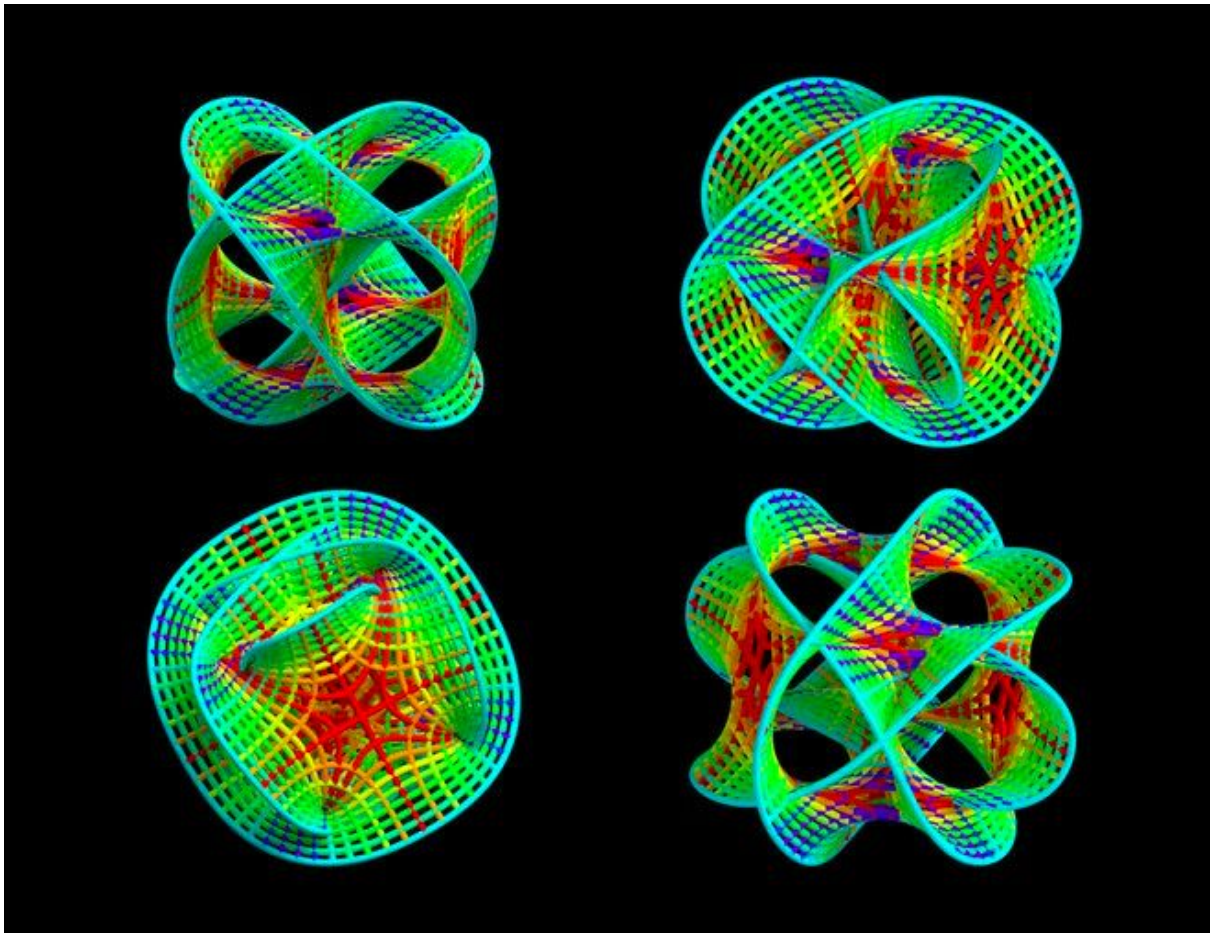

Image: Cosmos

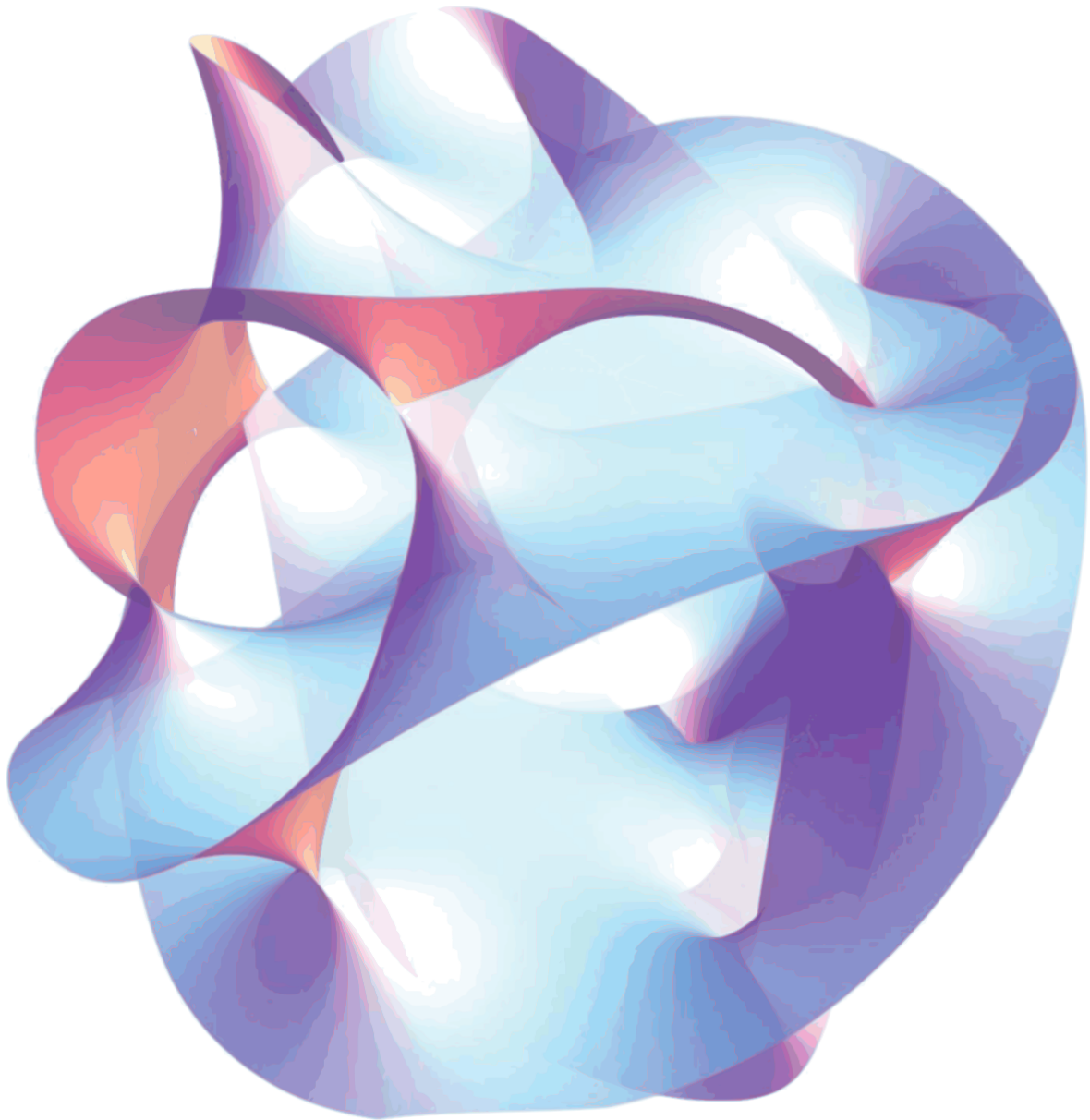

Image: Wikipedia

I'm not even sure I can explain it fully. Or even partly. But another aspect of pseudo work is the fear of not being perfect. On a side note, imposter syndrome seems to be almost as prevalent as pseudo work; I haven't done the study, I just did the conversations.

Speaking of conversations; if I should pick out one actually useful and important takeaway from this thesis, that would have actual relevance in the actual world, it's this: have more conversations. Real conversations, with real people, in real time.

Don't rely on likes and notifications. Don't worry how to get there, or how long it takes. Talk until you are done. Don't leave your social media profiles unless you want to. But maybe just give them a little less power over your existence in the world.

Okay, one more takeaway is quite good as well: speak up against pseudo work. Easy for me to say from behind a Master's Thesis. But try. Just a little. I know I will try. I knew beforehand that a lot(!) of the work in the sustainability field currently is filled up of hot air, trendy marketing language, and young people looking to make a difference, whatever that means. This, of course, is a shame, as it devalues the work of those with actual grit and intention, as well as it furthermore fuels the pseudo work trend.

And please try and just have fun, do your best, be kind to others. I really don't think it takes much more than that. Drink plenty of water, eat your vegetables. Also, have a drink sometimes, or whatever your poison is. I may wrong from over here on the outside, but I seriously doubt that anyone would wish for one more day's work of excel sheets at their deathbed.

I know I'm going to spend the summer in good company; I have way more to learn from Marx. And Kierkegaard, I must admit, I am behind on. I'm sure I will be able to add more reading to the list as time goes by. And if I ever need a real conversation, I'll start asking for it from the list of thanks in the preface of this thesis.

REFERENCES

Books

Blume, P. (2003): *Anonymitet - Overvågning - Tillid. Nordisk årbog for retsinformatik 2002*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Hesseldahl, P. (2002): *Den globale organisme*. København: Aschehoug.

Hesseldahl, P. (2011): *Grib fremtiden - spilleregler for det 21. århundrede*. København: Lindhardt & Ringhof Forlag A/S.

Hesseldahl, P. (2017): *We-Economy*. København: Forlaget Hovedland.

Jensen, M. J., Pedersen, M. K. & Talbro, A. C. B. (2001): *Når nettet ændrer verden*. København: Børsens Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Interview*. København: Hans Reitzels Forlag.

Latour, B. (2005): *Reassembling the social. An introduction to actor-network theory*. New York: Oxford University Press.

Nielsen, J. S., Gjerding, S. & Gøttsche, N. N. (2018): *Først lærer vi økonomerne at kende... så tager vi økonomien tilbage*. København: Informations Forlag.

Nørmark, D. & Jensen, A. F. (2018): *Pseudoarbejde - Hvordan vi fik travlt med at lave ingenting*. København: Gyldendal.

Pedersen, K. H. & Svendsen, G. T. (2019): *Elinor Ostrom*. Serie: Statskundskabens Klassikere. København: Djøf Forlag.

Svendsen, G. T. (2012): *Tillid*. Aarhus Universitet.

Articles and web pages

Bierend, D. (2015): *How mushrooms could hold the key to our long-term survival as a species*. VICE Magazine: Motherboard. Located April 25 2019:

https://www.vice.com/en_us/article/wnjyxb/how-mushrooms-could-hold-the-key-to-our-long-term-survival

Coase, R. H. (1946): *The Marginal Cost Controversy*. Economica, New Series, Vol. 13, No. 51, pp. 169-182. Wiley on behalf of The London School of Economics and Political Science and The Suntory and Toyota International Centres for Economics and Related Disciplines.

Coase, R. H. (1988): *The firm, the market, and the law*. In T. Butler-Bowdon, 50 classics series: 50 economics classics: your shortcut to the most important ideas on capital, finance and the global economy. London, UK: Nicholas Brealey.

Coase, R. H. (1988): *The Nature of the Firm: Origin*. Journal of Law, Economics, & Organization, Vol. 4, No. 1, pp. 3-17. Oxford University Press.

Coase, R. H. (1998): *The New Institutional Economics*. The American Economic Review, Vol. 88, No. 2, Papers and Proceedings of the Hundred and Tenth Annual Meeting of the American Economic Association, pp. 72-74. American Economic Association.

Coase, R. H. (2002): *Why Economics Will Change*. Remarks at the University of Missouri.

Cosmos (2016): *What do Albert Camus and string theory have in common?* Located March 2 2019:

<https://cosmosmagazine.com/physics/what-do-albert-camus-and-string-theory-have-in-common>

Fintech Futures (2017): *Need for human connection in digital banking*. Located March 12 2019:

<https://www.bankingtech.com/2017/02/need-for-human-connection-in-digital-banking/>

Fleming, N. (2014): *Plants talk to each other using an internet of fungus*. BBC Earth, November 11 2014. Located May 5 2019:

<http://www.bbc.com/earth/story/20141111-plants-have-a-hidden-internet>

GATE21 (2019)

<https://www.gate21.dk/kalender/baeredygtig-bundlinje-live/>
<https://www.gate21.dk/om-gate-21/>

Greene, B. (2015): *Why string theory still offers hope we can unify physics*. Smithsonian Magazine, January 2015. Located April 8 2018:
<https://www.smithsonianmag.com/science-nature/string-theory-about-unravel-180953637/>

Hesseldahl, P. (1998): *Tillid er alt*. Politiken, February 8 1998.

Johnson, J. (2018): *The human side of hiring*. Located March 12 2019:
<https://www.slideshare.net/JeremyOtt1/the-human-side-of-hiring-jeffery-johnson>

Johnson, P. (2017): *A physicist explains the science of hyperspace - and why Star Wars isn't entirely fiction*. Excerpted from *The Physics of Star Wars: The science behind a Galaxy Far, Far Away* by Patrick Johnson. Adams Media, a division of Simon and Schuster. Located April 28 2019:
<https://qz.com/1144624/a-physicist-explains-the-science-of-hyperspace-and-why-star-wars-isnt-entirely-fiction/>

Lant, K. (2017): *Why string theory may be the key to uncovering a 'theory of everything'*. Futurism, March 6 2017. Located March 2 2019:
<https://futurism.com/why-string-theory-may-be-the-key-to-uncovering-a-theory-of-everything>

Martin, S. (2017): *'A world we never imagined' Study finds Human brain operates in '11 different dimensions'*. Express. Located March 12 2019:
<https://www.express.co.uk/news/science/819263/brain-universe-dimensions-blue-brain-project>

Roose, K. (2019): *Do Not Disturb: How I ditched my phone and unbroke my brain*. The New York Times, February 23 2019.

Siegel, E. (2018): *This is why physicists think string theory might be our 'Theory of Everything'*. Forbes, May 31 2018.

Seretis, P. & Thwing, M. (2018): *"G" is just one part of the ESG story*. MSCI, June 26 2018. Located April 28 2019:
<https://www.msci.com/www/blog-posts/g-is-just-one-part-of-the-esg/01027687895>

The Trade Council (2018): *Bæredygtig business*. Magasinet Indsigter, July 16 2018. Located March 2 2019:
<https://thetradecouncil.dk/indsigter/baeredygtig-business>

UN (2019a): *About the UN*. Located January 20 2019:

<https://www.un.org/en/about-un/>

UN (2019b): *Sustainable Development Goals*. Located October 1 2018:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

Østergaard, S. F. (2019): *Snart behøver vi ikke have tillid til bankerne*. Jyllands Posten, January 14 2019.

Other sources

Storm, L. (2018): *Cracks of Light*, podcast, Nov 7, 2017

Ziebell, L. L. (2019): *MakeImpact internship report*. Copenhagen Business School.

Image sources

Front page

John Hersey (2015): from *Why string theory still offers hope we can unify physics*, Smithsonian Magazine

<https://www.smithsonianmag.com/science-nature/string-theory-about-unravel-180953637/>

Cosmos: 4 depictions of string theory (p. 62)

<https://cosmosmagazine.com/physics/what-do-albert-camus-and-string-theory-have-in-common>

European Commission: circular economy (p. 49)

<https://ec.europa.eu/jrc/en/news/research-helps-europe-advance-towards-circular-economy>

Fresh Green Clean: people, planet, profit (p. 42)

<http://www.freshgreenclean.com.au/is-daylight-cleaning-really-a-sustainability-initiative/people-planet-profit-triple-bottom-line/>

Hoilink, A.: mycelium (p. 60)

<https://www.mediamatic.net/nl/page/221486/proposal-textile-mycelium>

Johnson, J: human connection - eyes (p. 35)

<https://www.slideshare.net/JeremyOtt1/the-human-side-of-hiring-jeffery-johnson>

kisspng: torus (p. 30)

<https://www.kisspng.com/png-torus-shape-of-the-universe-topology-geometry-vort-1814495/>

MoMA: Broadacre City (p. 57)

https://www.moma.org/explore/inside_out/2014/02/03/frank-lloyd-wrights-living-city-lives-on-conserving-the-broadacre-city-model/

Noisily Festival: human connection (p. 36)

<https://noisilyfestival.com/mind-body-soul-theme-human-connection/>

ResearchGate: circular metabolism (p. 49)

https://www.researchgate.net/figure/Circular-Metabolism-Model-of-Cities_fig2_308966970

ResearchGate: linear economy (p. 48)

https://www.researchgate.net/figure/The-take-make-waste-series-of-linear-economy_fig2_318707238

Shapeways: mathematical art - Mobius ring (p. 59)

<https://www.shapeways.com/product/4HGXEDF99/moebius-ring>

Stockholm Resilience Center: the nine planetary boundaries (p. 53)

<https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries/planetary-boundaries/about-the-research/the-nine-planetary-boundaries.html>

T-Systems: network web (p. 13)

<https://www.t-systems.com/en/perspectives/networks/network-techniques/data-networks-375244>

UN (United Nations): the SDGs (p. 50)

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2015/12/sustainable-development-goals-kick-off-with-start-of-new-year/>

VICE Magazine: mycelium (p. 38)

https://www.vice.com/en_us/article/wnjyxb/how-mushrooms-could-hold-the-key-to-our-long-term-survival

Wikipedia: string theory (p. 63)

https://en.wikipedia.org/wiki/String_theory

https://en.wikipedia.org/wiki/Superstring_theory

Wilkinson, D.: hypercubes (p. 43)

<https://darrenjw.wordpress.com/2009/11/18/hypercubes-in-r-getting-started-with-programming-in-r/>

Appendix 1: MakeImpact interviews

7 november	1
Interview 1: Stine	1
Interview 2: Louise	7
Interview 3: Louisa	15
Interview 4: Loui	15
Interview 5: Kevin	20
14 november	32
Interview 6: Dorthe	32
Interview 7: Kathrine	38
Interview 8: Steffen	48
15 november	55
Interview 9: Ahmed	55
Interview 10: Signe	62
21 november	71
Interview 11: Josefine	71
Interview: 12: Kristoffer	78
Interview 13: Alessia	82
22 november	89
Interview 14: Sebastian	89
Interview 15: Fatima	93
Interview 16: Elisa	96
Interview 17: Morten	105
Interview 18: Maria og Mikkel	110

7 november

Interview 1: Stine

Har skrevet speciale om SDG'erne. Alder:

Til stede: Stine, Varan, Lea.

Q1.1

Lea: Hvad kender du til investering? Hvilke ord kan du sætte på dit nuværende kendskab til investering?

A1.1

Stine: Noget nær nul. Jeg ved ikke særligt meget om investeringer. Jeg er vokset op i en ret konservativ familie, som mener at det bedste er at investere i fast ejendom. Ellers skal man holde sig fra det. Så jeg ved faktisk ikke særligt meget.

Q1.2

Lea: Hvis du alligevel skulle sætte nogle ord på investering, hvad ville det så være?

A2.2

Stine: Altså som før, så kan man investere i en bolig eller en bil, eller noget andet som du har brug for i hverdagen. Så du investerer i noget du bruger, og det er én form for investering. Ellers kan du lave investering i form af aktier eller obligation, som mest er hvis du har nogle penge i overskud, som du ikke ved hvad du skal gøre med. De genererer ikke overskud ved at stå på en konto, og derfor kan man investere dem.

Q1.3

Lea: Hvis du skulle i gang med at investere, hvad tror du så det ville kræve af dig at sætte dig ind i investering?

A1.3

Stine: Jeg tror det ville kræve ret meget tid, for sådan en som mig. Jeg ville være utroligt usikker på hvad jeg skulle investere i. I hvert fald hvis det skulle være den form hvor det er aktier og obligationer. Og selvfølgelig kræver det også nogle penge. Jeg er så heldig at have en kollega der ved ret meget om det, så jeg vil nok ty til ham, og spørge ind til hvordan jeg skal gøre.

Q1.3.1

Varan: Når du nævner tid, er det så fordi du skal prioritere tid til at sætte dig ind i det her? Altså, tænker du at det kræver for meget af dig?

A1.3.1

Stine: Ja, jeg forestiller mig at jeg på en eller anden måde skal analysere markedet. Nu har der fx lige været den diskussion med bitcoin, hvor de steg med jeg ved ikke hvor mange procent. Alle fyrede en masse penge i, men det var jo faktisk dumt, for så begyndte de at falde. Og alt det ved jeg ikke noget om, jeg kan ikke læse aktier og markedet på den måde. Så det vil kræve noget tid fra min side, at sætte sig ind i hvordan det fungerer. Derudover skal

jeg have nogle informationer om hvad det vil sige at investere. Det kan jeg fx få fra min kollega. Og så skal man have en gage at kunne investere.

Q1.4

Lea: Hvad er dine tanker ift denne gage? Altså, hvor meget tror du man skal bruge for at kunne investere?

A1.4

Stine: Det er faktisk et sjovt spørgsmål. Det har jeg aldrig tænkt over. Altså... det skal da være... jeg har lyst til at sige 10.000,-?

Q1.4.1

Varan: Ved du godt man kan købe aktier helt ned til 250,- kr?

A1.4.1

Stine: Næ, det vidste jeg faktisk ikke. Altså, men jeg vil sige, hvis man vil tjene nogle penge, så forestiller jeg mig at man skal lidt mere op. Men jeg synes faktisk det er ret interessant. Jeg har snakket med min kollega dér om det, og han har fx lige investeret i Lufthansa, fordi deres aktier var faldet over et halvt år. Og han har selvfølgelig lavet en eller anden form for algoritme. Og så ved han at nu er det smart at smide en bunke penge, for nu begynder det at gå opad. (Vi taler kort om Bitcoin, og kommer ind på, at det er en handel som er mindre reguleret, og også ligger udenfor, det traditionelle aktiemarked).

Varan: Ja, og et andet lignende eksempel kunne være Danske Bank. For der kan man tænke, at nu må det snart være nok, og måske går det lidt værre inden det går godt, men de går nok ikke konkurs; så det må gå opad igen.

Q1.5

Vi viser de udklip med ord som er relateret til investeringer, og taler lidt om de begreber.

Varan: Er der nogle af de ting der står her, som kunne hjælpe dig til at beskrive lidt mere om hvad investering vil sige?

A1.5

Stine: Altså, ja, fx er der jo helt sikkert noget omkring risiko. Lad os sige vi investerede i Danske Bank, men så kommer det frem at de har hvidvasket endnu flere penge.

Q1.5.1

Varan: Hvad med ift at miste penge? Og risikovillighed?

A1.5.1

Stine: Hvis jeg skulle investere, ville jeg kun gøre det for penge jeg havde råd til at miste. Jeg ville aldrig investere så jeg kunne gå bankerot af det. Så på den måde er jeg måske ikke så risikovillig. Når det så er sagt, så vil jeg hellere investere i noget der måske ikke var så sikkert... eller, det ved jeg ikke om man kan sige. Altså, på den måde, at hvis jeg endelig skal investere, så skal der være en chance, og en mulighed for at lave nogle penge på det. Hvis man endelig skal, så kan man lige så godt give den gas.

Q1.6

Lea: Når du siger at det er sjovt at investere fx 10.000,- og få en masse retur på det, så kan vi gå i gang med at tale om det næste; investeringer er ofte fordelt på at være enten kort- eller langsigtede. Man kan altså både følge med dagligt, og man kan lave investeringer der har en længere tidshorisont. Hvad tænker du ift det?

A1.6

Stine: For mig ville det komme an på hvordan stigningen så ud. Eller faldet.

Q1.7

Varan: Penge kommer jo også an på hvor man er henne i sit liv. Både ift uddannelse, familie, osv. Du nævnte at de penge du skulle investere, de skulle være tilgængelige, eller i overskud i alle fald. Det skal være ok at miste dem. Nu er det sådan at det er meget sjældent at man mister alle sine penge via investeringer. Hvis man investerer i børsnoterede virksomheder i dag, så er det meget sjældent at de alle sammen ender ud i ligefrem ikke at eksistere længere. Men derfor kan man godt gå ind i det med tanken, at okay, nu er de penge investeret, og så tænker jeg ikke mere på dem de næste mange år.

A1.7

Stine: Ja, og det kommer jo nok tilbage til det der med, at jeg ville aldrig investere penge jeg ikke kunne tåle at miste. Og fordi jeg ikke ved så meget om det. Altså jeg ved det ikke. Måske ville det være sådan noget som et hus.

Q1.7.1

Lea: Ligesom du nævnte i starten.

Varan: Ja, at investere i mursten har altid været en god forretning, især herovre, og så kommer det jo også an på hvordan man er opdraget.

A1.7.1

Stine: Ja, lige indtil boligboblen brast. Men altså, ift huse, så er det jo sådan, at selv hvis ens hus taber værdi, så har man stadig et hus at bo i. Og derudover har huse jo som oftest en ret stabil værdi.

Q1.8

Varan: Så hvis man prøver at sige, okay Stine, hvis du skulle investere kort- eller langsigtet, hvad ville du så vælge ud fra dit mindset og din baggrund, i første omgang?

A1.8

Stine: Altså i aktier og sådan noget, der ville jeg... (tænkepause). Lige nu: kortsigtet.

Q1.9

Varan: Er det fordi at økonomisk set, der har du råd, eller er det ud fra din livssituation lige nu?

A1.9

Stine: Ja, det er blandt andet fordi jeg skal giftes til jul, og jeg kunne godt bruge nogle penge (ler).

Varan: Så der hvor du er lige nu, der er det måske bryllup, og så måske hus, der står og koster nogle penge umiddelbart.

Q1.10

Varan: Nu nævnte du selv at du kendte til SDG'erne. Så hvis vi nu kobler dem sammen med investering, hvad er så dine umiddelbare tanker?

A1.10

Stine: For det første, no surprise, så synes jeg det er rigtig vigtigt (red.: verdensmålene). Som vi snakkede om før, så ville jeg fx aldrig investere i Lufthansa som min kollega gør. Og det er fordi luftfartsselskaber forurener sindssygt meget. Så det ville jeg aldrig støtte ved at lægge mine penge der. Ikke engang ved udsigt til et hurtigt og højt udbytte. Jeg har mine

principper. Og fx ville jeg heller aldrig investere i H&M og IKEA, fordi jeg synes det er en fis i en hornlygte med alle deres grønne tiltag. De fostrer hele køb og smid ud kulturen, så det det grundlæggende problem. Danish Crown og kødproduktion ville jeg heller aldrig støtte, fordi det også forurener. Så på den måde der tror jeg, at det er meget... det at lave bæredygtige investeringer for mig, det må nok være enten at investere i firmaer der ikke forurener miljøet eller bruger børnearbejde, eller skaber dårlige vilkår i tredjeverdenslande. Men at man i stedet støtter de virksomheder som prøver at gøre en forskel når det kommer til bæredygtig udvikling.

Q1.11

Varan: Jeg kommer til at tænke på, at ift verdensmålene, så er du inde over klima, ansvarlig produktion, virksomheder, fattigdom og ulighed (henviser til papklodserne med verdensmålene). De her emner, hvorfor er det du nævner lige dem?

A1.11

Stine: Jeg tror det er fordi min viden omkring hvad der forurener mest, og er mest skadeligt, det er at det er tøjproduktion og kødproduktion. Og derudover synes jeg at mange af de virksomheder der arbejder med det, de gør ikke noget revolutionerende anderledes for at vende skuden. For ligesom at prøve at tage det alvorligt.

Lea: Ja, og for at tilføje, så er det jo en af målene med SDG'erne; at få virksomhederne i tale.

A.1.11.1

Stine: Ja, og altså, jeg synes måske de er lidt for gode til at male med grøn; hvis hele forretningsmodellen og kulturen bygger på noget ekstremt forurenende, så er det altså lige meget hvis du bruger genanvendeligt træ eller energisparepærer. Det er bare ikke nok. De er nødt til at gøre noget mere. Tage forretningen og vende den fuldstændigt på hovedet. Virksomhederne skal spørge sig selv, hvordan de kan gøre det anderledes på deres område, og gøre en reel forskel.

Q1.12

Varan: Valide pointer. Og for eksempel, så er der nogle virksomheder som gør det jeg kalder retrofitting. Så de får deres praksis til at stemme med målene, om man så må sige. Og de virksomheder, de kommer til at vinde den her kamp i SDG regi. Og de kommer til at være de virksomheder der også eksisterer om 10-15 år. (Viser C25 index): Her har vi indexeret de 25 største danske virksomheder, altså C25 indexet. Det er børsnoterede virksomheder, og det er dem du kan investere i. VI har analyseret deres CSR rapporter, og læst hvad det er de beskriver de støtter. Du nævnte fx selv nogle virksomheder som måske siger en masse ting, men ikke gør det. Og hvor man måske skal vende forretningsmodellen helt om. Hvis du tager investeringshatten på, og tænker, du vil gerne investere i nogle virksomheder. Og du skulle investere i nogle børsnoterede selskaber af en vis størrelse, som samtidig lever op til dine krav. Altså; det er ikke fordi du skal vælge nogen her. Det er bare for at tale lidt konkret om investering, og tale om om det kunne gå i tråd med dine værdier.

A1.12

Stine: Nej, det tror jeg overhovedet ikke på. Altså Carlsberg fx, med mål om sund trivsel og wellbeing. Jeg mener, come on. Helt ærligt. Men fx en virksomhed som Ørsted, der lægger om til 100% vindenergi, og lægger kul helt på hylden, det er godt. Grundfos er også sindssygt dygtige. Vestas også. Og COWI er faktisk også ret dygtige til at lave bæredygtige ingeniørprojekter, som også passer til samfundet. Og samtidig hjælper tredjeverdenslande.

Varan: Så der er nogle virksomheder her, som gør noget. Nu er du måske bevidst om det fra sociale medier, og du har noget viden. Det vi gør når vi snakker bæredygtig investering, så handler det rigtig meget om hvordan man italesætter bæredygtig investering. Og bæredygtige investeringer er i hvert fald ikke kortsigtede. Hvad tænker du ift langsigtede investeringer og bæredygtighed?

A.1.12.1

Stine: Altså, jeg ville aldrig kompromittere mine værdier. Og med min tro på hvor vigtigt det er at investere i virksomheder der gør noget for bæredygtig udvikling. Så på den måde ville jeg ikke investere i Carlsberg fx, selv hvis det kunne skabe en god kortsigtet afkast.

Q1.13

Varan: Så virksomhedernes værdier er en ting, og dine værdier er en ting. Fx i forhold til purpose. Og man kan også se på produktet. Så det du siger er, at... er det korrekt forstået, at du gerne vil investere i virksomheder som langsigtet gør noget for verden?

A1.13

Stine: Altså, ja.

Q1.13.1

Varan: Og nu kommer der fx også en masse krav fra FN om hvordan virksomhederne skal rapportere omkring deres progress. Noget der siger noget om hvor meget de rent faktisk gør.

A1.13.1

Stine: Hvis man endelig skal købe tøj som ikke er second hand, så skal det helst være af god kvalitet. Så du kan have det i mange år. Og lige med tøj er så svært, for der er så mange sager med børnearbejde i tøjsektoren. Men fx hørte jeg om en sag, hvor børn syede fodbolde for Nike, og da de så stoppede den produktion, så var der en hel landsby som nærmest måtte gå fra hus og hjem. Så det er rigtig svært.

(Vi taler lidt om verdens bomuldsproduktion; jeg nævner GOTS certificering, så kan Stine selv undersøge det. I det hele taget bliver der lige derailed lidt over bomuld i et par minutter, ca. 34-38.)

Q.1.14

Varan: Det vi gerne vil snakke om nu, det er om MakeImpact. Vi har været ret inspireret af den trend der er omkring bæredygtig livsstil. Vi tror på, at det at man kan se hvad virksomhederne gør, og hvor de lægger en indsats. Her er så et screendump af hvad vi har tænkt os med appen. Vi vil gerne høre din helt ærlige mening om hvorfor det evt er godt og skidt, og hvad dine kommentarer er. Det vi har tænkt os er, at vi producerer en platform, hvor du opretter dig som bruger, og vælger de verdensmål du synes bedst om. Og du har allerede snakket lidt om klima/miljø...

A1.14

Stine: Ja. Jeg tror jeg også ville vælge partnerskaber for handling, den synes jeg er ret vigtig. Og stærke institutioner.

Q.1.14.1

Varan: Vi tror på at individet kan have nogle verdensmål ud fra baggrund og opvækst.

A.1.14.1

Stine: Ja, og jeg tror fx jeg er meget stærk på klima, for vi har altid sejlet og stået på ski i min familie. Og pludselig er der bare ikke lige så meget sne. Og somrene er vildt underlige.

(Varan forklarer hvordan MakeImpact fungerer, og hvor data er hentet og hvordan de er behandlet)

Q1.15

Varan: Hvad ville du forvente af MakeImpact?

A1.15

Stine: Ja, altså, hvis nu at vi tog Carlsberg igen, ikke. At I så godt kunne se igennem at, fx sundhed og trivsel, fx med alkoholfri øl. At I som eksperterne godt ville kunne se, at det så måske ikke er det mål der associeres bedst med dem. Altså, at I kunne se igennem, at nogle af de mål de brander sig på, det er greenwashing. Men at I så vælger de mål som EGENTLIG passer bedst til virksomheden.

Q1.16

Varan: Det er et rigtig godt eksempel. Fx har Carlsberg jo lige lavet de her limede sixpacks, som så ikke ender i havet - selvom de ikke støtter 14 Life below water. Hvad betyder det for dig at se hvis en virksomhed støtter en hel masse mål?

A1.16

Stine: Det er et red flag for mig. Jeg tror ikke på at de kan støtte alle målene. Måske 2-3 mål er realistisk, og så til gengæld gøre det rigtig godt inden for dem. Også fordi, når du støtter et mål, så kommer du automatisk til at underminere nogle andre. Men det er også helt fint, for man skal starte et sted. Og så længe de så fokuserer på nogle ting, så er det et godt udgangspunkt. Også fordi der er så mange delmål; det er der jo ingen virksomheder der kan leve op til. Men der forventer jeg så, at I i MakeImpact går ind og ligesom siger, Carlsberg gør det og det.

Varan: Ja, det er godt du siger det. Altså, for der er jo de her 5000 virksomheder i MakeImpact. Og vores første filtrering ville være, hvem er det der støtter alle de her tre mål, som du synes godt om, Stine. Og det er data vi kan filtrere. Vi vil helt klart gerne det som du siger, komme lidt mere i dybden, og vi kan godt komme ind og finde i rapporterne helt specifikt hvad de gør. Det jeg hører dig sige er, at vi skal gøre det nemt for dig, at finde hvilke virksomheder der støtter få mål, og går all in på dem.

A1.16.1

Stine: Altså, hvis den der liste (peger på MakeImpact eksemplet) kommer op, med Adidas. Så ville jeg jo tænke, are you kidding me? Men så kan jeg se, så kommer der den der snippet, og der har I så beskrevet hvad de så gør. Og altså, det at man kan læse et udsnit af hvad de rent faktisk gør, det er vigtigt.

Varan: Det er sindssygt god feedback. Det skubber os til at tænke, hvad er det der bliver efterspurgt hvis man skulle gøre de her ting.

A1.16.2

Stine: Altså, jeg er også bare rigtig kritisk af natur. Jeg tror fx heller ikke ubetinget på UN Global Compact, for de skal også bare tjene penge. Og Carlsbergfondet, de har fx ret meget at skulle have sagt i UN Global Compact. Og de sad i samme bygning som Dansk Industri, hvor jeg arbejdede før. Og vi lavede et event der hed Unleash, hvor UN Global Compact også var med. Der fandt jeg ud af.... altså, det er ikke fordi UN Global Compact går ind og siger, at Carlsberg, de støtter sundhed og trivsel. Hold nu op. Må vi lige få fokus. De laver alkohol, og det skal de lave penge på.

Varan: Der er ingen tvivl om, at UN Global Compact er sat i værk for at drive denne her agenda, og samtidig har de her medlemskaber, hvor virksomhederne committer sig til at

have fokus på de her ting. Og der kommer flere og flere krav direkte fra UN på hvordan virksomheder skal rapportere. Det ser man i de her rapporter, og i CSR rapporterne. Især med SDG fokus. CSR rapporter er selvfølgelig tit til investorer. Og det der er, er at der ligger ikke noget samlet noget sted i dag. Så vi arbejder på, hvor og hvordan vi kan trække det vigtigste data ud. Rom blev ikke bygget på en dag, og for vores vedkommende der vil vi gerne starte den her rejse, og ikke favorisere nogle virksomheder frem for andre. Vi håber på, at det her kan være med til at skubbe til virksomhederne, og gøre dem endnu mere kritiske selv.

Q1.17

Lea: Vi er ved at nå til vejs ende; måske til sidst, kan du måske sige noget om hvad det betyder for dig at appen er gratis for dig at bruge?

A1.17

Stine: Altså, initially betyder det ret meget at man ikke skal betale penge for at downloade appen. Igen, jeg er meget kritisk, så jeg skal være helt sikker på at det er dét jeg leder efter, før jeg vil betale penge for det.

Varan: Ja, virksomhedsmodellen er jo, at vi er en platformsprovider som tjener licenser. Så virksomhederne kan brande sig via appen. Det skal ikke koste dig en fee at du har investeret i noget via appen. Der ligger et gebyr i din bank, for det er dét de hjælper dig med. Det er ikke vores mål. Vi har et mål om at prøve at hjælpe folk med at investere bæredygtigt.

A1.17.1

Stine: Altså, der er jeg jo så nørdet, at jeg nok godt kunne finde på bare at bruge appen for information. Viden om emnet, lære mere om det. Det kunne da godt være at det ville føre til at jeg ville synes det var sjovt at prøve at lave noget investering...

Varan: Ift det med tid, viden og penge; før snakkede vi investering generelt. Du havde en klar holdning til, at klimamæssigt, der ville du fx ikke investere i flytrafik.

A1.17.2

Stine: Ja, og jeg ville stadig helt sikkert ikke investere i flytrafik. Altså, min kæreste laver en del investering. Og det kan da være at jeg kan bruge MakeImpact til at give noget modspil; et argument for at investere bæredygtigt.

Tak for din tid, Stine!

Interview 2: Louise

Student fra CBS i sommer

Til stede: Louise, Varan, Lea.

Q2.1

Lea: Hvad kender du til investeringer?

A2.1

Louise: Altså, det er ikke noget jeg har givet mig i kast med overhovedet. Jeg har godt fulgt lidt med, og hørt lidt om bitcoin fx.

Q2.2

Lea: Hvis du alligevel skulle sætte nogle ord på, hvad tror du så investering indebærer; kan du sætte nogle ord på?

A2.2

Louise: Altså, det er hvis man sætter nogle penge i et aktiv som man håber vokser. Man kan vælge at investere med høj risiko, for dermed at få et større afkast, men også med større risiko for at tabe sine penge. Altså, jeg har faktisk ikke kigget så meget igennem, og fordi jeg ikke selv har investeret, så ved jeg ikke så meget om alt det praktiske omkring hvordan man rent faktisk gør det.

Varan: Er det fordi du ikke associerer det med noget, altså noget du ved noget om? Er det måske noget der ikke går ind og rører dig?

A2.2.1

Louise: Altså, nu er jeg først lige blevet færdig her til sommer. Og selvom jeg godt ved at man godt kan investere små beløb, så er der de her gebyrer. Så der vil gå noget tid før man får tjent gebyret ind. Medmindre man i stedet for mange små investeringer måske har nogle større.

Varan: Så du tænker, hvis du skulle vælge mellem små og store, så er det altså først noget der batter når du investerer big money?

A2.2.2

Louise: Ja, og for mig skal det også være penge hvor jeg mentalt kan tænke, at okay, nu har jeg dem ikke. De er ude af mit rådighedsbeløb. Det er anderledes end en opsparing. Det er til noget jeg skal bruge senere. En investering er ligesom mere adskilt fra min hverdag.

Varan: Så det er lidt, altså ikke ligesom charity, men du har ligesom smidt dem.

Louise: Altså, det er penge du har råd til at undvære.

Q2.3

Lea: Hvad tror du det ville kræve at sætte sig ind i investering for dig?

A2.3

Louise: Umiddelbart tror jeg at jeg ville skulle gå til en bank eller en anden institution, som så kunne investere mine penge for mig. Jeg ved ikke om der findes steder man kan gøre det selv. Det er svært for mig at få overblik over, hvad er gebyrerne, hvad er involveringsniveauet, osv. Så hvis jeg skulle i gang, så ville jeg afdække, hvilke muligheder har jeg, og hvilke karakteristika har de muligheder. Og jeg synes det er svært med internettet, for de fleste prøver at sælge noget. Og det kan fx godt være at et gebyr er lavt et sted, men så står det med småt at de tager et andet gebyr et andet sted. Så for mig handler det om at der er en trusted source, eller at nogen jeg kender kan sige god for måden man gør det på. Det er selvfølgelig også, altså hvis jeg selv skulle vælge, og det var mine egne penge, og jeg selv skulle vælge firmaer; så kræver det at man følger med i hvilke firmaer der er gode. Og det tager meget af min tid. Og det synes jeg måske ikke er så spændende. Så det er derfor jeg automatisk tænker, at det må være op til nogen der ved mere end mig.

Q2.4

Lea: Hvad er dine forventninger til kort- og langsigtede investeringer?

A2.4

Louise: Altså, for mig er langsigtede investeringer noget med, at så er der en lang løbetid, og få penge at tjene hvert år. Men over lang tid akkumuleres det, og så kan man tjene mange

penge på det. Og det får man selvfølgelig ikke på kort sigt. Så afkastet er måske højere hurtigt, men med højere risiko.

Q2.5

Varan: Så hvis du skulle i gang med investering, også ift din livssituation. Hvad ville så være mest attraktivt for dig - lang eller kortsigtet? Hvis du skulle i gang i morgen?

A2.5

Louise: Altså, det ville være fint for mig hvis det var langsigtet. Jeg har lang tid igen, om man så må sige. Det ville være godt hvis jeg kunne smide små beløb ind, og komme i gang hurtigt på den måde. Og at der ikke er 2-300 kr gebyr på fx 3000,- kr investering, hver gang.

Varan: Ift kroner og øre, hvis du skulle investere i dag, hvad ville din minimum investering så være?

A2.5.1

Louise: For mig er der to vinkler på det. Den ene ting er, at man skal også lidt i gang for at lære om det. Der kunne det godt være en lille investering, bare et par tusind for at komme i gang med det, og lære det. Men da du spurgte mig, der tænkte jeg til at starte med, så måske sådan noget 10.000,- kr.

Varan: For det er et beløb som er sådan, hvor du tænker at det ville være ok at investere? Og ok at miste, hvis det var?

A2.5.2

Louise: Ja, altså, og så tænker jeg måske også rimeligt langsigtet. At de penge ser jeg ikke før om 10-20 år. Og så er der forhåbentlig flere.

Varan: Er det også fordi du kigger ift hvis de 10.000,- lå på en normal konto?

A2.5.3

Louise: Jeg ved godt at penge mister lidt deres værdi ved bare at have dem stående på en konto, så det kunne selvfølgelig også være meget fint at investere dem, hvor man så kunne hive dem ud senere. Lige nu bor jeg fx til leje, og jeg vil gerne købe noget om nogle år. Der ville det være godt med noget til udbetaling. Og nu er jeg nyuddannet, så jeg skal lige ud af det der mindset med at spare, og administrere opsparing, osv.

Varan: Ja, og hvis vi nu kigger på millennials, den målgruppe som vi snakker med, de er jo midt i at skifte mellem studerende og "voksen". Og de skal måske giftes og have børn på et tidspunkt, og så bliver man RIGTIGT voksen. Og det er i de her år at der sker en hel masse ting, også økonomisk. Så det er også interessant, altså, er investering kun for de gråhårede eller?

A2.5.4

Louise: Bestemt ikke. Men for mig kommer det tilbage til, at jeg vil gerne lære det at kende. Så der skulle være en lav tærskel for at komme i gang. Og jeg ville rigtig godt hvis det var muligt at smide lidt i hele tiden.

Q2.6

Lea: Nu nævner du banken, og at få hjælp fra dem. Ville du være ok med, det der med... altså, har du tillid til, at der hvor du har bank i dag, ville du være tryk ved at lade dem guide dig? Eller ville du hellere spørge en ven?

A2.6

Louise: Helt klart hellere gå til venner end banken. Altså, nu snakkede jeg fx også med banken da mig og min kæreste snakkede om at købe lejlighed. Og den rådgivning vi fik, det

var bare ikke særligt godt. Og hvis der så fx er flere måder at investere på, så vil jeg bare lære det ordentligt.

Varan: Der sker også rigtig meget. Nu kommer der fx den her aktiesparekonto i fremtiden, hvor man ikke skal betale skat af et salg når man sælger aktier videre. Det er først den dag du trækker det hele ud, at du betaler skatten. Det kommer muligvis til at gøre at flere og flere kommer i gang med at investere. Det har man set i Norge og Sverige. Nu siger du fx også, at du vil gerne lære det selv. Du vil ikke have andre til det. Der er en selvstændighed. Det kommer vi også lidt ind på lidt senere.

A2.6.1

Louise: Ja, og altså. Jeg vil bare gerne gøre mig umage, også hvis man er oppe imod nogle der bare sidder og er med for flere millioner.

Varan: Når vi snakker investering, også i dag, så kan det være mange ting i mange størrelser. Der hvor vi er, det er hvad der passer for dig, her og nu i dit liv. Vi snakker ikk 50-100.000. Vi snakker mindre beløb; vi er i gang med at finde ud af hvad der er interessant for vores målgruppe.

Q2.7

Lea: Hvad tænker du om bæredygtighed og investeringer?

A2.7

Louise: Ikke før jeg har talt med Varan. Men jeg tror også jeg har sådan lidt et... no touch relationship med bæredygtighed og virksomheder generelt. Fx det her med at købe sig CO2 aflad. Det kan godt være man har nogle visioner, og har CSR initiativer, men... at virksomheder de jo rigtigt gerne vil tjene mange penge og have stort overskud. Jeg tror det er dét de fleste stakeholders gerne vil have. Og det her bæredygtighed, det tager lidt en B-holds position.

Varan: Tror du også det er fremtiden? Der er ingen tvivl om at der sker et generationsskifte lige nu. Der sker meget ift hvordan man ser på virksomheder. Så hvis du tænker langsigtet, også i den rejse, hvor tror du så bæredygtighed har sin plads om 5-10 år?

A2.7.1

Louise: Jeg tror der vil være mere fokus på at holde virksomheder accountable. At hvis de siger de gør nogle ting, så bliver de også nødt til at holde det. Jeg synes bare ikke vi har set cases, hvor der virkelig er blevet slået ned på virksomheder der ikke har holdt deres løfte. Altså fx med kinesere der hopper ud fra tagene pga dårlige arbejdsforhold. Børnearbejde. Altså, så kommer der en bred undskyldning, men der mangler ligesom noget der følger op på hvad der så sker. Det er så meget fedt, her fx i finans, at folk begynder at gå af. Og at man ikke bare kan sige undskyld. Og det er vel fordi man begynder at kunne se hvad der sker, hvis en virksomhed ikke holder hvad den lover.

Varan: Hvordan tænker du ift de 17 verdensmål? Hvad for dig, som person, hvad tænker du omkring... måske et meget åbent spørgsmål, men hvis nu du kunne vælge mellem nogle forskellige virksomheder. Ville der så være nogen som du ville vælge fra? Pga det her med at de ikke arbejder bæredygtigt?

A2.7.2

Louise: Jeg tror at jo mere der er nogen virksomheder der gør noget, jo mindre har jeg lyst til at støtte dem der ikke gør noget. Omvendt, hvis de stadig har et rigtig godt produkt, så er det også vigtigt. Men jeg tror der begynder at ske mere og mere. Også fordi man ser de her bæredygtige kampagner. For et par år siden var der slet ikke så meget. Og nu er det lidt

pinligt, hvis man ikke har en CSR strategi. Og det kan heller ikke være sådan noget, hvor CEO'en bare hyrer en eller anden, og det er ovre i en silo de bare laver sådan noget et eller andet for et budget. Det er federe de steder, hvor de tænker hele bæredygtigheden ind.

Varan: Vi ser at der sker meget i den retning. Også at firmaer har et why. Og virksomhederne er mere opmærksomme på det.

Q2.8

Lea: Vi går videre til C25 indexet. Vi har ikke været inde og analysere dem, vi har hentet deres rapporter og refererer til dem. Er du bekendt med verdensmålene? (*Nej; Varan forklarer om dem.*) Virksomhederne er altså en del af de her verdensmål. Så vi kan fx se på de 25 største virksomheder i Danmark, så er det kun én virksomhed, Royal Unibrew, der ikke har namedroppet SDG'erne.

A2.8

Louise: Det er tankevækkende. Også sat op imod konkurrenten Carlsberg, som har ret mange. Og har det der med at fjerne plastikken på deres sixpacks.

Varan: Ja, så nogle virksomheder er gode til at brande det, og fortælle en historie. Tror du det er en del af vejen frem; at bevidstheden omkring hvad virksomheden gør har en indflydelse på din adfærd?

A2.8.1

Louise: Altså, ja. For hvis man ikke bliver gjort opmærksom på det, så ved man det jo ikke. Så det er en god måde at gøre noget, der har noget med produktet at gøre.

Varan: Hvad så med Vestas vs Carlsberg, fx? Når det er virksomheder fra forskellige sektorer?

A2.8.2

Louise: Altså, lige der, der ville jeg nok gå med Vestas. Deres impact er så meget større. Men det er også lidt by default. Fordi deres produkt er jo at enable vindenergi, som er bedre for miljøet. Vestas slår mig ikke som en meget bæredygtig virksomhed ellers, på trods af at det ellers er meget af deres produkt. Det ville ligge meget til højrebenet. Men jeg synes ikke jeg ser meget om hvad de gør for deres medarbejdere, eller hvor produktionen er, eller sådan noget.

Varan: Der er jo også virksomheder i dag, som er subprodukter af andre produkter. Der er altså virksomheder du ikke kender til. Og nogle af dem er måske også børsnoterede, men de har måske bare ikke de største marketingbudgetter.

Q2.9

Lea: Så hvis nu du skulle investere i virksomheder, og vidste at der var muligheden for at investere i bæredygtige virksomheder, hvad ville det så betyde for dig?

A2.9

Louise: Det vigtigste for mig ville stadig være penge, for det er penge jeg putter i det.

Q2.9.1

Lea: Det kan man egentlig godt argumentere for, er en del af en bæredygtig investering; forstået på den måde, at en virksomhed som man investerer langsigtet i, den skal helst genere et overskud. Det vil sige den skal være god forretning på den lange bane. Så penge er sådan set ikke ude af ligningen, bare fordi man taler bæredygtighed.

Q2.10

Lea: Kunne du forestille dig at investere langsigtet med et bæredygtigt mindset?

A2.10

Louise: Det kommer an på hvad det indebærer. Om det er i forhold til at kaste penge efter problemet, eller om det er rent faktisk at arbejde innovativt med det. Hvor du så også kan være; altså, det kan spare dem penge, gøre dem mere effektive, osv. Jeg synes ikke det er virksomheders opgave at redde verden, men jeg synes de skal tage ansvar hvor de er. Så med udgangspunkt i SDG'erne, så synes jeg ikke det er vigtigt at de tager stilling til dem alle sammen, men i stedet at de tager stilling der hvor deres business er.

Varan: Der er Novo Nordisk fx ret interessant; de støtter kun 3 og 12. Ansvarlig produktion og Good health and well being. De vinder rigtig meget på insulin i dag, og det er så de to de har valgt ud. Der er andre virksomheder på listen som støtter rigtig mange. Novozymes har fx rigtig mange. Novo tjener penge på insulin i dag. Og det er diabetes 1 og 2.

A2.10.1

Louise: Altså man kan sige... hvis de arbejder for at forebygge, og dermed at der er færre mennesker der er tykke, så svinder deres base for forretning jo. Omvendt vil deres bæredygtighed så slå endnu mere igennem. At de rent faktisk kæmper for at kurere en sygdom. Så de arbejder forebyggende, men også har kuren hvis uheldet er ude.

Q2.11

Lea: Hvis du tager Novos produkter, så er det ikke noget du kan gå ned og købe. Det er jo B2B, hvor det er lægerne der køber produktet, og udskriver det til dig.

A2.11

Louise: Der ville jeg nok kunne få en mere emotionel connection med det firma, eller hvad skal man sige, det er i hvert fald lidt mere "doing good".

Varan: Interessant. Og det er det der er så fedt, at hvordan man som individ forstår det her. Fx Vestas purpose, det er måske at drive vind som energi. Hvor produktet for et farmaselskab er noget andet. Hvad er deres purpose; det har så et impact på hvordan du tænker.

A2.11.1

Louise: Altså, lige til højrebenet, kan man fx snakke om Coca Cola. Deres produkt er jo ikke særligt sundt. Så hvis de skal gøre noget, så skal det være uafhængigt af produktet. De har selvfølgelig lavet Diet og Stevia osv.

Varan: Det er jo interessant nok, men det koster også at udvikle de produkter.

Q2.12

Lea: Bæredygtige investeringer er ofte netop langsigtede. Hvad tænker du om det?

A2.12

Louise: Jeg synes det giver god mening. På den måde giver det også god mening at målrette mine langsigtede investeringer mod det, og måske have en lidt blandet portefølje. Det kommer nok også på om det er sådan, virksomheder der er gennemsyret af bæredygtighed. Der ville det give god mening at tænke langsigtet. Og det virker som om en bæredygtighed virksomhed har mere perspektiv, og har godt overblik.

Q2.13

Lea: Hvad er dine umiddelbare tanker omkring det at du direkte kan investere i virksomheder, over for at du kan investere i produktet fra en virksomhed?

A2.13

Louise: Altså, inden vi havde den her samtale, der ville jeg nok have sagt at jeg ville have investeret i en indeksfond. Det er ud fra et økonomisk perspektiv, og et samlet overblik over markedet, og nemmere, og lidt mere sikkert. Hvis jeg skulle vælge at investere i specifikke virksomheder ville min risiko være ret høj. For det er ikke noget jeg laver til daglig, og jeg ved ikke så meget om det. Det ville føles som en investering mere med hjertet, hvor det var en undersøgelse af "hvem skal have mine penge". Og en index fond er mere med økonomisk formål. Altså, jeg synes sagtens man kan gøre begge dele.

Q2.14

Vi er nået til at fortælle lidt om MakeImpact. Varan forklarer hvor vi er i processen, og hvorfor vi laver interviews.

Lea: MakeImpact fungerer ved at du henter en app ned, den er gratis, og så vælger du et eller flere verdensmål der passer til dig. Kan du umiddelbart sige hvad der umiddelbart er mest dig, ud fra de her (peger på klodser)

A2.14

Louise: Jeg tror jeg ville vælge uddannelse og innovation. Og måske den her hvor der står industri, innovation og infrastruktur. Og så tror jeg også jeg ville tage ligestilling mellem kønnene.

Varan: Ok, og så ud fra de verdensmål du har valgt, der visualiserer vi så de virksomheder der passer til dem. Vi trækker data fra UN Global Compact. Og for at lave investeringen, sender vi din request til din bank. Der ligger din tillid, og der har de mulighed for at hjælpe dig med at oprette gebyr. Tanken er ikke at vores app skal være en investerings-app. Du skal heller ikke betale os noget. Vores forretningsmodel består i relationer med banken. Vi vil gerne lave en app som er til alle. Nogen vil bruge den til viden, og nogen vil bruge den til at komme i gang med at investere.

A2.14.1

Louise: Altså jeg havde forventet at, når jeg havde hentet app'en, så havde I lavet en eller anden form for scoring. At det ikke bare er information jeg kunne have hentet et andet sted. Det kunne jeg i hvert fald godt tænke mig. Et eller andet der giver en indikation på, at virksomheden ikke alene passer med mig, men også på hvor bæredygtig virksomheden egentlig er.

Varan: I forhold til den slags indlæg, ville du da forvente at MakeImpact lavede den slags selv, eller måtte det komme udefra?

A2.14.2

Louise: Det måtte godt komme udefra. Det ville jeg bare have brug for, at jeg også kunne søge på scoring. Så jeg har brug for at se om virksomheden virkeligt er gennemsyret af bæredygtighed, og at de arbejder gennemført med det. Og fx hvis jeg ikke lige havde valgt sundhed, så kunne jeg se de virksomheder der sparker røv. Så kunne jeg se hvad det er de gør godt, og om det er noget jeg kunne forlige mig med.

Varan: Så hvis nu vi fandt, altså, hvis der i fremtiden er mulighed for labels, og vi så satte labels eller certifikater på. Og vi kunne trække den viden ned, og vise dig den - ?

A2.14.3

Louise: Ja, det ville helt klart være godt. Der skal være en eller anden form for validation. Så hvis der bare står en lille snippet, så ville jeg synes, at for at være sikker, så skulle jeg selv ind

og læse hele den der rapport. Men hvis de omvendt har fået en stamp of approval, så kunne jeg være sikker.

Varan: Ja, der er fx noget der hedder B Corp. Nogle virksomheder har den mærkning i dag. Ben & Jerry's og Patagonia fx. Og det er også der hvor vores udvikling skal være; vi skal have flere og flere labels på. Der hvor vi er i dag, der er det fedt at tænke hvis vi kunne komme til at rate i fremtiden, men vi vil ikke tage rating på os nu. Vi vil visualisere de tilgængelige informationer nu. Inden for ESG verdenen er der forskellige scorer, fx Morningstar. Og det kunne man fx tilføje til det her. At der er nogle andre der har ratet det her. Men så siger man også bare... altså, den er ikke helt lakrids altid. For hvis en virksomhed som Vestas, de kan have en tredjepartsleverandør som bruger fossile brændstoffer. Så kan det godt være de får en høj rating, men der er nogle ting i supply chain som ikke er okay.

Q2.15

Lea: MakeImpact er en gratis og uafhængig app. Vi trækker data fra UN Global Compact.

A2.15

Louise: Så I er uafhængige af virksomhederne, men afhængige af bankerne.

Varan: Ja, og man kan sige, bankerne er også kun investor, og en måde at komme ud til dig. Vi kunne også komme ud via SoMe, og få et par tusind brugere. Men vi vil gerne have millioner af brugere. Og vi skal tjene penge, ikke på hver gang du sender en handel afsted, for vi kan heller ikke garantere at du investerer. I sidste ende kan det jo også skubbe virksomhederne til at ændre noget i deres forretningsgang. Så de får mulighed for at sende information til alle de followers der er af en virksomhed.

A2.15.1

Louise: Det ville jeg synes var fedt; at hvis jeg valgte at investere i en virksomhed, at jeg så fik nyheder om hvad de gør. Men det der stadig er vigtigt for mig, det er hele pengeaspektet. Altså, det om jeg ved om det er en god investering. Der ville jeg bare synes det var en stor ting, også ift hvor bøvlede banker er, der ville jeg synes det var lidt besværligt at skulle tale med en bankrådgiver. Altså, jeg ved selvfølgelig ikke om jeg bare har været uheldig, og det kun er lejligheder der er så svært. Så det ville være en rimeligt stor hurdle for mig. Hvis jeg trykkede Make Impact!, og der så stod at nu sender vi informationerne videre til din bank, så ville jeg tænke - ej, det skal I ikke.

Q2.16

Lea: Ok. Så du savner rådgivning omkring, er det nu en god investering? For der er nemlig nogle forpligtelser der. Bankerne har nogle regler for hvad de må fortælle dig. Og den der viden, det er noget folk får andre steder fra. Der er regler for hvad de må anbefale. Og der er rigtig mange udfordringer ift det. Og det som du siger, det er jo så...

A2.16

Louise: Ja, for hvad gør andre virksomheder hvor folk investerer? Hvordan viser de aktier op mod hinanden? Er det noget med en graf eller?

Varan: Altså, du kan gå ind på fx Morningstar, og der kan man se hvordan forskellige aktier benchmarker op imod hinanden. Og de er uafhængige. Og bankerne kan ikke rigtigt gøre det samme. Og vi tænker, at det der findes derude allerede, det kan hjælpe dig videre. Sammen med MakeImpact.

A2.16.1

Louise: Ja, og det er altså vigtigt for mig, at jeg kan følge med i min investering. Også hvis det fx er noget der er bæredygtigt, så skal det stadig være økonomisk. Det er også fordi, hvis jeg skal i gang med at investere, men jeg kun har fået viden om det bæredygtige, så er det ikke forsvarligt. Så det ville hjælpe med labels og certificeringer, at jeg bedre kunne tage en god beslutning.

Varan: Ja, og man kunne fx også linke til appen Stocks, som er i iPhone. Det der er målet for os, er at få folk på appen. Det er ikke målet at folk nødvendigvis investerer, det er godt hvis de gør, men vores fokus er at empower people to invest in tomorrow's world.

Tusind tak for din tid Louise!

Interview 3: Louisa

Interview på en time foretaget som de foregående; optagelse mangler pga teknisk fejl. Se evt noter fra interviews.

Interview 4: Loui

Arbejder fuld tid i Goodwings; kender verdensmålene, har ikke investeret. Alder:

Til stede: Loui, Christoffer, Varan, Lea.

Q4.1

Lea: Har du investeret før?

A4.1

Loui: Nej. Altså, jeg har fået nogle aktier i konfirmationsgave. Jeg fik Danske Bank, Carlsberg og Novo, og Vestas.

Q4.2

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A4.2

Loui: Jeg har haft finansiering på SDU, hvor jeg læste, så jeg har basalt kendskab til finansiering og aktieafkast. Men jeg har ikke som sådan sat mig ind i det. Jeg har hørt Millionærklubben, som jeg synes er super spændende. Og så kender jeg lidt til investeringer fra vores forretning, Goodwings. Der får jeg noget insight, og nye investorer kommer ind og fortæller lidt.

Q4.3

Lea: Hvis du alligevel skulle sætte nogle ord på, altså beskrive det, hvordan ville du så gøre det?

A4.3

Loui: Investestering er en måde at få sine midler til at vokse på. Det kan også være investering i noget bæredygtigt; altså skyde nogle penge i et projekt for at investere i fremtiden.

Q4.4

Lea: Hvis du skulle i gang med at investere, hvor ville du så starte, og hvad tror du det ville kræve af dig?

A4.4

Loui: For det første tror jeg at jeg ville henvende mig til mit netværk. Jeg har mange venner der arbejder i asset management og lignende. Og så Millionærklubben. Og læse Børsen. Sætte sig lidt ind i markedet, finde ud af hvad man interesserer sig for, og brænder for. En af mine venner investerede i processorer/grafikkort. Det var egentlig en meget god aktie, men det kedede ham helt vildt, og derfor kørte han træet i det. Så det handler om at finde noget man selv interesserer sig for, så man selv kan se en god forretning i det.

Lea: Ville du følge med jævnlige?

Loui: Ja, og det er jo også fordi det skal være en god forretning.

Lea: Og du er også lidt inde i termene; du ved at man selv kan vælge hvornår man vil sælge osv.

Loui: Ja, ja.

Q4.5

Lea: (*viser kort med ord*); Er der nogle af de her ord du slet ikke kan genkende i forbindelse med investering?

A3.5

Loui: Nej, det er ikke helt fremmed.

Q4.6

Lea: Investeringer kan være lang- og kortsigtede. Afhængigt af aktien. Kan du sætte et par ord på, hvad dit umiddelbare forhold er til det? Og hvad det ene og det andet går ud på?

A3.6

Loui: Jeg tror, at når jeg skal kaste mig ud i investering, så ville jeg altid gå efter langsigtede investeringer. Daytrading er alt for usikkert for mig. Så jeg vil sige, jeg ville kaste penge i noget som jeg ville kigge til om 5-10 år. Kontra kortsigtede.

Q4.7

Lea: Hvis vi skal tale bæredygtighed og investering, kan du så sætte nogle flere ord på hvad du forbinder med det?

A4.7

Loui: Jeg vil sige at bæredygtig investering er en investering du foretager for at støtte op om en udvikling, eller støtte op om et projekt. Det kan også være at investere i udviklingslande. Der har vi i Goodwings nogle partnere der hedder Global Evolution, som laver impact investing. De investerer kun i impact projekter i udviklingslande. Det synes jeg er enormt inspirerende. Det tænker jeg måske også er lidt det I arbejder med?

Varan: Det kommer vi tilbage til.

Lea: Det er godt at du nævner det, for vi arbejder ud fra børsnoterede virksomheder. Det er impact investing sjældent.

Q4.8

Lea: Her har vi lavet en liste over det danske C25 index, altså de 25 største danske børsnoterede virksomheder. Vi skal være globale, så det her er blot for at gøre det håndgribeligt/lokalt. Og her kan man se hvilke mål hver virksomhed støttet. Har I gjort noget lignende i Goodwings?

A4.8

Loui: Ja, vi bruger SDG'erne som framework, og så gør vi det at vi tagger NGO'erne. Så hvis Carlsberg ser et projekt hos os som de gerne vil støtte, så kan de gøre det på den måde.

Q4.8.1

Lea: Så du ved lidt om hvad verdensmålene står for. Det vi tænker er en god ide, er at hvis man skal investere, så kan man evt gøre det på baggrund af verdensmålene. Så hvad er din umiddelbare opfattelse af bæredygtig investering. Fx sammenlignet med impact investing i Afrika, som ikke nødvendigvis medfører et afkast. Hvordan er bæredygtig investering hvis du skulle sætte ord på det?

A4.8.1

Loui: Det med at investere i en startup, det kan jo også bare lyde godt. Hvis man har en stærk CSR profil, så kan det være man smider penge efter noget hvor man ikke nødvendigvis regner med at få noget igen. Men hvordan tænker du helt præcis?

Lea: Når du hører ordet investering, giver det så mening for dig at koble det med bæredygtighed?

Loui: Der er jeg nok en lille smule biased; hvis jeg ikke havde haft noget med Goodwings at gøre, og ikke kendte til den her verden, så ville jeg nok ikke koble de to ting sammen.

Q4.9

Lea: Du sagde du ville søge råd hos dine venner. Hvis du nu tænker i deres tanker, har de så en bæredygtighedshat på, eller hvor er de henne?

A4.9

Loui: Jeg tror... altså, jeg tror de er meget på afkast. Den gamle skole, ROI. Men der er ingen tvivl om, at de begynder at tænke mere over bæredygtighed. Igen, vi snakker jo også om mit arbejde, og på den måde får de øjnene op for, at man også kan investere den vej. Men som udgangspunkt ville jeg ikke koble investering og bæredygtighed sammen, hvis ikke jeg kendte til det.

Q4.10

Lea: Når man så taler bæredygtige investeringer; du er lidt inde i at det er noget der sker; men generelt set, så er de tit langsigtede. Du nævnte daytrading tidligere, og det er sjældent med et bæredygtigt fokus, fordi det måske mere er med fokus på et hurtigt payoff. Og du var inde på, at du selv ville investere langsigtet. Så, hvad tænker du ift hvis du skulle ud og investere nu, med dit nuværende fokus på bæredygtighed?

A4.10

Loui: Altså, om jeg kunne finde på at lave en bæredygtig investering? Ja, det ville jeg gøre, hvis det også giver mening. Jeg vil stadig gerne have et godt afkast. Men hvis jeg kan investere i noget der både giver mening for mig, og gavner, så vil jeg kigge den vej. Jeg har tænkt over, at hvis jeg skulle investere, så ville jeg investere i insektfødevarerindustrien. Fordi

jeg tænker at markedet kommer til at blomstre om noget tid, og det samtidig er en lidt bæredygtig vej at gå.

Lea: Nej, det har jeg heller ikke umiddelbart set, men i andre “nye” sektorer, kunne man tale medicinsk cannabis. Steno Care er den første danske virksomhed på børsen med det produkt. Så jeg tror det er en fin ide at kigge på emerging markets, og især hvis det først er om måske 10 år jeg skal have noget ud af det her.

Varan: Man kan også kigge på virksomheder der går ind i sektoren. Fx, nu vil måske Unilever begynde at lave produkter med insekter. Og de store virksomheder kan måske skalere mere end de små. Personligt ville jeg slet ikke spise insekter.

Loui: Nårh, men der er jeg også lidt dobbeltmoralisk, for jeg ville heller ikke selv spise det.

Varan: I Løvens Hule var nogen inde med et produkt med 3% insekter, det er jo ikke noget der batter, og rent faktisk gør en forskel.

Loui: Jeg er ikke selv veganer, men det der med plantebøffer og plantekød; det tror jeg også kommer til at vokse. Så den vej vil jeg helt sikkert kigge.

Lea: Ja, og en ting er filosofien bag, eller etikken. Men på et tidspunkt er der måske næsten heller ikke andet valg end insekter og planter. Og på den måde er det jo smart.

Q4.11

Lea: Nu kommer vi til MakeImpact. Vil du gennemgå, Varan?

Varan forklarer hvordan vi arbejder, og hvad vi vil formidle.

Varan: Hvilke verdensmål ville du umiddelbart støtte?

A4.11

Loui: Anstændige jobs, økonomisk vækst, bæredygtige byer. Så altså, helt sikkert jeg også har nogle favoritter.

Varan: Hvor tror du de kommer fra? Dit arbejde, baggrund, noget tredje?

Loui: Altså, nu er det i det hele taget svært at rangere dem i det hele taget, ud fra hvor vigtige de er, men fx uddannelse, det er sådan en der har rigtig mange følgevirkninger.

Lea: fx mere ligestilling, og bedre jobs

Varan: Og en ting er, hvis man virkelig skal have CO2 ned, skal man uddanne kvinder i tredjeverdenslande, så de får færre børn. Det batter meget mere end at cykle på arbejde.

Q4.12

Lea: Så når du vælger tre verdensmål ud, så får du visualiseret de virksomheder der støtter de verdensmål. I appen kan du så filtrere ud fra det.

Christopher: Her er det også vigtigt, at folk som ikke kender til det, de kan gå ind og lære mere om verdensmålene.

Varan: Ja, der er selvfølgelig noget information der skal være der. Og du kan følge enten specifikke virksomheder, eller specifikke verdensmål. Fx Coloplast; så kan du gå ind og læse om Coloplast. Og så kan man tage en snippet af deres CSR rapport, og se hvad det er de støtter. Vi tager viden der er publicly available og præsenterer det for dig. Næste skridt er så at make an impact; hvor mange kroner og øre vil du investere i en given virksomhed. Hvis du skulle tænke bæredygtig investering, hvor mange penge ville du så smide i?

A4.12.1

Loui: Altså, også ift min økonomi? Det ville nok være en 10-20.000 kr.

Varan: Så hvis man skal investere det, hvordan gør man så det fornuftigt. Det vi gerne vil, det er at enable folk til at tænke bæredygtigt.

Christopher: Det vigtige ved MakeImpact appen i sin helhed er, at det er totalt uafhængigt. Så hvis du i bund og grund bare ville lære mere, så kunne det også være det. Du kan også ende med at sige, at godt, så investerer jeg. Men det er vigtigt at understrege, at det ikke er os der investerer. Vi visualiserer det på en god og lækker måde. Og så er det dig og bankens samarbejde der træder i kraft derefter.

Loui: Må jeg spørge ind til forretningsmodellen? Tager I så et cut af den investering man lægger?

Varan: Vi vil ikke tjene penge på brugernes investering. Vi vil tjene penge fra bankerne på distributionsaftale og fees. Vi er globale fra day one, og derfor håber vi på det her samarbejde med bankerne. Jeg, som founder, jeg tror ikke på at fremtidige generationer vil sige ja til at investere i en fond der er totalt utransparent. Jeg tror på at vi bliver mere opmærksomme på vores enkelte investeringer.

Christopher: Vi indgår partnerskaber, og på sigt er vores mål og ønske at der kommer så stor traction at vi også på sigt skal ud og snakke med virksomhederne. Det her er jo meget informationsbaseret. Jo mere vi kan enable virksomheder som Adidas og Coloplast osv, jo mere kan vi skubbe. Så vores formål er 1) change of mindset, og 2) skubbe virksomhederne til at blive mere klare og kommunikative omkring hvad det er de gør.

Varan: På sigt vil vi også gerne indføre former for circular economy.

Loui: Det virker super transparent, og det virker som noget man kan anbefale til venner og relationer uden at have noget i klemme. Uden at prakke dem noget på. Det er meget risikofrit at gå ud og vouche for jer.

Varan: Ja. Og det er lige meget hvilken bank du har. Der er ikke noget skifte involveret.

Loui: Kunne I på sigt gå hen og blive en bæredygtig Nordnet? Altså, hvor I faktisk selv administrerer investeringerne?

Varan: Så kommer vi lidt ind i rådgivning; desuden er det en helt anden rejse vi er interesseret i.

Q4.13

Varan: Hvis vi lavede app'en, og du vidste du kunne investere. Altså, vi har jo været ude og snakke om hvad der giver mest mening. I starten på denne rejse, der snakkede vi med bankerne. Vi startede ud med at tænke, at vi vil gerne have bankerne. Og dem har vi snakket med, og de er umiddelbart interesserede. Måske er timingen bare ikke helt god. Men hvad hvis vi alligevel lavede en MVP, der gjorde det muligt at gennemgå hele rejsen, uden dog at trykke MakeImpact, tror du så at det kunne være med til at skubbe nogle tanker hos dig, hos jer?

A4.13

Loui: Altså en slags early access? Hm. Jeg synes for det første det er en god ide. Jeg sidder i øjeblikket og researcher på de mest lovende start ups rundt om i Europa, fordi der er en mulighed for os for at få dem på vores portal. Og jeg synes der er noget ret eksklusivt ved at man giver adgang til et koncept som ikke er launchet endnu. Så får brugeren lov til at komme ind og snuse lidt, inden produktet findes. Og det er ret cool. Og så kunne I jo bare have stående: launching soon. Det synes jeg er cool, for så føler man at man er first mover. Det ville jeg helt sikkert anbefale.

Christopher: Okay, det er ret interessant. Det har vi ikke hørt før. Det er et meget fedt selling point.

Loui: Det vi gjorde, var at vi havde 50 founding fathers, med tilkendegivelser på at de ville bruge os når de launchede. Det var 50 mellemstore virksomheder, som folk kender og har en vis volumen. De gik ud og skrev under på, at de var interesserede i at bruge os når vi launchede et halvt år senere. Og den går jo begge veje, for de føler sig også særligt udvalgt. Og en anden ting, det de også kunne, det var at være med til at forme produktet. Dem der får early access, de kan sige "vi mangler den her feature før vi kan bruge jer 100%" fx.

Christopher: Fedt. Det er så smart.

Lea: Ja, det er et godt indspark. Har du nogle spørgsmål Loui?

Loui: Ja, jeg har en ide som jeg er ked af vi ikke selv fik ført ud i livet før vi blev for store. Det er lidt et marketing stunt. Men det er at gå Løvens Hule vejen. Og at gå ind med en fast ide om at sige nej, lige fra start af. Fordi de kræver en stor andel. Men der er så mange seere på det program; så du risikerer ikke noget ved det, og samtidig får du tv tid og en masse omtale. Du stifter også bekendtskab med løverne.

Christopher: Det er bestemt ikke en dårlig ide. Jeg sidder bare og tænker; jamen, at man går derind med ideen om at sige nej... for man ved de kræver 20%. Men kunne man ikke blive fristet? Altså - ideen er rigtig fed.

Tusind tak for din tid Loui!

Interview 5: Kevin

(NB interviewet er foretaget 8. november)

Kevin skriver speciale i E-Business på CBS

Til stede: Kevin, Christoffer, Varan, Line.

Varan: Jeg skal lige sikre mig det hele kører. Der står ryegade 3c, perfekt. Godt den kører. Jamen. Velkommen til Kevin.

Kevin: Tak.

Varan: Hvor gammel er du?

Kevin: 26

Varan: Kæreste? Kone?

Kevin: Jeg har en kæreste.

Varan: I bor sammen?

Kevin: Ja, vi bor sammen.

Q5.1

Varan: Vi kommer til at dele interviewet op i tre dele. Det første vi gerne vil snakke om. Det er bare omkring investering. Finde ud af hvad er dit nuværende kendskab til investering. Dit generelle kendskab. Hvis du tænker investeringer, hvad tænker du så?

A5.1

Kevin: Jamen, hvad tænker jeg når jeg tænker investeringer. Jeg tænker på at det er noget man bør gøre. Det er noget der er fornuftigt at gøre. Som jeg også skal gøre på et tidspunkt.

Men det er ikke noget jeg på nuværende tidspunkt synes jeg har taget så meget stilling til. Det er ikke fordi jeg har så mange penge at investere med.

Varan: Stilling i forhold til at du at du ikke føler du har så mange penge? Eller hvad er det præcist du tænker her?

Kevin: Det er en blanding man kan sige. Jeg har jo selvfølgelig en opsparing. Og jeg har tænkt at der er jo ikke meget jeg får for den opsparing. Derfor ville det give god mening hvis jeg havde tiden, at lave noget der kunne få dem til at avle. Blive til mere.

Varan: Give noget afkast.

Kevin: Ja give noget afkast, mere end hvad det gør nu. Men det er ikke noget jeg har brugt så meget energi på at sætte mig ind, hvor jeg er nu.

Varan: Hvad tænker du når du siger sætte dig ind? Hvad er der skal til for at du kan trykke på knappen? Hvad er det for nogen ting du skal igennem?

Kevin: Jeg skal vel lære alle de begreber der er indenfor det. Nu siger du afkast, jeg kender godt ordet men det er ikke noget som jeg som sådan har en større, dybere forståelse for. Det er jo noget med at man sætter sig ind på Nordnet eller hvad der nu er, eller spiller nogen aktiespil, så tager man den derfra. Det må være der man stifter bekendtskab, fordi jeg er ikke typen der kaster mig ud noget jeg ikke aner hvad er, uden at have en nogenlunde forståelse for hvad jeg går ind i.

Q5.2

Varan: Når du nu siger det der med at det er nogle begreber du skal lære at kende og forstå, det er den barriere du skal komme over. Det er måske et af det er noget med tid der kan være en barriere. Men er der også andre ting der kan være en barriere, eller som du føler kan være en barriere for at komme igang?

A5.2

Kevin: Det er vel bare tid og bekendtskab tror jeg. Og så har jeg jo ikke lige nu et kæmpe incitament for det fordi jeg ikke har så mange penge. Altså jeg jo ikke økonomisk bundet på nogen måde, altså jeg bor til leje og er studerende og får måske syv tusinde ind før skat om måneden. Så det er jo ikke fordi jeg har så meget at rykke rundt med.

Q5.3

Varan: Hvad tænker du, hvis du skulle starte med at investere, hvad tænker du en start investering skal være? Hvor mange penge mener du at du skulle starte med at investere? Hvad er din smertegrænse?

A5.3

Kevin: For at komme igang?

Varan: Ja.

Kevin: Jamen jeg synes, eller tror at jeg som udgangspunkt skal bruge et par tusinde til at starte med. Det skal jo være noget der giver mening, så det ikke bare ender med at være ligegyldigt.

Varan: Hvad mener du når du siger ligegyldigt?

Kevin: Jamen, jeg tænker hvis man nu smider tre hundrede kroner ind på et eller andet så har jeg en fornemmelse af at jeg ikke får så meget ud af det.

Varan: Og hvad mener du med at 'får så meget ud af det'?

Kevin: Jamen at være i stand til at kunne se en forskel. At kunne se at der bliver skabt noget afkast.

Varan: Er det din tanker at det; et det kommer an på hvad man investere i? Og det kan gå rigtig godt og doble sin værdi ret hurtigt og nogen andre har måske en længere process i forhold til det. Er det du mener med at hvis du smider tre hundrede kroner ind, så kan det godt være du ikke får seks hundrede kroner i overmorgen.

Kevin: Ja, selvfølgelig er det et element forbundet med det, en slags 'instant gratification'. Det er jeg godt klar over at sådan fungerer det ikke. Men sådan fungerer det heller ikke i banken jo. Jeg kan sige at jeg det lidt på den måde at jeg nu har en studenter opsparing i Lån og Spar bank og der ved jeg at får 2 et halvt og så ved jeg at hvis har halvtredstusinde stående hvilket er maks. Så får jeg to et halvt tusind om året. Hvis jeg i stand til at holde den på de halvtreds tusind konstant. Det synes jeg er meget fedt, at jeg kan sige det her det ved jeg at jeg får, hvis jeg ligesom holder en konstant. Med aktier er det lidt mere uforudsigeligt. Det er i hvert fald mit indtryk.

Christopher: Når du siger du kan kunne se at bruge en to tre tusinde for at gøre en forskel. Men hvad tænker du når du siger gøre en forskel, du tænker afkast, eller, nu har du jo sagt du skal bruge noget tid på at sætte dig ind og du skal forstå begreberne, man smider ikke tre tusinde kroner i noget og tænker så sker der ikke noget. Det er egentlig derfor jeg tænker at det beløb du nævner. Det du gerne skal kunne se, det er en økonomisk gevinst, eller hvad? Som udgangspunkt, hvis du bare tænker 'top of your mind'?

Kevin: Det er jo sådan, samfundet tænker i investeringer. Så ja selvfølgelig tænker jeg det som et økonomisk afkast, fordi det er lidt sådan samfundet har fortalt mig og alle andre det er det man skal have ud af investeringer.

Q5.4

Varan: Du sagde 'instant gratification', kan du forklare lidt mere om det, hvad tænker du?

A5.4

Kevin: Det er ikke fordi jeg tænker at man går ned og hiver en enarmet tyveknægt, men jeg måske bare der er noget sikkerhed i det at jeg ved at jeg får en vis mængde penge på et tidspunkt, og det er ikke på samme måde forudsigeligt med aktier.

Line: Så det er noget med risikoen?

Kevin: Ja der er noget med risikoen i det og jeg er rimelig konservativ når det kommer til penge.

Christopher: Det er jo også godt.

Kevin: Ja, jeg er ret kedelig med mine penge i forhold til mange af mine venner. Jeg vil ikke sige jeg er en nørregrov, men jeg vægter mine penge meget.

Varan: Så det skal give mening det du investerer i?

Kevin: Ja og jeg tænker det måske også er der vi er på vej hen. Jeg synes det er lidt sådan at folk siger, 'så har jeg investeret så og så meget i et eller andet, Mærsk fx' og så tænker jeg at jeg ville aldrig investerer i Mærsk bare fordi det er røvsygt firma. Så hvis jeg skulle investere i noget, så vil jeg gerne investere i Tesla. Fordi der er både noget potentiale, men der er også en mission, en vision om noget større, et større formål end bare at tjene penge Det er jo begge dele ikke.

Varan: Vi kommer lige tilbage til det her. Jeg synes det er ret interessant, det du nævner nu.

Q5.5

Christopher: Må jeg lige spørge om noget før, Line nævnte noget omkring risiko. Det er jo også meget sådan ordet risk, eller risiko på dansk, det er jo også noget mange tænker på når

man taler om investeringer. Nu snakker jeg helt overordnet investeringer som sådan. Hvad er dine tanker omkring risiko. Nu sagde du havde to tre tusind kroner til investeringer, nu nævnte du lige selv Tesla, men tænker du også at i det at investere; det kan 'go both ways'. Fordi aktiemarkedet kan gå ned, jeg siger måske ikke overnight, men sådan relativt hurtigt. Det var jo for eksempel også det der skete med finanskrisen. Lige pludselig så krakkede alt, meget meget hurtigt. Min pointe er, hvad er dit forhold til risiko med investeringer, er det også noget der forhindre dig eller stopper dig for at kaste dig ud i det i investeringsverdenen? Fordi du siger afkast er en ting, du har fokus på afkast, men hvad med risiko? Hvad er din holdning til risiko?

A5.5

Kevin: Det synes jeg er svært, jeg tror ikke jeg tager risiko ind sådan i traditionel forstand, for eksempel jeg tror ikke på hvis nogen siger man skal ikke investere i det her. Jeg tror jeg mere laver min personlige opfattelse vurdering om det her noget jeg synes er en risiko og hvis der så sker et eller andet, så ved jeg også det er min egen skyld.

Christopher: Super cool.

Kevin: Jeg slet ikke rigtig typen der peger fingre og siger det også dumt af jer.

Q5.6

Varan: Hvordan når du så går ind og investerer, du sagde tre hundrede kroner, det kan du næsten købe en Novo aktie for, hvordan har du det så, når du har investeret? Lad nu sige du gjorde det her og købe en Novo aktie for tre hundrede kroner, hvad er din tanke så lige efter? Er det at jeg har mistet pengene? Er jeg har råd til at miste dem? Eller er din tanke at jeg egentlig ikke råd til at miste dem og jeg vil egentlig gerne sikre mig at når jeg træffer en beslutning omkring Novos aktie det er gået ret godt, de er steget femogtyve procent de sidste tre år. Og hvis vi nu siger at trehundrede kroner var tre tusind er dine tanker efter en investering, at nu er de smidt væk. De står ikke på kontoen om fem år når jeg har brug for dem. Er det det mindset du har, lidt ligesom du snakker om den opsparing du har.

A5.6

Kevin: Jeg tror du har fat i noget i forhold til at, det ville ikke være noget jeg gik og regnede med som en opsparing. Det ville være noget jeg vil tænke ok fedt nok hvis de kunne blive til mere. Men jeg tænker det lidt som funny money, som man kan smide væk.

Christopher: Du skal have råd til at tabe dem?

Kevin: Ja, præcis.

Christopher: Du vil så selvfølgelig blive ærgerlig. Men nu siger du selv funny money, du ved det går op og ned. Men det ville være nogen du mentalt godt kunne miste?

Kevin: Ja.

Q5.7

Varan: Det får mig lige til næste spørgsmål, investeringer kan jo være langsigtede og kortsigtede. Det er alt efter hvilke slags produkter man så vælger, nu nævnte du selv aktier som være meget risikofyldte. Hvis du skulle investere noget, ville du så have kortsigtede eller langsigtede investeringer i tankerne?

A5.7

Kevin: Det kommer vel an på hvad det er jeg sparer op til, eller hvad det er jeg gerne vil have råd til? Hvad mine mål med det er? Så hvis jeg gerne ville ud og have indskuddet til en fed lejlighed. Så ville jeg selvfølgelig også planlægge mine investeringer derefter. Men hvis det

mere bare er sådan det ville være meget fedt en rainy day så kunne det godt være langsigtet. Jeg tror jeg har det sådan at min farfar er en der mangler ikke penge og det er ikke kommet ved at arbejde på en ambassade, men i stedet på at investere godt for mange år siden. Jeg tænker lidt at når han så sælger, noget fra for at få råd til at et eller andet. Så ville jeg være lidt føle at jeg har tabt noget. Fordi hvis han nu havde investeret i de her Novo aktier for fyrré år siden og det er dem han lever godt på nu når han så sælger noget fra, så er det jo noget han ikke får igen og de kunne jo potentielt stige. Det er her jeg oplever en form for cognitive dissonance, fordi man vil på en måde gerne bruge pengene, men de kunne også blive til flere penge. Det er her jeg bliver splittet i forhold til aktier. Fordi hvorvidt jeg ville være i stand til at administrere det, det ved jeg ikke endnu. Fordi på en måde giver du jo for evigt tabt på noget der potentielt kunne have blevet mere værd. Men det er jo det samme som at investere i krypto eller hvad du nu gør.

Christopher: Så er vi måske mere ude i noget gambling mindset. Du siger at du tænker at hvis du holder fast i noget og tænker at hvis du sælger nu så jeg pengene ind, men du giver endegyldigt afkald på at de kan stige mere. Fordi nu har du solgt det. Men du træder lige et skridt frem mere og siger at det kunne være fedt lige at holde dem lidt længere, så kunne de stige mere. Det er jo lidt det her gambling mentalitet. Det at man håber på stigning. Det er jo igen super interessant fordi det er jo også forbundet med ordet risiko. Fordi du ved nemlig ikke hvordan markedet er. Jeg tror der er rigtig mange, inklusiv mig selv, jeg havde Vestas aktier lige før finanskrisen, og de var steget og de var steget og det var lige præcis det mindset du sidder og snakker om nu, det havde jeg. De når tusind kroner inden jeg giver slip på dem. Så kom finanskrisen, så røg de fra syvhundrede til hundrede et eller andet. Men dem der cashede ind da de lå på seks hundrede kroner, de sad tilbage og tænkte 'haha fedt, jeg solgte mens tid var, jeg fik ikke den stigning fra sekshundrede til syv hundrede, men nu er alle dem der troede på at de ville komme op i tusind, de ligger nu nede i hundrede kroner. Så det er super interessant at du sidder og fortæller det der.

Kevin: Men det er jo det samme som hvis du skal købe en lejlighed, så kigger jeg på boligmarkedet nu og tænker det er sandsynligt der hvor priserne ligger. Men jeg ved ikke om det her bare kan blive ved med at stige eller om det er her det kommer til at ligge fremover, eller om det her en bobbel. Men det ved jeg jo ikke, det kan også være den bobbel ikke sprænges.

Varan: Det store spørgsmål er jo hvor meget risiko har du lyst til at tage i forhold til at vente eller købe nu. Det er meget interessant også i forhold til det du siger om det er langsigtet eller kortsigtet. Fordi hvis det er en langsigtet investering, så er det ligemeget hvis det først er langt væk jeg skal træffe den beslutning. Men hvis du hele tiden sidder og følger og har daytrader mentality. Så man kan spørge er du investor eller er du daytrader? Mange af de ting du har sagt allerede snakker meget for daytrader.

Men fx nu kommer Saxo Bank med en platform for investorer, som forhåbentligt kommer til at kunne designe det helt anderledes, i stedet for at du bare sælger og køber. Det mere med helt langsigtede perspektiver. Så igen med mindsettet er short eller long term.

Så når du snakker om du skal finde en lejlighed, så er det i min optik short term, fordi det er jo ikke om ti år I skal finde en lejlighed. Så det hele handler om hvordan kigger man på investeringer og hvordan kigger man på sine egne mål. Skal man giftes skal man købe lejlighed, skal man have børn. Der er nogen der sparer op til de skal rejse verden rundt, det

kan jo sagtens være en langsigtet investering for at få nok penge ind til at man kan rejse hele verden rundt. Så er der nogen der siger jeg skal bare lige en weekend til Mallorca eller hvad ved jeg. Men super fedt at du har den slags tanker. Fordi det er jo også det der er interessant for det at snakke investeringer men også for det næste vi skal snakke om som er impact investeringer.

Q5.8

Varan: Du var lidt inde på det i starten og det vil jeg gerne tage dig lidt tilbage til er hvad du forbinder med en bæredygtig investering? Hvad er en bæredygtig investering for dig?

A5.8

Kevin: En bæredygtig investering er jo noget hvor du både laver penge men hvor du også gør en god sag på en eller anden måde. Det er nok sådan jeg vil sige det, hvis jeg skulle sige det meget kort.

Varan: Nu nævnte du selv Mærsk først og så nævnte Elon Musk, Mr. Tesla. Mærsk som er stort corporate i dag og Tesla er så et af de nye corporate. De producere biler på el i stedet for på benzin og diesel. Der går vi ind og snakker om hvordan dine holdninger er til ansvarlig produktion af produkter i dag og på den måde kommer vi tilbage til den her bæredygtige agenda igen. Vi har et eksempel med, her hvor vi har kigget på c25 indekset, tidligere c20 indekset, der er faktisk kun 24 virksomheder på fordi AP Møller Mærsk har to A og B aktierne, de er så store at de er 25 største handlede aktier. Det er også sjovt du selv lige nævner Mærsk.

Kevin: De gør det jo åbenbart meget godt.

Christopher: Ja jeg synes det var sjovt du nævner Mærsk fordi jeg vidste ville vi komme til det her. Nu siger du jo at du kunne aldrig finde på at handle dem.

Kevin: Ahh ja, men.....

Christopher: Nej nej, der er noget du skal til at bortforklare, men din umiddelbare tanke at de er for store og corporate, støvede til at du har lyst til handle dem. Men hvad siger du nu, hvis du ser hele paletten og forholder dig hele den store farvelade? Hvor du kan se hvor meget de støtter. Er det sådan at du tænker at det gider du stadig ikke?

Kevin: Det ved jeg ikke, når jeg kigger på dem allesammen, jeg har jo set c20, c25 mange gange, når den kører nede i bunden af News eller hvad det er. Det er jo fandme de færreste af dem hvor jeg kigger på dem og siger dem vil jeg investere i. De fortjener mine penge. Fordi der er sgu ikke nogen mission, hvor jeg tænker det er noget jeg gerne vil støtte. Der er noget klart, hvis du er der for bare at tjene penge, så fint nok, det kan jeg godt forstå. Men hvorfor helvede skulle jeg investere i Pandora? Det er smykker og jeg interessere mig hat for smykker. Så skulle det nærmere være Vestas eller Ørsted.

Q5.9

Varan: Nu siger du interesse, det synes jeg er meget interessant. Du siger: "Jeg interessere mig ikke for smykker.." Men det kunne være at din kone eller kæreste gør, men det er jo noget helt andet. Men det med interessen for måske Vestas som du lige nævnte, er det en interesse eller er det stikker vi dybere? Hvad er din interesse i fx Vestas, hvorfor synes de er interessante?

A5.9

Kevin: Deres interesseværdi, det ved jeg ikke lige om det er det ene eller det andet. Det handler om at jeg synes man bør... Jeg har det sådan at jeg synes det er åndsvagt at når man

snakker om at være bæredygtige for bæredygtighedens skyld. Det kommer aldrig til at ske og det ville være fantastisk hvis det gjorde, men det gør det ikke. Hvis du går ned i Netto og folk kan købe toiletpapir der smadrer jordkloden til 5 kroner og økologisk toiletpapir til 20 kroner, så køber de nok det til det 5 kroner der smadrer jorden. Fordi det handler om penge. Og vi ville ønske alle sammen at vi købte det der var fint, men det gør de ikke, fordi det handler om penge og det handler om hvad er det der sker i mit liv lige nu. Og derfor så tænker jeg for mig, hvis jeg skulle lægge mine penge et sted vil jeg gerne give det til nogen som forvalter mine penge på en ordentlig måde, både hvor jeg tror på de kan skabe noget værdi, fordi jeg mener det er den rigtige vej...

Christopher: Må jeg lige afbryde dig?

Kevin: Ja.

Christopher: Værdi er det afkast? Eller hvad mener du?

Kevin: jeg synes det skal handle om andet end bare maksimering af profit, det handler om der skal være balancegang. Så hvis jeg nu skulle vælge mellem fx Vestas eller Mærsk og Vestas stod dårligere end Mærsk, så ville jeg stadig vælge Vestas fordi, så længe de gør fremskridt og de har en mission og vision som jeg tror på. Så ville jeg hellere lægge mine penge der.

Varan: Du taler jo lige ind i det vi snakker om. Det er jo det der er det interessante i det her. De her virksomheder, nogen af dem de greenwasher. Det som vi ser at vi læser deres CSR og så har vi mappet hvad er det der står i den, hvad er det de direkte skriver i deres rapporter?

De rapporter de offentliggøre på (kan ikke høre hvilke url han kommer med(23:48)). Prøv at se Mærsk, det er greenwashing til forskel for andre. Men de har bare check. Check check check.

Jeg siger ikke det er dårligt, jeg siger bare til forskel fra de andre, fordi jeg har ikke nogen favorit her, det er ikke det jeg forsøger at sige, det er bare. Det er bare det at vi er inde på i forhold til greenwashing.

Q5.10

Varan: Nu kan vi fx kigge på Videx, du nævner til mig at du bruger høreapparater?

A5.10

Kevin: jeg skriver speciale om høreapparater.

Varan: Men du arbejder for dem?

Kevin: Jeg arbejder ikke for dem, men jeg skriver speciale for dem.

Varan: Så har du måske hørt lidt mere omkring virksomheden?

Kevin: Ja...

Varan: Det de går ind for, det er bare for at tage et eksempel, de går ind for 3,4,5,8,9,13 og 17 og hvis jeg skal gå ind for at lave et interview af hvad de laver i forhold til fx sundhed og trivsel, hvordan kan man forbedre folks sundhed og trivsel, gennem nogle produkter der gør at folk bedre kan høre. De laver sikkert også mange andre ting, men det er det jeg forbinder med dem. Hvordan er dine tanker omkring det her, når man begynder at sætte andre tanker på, men man ved at der er et fokus på?

Kevin: Ja, det ved jeg ikke rigtig. Min umiddelbare indskud er at når jeg kigger på dem er de sådan lidt neutrale i forhold til impactinvestment fordi at jo jo, de laver høreapparater, som gør lige lettere for folk, men det er jo en business ligesom alt muligt andet. Og det ved jeg jo også godt at Vestas og Ørsted er. Men når jeg tænker bæredygtighed så tænker jeg nok mest miljømæssig bæredygtighed og knap så meget på den sociale og økonomisk del.

Christopher: Så du tænker bæredygtighed som miljø og klima men ikke så meget som andre faktorer?

Kevin: Nej. Det er det jeg ville gå efter. Jeg synes det er fint nok at folk går efter profit, men jeg synes det er vigtigt at man går efter ting som betyder noget. Men hvis jeg skulle vælge mellem en der handlede om miljø og en der handlede om sådan noget social ligestilling så ville jeg nok gå efter den der er grøn, fordi det er noget der giver mening for mig i min hverdag. Jeg er så privilegeret at jeg bor et sted hvor jeg bor, hvis jeg nu fx havde boet i Kina, kunne det være jeg havde haft nogle andre værdier.

Varan: Det er virkelig dejligt at høre at man er bevidst omkring at der er nogen ting man prioriterer. Man kan være opvokset forskellige steder i verden og man kan også have forskellige professioner, man kan også bare have en passion for noget og det er forskelligt hvordan folk kommer ind i det. Og det er også derfor at når man kigger på de her ting, så er der også nogen ting der trigger nogen frem for noget andet. Nu snakkede vi omkring Tesla i starten og det med at det er solenergi, det med at det er ting vi udvinder fra noget vi allerede har i dag. Så man kan inddele de her ting i seks forskellige kategorier. Der er miljø, der er sundhed, der er justice, der er mennesker justits og så videre. Man overordnet kan man sige det den slags pakke der er målet og hvad der giver mening for dig. Det er vigtigt at kunne se, hvordan er det at du forstår impact.

Kevin: Ja kunne se hvad der er vigtigt for mig.

Q5.11

Varan: Cool, det her med at bæredygtige investeringer ofte er langsigtede. Hvad tænker du umiddelbart i forhold til det? Nu har vi snakket om kortsigtede og langsigtede når vi har snakket om investeringer.

A5.11

Kevin: Ja, men både og ikke? Fordi jeg vil jo ikke sige at hvis du investere i Tesla, så mener jeg jo det er en bæredygtig investering, men det er jo stadig et traditionelt firma, men de har en mission om solceller og elektriske biler. Her må man tage med at elektriske biler også er nogle kæmpe svinere hvis de ikke får strøm på det rigtige sted og producere batterier og sådan på den rigtige måde. Men jeg vil ikke sige det er en langsigtet investering, fordi jo umiddelbart kan se den svinge op og ned. Så går Elon Musk ud og tweeter noget lort og så ryger aktierne helt i bund. Men generelt med langsigtede investeringer tror jeg du kan justere lidt i forhold til hvad det er for nogle firmaer vil investere i.

Varan: Tesla har jo også det her projekt omkring den her tunnel, hyperloop og det er jo ikke noget der bliver færdigt i morgen.

Kevin: Nej nej....

Varan: Men det er jo bare for snakke om den måde man ser på langsigtede og kortsigtede. Der er noget lige nu og her. Men der er også nogen virksomheder der ikke har et produkt på hylden i morgen, men der er nogen ting der er på længere sigt. Fx Mærsk har jo investeret i det her Ocean CleanUP projekt. Og jeg siger det kun for at trigger den her med at de har gjort og så kan de tjekke den af på listen, yes til life below water, selvom de har en masse containerskibe på havet. Men hvordan ser du på det? Er det langsigtet? Når man som virksomhed siger vi vil gerne gøre det bedre i fremtiden.

Kevin: Det ved jeg ikke rigtig, det kan godt være jeg en dag skifter mening og det er ikke fordi det her skal blive til 'Mærskwashing' fordi de jo åbenbart tikker en masse bokse af, men for mig er det jo bare en masse slipsedrenge, der siger hov vi skal gøre noget, så finder de nogle

hollændere der gerne vil lave cleanup projekt og så får de lige 10 millioner, og så får Mærsk god marketing og god PR. Og den køber jeg bare ikke. Fordi det er ikke noget der gennemsyrrer organisationen. Det er bare lidt greenwashing.

Christopher: Nu er det bare af ren nysgerrighed. Den holdning du har til Mærsk, det er supercool og det er mega god information. Hvad med sådan en som Danske Bank? De støtter også en masse projekter. Hvad er din holdning til dem? Hvad nu hvis Danske Bank støttede ret mange gode miljøting? Hvad synes du så om Danske Bank?

Kevin: Jeg tror det er noget der sker over tid, man skifter jo opfattelse af ting over tid. Hvis man ser tilstrækkeligt mange gode ting, så kan man jo godt tænke, ok det kan jo være de rent faktisk mener det her. Men så længe det bliver sådan her er nogen småpenge, gå ud og lav et eller andet godt. Jeg vil gerne se det komme fra organisationen selv.

Line: Er det også det du mener med formål?

Kevin: Ja formål, nu synes jeg bare Tesla er et godt eksempel fordi Elon Musk er så synlig en person, han er jo sådan en som jeg synes er mega fed. Så derfor er det jo både Tesla og hele deres målsætning med solceller og grøn omstilling og de gør mange seje ting.

Varan: Og de er gode til at kommunikere det.

Kevin: ja, de er gode til at kommunikere det. Men selvfølgelig har det da også en positiv effekt på mig at det er Elon Musk der sidder der og han også laver alt muligt andet, som fx SpaceX, som jeg også synes er et fantastisk projekt. Det gør ikke at jeg bare lige investeringer i dem som sådan, men det gør at jeg tænker på dem mere positivt. Det er ikke afgørende men det skaber et positivt billede i mit hovede af hvad er det for nogle visioner manden bag har.

Varan: Super. Det giver mening det han udtrykker, det han siger og det de gør?

Kevin: Ja, det virker ægte.

Q5.12

Varan: Der er også et andet eksempel, bare for lige at scope nogle forskellige virksomheder. Novo fx? Hvad er din umiddelbare holdning til Novo som virksomhed, ville du investere i Novo?

A5.12

Kevin: Jeg har det sådan lidt blandet med Novo fordi de gør jo noget godt, men de er så lidt kedelige. Men jeg kunne godt investere i dem. Hvis jeg skulle investere i noget neutralt, for at have noget sikkert så ville jeg nok investere i Novo. Men i bund og grund er det sådan lidt symptombehandling.

Varan: Kan du fortælle lidt mere om det?

Kevin: Det ved jeg ikke, jeg tænker bare umiddelbart hvis jeg skal tage de helt kritiske briller på, Novo er jo ikke interesseret i at folk holder op med handle deres produkter, og de lever jo lidt på folks ulykke på en eller anden måde. Og hvis de ikke gjorde det så ville nogen andre gøre det. Den er jeg med på. Det er også derfor jeg siger at jeg ville nok godt investere i dem. Men det er bare lidt symptombehandling. De gør jo ikke verden til et bedre sted, de hjælper folk med at få bedre dagligdag. Skulle man gøre noget så skulle man jo prøve at kurere diabetes, men jeg kan godt se at hvis man skal være en virksomhed som skaber profit, så er jeg med på de skal gøre som de gør.

Q5.13

Christopher: Hvad nu hvis alt det her vi sidder og snakker om du godt kunne tænke dig, hvad nu hvis der fandtes et værktøj der kunne give dig overblikket over, et oplysende

overblik over, her er verdensmålene og her er de her virksomheder som egentlig støtter op omkring de her verdensmål. Ville det ligesom sætte nogle tanker igang.

Det skal ses i forhold til det du har sagt om at Novo ridder på andres ulykke. Ja det gør de, hvis man ser det helt nøgternt. Altså de er jo ikke interesseret i at folk holder op med at få diabetes, fordi så er de out of business, men det sker nok ikke lige foreløbigt.

Men hvad nu hvis du havde et værktøj til at overskue det. Det er basically det vi har sat os for at hvis du fik en app i hånden som kunne være oplysende omkring et, verdensmålene, hvad de gik ud på sådan mere specifikt men så også kunne koble os op på det.

Men jeg synes bare det er interessant hele det her med at dine holdninger er sådan, og du er meget oplyst og det er vildt fedt. Men hvad hvis du kom ind et sted hvor du blev mere oplyst.

A5.13

Kevin: Det synes jeg ville være fedt nok. Men nu har jeg jo snakket en del med folk om det. Jeg synes det er en rigtig fin ide. Det ville klart være sådan et sted jeg ville starte, hvis jeg skulle begynde at investere. Så ville jeg helt klart starte der.

Christopher: Det var også det jeg lagde mærke til i starten. Som jeg sagde du er tydeligvis oplyst, men du ville ikke altid lige gøre det samme som dine venner. Du ville måske sætte dig lidt mere ind i det. Du ville undersøge tingene mere, før du faktisk tog en beslutning.

Kevin: Jeg vil sige jeg tror det ville give mig større incitament på eller anden måde. Hvis jeg nu kunne gå ind på en platform hvor jeg både havde incitament, at jeg kunne tjene nogle penge, men du kan også gøre en forskel og du kan lære noget nyt. Det føder mig godt ind i det her, hele min generation har med at der skal være mening med tingene. Det skal ikke bare være noget man gør fordi man har det fedt med at have penge. Folk vil gerne have mening med det som de gør. Der er supermeget signalværdi i alt hvad de gør og man identificere sig med sine køb. I modsætning til for eksempel min far som, er fucking ligeglad med om han investere i Novo eller Mærsk. Han vil bare pengene og det er fint nok, det er bare en generationsting. Så for mig er det en måde at jeg kan, ikke at jeg er den store social media type, men når jeg så investere i noget så kan jeg spejle mig selv i det. Jeg investere jeg gør noget, jeg gør verden til et bedre sted. Det giver noget empowerment på en eller anden måde. At man kan sætte sine penge der hvor man rent faktisk mener at de gør en forskel. Ligesom når man står nede i supermarkedet, så har du også valget, skal jeg købe det her toiletpapir eller det andet.

Varan: Det med toiletpapiret er jo ikke noget du deler på Facebook, men de piger der kommer hjem og ser at manden har simpelthen økologisk toiletpapir, det er der det bliver synligt. Så derfor hvis du har investeret i Musk fordi jeg stoler på og støtter op omkring bæredygtig energi og derfor har jeg investeret de her penge og kombinerer det, så får du måske også fortalt dine venner at det er det du står for.

Kevin: Det er også meget vigtigt at det ikke bliver cherry-picking af charity, jeg gør det jo fordi at jeg skal tjene penge, men også fordi jeg gerne vil give dem et boost. I kan gøre det her, men det skal ikke være velgørenhed fordi så kan jeg give mine penge til et NGO.

Varan: Ser du mange der går den her NGO verden mellem dine venner og bekendte.

Kevin: Det ved jeg ikke, jeg giver selv til. Jeg giver 70 kroner om måneden til Børns Vilkår. Det er det jeg kan overskue. Jeg har det med NGO'er som jeg har det med Mærsk eller Novo, jeg ville aldrig drømme om at give mine penge til Greenpeace, fordi de bare er en stor bureaukratisk mægorganisation og der sker ikke en skid. I hvert fald ikke hvad jeg kan se. De taler ikke til mig.

Undskyld hvad var spørgsmålet?

Varan: Der var sådan ikke rigtig noget spørgsmål.(40:29)

(herefter forklaring/pitch af MakeImpact)

Varan: Nu var Christopher lidt inde på det, og det vi arbejder på, er så en platform... (pitch)

Q5.14

Varan: (...)

A5.14 (47:30)

Kevin: Altså, det jeg tænker I kan gøre, det er at lower the bar ift at forklare, hvad er det at det kræver. For det føles jo som at man skal hoppe meget højt, for at komme ind i det her investering. Men det her ser jeg som noget hvor man sænker det ned på menneskeligt niveau. Og så kan det godt være at din bank ringer og siger alle mulige kloge ord til dig, men så er du i gang.

Varan: Vi er uafhængige; vi har ikke nogen samarbejdsaftaler med én bank. Vi håber på at vi kan lave distribueringsaftaler med bankerne. Vi håber at vi kan lave den aftale med dem, fordi de allerede har lavet KY og due diligence. Og det kunne så, vores forretningsmodel, være baseret på det de allerede har etableret. Fordi for os, der handler det om distribuering. Forskning viser også, at der hvor man starter med at investere fra, det er der hvor man allerede er kunde. Der er for langt call to action ellers -

Christopher: Min og Varans, og andres holdning så, er at ellers er der for langt, så har vi mistet dig. Hvis du lige skal oprette en konto på Nordnet. Og selvom du er meget oplyst, så sidder du med de der begreber, depot og gebyr, og så hvis der er nogen der skal tage kontakt til dig, så har du allerede mistet interessen. Og du tænker, okay, kan jeg ikke bare få lov til at gøre en forskel. Vores tanke er ikke at signe op med Danske Bank, eksempelvis, og sige, at alle der skal bruge det her, skal blive kunder i Danske Bank. Vi havde også en snak med Lea her i går, at af virksomheder i dag, der oplever Danske Bank kundeflugt, men af virksomheder. Hvor private, de, altså... Men virksomheder, fx CBS, de signalerer, de skal ikke have noget med Danske Bank at gøre. Og det er jo så derfor, at vi jo godt kunne tænke os at lave en samarbejdsaftale med Lån&Spaar, så MakeImpact, den er til jeres millennials...

Kevin: Man kan sige, at hvis jeg vil, så kunne jeg fx blive kunde i Merkur Bank. Og jeg har kigget lidt på det. Men der er det der igen, at det skal give mening. Og der skal være nogle penge i det for mig.

Q5.15

Varan: Altså, der er egentlig ikke så meget mere. Der er noget med vores tilgang, og noget med viden, og altså, ved du om der er noget med den måde du måske ville bruge det på... Så er der noget du ved, altså du ville bruge den sådan og sådan, og derfor tager vi de her interviews, for at finde ud af, om vi er på rette vej. Er der noget hvor du tænker, at vi skal lige huske at have det der med?

A5.15

Kevin: Jeg vil sige, at udover det der med at I hiver det frem, fra CSR-rapporterne, det er rigtig fedt, ellers skulle alle bare sidde og hive det frem, det er der en masse studerende der lige kunne gå ind og stjæle til et projekt i øvrigt. Det der også skulle være, er at jeg skulle

kunne stole på jer. I har en mission, og vil gerne gøre tingene fair. Men I er også en fintech, og derfor skal I også have noget finance viden af en art, hvilket jeg også forventer at I har. Så jeg havde måske forventet, altså alle kan jo forholde sig til en graf fx.

Varan: Okay, nu har du fx kigget på Coloplast, og hvis jeg fortalte dig om ÅOP, og hvor meget den er steget de sidste år, hvad prisen er på aktien lige nu, og hvad den har været, hvad der er sket med den den sidste måned. Kunne det være tre informationer -

Kevin: Ja, det kunne måske være fint, men jeg skulle have noget at relatere til. Hvordan det performer ift resten af markedet.

Varan: Så et benchmark. Men ville du benchmarke det op mod sektoren, eller andre virksomheder, eller ift verdensmålene?

Kevin: Jamen, dem alle tre tænker jeg. Og også her er C25, her er Nasdaq, osv. Så jeg synes ikke det er en enten-eller. Det kunne være alle tre. Alle tre kunne være relevante at kigge på.

Christopher: Det er interessant du siger det. Vi snakkede med nogle andre i går, og også som Varan og jeg har diskuteret, at det er en rigtig god pointe at du skal kunne stole på os. For hvis du i forvejen ikke ved hvor Adidas eller Nike egentlig er henne, du har læst lidt om dem, fordi du læser meget, og du får viden på MakeImpact appen, og du får at vide sådan og sådan... Du ville jo gøre din investering på det bedst mulige grundlag som muligt. Så det kunne være, Nike, det er her de ligger ift SDG'erne eller markedet, det er sindssygt valid viden, det her. For det er noget vi også ligesom har snakket om. Omkring hvad vores målgruppe egentlig synes omkring det. Og hvad de gerne vil have. Og du er bestemt ikke den eneste der siger det. Men det der med at kunne stole på os, det synes jeg er ret fedt... sætning... det er noget vi skal tage med os. Du er bestemt ikke den eneste.

Kevin: Det er også fordi der er så meget bullshit.

Christopher: Ja, det er jo det. Og for at vi skal kunne levere så valid viden, og så bred viden som muligt, så er det vigtigt at vi leverer den viden du gerne vil have. Og det er en ting omkring verdensmålene, og en anden ting omkring virksomhederne... men også...

Q5.16

Varan: Der er ingen tvivl om, at vi kan lave rigtig mange ting, trække på den viden, og det er også det der med, hvad er det vi skal have på i vores løsning, løbende. Du ved, Apple, deres Værdipapir-løsning, og Google har sikkert til Android, vi kunne nok godt lave nogle tilføjelser, altså at du fx kunne tilføje dine virksomheder. Og det kunne være, den stock, den ISIN-kode, at den ligger og follower... og økono... og også udviklingsmæssigt, jeg er ikke i tvivl om, når du siger at der er behov for det. Men hvordan vi løser det... altså at du gerne vil følge det løbende, altså hvor meget er der kan vi sagtens gøre, men hvis du vil følge det, den her aktie... for os, der kan du også godt følge det i Lån & Spars app, eller Danske Banks app, for det er jo ikke vores du skal handle den fra. Og her kan du tilføje den til din egen lille, flotte liste, som du kører på din tlf i forvejen. Og der ved jeg godt, at der smider vi folk ud af app'en på den måde, men der er nogle ting, altså -

A5.16

Kevin: Men den måde I siger det på nu, der er det jo en handover til banken alligevel, så der synes jeg det giver meget god mening at køre det via fx Danske Bank eller Lån & Spar værdipapirer. Men fra et business point of view, der kan jeg godt se, at der er det jo interessant at holde folk inde på jeres app.

Christopher: Ja, og det er vildt fedt at du siger det, og du er ikke den eneste. Det er noget vi seriøst virkelig skal tænke over. Om det er en integreret løsning, eller noget eksternt, det

kræver, altså, jeg har ikke en skid styr på det tekniske. Men igen, selve mindsettet, det handler om at du skal kunne stole på os.

Varan: Det handler om, at vi har en dataaftale, en stamdataaftale, at de leverer de her ISIN koder, og så når du går ind der, så viser vi visuelt stock'en, så kan du gå ind under dine virksomheder, dine likes, og så kan du toggle det, som du selv sagde. Og jeg kan se det visuelt for mig hvordan vi gør det. Det er mere det der med, hvad er lovligt, hvad er ikke lovligt. Og hvad er relevant, og hvad er ikke relevant. Det er godt du siger det.

Christopher: En anden ting, som også, vi laver jo ikke investering, vi er ikke en investeringsplatform. Vi har ikke det der rådgivning. Vi er ikke rådgivere. Vi skal både snakke med de tekniske folk, og med jurister, fordi fx, hvis vi begynder at vise grafer, rådgiver vi så?

Varan: Ja, og hvis vi så går ind i det der mifid-jungle, så skal vi have provision hver gang der er en der sælger, og i sidste ende skal vi så spørge dig om penge, vi må ikke gøre noget gratis, og vi må ikke tage penge for noget, men må vi måske tage penge fra bankerne? For et er, måtte vi måske tage penge fra dig. Der er kommet lov om, at jeg må ikke give dig det gratis, uden der er en formidlingsprovision hele vejen igennem.

Kevin: I hæver i hvert fald barren hvis folk skal betale penge for det. Og jeg tænker, bankerne har jo en interesse i, at der kommer flere penge ud i systemet. Uden at jeg ved særligt meget om banker.

Varan: Det er selvfølgelig rigtigt, bankerne er interesseret i at du investerer, det er blandt andet sådan de tjener penge i dag. De kan også poole en masse aktier og obligationer, så de kan tilbyde dig, at der er overskud på den her portefølje, og så er der et fee for det, og der er ret meget konkurrence, men det er ret utransparent. Og hvad så hvis Bayer eller sådan noget, de gør et eller andet, så kan du ikke trække en enkelt aktie ud.

Kevin: Og det er så der, hvor I på en eller anden måde er et transparent lag. Og ift det med at tjene penge, så vil jeg tror, at hvis i formidler kontakten, så kan banken også få en kunde mere, end hvis de ikke havde gjort det.

Varan: Og intention er så, at Kevin, han har måske et boliglån, eller køber en lejlighed om lidt, men så investering, dem kan de så også tjene penge på. Vi har ikke snakket så meget om gebyrer i dag, og de kan jo så være forskellige, og alle de ting, de er ikke på plads ordentligt i systemet, og det gør at folk er lidt ligeglade med hvor de er.

Tusind tak for din tid Kevin!

14 november

Interview 6: Dorte

Under uddannelse, kandidat på CBS; arbejder med CSR rapportering. Har ikke investeret før.

Til stede: Dorte, Christoffer, Lea.

Introduktion af deltagere, og af MakeImpact og interviewets formål.

Q6.1

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investeringer.

A6.1

Dorthe: Absolut minimalt. Ingenting ift aktier. Men nu så jeg her for nylig Kender Du Typen, og der var en som talte om investeringer på en måde jeg kunne sætte mig ind i. For det med at sætte mig ind i aktier og obligationer og det ene og det andet, det synes jeg for det første er røvsygt, og jeg forstår det ikke. Men han investerede i kunst og design, og det giver lidt mere mening for mig. Det giver materiel værdi i hjemmet, og skaber hygge. Og det er nok sådan jeg vil se på investering. Og det er nok også sådan jeg kommer til at bruge det i fremtiden. Noget med at købe en lækker stol. Også fordi man føler man bevarer noget dansk kultur. Og man kan se værdien for sig.

Lea: Lidt ligesom fast ejendom.

Dorthe: Ja, og det har jeg faktisk også, jeg har købt en lejlighed sammen med min kæreste.

Q6.2

Lea: Ja?

A6.2

Dorthe: Ja. Altså, jeg tror det er fordi aktieinvestering virker meget komplekst. Jeg har lidt den holdning, at enten må man vælge tre virksomheder ud, og satse på dem. Ellers må man sætte sig 100% ind i det, og nørde med det, og følge med hele tiden. Det gjorde min far. Men jeg synes det er en tidsrøver. Og der er ting jeg hellere vil bruge min tid på.

Lea: Så når du siger det med at vælge tre virksomheder, så lyder det som et langsigtet mål.

Dorthe: Ja, lige præcis. Og den hurtige handel kan sagtens være en fin hobby, man kan bruge noget tid på. Jeg bruger meget fritid på at træne triathlon, så for mig er det også en prioritering. Det er minimum 10 timer om ugen. Og jeg har også en ide om, at på et tidspunkt vil jeg gerne i gang med noget frivilligt arbejde. Og det vil min kæreste også godt.

Q6.3

Lea: Så det er en prioritering af tid. Så hvis man skulle tale om, hvis I alligevel skulle prøve at investere, hvad tror du det ville kræve af dig?

A6.3

Dorthe: Det ville kræve tid at sætte sig lidt ind i det. Via min uddannelse kan jeg læse årsrapporter og forstå et budget. Det ville kræve lidt mere gennearbejde. Jeg ved der findes en masse apps der fokuserer på at hjælpe folk med investeringer. Men der tror jeg alligevel jeg ville gå mere med min egen mavefornemmelse, og vælge nogle virksomheder jeg tror på. Men altså... det er stadig svært. Det er også det med at give nogle penge væk til det, og der er en vis risiko forbundet med det.

Q6.4

Lea: Nu siger du noget med at give penge væk; hvordan forstår du det? For det er jo ikke ligesom bistand. Investering er jo mhp en eller anden form for afkast. Men underforstået i det, der ligger måske en forståelse af, at det er penge du skal have råd til at undvære?

A6.4

Dorthe: Ja, lige præcis. Selvfølgelig kan man også miste penge på det med at investere i en designerstol. Og det kan godt være jeg bare bilder mig selv ind, at den bliver noget værd, men altså...

Lea: Ja, og du kan se den; det er en konkret ting, og du kan følge med i den. Og ingenting er jo sikkert, hverken med den eller aktier.

Dorthe: Ja, og så tror jeg det er fordi man kan knytte kultur og traditioner til møbler og kunst. Det kan man ikke helt med aktier.

Q6.5

Lea: Du sagde noget om din mavefornemmelse ift udvælgelse af virksomheder. Kan du sætte nogle flere ord på det?

A6.5

Dorthe: Jeg ville tænke på sustainability, og på hvor meget de tænker på miljøet. For eksempel så jeg at Carlsberg har lavet ny indpakning til deres 6 pack dåseøl. Det er ret smart. Og hver gang man ser de der videoer fra Greenpeace, ser man altid de der plastikting ligge ude i vandet. Jeg synes det er lidt fedt, at så stor en virksomhed, og endda en dansk virksomhed, de går forrest.

Lea: Og det er fordi, sustainability betyder noget for dig, og samtidig kan du “genkende” Carlsberg.

Dorthe: Ja, lige præcis. Hvis jeg stod og skulle vælge mellem Tuborg og Carlsberg, så kunne jeg hælde til at vælge Carlsberg pga den bæredygtige emballage.

Q6.6

Lea: Har du andre eksempler?

A6.6

Dorthe: Ja, jeg er begyndt at tænke over hvor jeg får mit tøj fra. Jeg går ikke i fx H&M, Vero Moda og Only mere. Blandt andet fordi der var den sag med H&M, hvor de bare kasserede det tøj man donerede (i Close the Loop, red.). Så der gider jeg ikke købe tøj mere. Og hvis det bliver et større hit, så kunne jeg godt begynde at tænke på sådan noget som økologisk tøj. Og nu vi taler økologi, så er 80% af det vi spiser, det er økologisk. Så det er jo ikke investering i aktier, men det er investering i produkter, og i en livsstil.

Lea: Og tankegangen der ligger bag, er jo din overbevisning om at det er fornuftigt at gøre. Skulle vi overføre det til investering, så ville du tage den overbevisning med derover.

Dorthe: Ja. Og altså, jeg indrømmer gerne, at man får jo også lidt bedre samvittighed. Jeg kan sagtens stå og føle “Ej, hvor er jeg god!”. Om ikke andet, så for ens egen sundheds skyld. Men samtidig er der det store billede, af at jo flere vi er der køber økologi, jo billigere og mere tilgængeligt bliver det.

Q6.7

Lea: Hvad tænker du umiddelbart at bæredygtig investering er? Med dine egne ord.

A6.7

Dorthe: Det må være noget der, udover at gøre noget godt for mig, gør noget godt for samfundet og for verden. Hvis man fx skulle se på frivilligt arbejde, så kunne det være at man kunne hjælpe børn med fedme, og coache og vejlede dem til en sundere livsstil. Det er jo sådan set en investering der giver noget til samfundet. Udover at man gør noget godt for barnet, så kommer det jo også forældrene til gode, og også videre ud.

Lea: Ja, og det hænger jo også sammen med triple bottom line.

Q6.8

Christopher: Kan du uddybe det med, at det gør noget godt for dig? Får du et bedre liv, får du større afkast, eller hvad betyder det med "for dig"? Når nu vi snakker bæredygtig investering.

A6.8

Dorthe: Jeg ser det overhovedet ikke som noget økonomisk. Det er samvittighedsmæssigt og menneskemæssigt, der er jeg oplært med at man skal hjælpe andre så meget man kan. Det giver god karma. Så jeg ser det moralsk, og som en del af mine normer og mit værdisæt. Så det er overhovedet ikke økonomisk. Så selvfølgelig, når jeg hjælper samfundet med noget, så bliver samfundet bedre - OGSÅ økonomisk. Fx jo færre penge samfundet skal bruge på at hjælpe tykke børn til at blive tynde, jo flere penge er der i puljen til andre ting. Til ældrepleje, eller til flere cykelstier, fx. Og min kæreste fx, han er ambulanceredder. Og derfor ser han, hvordan 2% af samfundet bruger 80% af pengene. Det føles lidt som om at jeg har en indsigt i det, via ham. Så for mig handler det ikke om at tjene så mange penge som muligt, men om at bruge dem så fornuftigt som muligt.

Christopher: Ville du være villig til at investere, uden at forvente at afkast?

Dorthe: Rent økonomisk? Ja. Men altså, det kommer også an på beløbet, og på det hele. Nok ikke 100.000,- eller sådan noget. Men fx køber jeg økologisk selvom det koster mig 20% mere. Og det er fordi jeg satser på at det giver mig et eller andet på sigt.

Christopher: Ok, så lad os sige at du havde 5.000,-, og du investerede dem et sted. Så var din holdning ikke, at de behøver ikke yngle økonomisk og blive til 10.000,- i løbet af 5 år - bare de gjorde noget godt?

Dorthe: Ja. Altså; jeg har måske også en lidt anden baggrund. For jeg er opvokset i Afrika (Ghana og Kenya), og jeg har set fattigdom på gaden i en helt anden grad end i Danmark. Og der er jo stor forskel; vi har været "de rige". Min far arbejdede på den danske ambassade.

Lea: ja, og det er jo sådan set meget godt med den slags forskelligheder.

Q6.9

Lea: Her vil vi gerne vise dig en oversigt over det danske C25 Index, hvor vi har visualiseret hvilke verdensmål disse virksomheder støtter. Kender du verdensmålene?

Dorthe: Ja.

Lea: Godt. Det vi synes der er interessant, er at man her kan se hvilke virksomheder der støtter hvilke mål, og hvor mange. Og fx kan vi se, at Carlsberg har støttet flere verdensmål, og Royal Unibrew har ikke beskrevet at de støtter nogen overhovedet.

Dorthe: Haha, så nu kan jeg ikke drikke sodavand mere.

Lea: Ja, eller altså; de (Royal Unibrew) har jo en CSR strategi. Vi har bare ikke kunne finde, at de explicit italesætter nogle af verdensmålene, og skriver at de arbejder med dem. (vi taler lidt om det eksempel). Hvad gør denne oversigt for dig; hvordan virker det, når du på den måde får opstillet virksomheder overfor verdensmål?

A6.9

Dorthe: Jamen, umiddelbart giver den jo et godt overblik. Men omvendt vil jeg sige, det kan jo være nemt at sige at man går op i at afskaffe sult. Men jeg ved ikke om jeg stoler på det. Man kan jo hurtigt pege ud hvem der er flittige, og aktive. Men personligt ville jeg gå lidt mere i dybden med det.

Christopher: Det er interessant. Lea, Varan og jeg var til kick off på Global Entrepreneurship Week inde på Børsen i mandags, hvor Brian Mikkelsen, Rasmus Jarlov, med flere var deltagere. Der blev blandt andet talt om investeringer, og impact investeringer. Og nu når du siger sådan, så tænker jeg, at der hørte vi at nogen kalder verdensmålene for en bingoplade. Og når man tænker på begrebet greenwashing... altså, vi har jo taget det helt objektivt set. Vi har ikke et forhold til nogle af virksomhederne. Og det er så, du er sådan en type person som ikke lige lader sig narre af farverne. Du vil gerne vide mere, du vil gerne se hvad virksomhederne gør.

Lea: Ja, og det er jo det vi hører på alle de her konferencer; at der skal komme noget opfølgende, noget kontrol, på "hvad det er man gør".

Q6.10

Lea: Lad os tale lidt om tidsperspektivet. Som du sagde, så ville du måske vælge tre virksomheder, og så vente. Se hvad det bliver til med tiden. Og de bæredygtige investeringer er ofte langsigtede. Kan du sige lidt mere om, hvad det betyder for dig? Sætte nogle flere ord på?

A6.10

Dorthe: Det er klart, at alle investeringer tager tid. Man skal have en proces op at køre, man skal have en organisation til at køre rundt, osv. Og det kan jo være at ens investering fejler til at starte med, og så må man prøve noget nyt. Så det er ikke sikkert man rammer plet første gang, at det bliver langsigtet. For eksempel taler man også om, hvor lang tid går der før vi alle sammen kører i elbiler. Og det er en proces der er i gang nu, men det tager noget tid før vi alle sammen kører i dem.

Lea: ja, og som du siger, det tager tid. Det er netop forskellen på det med at sidde og være daytrader, og så investere langsigtet. Ved langsigtede investeringer er det med udsigt til afkast om måske fem eller 10 år.

Christopher: det der er vigtigt at understrege med bæredygtige/langsigtede investeringer, er netop tidsperspektivet. Jeg investerer fx allerede selv, og det er langsigtede aktier, især i tech virksomheder. De går jo ikke ned. Hvad man så personligt synes om dem, og deres omnipresence, det er noget andet. Og der er nogle gange hvor jeg sidder og keder mig lidt, og kigger på dem. Og der har jeg oplevet, at der er de måske faldet 20%, men jeg skal først bruge dem om 10 år, og til den tid skulle de gerne være mangedoblet. Jeg læste en artikel i børsen som beskrev hvordan man skal være varsom med at lægge hele sin pensionsopsparing i de bæredygtige aktier, især hvis man er over en vis alder. Forstået således, at man ikke når at få et afkast på dem, før man skal bruge dem. De unge har derfor mere råd ift tid, for de går ikke på pension før om 40 år.

Lea: Og det er måske også lidt den ideologiske side af det; det svarer lidt til at trykke den sidste olie ud af verden, for dem som skal nå at have noget ud af det.

Dorthe: Ift fødevarer synes jeg der er kommet et holdningsskifte. Folk skærer ned på kødet, spiser mere økologisk, bruger plantefars osv.

Christopher: Jeg synes det er vildt interessant at høre dine synspunkter, fordi dine måder at tænke bæredygtighed på, det leder ofte hen til mad, og hvordan man kan gøre en forskel der. Det ved vi jo godt, men vi ved også godt... altså der er mange som dig og din kæreste. Men i det store hele, der ved man nok godt som person, at VI gør det godt; vi sørger for at VI kan leve med os selv, fordi vi fx spiser økologisk osv. Så hvad hvis du havde mulighed for, i tillæg

til alt det med at leve bæredygtigt, ikke som erstatning, men i tillæg til det, kunne investere bæredygtigt.

Dorthe: Jeg vil lige sige, jeg er faktisk ikke helt enig med dig. Jeg er helt enig i, at virksomheder, dem er vi nødt til at investere i, så de investerer i bæredygtige løsninger osv. Men jeg vil mene at det allervigtigste er, at man får lavet et holdningsskifte hos folk. For det er fint nok hvis man investerer, men hvis man stadig spiser fem kg kød om ugen, og bare er totalt forbrugssamfund, så opbruger vi jo stadig jordens ressourcer. Så det ene er ikke som sådan mere vigtigt end det andet, men jeg synes helt klart, at det med at oplyse folk, det er ligesom det allervigtigste.

Christopher: Du taler præcis ned i MakeImpacts løsning. Dejlig konstruktiv kritik.

Lea: Ja, og som virksomhed kan man jo så give forbrugeren et bedre alternativ. Man kan nudge forbrugerne på den måde. Så man kan tilbyde oplysningen. Og jeg tror i høj grad det er et spørgsmål om at tilbyde et godt og tilgængeligt alternativ.

Dorthe: Ja, og så ikke være bange for at udfordre folk.

Q6.11

Christopher: Vi er nået til at snakke om MakeImpacts løsning. Vi har den her prototype, som er en sæbekassebil uden hjul. Det vores intention er, det er at oplyse. Det er den primære årsag til at du er her. På MakeImpact der kommer du ind her, og opretter en profil (forklarer yderligere omkring prototypen). Det man så specifikt kan, det er at se hvilke verdensmål virksomhederne støtter. Så fx det her, lad os sige du vil investere i Coloplast. Så kan du trykke på Coloplast, og se specifikt hvad det er de gør. Der går de videre end bingopladen, og skriver specifikt hvad de gør ift hvilket verdensmål. Teksten her er skrevet af CEO Lars Rasmussen. Alt denne information kan du se i appen. Og du kan investere i globale børsnoterede virksomheder.

A6.11

Dorthe: Jeg tænker at det er en super god og nemt tilgængelig måde ift at oplyse om den specifikke del, altså millennials, om de her ting. Det er jo apps og mobiler de er på. Og jeg går ud fra, at det deroppe er nogenlunde udseendet, og det ser jo godt ud. Det vigtigste for mig er at det er simpelt, ser godt ud, og ikke er for rodet. Som udgangspunkt synes jeg det lyder rigtigt fint. Og som vi snakkede om, det holdningsskifte man prøver på at skabe... Ja, altså. Så længe at det bliver bevaret objektivt, det kunne måske være det sværeste. Men så ville jeg synes det var fint.

Christopher: hvorfor tror du det ville være det sværeste -

Dorthe: Jamen, det må da være svært ikke at få sine egne holdninger ind i det, når man sidder og skriver. Men okay, I henter jo faktisk alle informationerne... Det er jo super.

Christopher: ja, det er lige præcis det vi vil undgå.

Dorthe: ja, og jeg tænker det skaber transparens i virksomhederne, og giver en god mulighed for at forstå dem.

Varan: Ja, og mht screen scraping, så er det netop at vi kan hente objektiv mening ned. Så vi kommer aldrig til at gøre så meget som at rette i en sætning. Så vi arbejder på, hvordan får vi det til at fungere; hvordan kan du bevare tilliden til at det er sådan det fungerer.

Q6.12

Lea: Vi vil gerne vide, hvordan du tror at du ville bruge det?

A6.12

Dorthe: Ja, altså det er jo nemt lige at gå ind og downloade en app. Så kan man se, er det noget for mig.

Lea: Appen bliver gratis at bruge

Dorthe: Ja, det skal den også være. Jeg gider ikke købe nogle apps.

Lea: Det er gratis at bruge den, der er heller ikke noget fee på den investering du eventuelt foretager. Vi tager ikke et cut.

Dorthe: men er det noget, eller er det for subjektivt, men overvejer i på sigt at lave rådgivning ift virksomheder, eller er det ren oplysning?

Christopher: det er ren oplysning.

Dorthe: jeg tænker også virksomhederne, altså ikke kun den enkelte kunde, men også hvis virksomhederne ville blive dygtigere til det de gør. Sådan en slags rådgivende funktion.

Varan: det man kan gøre, det vi kan gøre, det er at se hvilke industrier der tilbyder hvad. Så kan de sammenligne sig med direkte konkurrenter der. Hvilke verdensmål støtter de andre.

Dorthe: jeg tænker det sværeste må være at få folk til at se ideen i det her med at give slip på nogle penge. Især den yngre del af generationen. Jeg har købt lejlighed, og jeg er studerende, så så mange penge har jeg heller ikke. Så jeg skal måske lige ud og have et arbejde, inden jeg investerer. Men der handler det så også om at oplyse folk nu, så man får det der holdningsskifte, sådan så de på sigt er villige til at investere pengene.

Varan: ja, og folk har meget forskellige tanker om, hvornår det virkelig batter. Er det 20 kr, er det 1000 kr, er det følelsen bare af at gøre noget? Der er mange forskelle i forståelsen af økonomi. Hvis du spørger en vestjyde, så vil de nok ikke smide penge uden afkast.

Dorthe: Ja, og uanset hvad, om det er for impact eller penge, så skal man have det økonomiske råderum. Man kan altid oplyse folk om, at det er selv de mindste beløb der gør det. Det gør man jo også ved indsamlinger, at selv de mindste beløb tæller.

Varan: Ja, og vi taler meget om, hvor mange penge skal der egentlig til for at man kan komme i gang? Hvor meget bliver ædt af kurtagen? Hvad er gebyret? Osv. Så det skal være op til folk at kunne tage en fornuftig beslutning.

Tusind tak for din tid Dorthe! Det var meget værdifuldt.

Interview 7: Kathrine

Til stede: Kathrine, Christoffer, Varan.

Introduktion af deltagere, og af MakeImpact og interviewets formål.

Kathrine er 24, i et samboende forhold, hvor de har et fælles kort til faste udgifter.

Q7.1

Varan: Hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A7.1

Kathrine: Når jeg tænker investering, så tænker jeg "købe en lejlighed". Øhm. Ja.

Varan: Hvor langt er I så der? Har I købt en lejlighed?

Kathrine: Nej. Det er et forældrekøb. Men lige nu ærgrer jeg mig lidt over at vi ikke købte den dengang, fordi den er steget 600.000. Så det er lidt irriterende, at vi ikke... selv gjorde det dengang. Satte sig lidt mere ind i det.

Varan: Så investering, det er det der med... du italesætter det med investering... så tænker du... det der med at du investerer, altså i et eller andet, som så eventuelt kan give et afkast. Det er ret interessant. I forhold til investering af økonomiske midler, nu tænker vi penge, hvad er dit kendskab til det?

Kathrine: Altså, tænker du aktier og sådan noget? (Ja.) Det er ikke så stort. Jeg interesserer mig ikke rigtigt for det. Men min bror, han har investeret i bitcoins, som øh, jeg tror bare at jeg... jeg tør ikke rigtigt. Det er for stor en risiko, og jeg tør ikke rigtigt at gøre det.

Christopher: Okay, så risiko er noget af det første du tænker.

Varan: Nu siger du risiko. Kan du uddybe det?

Kathrine: Jeg tror bare, fx det der med, at hvis du investerer i en aktie eller bitcoin, så ville jeg være bange for, at jeg tabte penge på det, i stedet for at tjene.

Q7.2

Varan: I forhold til det her med at tabe penge, modsat at vinde penge, kan man sige... når du... nu er der selvfølgelig meget forskel på at investere i bitcoins og aktier. Men er det baseret på dine erfaringer med din bror, eller hvor kommer det fra?

A7.2

Kathrine: Jeg tror bare at, altså, min bror han kunne virkelig godt lide... han læste om det, og satte sig ind i det, og tjente også på det. Men jeg tror bare, at min interesse for at investere... jeg har ikke rigtigt tid, og interesse for at kigge på hvad for nogle aktier er gode, og hvad for nogle er dårlige.

Varan: Så qua, nu skal vi ikke fiske, men vi har nogle kort med ord her, generelle ting som folk de faktisk nævner når vi snakker investeringer. Noget med tiden til at sætte dig ind i tingene, og viden, og risiko. Og selvfølgelig det der med at det er penge, det der med at miste penge. Og så det med interesse, som du siger, der skal være en interesse for noget, og du nævner det der omkring det med lejligheden, og at hvis du havde viden og tiden til det dengang, så kunne det have givet dig et afkast som du kunne have fået noget ud af. Det kunne også have gået den anden værd. Men hvis det ikke ligger i din interessesfære, så...

Kathrine: For eksempel, så var der nogle af mine studiepiger der inviterede mig til Female Invest. Og der var jeg bare sådan, det gider jeg simpelthen ikke bruge mig tid på, for det interesserer mig ikke.

Christopher: Var du sådan, lost, eller?

Kathrine: Nej, jeg tog ikke med. Jeg hørte om hvordan det var gået, og de var også bare sådan, det var ikke noget særligt. Så tror jeg bare, at så hører man også fra dem... at ja... det var ikke så spændende.

Q7.3

Varan: Hvor meget betyder økonomi i din hverdag? Nu har du et studie, hvor du også arbejder med økonomi frem og tilbage, men hvad betyder økonomi for dig helt personligt?

A7.3

Kathrine: Altså, hvordan jeg bruger mine penge?

Varan: Ja, men også, hvad er dit syn på økonomi? Du nævnte bare det med lejligheden, og det var ærgerligt at gå glip af den prisstigning, selvom I måske ikke havde økonomien

dengang, men det har så haft en positiv indvirkning, men I kunne have fået gavn af det afkast, og det kan man ærgre sig over i dag. Men hvordan... det er bare mere... Her er 1000 kr, vil du have dem? Så går jeg ud fra at du ville sige måske nej tak, men selvfølgelig hvem siger ikke ja til penge, kan man sige. Men er der andet der betyder mere for dig?

Kathrine: Altså, jeg tror bare, at i forhold til mine penge, så tror jeg bare at jeg er en meget nærig person. Så jeg tror ikke, altså, jeg er ikke bare sådan, så køber jeg lige det, og så køber jeg lige det. Jeg tænker meget over mit forbrug, og hvad jeg bruger mine penge på.

Christopher: Det er jo meget fornuftigt.

Kathrine: Ja, det vil nogen jo sige, det mener min kæreste ikke.

Varan: Men det der med, hvad du bruger dine penge på, det er ret interessant for os. For hvis du siger at du ikke har viden, og ikke har tid, til at sætte dig ind i det, så er det klart at du ikke sætter dine penge i noget du ikke føler dig oplyst omkring. Og i dag, hvis vi taler økonomi, så kan man sige, bitcoin vs obligationer, så er der noget der er kortsigtet og noget der er langsigtet, det er lidt hvad mindset man er inde i. Hvordan ser du på investering i dag, hvis du fik her, der er 10.000,- kr, ville du så investere kortsigtet eller langsigtet, hvordan er din holdning så der? Der er ikke nogen der siger du skal have haft det i hovedet, nu stiller jeg bare nogle spørgsmål.

Kathrine: Det ved jeg ikke helt. For jeg tænker, fx den her lejlighed. Det ville jo være en langsigtet investering. Og nu, der kan jeg jo godt se, at det var vildt smart at købe en lejlighed i Nordvest, for nu kommer der metro og alt det her. Og mine forældre var sådan, I skal finde en lejlighed i Nordvest eller Sydhavnen, for de områder bliver forbedret. Så der tænkte de langsigtet. Og det tror jeg også at jeg selv ville gøre.

Varan: Man kan så sige, at dengang tænkte I ikke langsigtet på den måde, at det havde været smart hvis I havde købt den. Men nu, hvis man skulle, nu er I ikke gift endnu, men hvis man er studerende, så går man til fuldtidsarbejde, tjek, og lejlighed, og bryllup, og børn, og så kører det bare derudad. I'm there, jeg ved hvordan det er. Og det gør måske, at dine mål nogle gange er kortsigtede, og nogle gange langsigtede. Og nu sagde du det var lejlighed du tænkte, men hvis du skulle smide nogle penge i dag, sådan, Kathrine, her er 10.000,- kr, tror du så du ville smide dem langsigtet eller kortsigtet? Hvad ville du tænke?

Kathrine: Hvis jeg skulle investere i noget, så tror jeg at jeg ville gøre det langsigtet. For hvis det var kortsigtet, så tror jeg måske at jeg hellere ville tjene pengene på en anden måde.

Q7.4

Varan: Det er jo op til hvordan man tænker. Og hvis du skulle tænke kortsigtet, så ville det kræve at du tager en større risiko. Det vi godt kunne tænke os at snakke med dig omkring, det er selvfølgelig i forhold til impact, og impact investeringer, og vi vil gerne høre, hvad forbinder du med bæredygtige investeringer? Og her taler vi finansielle produkter, så når jeg siger bæredygtige investeringer, hvad tænker du se?

A7.4

Kathrine: Det ved jeg ikke (ler).

Varan: Kan du fortælle mig hvad du tænker når jeg siger bæredygtighed, sådan, generelt?

Kathrine: Så tænker jeg, at den her, den er bæredygtig fordi det ikke er plastik (tager kop fra bordet). Og så tænker jeg at det er noget hvor du laver investeringer der gavner miljøet, i stedet for olietanke. Det er lidt det jeg tænker.

Christopher: Så du tænker bæredygtig som miljø?

Kathrine: Ja.

Varan: I forhold til det med olie, så kom jeg til at tænke på noget andet. Der kører en serie på DR lige nu, som hedder Lykke et eller andet, og foregår i Norge. Og det handler om dengang, at der kom amerikanere, og man tænkte virkelig meget på økonomi, og bare, her er der nogle ressourcer vi kan få fat i, og det kører bare. Og her, 50 år senere, der kigger vi på olie som noget helt andet. For der er kommet andre kilder. Så når vi taler bæredygtighed, for dig, så er det lig med miljø...

Kathrine: Altså, jeg tænker en bæredygtig investering, det kunne også være noget der virkelig gavtede virksomheden. Noget der skabte værdi, så man selv kunne yde noget mere værdi, eller give noget mere værdi. Altså, jeg føler lidt... eller for eksempel... det jeg tænker på, altså, en bæredygtig investering, der tænker jeg, i og med at vi har en husleje her, så er det med til at vi kan få kunder ind, og lave det vi laver.

Varan: Tænker du også at virksomheden er bæredygtig, hvis den også eksisterer i morgen? Så lige meget hvilket produkt den leverer... altså, man kunne godt have en virksomhed der var, en virtuel virksomhed. Og fx du køber dig til lokaleplads, hvor der er rum til at skabe innovation og udvikling. Og så måske om to år, så... altså skabe de rigtige rammer... så man går fra miljømæssigt, og så også over i noget der hedder mennesker, og noget der hedder... justits. Eller governance. Det med at styre en virksomhed i et eller andet. Så fx Kodak, de er måske et eller andet, de fulgte ikke lige med udviklingen, eller Blockbuster, eller Netflix, ser du virksomheder som dem som bæredygtige? Om virksomheden har været bæredygtig ift at... kan man sætte det sammen, er mit spørgsmål?

Kathrine: Altså, jeg vil sige, hvis du spurgte om Blockbuster var en bæredygtig virksomhed, så ville jeg sige nej. Men jeg tror ikke jeg ville tænke på det som du gør, om de har lavet gode investeringer eller er fulgt med tingene. Jeg kan godt se det der du mener med, at de fulgte ikke med, og det gjorde ligesom at de tabte, men jeg tror ikke jeg ville sige det var bæredygtigt, jeg tror jeg ville kalde det noget andet.

Christopher: Nu tror jeg at der er lidt misforståelser, for Blockbuster og Kodak, det er jo ikke bæredygtighed.

Kathrine: Men du siger, om de har lavet nogle dårlige bæredygtige investeringer? Er det ikke det du mener?

Varan: Nej, okay, vi prøver lige. Det er fordi, det med bæredygtighed, ordet bæredygtighed i forbindelse med en virksomhed. Fx virksomheden her, som investerer i lokaler, så man kan udvikle nogle ting. Sælge nogle produkter, så man vokser. Det kan være teknologi, og alt muligt andet. Og det kan være bæredygtighed i et regi. Om det gør noget for samfundet. Og det her, det er en teknologivirksomhed vi sidder i i dag. Hvor bæredygtigt er det så, at udvikle teknologi, ift en virksomhed som fx Novo, der, ikke redder, men symptombehandler folk med fx diabetes. Så hvis du sammenligner de to virksomheder med hinanden, så kan man sige, det er ikke samme grundlag. Så hvis man ikke er fulgt med teknologien, så eksisterer man ikke i dag. Så hvis du lagde investering, og tænkte, den her virksomhed er at finde om 10 år... at forretningen er bæredygtig...

Christopher: Det er lidt farligt at bruge ordet bæredygtigt her. For Blockbuster og Kodak har intet med bæredygtighed at gøre. Det handler måske mere om, hvorvidt en virksomhed er her om 10 år. Og det er ikke nødvendigvis kun pga bæredygtighed.

Varan: Men ja, men det var for at få din forståelse for det her med bæredygtighed, din begrebsforståelse af investering, hvad er det så.

Kathrine: Okay. Så det er både miljø, tænker jeg. Og så er det at du laver nogle investeringer, så din virksomhed også er her i morgen.

Varan: Ja, og det var der jeg gik ind i den der tanke, at man lægger penge i en virksomhed, og man tror på at den virksomhed også eksisterer i morgen, hvad kalder man så det? Er det en bæredygtig virksomhed? Det var for at italesætte det her investering og bæredygtighed.

Q7.5

Varan: Bæredygtige investeringer er tit nogen der er forbundne, altså, noget der er langsigtet. Det er tit langsigtet, det er ikke noget kort. Altså, hvis du skal gøre noget for miljøet, så er det jo ikke lige her i morgen, altså, nogen kan måske godt med... Er det sådan noget hvor du kan sige, ja selvfølgelig, eller hvad tænker du?

A7.5

Kathrine: Jeg tænker det er langsigtet. For jeg føler lidt at det er en proces du skal igennem. Så fx, nu siger vi at du investerer i CSR. Så er der en masse ting dine medarbejdere skal igennem. Eller du skal reducere et eller andet. Så det er noget der kommer til at tage tid. Så det er langsigtet.

Q7.6

Varan: Alright. Vi har sådan et her, som vi kalder C25 Bingo. Vi har taget det danske C25 index, nogle kender du nok. Ud fra de her 25 virksomheder, der har vi været inde og kigge i deres CSR rapporter, og se hvilke verdensmål de støtter. Det er de kasser du ser her foran dig, det er FN's verdensmål som blev lanceret for tre år siden. Mange virksomheder er begyndt at bruge dem, nogle retrofitter og bruger dem CSR mæssigt, og det er derfor vi kalder det bingo, for ligesom at se, hvilke virksomheder har flest verdensmål på bingopladen. Hvert af de her verdensmål understøtter forskellige ting. Man kan dele de her verdensmål op i seks kategorier. Der er nogle der hedder Planeten, og Mennesker, og Life Below Water, og noget der hedder Justits, jeg kan ikke huske hvad den hedder... Nå, men der er så de her kasser, og du sagde fx noget med miljøet. Og det kunne fx være den her, eller Bæredygtig energi, eller Livet på land... og du snakkede også om det her med... ja, altså, der er også rent vand og sanitet har også noget med miljøet at gøre. Der er også nogle mål der har med ligestilling at gøre, ligestilling mellem kønnene fx. Der er også mål der taler om ansvarligt forbrug og produktion, så fx når man producerer den her drik, kunne man så spare på plastikken i emballagen. De her virksomheder har altså kigget på sig selv, og sagt, okay, hvilke bæredygtighedsmål, eller hvilke verdensmål, støtter vi op omkring, og så har de så italesat dem. Og det kan man så se, i hvert fald i Danmark, og i Norden, der er vi ret gode til faktisk at tage dem her på sig. Hvad er din holdning, til de store virksomheder her, og at de siger de gør det, hvad tænker du så?

A7.6

Kathrine: Jeg tænker lidt, at der er ret mange af de her virksomheder, som har et stort ansvar, fordi de har en ret stor produktion, og fx udleder meget CO₂. Og så føler jeg også at de skal overveje alle de her kasser. Og jeg synes også de skal gøre deres ting for at mindske CO₂, og give bedre rettigheder... øhm...

Varan: Og i forhold til, nu snakkede vi om investeringer, og hvis nu du havde tid, viden og penge, og ville tage den risiko, nu nævnte du noget med olie fx, men hvad er dine tanker omkring Mærsk fx, som siger de egentlig støtter ret mange verdensmål, men deres kerneforretning er mange forskellige ting, det er både containere og mange forskellige afarter. Så hvad er dine tanker om Mærsk som aktør, hvor står du så henne, ift de her ting?

Kathrine: Hm. Det ved jeg ikke. Jeg synes det er lidt svært. Jeg tror efter... altså, når man lige ser det her, så tænker man, okay de går virkelig ind for at prøve at støtte alle de her ting. Og det kunne da godt ændre min holdning til det. Men jeg synes også det er lidt svært, for jeg føler lidt at... der tror jeg næsten altid man kunne tjene mange penge, altså ved at investere i dem.

Varan: Lidt interessant, det du siger, med at tjene nogle penge på dem. For hvis vi går tilbage til at sige, hvis du så investerer, laver en bæredygtig investering... det du kommer ind... altså, er det korrekt forstået, at du også vil tjene nogle penge, også selvom det er en bæredygtig investering? Hvis du skulle smide nogle penge... Er der et what's in it for me, hvis du tænker bæredygtighed?

Kathrine: (lang pause). Øh. Ja? (ler nervøst).

Varan: Der er ikke nogle rigtige og forkerte svar. Hvis du skulle investere dine tjente penge -

Kathrine: Ja, så skal jeg da også have noget ud af det.

Varan: Ja, og det er jo så der hvor man siger, hvis du skulle vælge nogle af de her 17 verdensmål, er der så nogle hvor du tænker, det her betyder mest for mig. Måske pga din opvækst eller baggrund. Er der noget med dine egne værdier ift... altså, hvor du tænker, det her, det... -

Kathrine: Altså, jeg går selv meget op i, derhjemme, at sortere affaldet, og slukke lyset i de rum man ikke bruger. Og ikke tage alt for lange bade. Jeg tror jeg er vokset op med, at man kan lige så godt hjælpe til der hvor man kan.

Varan: Cykler du på arbejde?

Kathrine: Ja. Jeg cykler alle steder.

Varan: Ok. Og hvorfor gør du det?

Kathrine: Jamen, det er både fordi, at fra Nordvest, der er det ret besværligt at komme rundt ellers. Og så er det gratis motion. Og så tager det lang tid (red.: offentlig transport), så jeg kan ikke se nogen grund til det.

Varan: Spiser du vegansk?

Kathrine: Nej.

Varan: Køber du genbrug?

Kathrine: Ja. (Hvorfor?). Jamen, jeg synes man kan finde nogle rigtig flotte ting til en billig penge. Og jeg er fx heller ikke typen der går ud og bruger rigtig mange penge på fx en taske, og jeg ved ikke om det er fordi jeg er nærig.

Varan: Altså, jeg ved ikke, nærig er måske det forkerte ord at bruge, for jeg tror bare at du er bevidst om de penge du bruger. Og nærig bliver hurtigt så negativt betonet. Og du siger også, det er måske en opfattelse, men det der med ikke for lange bade, der har været noget derhjemme, i din opvækst, og det kan være at din kæreste er helt modsat hvis han har haft en anden opvækst, og der er vi inde og røre ved værdier. Så fx hvis vi sagde, noget med produktion, det er en interessant ting. Og ift det her med, ikke for lange bade, et eller andet sted, det har jo også noget at gøre med ren sanitet og vand. Og selvom vi har meget vand her, så skal vi jo stadig ikke fucke med grundvandet. Der er mange ting her ikke, og med trivsel, og nogle områder der betyder noget for nogen.

Kathrine: Jeg tror også bare, at fx ift hvis nu man skulle investere i sådan... altså, jeg synes det er for kompliceret at skulle sætte sig ind i, jamen hvad gør jeg så, hvad er godt at kigge efter, hvad er dårligt at kigge efter.

Varan: Ift kompliceret, eller utransparent, hvad er det for nogle ting du... altså, nu har du ikke gjort det... men det du har af tanker, med at det er kompliceret, hvad er det du tænker der er kompliceret? Hvis du kan svare på det. Hvis vi nu siger, at du havde tiden til at sætte dig ind i det, og du havde lidt viden, og måske nogen der kunne hjælpe dig lidt, og du også havde nogle penge. Hvad tror du så der stopper dig fra at komme i gang? Er det ikke bare at ringe til banken og komme i gang?

A7.7

Kathrine: Det er sjovt, for min bachelormakker, hun havde sat 10.000,- kr af, og skulle i banken og investere dem. Og der tænker jeg bare, det er en alt for stor risiko. Altså, sådan tænker jeg inde i mit hovede.

Varan: Og nu siger du 10.000,-, eller, det var det hun havde. Men hvad tror du der skal til for at komme i gang?

Kathrine: Jeg tror der skal oplyses mere om, at det ikke er så farligt igen.

Christopher: Så oplysning. Viden.

Varan: Altså, vi har selvfølgelig hørt om folk der mister mange penge, fx bitcoin er jo risikofyldt. Men hvis vi ser en virksomhed her på C25, og nogle af dem har måske mere indsigt... eller Danske Bank, fx, hvis vi glemmer den der hvidvask-sag. Hvis Danske Bank går bankerot, så går Danmark bankerot. Så jeg mener, kan det være en bæredygtig investering at tænke på, at virksomheden stadig... så er der nok grænser for, hvor meget du kan miste... man kan sige, hvidvask-sagen har virkelig gjort... altså, det er den her risikovillighed... det er de her penge... de der 10.000,- din veninde har sat til side, når du siger at du aldrig kunne det, er det så, at du ser dem som at de er forsvundet?

Kathrine: Nej, jeg ser det mere som, at det er fint nok at der er 10.000,- der bare lige står et sted. Det er mere det der med, at du får kun 5.000,- tilbage på et senere tidspunkt, det er det der skræmmer mig. Det er ikke så meget det med at de skal stå et sted.

Varan: Det er mere det med, at de skal ud igen på et tidspunkt. Og det at du har risikoen for at tabe så meget, kan man sige, og ikke kan nå at... man kan jo sætte, og det er det her med viden, men man kan sætte barrierer, og man kan købe sig til nogle finansielle produkter der køber en ud ved en bestemt pris, men det er noget med at være villig til at tabe... alright... Fedt med det her insight.

Kathrine: Ja, altså, jeg tror jo næsten at jeg er helt anti...

Q7.8

Varan: Man kan jo også tale om omhyggelighed når man bruger penge, og investerer, men også når man bruger sin tid ligesom du gør her med os -

A7.8

Kathrine: Jeg tror også jeg er en person der tænker meget over, hvad jeg får ud af det. Fx vil jeg gerne ud og rejse, for så får jeg en god oplevelse ud af det. Men hvis jeg køber en god taske, der kan jeg ikke rigtigt se hvad jeg får ud af det.

Varan: Ja, nogle finder jo en glæde ved at købe tasken, og flashe den, og andre får glæde af nogle andre ting. Og det skal vi selvfølgelig have respekt for. Og det er en måde man kan definere den der lykkerus. Nogle gange kan vi også bare drikke os fuldstændigt i hegnet, fordi det var sjovt, men dagen efter kan man tænke, fuck hvor var det en dårlig investering at smide så mange penge i så mange shots. Men det tænker man ikke, men klokken er fem om morgenen, og børnene skal ud og lege, og man er lige kommet hjem.

Q7.9

Varan: Lad os gå videre til det som vi er i gang med i MakeImpact. Christopher og jeg vi har stiftet MakeImpact... bæredygtig investerings-app, platform... vi vil gerne hjælpe folk som aldrig har investeret før, i at tænke mere bæredygtigt når de investerer deres penge. Det er meget transparent, og er baseret på aktier og obligationer. Vores løsning er en mobil app, som du kommer til at gå ind og hente ned gratis. Og det er så baseret på FN's 17 verdensmål, og så kan du vælge dem der passer bedst til dig, og så kan du se de virksomheder der støtter hvilke virksomheder. Og det er både dansk og globalt. Og det er så den her rejse, hvor så hjælper vi så, hvis nu vi siger, jeg vil gerne støtte zero hunger, stop sult, og good health and well being, sundhed og trivsel, og life below water. Det er de tre du liker. Så får du så visualiseret de virksomheder der støtter alle tre, eller nogle af dem, og der kan du så læse om hvilke verdensmål de støtter. Og der trækker vi data fra deres CSR rapport. Det gør vi uden at have rådgivnings-hat på. Men hvis du så går ind og siger, jeg vil gerne investere i den her virksomhed, jeg tror på den path, så hjælper vi dig. Og det vi gør, er så at køre dig igennem sådan et flow. Til en start, hvor meget vil du gerne investere, okay måske 1000 kr. Og i den her app, der har du så til en start fortalt hvilken bank du har. Så ud fra det, så pakketerer vi al den data vi har, og sender til banken -

A7.9

Kathrine: Det var smart.

Varan: Så skriver vi til banken, at Kathrine, hun har tilkendegivet at hun gerne vil investere i fx Coloplast, og så slipper vi dig.

Christopher: Så du kan være sikker på, at når du har trykket MakeImpact, så hører du fra banken på et eller andet tidspunkt. Og det er vigtigt, når du lagde ud med at sige at investeringer er, uh, det er besværligt. Så det er for os, der er det vigtigt at hjælpe med at du kan danne dig et overblik. Det vigtige for os, er at du er inde og tilkendegive, at du kigger på målene... måske liker du nogle... du bliver oplyst... måske snakker du med din kæreste... siger, jeg har tænkt lidt over verdensmål nummer 6, nu har vi jo et fælles kort, skal vi smide 2000? I don't know. Eller hvad med at tage til London næste weekend? Og så vil han måske sige, lad mig lige gå ind og se, og så kan I begge blive oplyst på app'en, og jeg går ud fra at det er dig der styrer fælleskontoen, og så kan du gå ind og sige, okay... du har brugt MakeImpact til at se... til at få et overblik.

Kathrine: Okay, så hvis så vi siger at jeg valgte de her to, så ville alle virksomheder der havde de her to, komme frem?

Christopher: Børsnoterede virksomheder, ja.

Kathrine: Mm. Men... jeg ved godt det er svært at sige, hvor meget en aktie giver tilbage af afkast, hvordan man kan vise det... det er bare fordi jeg tænker sådan, jeg synes det skulle være dem som er mest sikre. Men det er jo rigtig svært at sige.

Varan: Men det er baseret på statistik og data, tænker du.

Kathrine: Hvis nu der kommer en...

Varan: Hvis nu vi tager 9 og 11, ikk, så kan man sige, lad os sige vi fandt nogle virksomheder der kom op der. Den rangering, for du har fuldstændigt ret. For der er 7.000 virksomheder i vores database. Vi vil ikke rangere. Vi vil ikke rådgive og rangere, og sige, hvad for en virksomhed er bedre end andre. Hvis vi gør det, så er der mifid og alle mulige regler der kommer ind der. Vi vil gerne gøre det muligt for dig, at du træffer en beslutning selv, med den information der er tilgængelig derude. Og det kan så være, hvordan har de her to aktier performet over en periode. Og det kan så give dig noget insight, til hvordan du skal vælge.

Kathrine: Jeg tror bare, at hvis jeg skulle downloade den her app, så skulle det være hurtigt, og nemt at overskue. Så jeg ved ikke hvor meget jeg ville sætte mig ind i, at så tager jeg den og den og den. Eller, måske ville jeg nok. Men på en eller anden måde, så ville det være nice, hvis det var sådan, det er gået sådan her for aktierne de sidste fem år, og derfor ligger den øverst.

Christopher: Så du kunne godt tænke dig en oversigt over, hvordan det er gået virksomhedens aktie.

Kathrine: ...ja. Det tror jeg.

Christopher: Så selvom du ikke vidste noget om investering i forvejen, så ville du gerne, kunne se kurven, og måske fem år tilbage se, de der 2000 kr i den kasse der, okay, de sidste fem år, okay, hvis vi regner med 5-10 års investering, er det så det værd -

Varan: Forecasting er altid svært. Det man kan sige, det vi vil... hvis det bare var en aktie platform, hvor vi ikke tænkte det med bæredygtighed ind. Så kunne vi tage alle aktier, og bare vise...

Kathrine: Jeg synes det er fedt at de her, verdensmålene her, er med, for så er det også ens egne værdier der kommer med. Jeg tror bare også at jeg godt kunne tænke mig et overblik over, okay, de her virksomheder der har de her to værdier, hvordan har de set ud de sidste fem år. Hvis nu vi så siger, at det har Lundbeck frem for Nordea, så tror jeg bare at jeg ville tage Lundbeck, og så ikke tænke mere over det.

Varan: Og det bekræfter bare, som vi tror, at what's in it for me har en betydning. Sammen med det bæredygtige. Så hele vejen igennem, for begge parter. Hvis vi, du har valgt dem her, så siger vi, fint, på en fem-årig horisont, så kan man filtrere på, hvordan vil du gerne se det. Og det er ift det her egne værdier. For en Mærsk aktie koster måske 40.000,-, men det er det procentuelle der er interessant. Det er det der skulle give dig... udover den sociale, bæredygtige gevinst der kan være ved at investere i bæredygtige virksomheder, så er det det finansielle afkast, og den data er interessant for dig, når du skal træffe en beslutning.

Kathrine: Præcis. Og der tror jeg bare det ville give mig et bedre overblik.

Varan: Ja, og forestil dig at du bare filtrerer efter afkast... så kommer den op, og siger, vi støtter de her ting...

Kathrine: Men jeg tænker også, du vælger først værdierne, og så kommer alle virksomhederne op. Og så kunne du så vælge afkast efter det, inden for de her værdier.

Q7.10

Varan: Så er du helt med på den her rejse. Det er sådan, så vil du ikke bare sige, okay I støtter de her verdensmål, jeg er ligeglad med hvordan den har performet, men du vil gerne give 250 kr for en aktie. Men aktier, det er sådan, du skal købe en hel aktie. Hvor ETF'er, og fonde og sådan nogle ting, der kan du købe små bidder af produkter. Det gør så også at det er lidt mere utransparent, mener vi, og det er derfor vi i vores app fokuserer på aktier og obligationer, man siger de er mere risikofyldte, men man skal huske at det er med de langsigtede briller, så hvis man har det mindset på, okay, og hvis man også ved, okay, den har performet godt, så er det jo en god måde. Det er jo ligesom, hvis man går ud og køber en lejlighed i dag. For folk siger måske, at nu begynder det at gå nedad. Og indekset bagud ser måske rigtig godt ud. Men der er nogle andre informationer der fylder stadigvæk. Så man kan sige... forestil dig den her app. Ville du... tror du på, at du ville kunne bruge den, også til at lægge investeringer i fremtiden? Eller tror du i første omgang at det er viden?

A7.10

Kathrine: Jeg vil sige, at den vil give en god viden om, om en virksomhed støtter op om de samme ting som jeg selv gør. Og så hvis den også, hvis den viser at den her virksomhed, den har klaret det rigtigt godt, så tror jeg at jeg ville være mere villig til at investere. Hvis den kun viste mine værdier, så tror jeg ikke at jeg ville investere.

Varan: Så ift det her overall performance, en ÅOP, eller det ved jeg ikke om man kan i aktieverdenen... eller, det er omkostninger. Men det er fordi, alt er jo omkostningsbestemt, og gebyrer er der jo, når du handler en aktie, og afkast er så det du får ud af den. Og depot, det er når du handler en aktie... ligesom du har aktiepapirer i en bank, så har du nu et digitalt depot, og betaler gebyrer hver gang du betaler en handel....

Christopher: Et depot er bare der du har alle dine aktier. Det er en plastikpose, det er bare opbevaring. Det er, hvad hedder det... det er bare ligesom en mappe, en folder, på dit skrivebord, hvor du så har alle dine aktier.

Q7.11

Varan: Og det er jo bank-bestemt, hvordan alle de her ting er. Og vi kommer til at være totalt uafhængige, og gratis for dig. Hvad kommer det til at have af betydning for dig?

A7.11

Kathrine: Jamen, det er jo kun godt. Det gør det mere klart hvad virksomhederne står for osv, hvordan har de klaret sig, hvad står de for, er det noget jeg vil støtte op om, er det noget jeg vil investere i. Og det kan man sige, det koster først mig noget at lave en investering.

Varan: Lige præcis. Og vi skal jo tjene penge på et eller andet. Og vores forretningside lige nu, er at tjene penge på bankerne og virksomhederne. At de betaler, fordi de får noget i den anden ende.

Kathrine: Altså... Jeg synes at bankerne skal betale for hver gang I sender mig videre til en bank.

Varan: Eller hver gang du opretter dig som bruger.

Q7.12

Varan: For os er det også, at vi kommer til at kunne give bankerne noget information. Og fx sige, at Lån & Spar bankerne, de har en tilbøjelighed til at investere i den og den aktie eller verdensmål. Og det er måske noget der går helt dybt, og måske helt tilbage til opvækst...

Christopher: Jeg tror ikke der er så meget mere. Altså, det der med... altså, igen, al feedback er god feedback, om det er negativt eller positivt. Men noget kan jo så bekræfte tanken bag her, altså, det her med, at hvis du havde en liste du kunne se, eller en graf, fem år tilbage... Men igen, det er jo ligesom for at understrege, som jeg sagde før, at vi vil gerne have folk til at investere, men vi kan ikke tvinge folk, så først og fremmest er det en videns-app, hvor de så bagefter kan sige, på baggrund af det, okay, det har været sådan her de sidste fem år, og på baggrund af det kan du så, okay...

A7.12

Kathrine: Jeg tror det ville give mig et klart overblik. Jeg føler nogle gange, at hvis man går ind på det der hjemmesider der viser... altså jeg forstår ikke engang hvad der står.

Varan: Og du har endda en finansiell baggrund. Og det bekræfter bare, at vi går efter nye investorer. Ikke folk der allerede er i gang med at investere. Det er også derfor vi taler med folk, der ikke har investeret før, og finder de barrierer der er der, og så kan vi gøre noget, vores virksomhed kan gøre noget ved viden. Vi kan ikke gøre noget ved risiko, eller penge eller tid, men vi kan spille på, at det er nemt og bekvemt, og skaber et overblik.

Kathrine: Og altså, det er de ting der gør, at man ikke går videre med at bruge fx en app, hvis de ting ikke virker.

Christopher: Det er ret interessant, jeg sagde også til den sidste vi snakkede med, at jeg havde læst en artikel i Børsen eller Berlingeren eller sådan noget for nyligt, hvor der stod, at bæredygtige investeringer, det er langsigtede investeringer. Og der var en investeringsekspert der var ude og sige, at det var farligt at investere alle dine pensionspenge i bæredygtige investeringer. For ham handlede det jo om, at hvis du havde en vis alder, så er bæredygtighed godt, men du kan måske ikke regne med at få en tårnhøj gevinst inden for en kort årrække. Hvis du er en gennemsnitlig dansker, så er du ret afhængig af din pension, og hvis du så skal vente tyve år endnu, altså... Men vedkommende sagde så, at derimod den yngre generation, der kunne man sige, hey, der er masser af tid til at lade opsparingen vokse. og det er det der med, at man gerne vil have den yngre generation til at tænke mere bæredygtigt, for det er dem man gerne vil have til at tænke mere langsigtet. Og det er det der mindshift at vi bygger ind i.

Varan: Præcis. Og tak for din tid! Vi håber på, at når vi kommer på den anden side, at vi så må få lov at teste den an på dig. Når vi har en betaversion, så kan du teste, og se om det bare er helt hen i vejret, eller hvad. Der er heller ikke... altså der er ikke noget i det for os, om du investerer eller ej. Men der er noget i det for os, hvis du får viden og bliver klogere. Måske betyder det, at du køber adidas-sko næste gang, i stedet for Nike, fordi du ved de gør noget for the ocean. Og det er de vi er interesseret i, kan man nemt fortælle folk om det her. Vise dem hvad virksomhederne gør. Så kan man sige, hvis den her virksomhed, den er meget sjov at følge, så kan de sende dig nyheder, og det skal ikke være crap, men... det skal ikke være bonuspoint eller noget.

Tusind tak for din tid, Kathrine!

Interview 8: Steffen

Arbejder i Märk CPH; kender en del til SDG'erne

Til stede: Steffen, Christoffer, Lea.

Introduktion af deltagere, og af MakeImpact og interviewets formål.

Hej Steffen, tak fordi du kunne komme!

Q8.1

Lea: Har du investeret før?

A8.1

Steffen: Nej.

Q8.2

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investering, med dine egne ord?

A8.2

Steffen: Altså, jeg sidder jo (i Märk) og laver en masse research, og en af vores kunder er en bank, som gerne vil skabe en meningsfuld arbejdsplads. Som en del af den research har jeg læst en masse rapporter om ESG investeringer osv. Så der kender jeg lidt - altså, det er meget med et millennial perspektiv, og det er rigtig meget kvinder der gerne vil investere ud fra ESG principperne. Så det har været med den vinkel på. Og så har jeg gennem netværk mødt Jakob Lage Hansen fra Metoa, (Christopher indskyder at ham og Varan har siddet i Advisory Board med Jakob) ja, og så kender jeg til Matter Pension. Og så er jeg igennem B Corp kommet til at lære Triodos at kende, som Merkur Andelskasse investerer i. Og så ved jeg rent faktisk ikke så meget mere.

Christopher: Men det vil jeg så også sige, det er altså meget mere, især på impact investing, end mange andre vi har talt med.

Q8.3

Lea: Hvis du skulle sætte konkrete ord på investering i forhold til aktier og investeringer, hvad ville det så være?

A8:3

Steffen: Altså, det eneste der slår mig, er at jeg i gymnasiet spillede sådan et spil om aktier. Jeg tabte supermange virtuelle kroner. Så det lagde jeg lidt på hylden. Men nu her, hvor jeg er færdiguddannet, der er alt muligt jeg selv skal begynde at tage stilling til. Pension, og bank, og så videre. Hvor skal min kommende formue stå. Og hvad skal bankerne bruge mine penge til. Og jeg vil gerne sådan, at jeg kan se de går til noget jeg kan se mig selv i, og ikke bare noget der giver et stort afkast til banken. Men jeg aner ikke, om hvis jeg nu her stod med en sum penge jeg skulle investere et sted, så ville jeg ikke ane hvor jeg skulle starte. Så på den måde ved jeg ikke noget om aktier og investeringer. Men jeg ved lidt om principperne, og jeg har undersøgt dem der er nice.

Q8.4

Lea: Hvis du så skulle i gang, hvor tror du så at du ville starte?

A8.4

Steffen: Godt spørgsmål. Jeg ville nok starte med at tegne abonnement på Børsen, og begynde at læse det. Og allerede når jeg siger det, så ved jeg jo godt at jeg bliver indført i den gamle verden, den traditionelle, hvor det gælder om at profitoptimere så meget som overhovedet muligt, uden nødvendigvis at tage moralske og etiske standpunkter med sig, men hvor det udelukkende handler om at få så meget afkast som muligt.

Lea: Man kan sige, det er jo heller ikke nødvendigvis et andet system, med andre regler, man skriver sig ind i, når man vil i gang med at investere?

Steffen: Ja, det kan man sige. Og altså, jeg har nogle venner som gør sig lidt i investeringer, så dem ville jeg nok også konsultere ift hvordan jeg skal komme i gang. Jeg ved sgu ikke... Altså, jeg ville gerne sige, at jeg ville række ud til nogle professionelle, men hvis jeg stod i praksis, så tror jeg ikke jeg ville gøre det.

Christopher: tror du at du ville spørge venner og familie så?

Steffen: jaa, sådan noget.

Q8.5

Lea: Hvis du skulle lave et overslag på tidsforbruget ift at lære at investere, hvad ville det så være? Det er så vi kan få et billede af, hvad du tror. Og om du ville bruge tid, overhovedet.

A8.5

Steffen: Altså, potentielt kunne jeg godt finde på at bruge tid på det... Altså, hvis det er noget man kan mærke på sin egen krop. At man kan mærke det batter, at man har lavet X investering, og det har den her impact, så tror jeg måske godt jeg ville sætte meget tid af til det. Det tror jeg ville være virkeligt fedt, for så kan man selv mærke den udvikling. Men jeg tror så også, at hvis det var det modsatte der var tilfældet, så tror jeg at jeg ville finde en bank eller en pensionsordning, der investerede ud fra ESG principperne, og så lade dem gøre det. Fordi for mit eget vedkommende, der ville det være den første investering jeg skulle lave. Og den ville være udslagsgivende for, om det ville være noget jeg ville dykke dybere ned i.

Christopher: Hvad med sådan nogle ord som risiko? (vi fremlægger vores kort med otte ord, og spørger om Steffen kan genkende nogle af dem ifm investering)

Steffen: Altså, depot forbinder jeg overhovedet ikke med investering. Og heller ikke så meget gebyr, det er i hvert fald ikke noget man taler så meget om. Men altså, alle de andre er jo umiddelbart noget som jeg forbinder med investeringer. Nogle mere end andre. Ved risiko, der er det den der risikovillige kapital jeg tænker på. Jeg har nærmest lyst til at skrive det på efterfølgende. Og så tænker jeg at viden og tid hænger sammen. Jeg kan ikke sige forskellen på udbytte og afkast, nu jeg tænker over det. Og så tænker jeg at det her, penge, det er hele udgangspunktet, og hele fundamentet for at starte.

Christopher: udbytte og afkast er i og for sig det samme. Man kan sige; at hvis noget giver afkast, så betyder det at der er et udbytte... Men det er lidt sjovt, for de ord du slet ikke forbinder med det, de har ganske meget med investering at gøre.

Q8.6

Lea: Man taler også om investeringer som enten langsigtede eller kortsigtede. Hvad tænker du umiddelbart om de to former?

A8.6

Steffen: Altså det er sådan lidt... Jeg vil ikke kalde det forældet at en kortsigtet investering er... Det jeg umiddelbart tænker, er... Jeg ved ikke helt hvordan jeg skal forklare det.

Christopher: hvis du ser bort fra ordet investering, hvad så?

Steffen: altså nu arbejder jeg jo meget med virksomheder der kører strategier og sådan noget. Og der er noget med, at en kort investering, det er for at få et hurtigt afkast. Og alting der reelt kan gøre en forandring, det er sådan lidt mere fluffy, og ikke rigtigt noget man måler på, eller går op i på samme måde. Selvom det er dét der egentlig batter. Det er der man reelt set kan lave et impact. Hvor på kort sigt, der kan måske plukke de lavthængende frugter. Men jeg tænker det er svært at lave en reel forandring på kort sigt, for det kræver en langsigtet investering for at kunne lave en reel forandring.

Lea: altså, den helt prolede sammenligning er jo at det svarer til at tisse i bukserne for at holde varmen.

Q8.7

Lea: Du har nævnt det selv, fordi du arbejder inden for den sektor, så impact og bæredygtighed er allerede på bordet her. Kan du sætte nogle flere ord på hvad du forbinder med bæredygtige investeringer?

A8.7

Steffen: Ja. Det er noget som enten har social eller miljømæssig bæredygtighed.

Lea: hvad med økonomisk?

Steffen: Det går jeg sgu ikke vildt meget op i, faktisk. Men okay, en bæredygtig investering, det er vel også en investering hvor man ikke taber penge.

Q8.8

Lea: Vi har gjort det, at vi har listet det danske C25 index, og koordineret dem med de verdensmål de oplyser at de støtter. Vi har hentet informationen fra deres CSR rapporter. Og så har vi samlet det hele i denne oversigt. Kan du sige lidt om hvad du umiddelbart tænker om den her oversigt? Hvad der slår dig?

A8.8

Steffen: Haha. Ja. Altså, der er fx ikke mange der går op i Livet på Land. Og verdensmål 16 og 11... er godt nok også. Og 1. altså, det er sådan meget de samme, de sådan, snakker om. 3 er jo... 3 er jo så fordi de har en motionsordning for deres medarbejdere, måske. Så føler man at man har opfyldt det. Og det er jo lidt sjovt. Altså, alle de her mål, de kan gøre væsentligt mere, hvis du spørger mig.

Lea: hvad mener du med det -

Steffen: Jamen, jeg mener bare at, mange af dem her, de er rigtig gode til at skrive CSR rapporter, og ikke nødvendigvis...

Lea: Og så, er det måske et spørgsmål om kontrol eller opfølgning på de rapporter?

Steffen: Ja, både det, og så også det der med at hive det ud af en... jeg ved jo godt at det ikke er alle. Grundfos og Chr Hansen, og Coloplast også fx, de gør jo rigtig meget. De er bygget op omkring at ville lave en ændring på en eller anden måde. Men jeg tænker bare, de har sgu løftestang til noget mere. Novozymes gør selvfølgelig også... Jeg tænker især sådan nogle som Nordea og... det er selvfølgelig også nemt at være sure på bankerne lige nu. Men altså, de kunne virkelig rykke noget hvis de gad. Hold kæft hvor sidder de med mange penge. Og det gør de jo alle sammen. Så hvis de begyndte at rykke noget mere, hvis de rent faktisk både sagde det her og gjorde noget ved det, så ville vi stå et helt andet sted nu.

Lea: Så det vil måske sige, ift din erfaring og viden, at for at kunne rykke noget, at kunne gøre noget, så skal det være en vis kapital i forbindelse med en business -

Steffen: Både ja og nej. Du kan sagtens lave en stor forandring uden kapital, jeg tænker bare det gør det nemmere at mobilisere med kapital i ryggen. Rigtig mange kan jo gøre noget. Hvis du ser på frivillighed fx, der er jo næsten ikke penge indblandet. Og det gør jo rigtig meget. Bare sådan noget som at lave en fodboldklub i en lille flække et sted gør rigtig meget. Og der kan man jo så også skrive verdensmål på. Og rykke lige så meget, som alle deres motionsordninger. Så jeg tænker ikke nødvendigvis... jo, de har kapital, men kapitalen er... jo, det er grunden til at de skal starte, men det er ikke... det er ikke en undskyldning at sige, at vi tjener ikke nok penge, vi er ikke store nok til at gøre en forskel. Men omvendt synes jeg, at jo flere penge du har, jo mere er du forpligtet til at gøre noget.

Lea: Og man kan måske sige... Der er ingen af dem der vil kunne gå ind og løse alle målene, men virksomheder har måske et ansvar for at gøre det bedste på deres område.

Steffen: Nårh ja, helt sikkert, det er jo heller ikke fordi jeg forventer AP Møller Mærsk de bare, går ind og redder hele verden. Men de skal finde ud af hvor de kan gøre en reel forskel, og så gå ind og gøre det. Hvis de alle sammen inkorporerede verdensmålene i deres forretningsstrategi, så for det første ville Mærsk få ret meget at se til, men så kunne man også se hvor det batter noget. Og verdensmålene er gode, fordi de gør det relativt håndgribeligt for forbrugere, for befolkning, for borgere i et samfund, at forstå hvad det er, og samtidig sætter det mål om at alle lande forpligter sig til at gøre det bedre. På samme tid er det også lidt af et

beskidt CSR trick man kan skjule sig bag. Men altså, jeg mener det er 39% af danskerne der efterhånden kender verdensmålene, men jeg tror ikke at 10% af dem kender delmålene.

Christopher: Ja, prøv bare at se på sådan en som Rent vand og sanitet. Der er 8 delmål.

Steffen: Ja, og jeg tænker, partnerskaber det er nok den der er flest på, der er 19 delmål. Og folk kender jo ikke til de delmål. Det er gode overskrifter, men. Hvem fanden går ned og læser hvad det så egentlig står for. Overordnet vil jeg dog sige, jeg er super glad for verdensmålene. Men det er også bare... det er et ikon man kan putte på, og vise frem. Og virksomheden kan bryste sig af at være med til at stoppe sult.

Lea: Der er et lidt sjovt eksempel med Carlsberg som støtter en række mål, hvorimod Royal Unibrew ikke har rapporteret et eneste verdensmål. De har jo en CSR politik, men de har ikke ordret italesat verdensmålene.

Christopher: Det skal lige siges, at det her, det er vores. Vi har datamintet al informationen her, med verdensmålene og virksomhederne. Det vi kommer til at snakke om, det er mere eller mindre et resultat af det du ser her.

Q8.9

Lea: Kan du sætte nogle flere ord på din umiddelbare opfattelse af bæredygtige investeringer?

A8.9

Steffen: Altså, jeg synes jo at det efterhånden er blevet et relativt populært ord. I hvert fald når jeg sidder med det jeg laver. Bæredygtighed er klart et pop-ord, det er jo næsten ordet for 2018. Og det er lidt et lorteord, faktisk, for der er ikke rigtigt noget mål for det.

Christopher: Så det er måske blevet lidt det samme som da man sagde disruption for to år siden. Hvor det var lidt over det hele, men der er jo faktisk mere til det. Og du kender måske Innoboosters tal for danskernes kendskab. Jyllands Posten havde i går et kæmpe tillæg om verdensmålene og bæredygtighed. Og vi var fx til åbningen af Global Entrepreneurship Week på Børsen i mandags. Der er verdensmål over det hele, politikerne render rundt med den der lille nål. Men ja, det er meget det med at udbrede kendskabet.

Steffen: Jeg sidder fx lige nu og laver sådan et value scan. Det er hvor virksomhederne skal mappe sig selv. Og der er fx CSR prisen, som Danske Revisorer uddeler. Jeg kan ikke huske hvor mange der var med i undersøgelsen, men der er faktisk nogle der går ind og rapporterer hvordan de påvirker verdensmålene negativt. Og det er godt nok relativt få der gør det. Men så gør de det, at de måler på alle 169 delmål. Og så tror jeg at nogenlunde samme plade ville komme op.

Lea: Ja, og fx er Mærsk jo ret åbne om at de har haft korruptionsskandaler.

Steffen: Ja, så en ting er den bæredygtige form af det her, og det er super positivt. Man skal bare huske at det ikke må blive en mur for virksomhederne, hvor de bare kan brande sig som supergode. Og derfor, altså "bæredygtighed" er jo fint, men der er en fare for at det bliver udvisket. Og desuden er det ikke statisk. Der kan fx komme en løsning i morgen, på et problem du har italesat og forsøgt at løse, og så er du pludselig ikke bæredygtig længere. Så er det jo en slags rejse de er på

Lea: ja, og virksomhederne skal jo være omstillingsparate

Steffen: bestemt, du er ikke bæredygtig hvis du ikke kan omstille dig. Og en ting der er med bæredygtighed, det er måske det der sætter skub i en udvikling. Og jeg tænker at investeringer er det der sætter skub i det, og får det til at køre 110 km/t.

Lea: Man kan måske sige at kapital potenserer en handling. Ligesom du sagde før med bankerne, de har pengene til at lave en ret massiv impact.

Steffen: Altså bare det at vi har indført en relativ fattigdomsgrænse i Danmark for at kunne måle på det, og så har Danske Bank ikke engang No Poverty på deres målsætning. Og Danmark har jo også noget at leve op til nu her. For hvad er det, de laveste 10% af den danske befolkning ligger under den relative fattigdomsgrænse. Og vores banker som jo står for vores pengesager, blandt andet... altså, jyske bank har den heller ikke kan jeg se. Der er to der har den: FLSmidt og ISS. Og de er ikke banker.

(Lea: er det virkelig 10% i Danmark der ligger under den relative fattigdomsgrænse?)

Steffen: forklarer om undersøgelsen, og rapporten fra Danmarks Statistik, har ikke de konkrete tal, ca. 30 min inde)

Q8.10

Lea: Med hensyn til tidsperspektivet, så er bæredygtige investeringer jo ofte langsigtede -

A8.10

Steffen: Ja, og det synes jeg er godt. Det er det rigtige at gøre. Det er jo fordi... hvis du går ind og investerer, og regner med at der skal ske impact, og så du går ind og måler efter et halvt år. Så er det jo ikke det du skal. Måske er du lidt dum, så. Sådan noget tager jo tid. Altså, hvis bæredygtige investeringer var kortsigtede og hjælp, og ændrede det hele - hvis det var så nemt, var der flere der havde gjort det.

Lea: Der er noget lidt logisk over det; hvis noget er for billigt til at være sandt, så er det nok fordi nogle andre betaler din regning. Hvis dit afkast er tårnhøjt, så er der måske sparet på produktet et andet sted - i bæredygtige sammenhæng i alle fald.

Q8.11

Lea: Nu har vi jo snakket meget om investeringer, og hvad de kan gøre. Og også om den filosofiske tilgang. Og du er tydeligvis meget vidende omkring det her. Men hvis vi taler lidt om dit eget niveau, der er du knap så erfaren. Men specifikt med sådan en som dig, der er du ret vidende omkring verdensmålene. Det vi har gjort, det er at lave en sæbekassebil uden hjul. (forklarer om MakeImpact prototypen). Vi har matchet verdensmålene med virksomheder der støtter dem. Så du kan få et overblik over de 17 verdensmål - ikke delmålene. I din profil kan du like, følge osv. Og det er vigtigt at understrege, at al den her data er offentlig tilgængelig. Forstået på den måde, at vi rådgiver ikke, vi præsenterer blot mulighederne. (...) Ud fra det præsenterede, er der så noget specifikt du tænker, eller som springer dig i øjnene? Hvis du skulle smide fx 2000 kr, ville du så det?

A8.11

Steffen: Altså. Jeg tror, for lige at snakke om afkast, der tror jeg at jeg hvis jeg skulle bruge impact investering, så ville jeg bruge det i stedet for at donere penge til en NGO. Fordi afkastet betyder reelt set ikke super meget for mig i øjeblikket. Det kan sagtens ændre sig. Men jeg er gået lidt væk fra NGO'er, for dem er jeg træt af. Men jeg vil stadig godt give nogle af mine penge til at gøre en forskel.

Christopher: Så du siger noget med at give; for dig er det her en donation?

Steffen: Både og. I og med at det er en virksomhed.... Der er nogle virksomheder, dem vil jeg sgu gerne donere til. Men der er også andre, hvor altså, jeg vil gerne give penge, hvis de kan love at de gør sådan og sådan. Men jeg har aldrig tænkt investeringstanken som noget jeg skulle tjene penge på.

Christopher: Må jeg lige spørge på en anden måde? For det der er svært ift donationstanken, det er jo at... når vi (i Makeimpact) er færdige med dig, så ringer din bank dig op. Og der skal du jo så bare vide, at en donation, den giver du. En investering, den kan du vinde på, eller tabe på. Så hvordan ser du på tab, altså, jeg ved godt du ikke er så meget i investering, men... sådan som det er, der er jo ikke en garanti for noget som helst. Men fx Danske Bank, eller en hvilken som helst bank. De kan sidde og sige, okay, så crasher markedet i morgen. Så hvis du nu, i din optik, donerer fx 5000 kr. Er du så også... altså, er du så lidt ligeglad med afkastet, og er du så også lidt ligeglad med, at du kan se inde i din netbank, de er blevet til 1000 kr, fordi der er sket et eller andet på aktiemarkedet?

Steffen: Altså, det ville være hamrende nemt for mig at sige, at ja, det ville jeg være... men det er jeg sgu i tvivl om. Det er jo lidt ligesom.... Det er mig der skal gå ind i hele... Det er jo det når man går ind og starter med at investere, så er det jo det man godt ved er risikoen. At de penge de kan forsvinde.

Christopher: Ja, og det er jo lidt vores ide med MakeImpact, at vores tanke er, at brugerne kan se at de har investeret bæredygtigt i nogle af verdensmålene. Og det kan give en god fornemmelse hos dig, og du kan se at virksomheden gør noget specifikt for dine mål. Så det handler om risikovillighed. Og du sagde fx, at dybest set kunne du godt tænke dig at sige, at du var ligeglad med afkastet. Og vi har interviewet nogle stykker efterhånden, og nogle er ligeglade med afkast, og andre går op i at de både vil have ESG impact og økonomisk afkast. Og folk vil også gerne se hvordan virksomhederne har klaret sig. Ville det kunne få dig til at overveje at investere? Sådan som vi tænker det lige nu, så er det at ideen er, og specielt efter vi har hørt så mange snakke her, er at størstedelen ville gerne bruge MakeImpact, både til vidensopbygning, men også til at investere, hvis det var at de kunne gå ind og se ved siden af det her, hvordan det var aktien og virksomheden havde klaret sig fx de sidste fem år. Er det noget du er interesseret i? Ville det være noget der kunne få dig til at tænke mere over investeringer?

Steffen: For mig, der ville det i sig selv ikke betyde noget. For jeg tænker, at hvis I til gengæld får virksomheder, altså hvis de mapper den impact de har haft på specifikke verdensmål, og det er jo så til jer, hvis de beskriver deres arbejde med verdensmål X, hvis man ser det, og måler på det. Fx Too good to go, de opererer rigtig meget med den impact de har haft -

Christopher: Ja, vi hørte dem faktisk i mandags, at der startede de ud med at sige hvor meget madspild de havde undgået - men så havde de nu vendt den om, og i stedet målt på hvilken forskel de har gjort -

Steffen: Ja, og det er ca 3 kg CO2 de redder, eller sparer, ved hvert måltid de sælger. Og det er jo efterhånden absurd meget. Så de har virkelig gjort noget ved mål 12, ansvarligt forbrug. Og der kan man virkelig se, okay, hvis man laver en kurve over hvor længe de har opereret, og hvor meget CO2 de har sparet... Der batter det virkelig. Og jeg tænker i stedet for en virksomhed, og det hænger højst sandsynligt sammen, men en virksomhed som klarer sig godt impact mæssigt, ville højst sandsynligt også klare sig godt på børsen. Jeg ville hellere investere på baggrund af deres impact performance, end på baggrund af deres aktiekurs.

Christopher: Så hvis du nu kunne få en ekstra skærm i app'en, hvor der fx stod, at i verdensmål 3, der har vi som virksomhed gjort sådan og sådan. Så de både skriver hvad de gør, men endnu vigtigere hvad deres resultater er.

Steffen: Ja, det ville være fedt.

Christopher: Okay, det er virkelig interessant. Det skal vi tænke over. Vi kan måske lave en kombination, så vi fanger typer som dig også.

Lea: Ja, og det kunne man vel godt gøre, uden at det bliver for meget rådgivning -

Christopher: Ja, og det er vigtigt, vi kan ikke gå ind og rådgive. Så kommer vi ind under noget lovgivning som gør det meget sværere at få det op at stå. Desuden vil vi ikke tage parti. Vi vil også være troværdige over for vores fremtidige brugere. Vi gør det her for at visualisere muligheden for at investere på baggrund af SDG'erne. Vi kan nemlig ikke risikere, at du efter en investering kommer til os og siger, hey, I sagde sådan og sådan. Vi vil være så objektive som muligt, for at være så troværdige som muligt.

Steffen: Ja, altså, jeg tænker at... eller rettere, jeg håber at det kommer. I hvert fald for de store. Fx Carlsbergs Mission Zero. Der må de jo måle på hvad fanden de gør. Der må jo komme en kurve på et eller andet tidspunkt, som de selv henviser til. Og den kan I så vise. Og det er jo så også der at verdensmålene er gode. Også ift at skulle kategorisere hvad det er man går op i. Medmindre man udvander dem, lidt som AP Møller Mærsk, hvor det bare er dem alle sammen. Men det er godt at der er nogen der gider gøre det nemt at være nice.

Det var rigtig godt. Tusind tak for din tid, Steffen!

15 november

Interview 9: Ahmed

Til stede: Lea, Christopher, Ahmed.

Ahmed i gang med kandidat i matematisk modellering og computing på DTU. Færdig om 4 mnd. 27 år gammel.

Kort introduktion af Christopher, Lea og interviewets formål.

Hej Ahmed, tak fordi du vil være med.

Q9.1

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A9.1

Ahmed: Snakker vi aktier eller?

Lea: Op til dig. Hvad der nu falder dig ind -

Ahmed: Noget med tal. Financial engineering. Jeg har faktisk selv købt nogle aktier, men det er ikke baseret på noget jeg har tænkt for meget over, det er bare et projekt jeg tror på. Og ellers har jeg ikke det store kendskab endnu.

Lea: Så du har købt aktier på baggrund af noget du tror på. Kan du sætte lidt flere ord på, hvad det betyder at du tror på det?

Ahmed: Ja, jeg kan også sige hvad det er. Det er i noget der hedder Aoura, et canadisk firma der forhandler medicinsk cannabis. Min kammerat med baggrund i biomedicin fortalte mig om det, og så undersøgte jeg dem. De har et billede af fremtiden, de er bæredygtige, de har tænkt meget over deres proces. Og de har en strategi for fremtiden. Så jeg tror på deres projekt, og jeg tror på at det jeg har lagt i, det kan give noget om et års tid eller to. Så jeg er ikke daytrader, men kan godt kigge lidt til dem en gang imellem.

Q9.2

Lea: Vi har nedskrevet følgende ord relateret til investering. Kan du genkende dem i den sammenhæng, er der nogen der ikke giver mening, andet du tænker på?

A9.2

Ahmed: Det her (Gebyr) aner jeg ikke en skid om. Og det jeg ved der koster noget i forbindelse med investering, det er 15% i skat af ens udbytte. Og viden, hvad menes der med det?

Lea: Det er især fordi vi gerne vil høre om, hvad det ville kræve af dig at sætte dig ind i investering. Altså, hvor ville du hente viden, hvordan ville du gribe det an -

Ahmed: Altså, det har jeg jo så prøvet en gang, da jeg undersøgte dem her, men for mig er det jo rent matematiske parametre. Jeg aner ikke hvilke personer der sidder der, og hvad er deres baggrund. Måske kunne en af dem være kendt for noget der ville have betydning, men de der menneskelige aspekter, det ved jeg ikke. Jeg kigger kun på tal. Det er investering, det er bæredygtigt - processer og facts. Og så tænker mig hjerne, der er en vis sandsynlighed for, at det her nok skal gå. Men jeg ved jo godt at det ikke kun er sådan verden er.

Lea: Ja, og det er jo bare én slags forudsætning. Man kan jo også investere på baggrund af udelukkelse. Fx udelukke Danske Bank -

Ahmed: Ja, og altså. Jeg kender mange der ikke tænker så meget over det. De tænker bare, den er helt nede lige nu, så det er rigtigt godt at købe lige nu. Der ville jeg så tænke over det, at hvis nogen der er med til at forurene, der ville jeg fx aldrig investere.

Lea: Så selv hvis det nu gave en formue i oversigt på kort sigt -

Ahmed: Lad os tage saudiarabiske Aram Corp. Det var noget med, at de skulle komme med nogle af deres shares. Men altså, det er jo et olieselskab, og baseret på en regering som har en vis historik. Så det kunne jeg aldrig finde på.

Q9.3

Lea: Du sagde før, at langsigtet er to år. Og Christopher, jeg trækker lige lidt på dig her, men for at starte et sted med at snakke om tidshorisont, så er det sådan, at bæredygtige investeringer tit er langsigtede. Og du nævner Aram Corp (nb verdens største olieselskab), og det er vel... til der ikke er mere. Kan du sætte lidt flere ord på, hvad du tænker om de to former for investering, altså kort- og langsigtede? Når du siger du har lavet dine med et sigte på to år, hvorfor har du så gjort det?

A9.3

Ahmed: Altså, man tænker måske langsigtet ud fra et mere ideelt syn på verden, fx nogle der vil redde havene. Der tænker jeg ikke så meget endnu. Men jeg tænker mere, det er noget med at investere i hverdagen. Og når det kommer til penge... Altså, jeg investerer jo... Fx cannabis, jeg ryger ikke. Så det er for at have et afkast på et tidspunkt, og det giver mening, og det er spændende. Og når jeg siger langsigtet, så er det fordi jeg tror på at det de gør nu, det er godt. Alt det kriminelle, det er skåret fra, og så om to år, der kan de potentielt være nogle af de største. Så det er mere bare sådan... mine egne. Og om to år, der kan jeg så tænke, hvad gør jeg så nu. bliver jeg her, trækker jeg mig, eller hvad.

Lea: Ja, og det er måske lige så meget for mig, for at forstå hvad folk forstår ved kort- og langsigtet.

Ahmed: Ja. Og står jeg fx en dag med en milliard, der vil langsigtet måske mere være 30 år. Der kunne man måske mere tænke sådan noget som obligationer. Der er 20 år langsigtet på den måde.

Q9.4

Lea: Vi vil jo gerne, med MakeImpact, hen og tale om bæredygtige investeringer. Og du har sådan set nævnt det. Også ift deres forretning, dem du har investeret i. Kan du sætte lidt flere ord på, hvad bæredygtig investering betyder for dig?

A9.4

Ahmed: Hmm. Det kan være jeg brugte det forkert. Men det kan være sådan noget med, at de bruger solenergi på deres farme. Og de har tænkt over mange af de enkelte faktorer i deres produktion. Og det er for mig bæredygtigt. Der er solenergi og AI inde over.

Lea: Så bæredygtighed er... meget miljø- og klimaorienteret for dig?

Ahmed: Ja, og jeg tror jeg bruger det forkert... Det er mere sådan... sustainable...

Christopher: Der er ikke noget rigtigt og forkert. Det er også derfor klodserne ligger her. Groft sagt handler det om bæredygtighed. Og det er blandt andet klima og miljø. Men der er også ligestilling, og ansvarligt forbrug og produktion.

Lea: Ja, de symboliserer sådan set de 17 mål som FN har vedtaget, og som verden samlet set skal nå inden 2030. Og noget af det er klimarelateret, og andet er reduktion af fx fattigdom og sult.

Ahmed: Ja, for to år siden, der så jeg noget med... der havde man opnået nogle mål ift sult -

Lea: Ja, lige præcis. Og de her mål, de afløser jo Millennium Development Goals. Og det der er den store forskel på de "gamle" mål, og SDG'erne, er at der er inkorporeret begreb om vækst. Det betyder at virksomhederne kan italesætte ikke bare hvad de ikke gør, men aktivt italesætte hvad de gør for fx at afskaffe fattigdom, eller for at sikre anstændige jobs og økonomisk vækst. Og det er den helt store driver for verdensmålene, og bringer virkelig virksomhederne på banen ift bæredygtighed.

Christopher: Ja, og målene er jo overordnede. De er relativt brede. Der er 169 delmål. Fx inden for kvalitetsuddannelse, ok, rimeligt bredt. Men det kan så fx være lige adgang til primary schools. Og det her er så generelt, sådan så virksomhederne kan gå ind og sige, vi støtter verdensmål nr 4, fordi vi gør det og det.

Ahmed: Bliver det så en del af et score? Altså, så man ikke kun ser på hvordan de klarer sig finansielt?

Christopher: Ja, det angiver de i deres egen CSR rapport. Og det er netop der at klimamålene nu spiller en stor rolle. De kan både beskrive økonomiske resultater, men også CSR indsats. Og det vil du også se senere, når vi snakker mere om det. Altså, branding wise ser det måske lidt dårligt ud, hvis en virksomhed som Mærsk, som er så meget inde over alle mulige mål, ikke støtter nogle af dem, eller forholder sig til dem.

Q9.5

Lea: Vi er nået til vores C25 index. Her har vi samlet de 25 største danske virksomheder -

Christopher: Jeg afbryder lige; det der er vigtigt her, det er at det er noget vi selv har lavet. Det er ikke noget vi har fået. Det er indhentet på baggrund af, at vi har datamineret samtlige 25 virksomheders CSR rapporter, og matchet dem op imod klimamålene. Så i deres enkelte, Mærsk og Danske Bank fx, når der er alle de her farver, det var derfor jeg nævnte Mærsk før, så går de aktivt ind i deres CSR rapport og skriver, vi støtter verdensmål x, x og x -

Ahmed: Så det er ikke bare beskrevet, de har skrevet specifikt hvilke mål?

Christopher: Præcis. Og vi er hamrende objektive her. Det er ikke os der siger det; det er ikke os der siger, hvad siger FL Schmidt om det her.

Lea: Det er sjovt du spørger, for der er et eksempel på listen; Royal Unibrew har ikke italesat et eneste af verdensmålene. De har en CSR rapport, de har bare ikke beskrevet verdensmålene -

Ahmed: Kom i gang med det.

Christopher: Ja, og Carlsberg har fx mange.

Ahmed: Men det her vil jo aldrig komme til at betyde noget, medmindre man selv undersøger det, så det her... det skal jo ind i opdragelsen. Det skal ind i uddannelsen. Altså, jeg ved lidt om hvad det handler om, men jeg kan hurtigt lave en association ud fra dem der ikke har støttet nogle mål. Min bror fx, ville være ligeglad. Så ansvaret skal ligge hos government. De skal tvinge det på uddannelserne. På gymnasierne fx.

Christopher: Jeg tror nok de allerede har en masse. Især i Danmark. Men ja, altså, de sørger for at italesætte verdensmålene over for 5. klasser, og de arbejder med dem på en pædagogisk måde. For det er dem, det er de unge i folkeskolen i dag, der vokser op og oplever at verden er fucked up. Fordi de pludselig om 30 år ikke har adgang til rent vand.

Lea: til gengæld har de dejlig varme somre (ironisk) -

Ahmed: Altså, Danmark er jo i front, det ved vi godt. Sammen med Sverige og Norge, det skal nok gå. Vi skal nok klare os. Men der er andre steder i verden, som også skal have det her budskab. Det skal eksporteres.

Lea: Og det er jo derfor at det er essentielt at FN og alle 193 lande har skrevet under, og går sammen om at nå målene.

Q9.6

Lea: Nu fortalte du, at der skal flere til. Du tænker, get going, og hvis de ikke gør det, så... altså, det er ikke fordi vi har et horn i siden på Royal Unibrew. De har bare ikke skrevet det. Det de her snakker om, er at de italesætter egentlig mange ting... alt feedback er god feedback. Det vi har gjort med MakeImpact, er at vi har sørget for helt konkret at tage de her verdensmål og matche dem op med virksomheder. Det du kigger på, det er resultatet af hvad MakeImpact gør. (lang forklaring om hvad man kan i app'en, at man kan vælge verdensmål, osv osv). Hele ideen er, at vi har samlet public available data.

A9.6

Ahmed: Okay. Jeg har tre ting. Det her kunne være rigtig fedt, at... det er jo informativt. Det er en måde at investere på, hvor det er fedt at vide de her ting på forhånd. Jeg tror bankerne kunne være interesseret i at have den information. Danske Bank, Nordnet osv. At det var sådan noget ekstra information der kom med. Om man så bruger jeres app eller ej, så kan jeg hente viden der inden jeg investerer. Hvis det så bliver stort, så kan det fungere lidt som et credit rating agency. Og så bliver man (=virksomheder, red.) lidt bange for jer. For I kan være med til direkte at make an impact. I kan give dem en score på hvor gode de er på nogle parametre. Og det kommer jo med, som en ekstra information. Sådan, hvor god er du. Og på den måde bliver folk jo tvunget til at performe bedre på jeres score, ligesom på credit rating.

Christopher: Jaaa... jeg lytter. Må jeg lige kommentere... altså. Det der er meget vigtigt, og jeg synes du rammer ned i noget meget vigtigt, vi går nemlig ikke ind og scorer -

Ahmed: Ja, det er jeg med på, men hvis I bliver store, så bliver de andre nødt til at løbe med, og gøre noget godt, hvis folk vælger at investere i de firmaer der gør noget, og de kan se det via MakeImpact.

Christopher: Ah, på den måde - så har jeg misforstået. Jeg troede det var negativt ment!

Ahmed: Nej nej!

Christopher: Og nr 3 var?

Ahmed: Hmm... det har jeg glemt nu.

Q9.7

Christopher: Ok. Så lad mig prøve at stille et lidt ledende spørgsmål. Hvis du skulle investere her og nu. Du er ret logisk-matematisk tænkende. Er der noget der kunne få dig til - altså, hvis du slet ikke kender os. Så tænker du, det er en videns-app. Hvis du nu ikke vidste noget om Adidas, ville du så være interesseret i... og nu putter jeg lidt ordene i munden på dig... måske kommer du selv til det... ville du så... hvis du ikke vidste noget om de her fire virksomheder... og du kunne lige gå ind og se... hvor er de henne med verdensmålene. Apropos nogle af de her ord fra før. Lad os nu sige, hvor kommet ordet afkast hen, når du ser det her?

A9.7

Ahmed: Inde i de her kasser?

Christopher: Mere når du er inde og lege i app'en. Så du tænker, ok, det er meget interessant det her... hvis du smed 5000 kr... hvordan ville du tænke på de 5000 kr... ville du tænke det som... det er en investering... men du ved også godt der er en risiko... øøøh... hvordan vægter du risiko versus afkast... altså. Du vil jo gerne have noget afkast, men du ved også godt der er en risiko?

Ahmed: Altså, så snart jeg er inde i den finansielle verden og investering, så er jeg fuldt ud klar over, at jeg kan miste de penge. Og så har jeg sat en grænse, lavet en exit strategy for ikke at være for grådig. Og længere fremme, det ved jeg ikke endnu. Jeg har jo kun prøvet en gang. Men jeg forstod ikke helt... med appen?

Christopher: Mit spørgsmål var egentlig... ville det... ville det give dig...

Lea: Jeg tror jeg kan spørge på en anden måde; hvordan ville du forbinde afkast og bæredygtighed?

Ahmed: Det tror jeg faktisk ikke helt jeg gør. Fordi, i min verden, når jeg går ind og investerer, så er det fordi jeg gerne vil tjene penge. At de så ud over det, gør det bæredygtigt, for den her bølge, det er vi på vej ind i, der tænker jeg, det er nok en virksomhed der har mulighed for at overleve i den her bølge. Og det er kun på det punkt. I sidste ende er det jo, desværre, bare pengene. Det her med bæredygtighed er måske bare indikationer på at de kan overleve. Om jeg smider pengene og tænker, de skal nok løse verdens problemer - det forventer jeg ikke at virksomhederne gør, det forventer jeg at regeringerne gør.

Lea: Okay, så et opfølgende spørgsmål. Du investerer fordi du forventer et afkast, et udbytte. Du ser investering i bæredygtighed, altså du kan investere i nogle af dem her, men afkastet, det er penge, for dig.

Lea: Og så kan den lange bane måske være added value -

Ahmed: Hvis jeg var Bill Gates, ville jeg tænke meget mere over det her. Så ville jeg jo også mange af virksomhederne. Men ikke som mig, lige nu.

Q9.8

Lea: Og når du netop tænker finansielle afkast, ville det så hjælpe dig med en oversigt over hvordan virksomheden havde klaret sig aktie-mæssigt?

A9.8

Ahmed: Altså, på iPhone er der jo sådan en Værdipapirer app. Det ville være fedt hvis den var koblet op på det. Og jeg vil sige, enten ville jeg presse dem til det ved at trække mine

penge... så altså, ja, helt klart. Eller hvis jeres app måske kunne gå ind og læse sådan noget information, så kunne man derinde se hvordan markedet ser ud.

Christopher: Ja. Og det der var vigtigt for os at høre, det er også, hvordan tænker du afkast. Fx i går, der var en hvor vedkommende så det mere som donation. Og der er alle jo så forskellige. Vedkommende her var så meget bæredygtig i sit mindset, og kendte alle verdensmålene. Hans bevæggrund, for at vise en modsætning til dig, så var hans historie mere, at hans afkast, hans bæredygtige afkast, det var ikke penge, men hvor meget CO2 virksomheden havde undladt at udlede ved at lave bæredygtige tiltag. Så der er ligesom to forskellige verdener. Men ud fra vores foreløbige erfaringer, så er der nok flere og flere der går din vej. De fleste vil gerne gøre noget godt. Og som du siger, meget er også op til governments.

Ahmed: Mht performance, hvordan et firma klarer sig, der er jeg helt klart fan af at det skal udvides. For du får et problem, hvor du bare skal skære igennem. Og der må være en måde, hvor man kan skrive hvad man gør. Det skal med, det synes jeg helt klart. Men om det så er definitionen i, hvis det er så er sådan en som mig, der kommer og smider nogle penge i, jo det er fedt der er noget informationen, men det med at redde verden, det skal jo være nogen der er objektive. I kommer jo til at være i konflikt med nogen af os på et tidspunkt. Og de tætteste der kan være objektive, det er jo governments. Altså, et firma der investerer i solenergi, det lyder jo fedt. Men måske bruger de noget preserved land, så det går ud over et andet mål. Så altså, det bliver nødt til at være, for sådan en som mig, bare pengene. Og ekstra information, det kan komme bagved, men det kan ikke være mål.

Lea: Ja, og det kan man sige, det er jo en måde at få forretninger til at lave god business. Hvor forbrugerne både er interesseret i at lægge deres penge i produktet, og i selve driften.

Christopher: Ja, og som du sagde, bankerne har nogle muligheder der også. Og det er jo det der er vores mål, det er at lege med bankerne. Og der hvor vi står lige nu, der synes bankerne det er en god ide.

Ahmed: Ah ja. Helt sikkert. Det ville være fedt, fx, inde på Nordnet, der er noget der hedder Get Impact, og så trykker man på den. Og så går den bare ind, og så kunne I hente den information til mig der popper op, inden jeg køber aktier. Udover alt det finansielle, så kunne det fx også være information om hvilke verdensmål den så opfyldte. Og det skulle bare være noget bankerne henter fra jer. Og så er det jo fedt at I har nogle citater fra dem.

Christopher: Og det var derfor jeg var glad for, at du sagde det med, at vi gik ind og scorede - det gør vi ikke - men vi kan enable virksomheder til, altså, vi står med det ene ben i bankens lejr, hvor vi siger, jamen vi vil gerne have, vi vil gerne sælge vores løsning ind til bankerne, og det kunne blive spredt ud til jer, som brugere, for det, vi har begrænsede midler til at nå så mange brugere som banken kan. Nummer to ting er også, at vores hensigt er, at lige så snart vi har fået en masse tilkendegivelser, at folk synes det er cool, eller de vil gerne investere, så kan man nudge virksomheder ud fra, der er så og så mange der gerne vil, og det der rating du siger, der kan man sige, der har vi så og så mange der siger de gerne vil, så kan det være de siger, det kan sgu godt være vi lige skal oppe os lidt

Ahmed: Ja, og jeg nævnte specifikt credit rating, for du skal jo bede om en. Men de kan også lave en, som du ikke har bedt om. Og så vil du jo som sådan optræde som en rating B, og du troede du var A, og så står du i et dårligere lys, uden du bad om det. Lad os fx sige at app'en bare havde et workflow og gjorde det automatisk, og lad os sige der er mange der finder ud af det, så er I jo nogen man skal tænke over. Det vil jo være et impact. Så kan virksomhederne

frygte det. Men så skal det bare være noget som alle investorerne har adgang til. En knap, eller en automatisk ting. Om det er noget i farver, eller hvad ved jeg.

Lea: Ja, og der ligger jo en blåstempling i at det er bankerne der er afsender -

Ahmed: Præcis, så stoler jeg på dem.

Lea: Nemlig, det er derfor vi gerne vil hooke op med dem.

Ahmed: Ja, og man kommer altså først til at stole på en app når den har 200.000+ downloads. Og I er jo allerede, altså nu har jeg ikke app'en, men I skal bare være transparente. Det er ikke noget I finder på, det er helt objektivt. Men man kan sige, I kunne også godt lave en score - hvorfor ikke?

Lea: Det må vi ikke; ikke uden at gå ind under nogle andre regler.

Ahmed: Okay, så lad mig lave et lille eksempel her. Hvis der er områder der overlapper, og man opfylder dem alle, så kan man have en score på 10.

Lea: Pointen er sådan set god nok -

Q9.9

Christopher: Jeg vil sige, vi kan godt. Vi kan godt gå ind og rådgive. Men så skal vi ind og underlægges... for så går vi ind under kategorien finansielle rådgivere. Det kunne vi sådan set godt. Men så ved vi af erfaring, og af at snakke med andre i branchen, at det kommer til at tage 2-3 år før det overhovedet... og det gider vi simpelthen ikke.

A9.9

Ahmed: Okay, så I kan ikke, jeg kan ikke spørge jer, ud fra app'en, hvad skal jeg gøre her og her?

Christopher: Nej. Og hør her, vi ville gerne kunne det. Det tager bare mega lang tid. Grunden til, hovedårsagen til, at vi ikke vil gå ind og rådgive, det er hvis du vælger at gå ind og investere 10.000,- kr i en virksomhed, på baggrund af vores rådgivning, og vores ratings. Hvis vi har skrevet "Vi, som MakeImpact, har fundet frem til dette og dette om Coloplast ift Chr Hansen", så tror du på den information og tænker, mega cool, og så går Coloplast nedenunder og hjem, det gør de nok ikke, men deres aktie styrtdykker, og så kommer du til MakeImpact, og så kommer du "Hallo! I sagde!". Og et eksempel, jeg havde en snak med en investeringsrådgiver fra Danske Bank. De kan godt lide hvis du har langsigtede investeringer. For så skal du ikke sidde og holde øje med om du lige har tabt 20.000,-. Og de råd han har givet mig den sidste måned, der har jeg tabt 20-25% på den ene aktie han sagde jeg skulle købe. Og hvis jeg var virkelig sur, så kunne jeg komme efter ham. Men det er fordi han tænker langsigtet. Problemet er jo bare, jeg kan godt sige til ham, du sagde til mig, jeg synes du skal investere i det her. Jeg kan ikke holde ham personal liable for det her, det er jo rådgivning, og vi vil bare helst undgå, fordi det jo er, vores målgruppe er folk der, det er millennials, det er folk der ikke har investeret før -

Ahmed: Så det er bare lidt hjælp på vejen; jeg får lidt information -

Christopher: Ja, og det leder mig jo hen til, de her ord tid og viden. Man kan jo ikke åbne en avis i dag, hvor der ikke står noget med bæredygtighed. Der kan du jo så gå ind og bruge MakeImpact appen, blive klogere, og diskutere med venner og kollegaer. Så kan det være du kommer tilbage en måned senere og laver en investering -

Ahmed: Altså, app'en giver mig to ting. Viden, selvfølgelig. Og så, hvis det her bliver noget alle gør, så er det jo en risiko; så får jeg noget at vide om risiko. Hvis der er mange der også er med på den. Hvis de ikke er med på noget af den. Jeg ved ikke engang hvad de laver, Royal Unibrew, jeg har allerede et negativt syn på dem.

Q9.10

Christopher: Det er vildt gode input.

Lea: Ja, og det er ret interessant, for du kommer med en ret logisk tilgang, og alligevel italesætter du også bæredygtighed. Og det er jo det vi tror, at hele den generation nu, der er bæredygtighed en faktor i alt hvad man laver. Ingen buræg, økologisk mælk osv. Og som Christopher sagde, i går, der var nogle helt ovre og acceptere det nærmest som donationer. Men langt de fleste har italesat at afkast er vigtigt for dem.

Ahmed: Respekt for at nogen bare giver penge ud, men jeg vil sige, så har I nok mange af dem.

Lea: Det er også en ændring af mindset. At det er okay at tale om penge i forbindelse med bæredygtighed.

Ahmed: Helt klart. Og også sådan, politisk, når jeg stemmer nu, så noget af det første jeg tænker på, det er miljøet. Ikke for mig, men for mine børn og børnebørn. Og I er med til at skubbe det. Men jeg synes stadig ansvaret er hos regeringerne. Men det må ikke være den enkelte, det skal være op til regeringerne. Det må ikke være Trump der sidder og siger, gør sådan og sådan, for halvdelen gør det alligevel ikke.

Lea: Ja, og det gode ved verdensmålene er jo, dem kan virksomhederne bruge -

Ahmed: Ja, det skal bare stoppes ned i halsen på dem. En anden ting er, der kommer jo nok også sådan nogle konsulenter. Hvis der nu er konsulenter, så kan de bruge jeres app. Og så kan de bruge den som værktøj i deres arbejde. I skal bare data-mine så meget information som I kan. Bare hente alle de facts der ligger derude.

Lea: Ja, så vi viser bare hvad de gør.

Ahmed: I skal også... ja, okay I har jo sådan set lavet de her kasser, så hvis man trykker på Livet i havet, så kommer alle med Livet i havet?

Lea: Ja, så kommer de alle sammen -

Ahmed: Ja, okay fedt.

Lea: Og det er selvfølgelig globalt. Vi er ved at have været hele vejen rundt.

Christopher: Ja, det er virkeligt fedt.

Ahmed: Ja, og altså, jeg synes virkelig ikke der stod nok information, jeg anede ikke hvad jeg skulle ind til.

Christopher: Det er helt med vilje, vi vil bare gerne høre folks objektive vurdering af investeringer, uden at vi går ind og snakker for meget om produkt.

Ahmed: Ja, og nu ved jeg hvad det er. Jeg sendte min bror også, han er også interesseret, så nu ved jeg hvad det er, så kan jeg lige snakke mere med ham. Han er lidt mere iskold. Han er lidt mere, jo, han går op i de ting, men han har måske ikke sat så mange ord på det endnu. Så det kunne være fedt at have ham på også.

Tusind tak for din tid, Ahmed!

Interview 10: Signe

Til stede: Lea, Christopher, Signe.

Kort introduktion af Christopher, Lea og interviewets formål.

Hej Signe, tak fordi du vil være med.

Q10.1

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A10.1

Signe: Meget lille. Jeg er i den situation at jeg har været i udlandet nogle år, og har lidt opsparing med hjem. Jeg skal så finde ud af hvordan jeg skal bruge, eller, hvad jeg skal gøre med den opsparing. Lige for to-tre måneder siden har jeg været til min første investeringsworkshop med Moneypenny og Jyske Bank. Og det er cirka der det er startet. Jeg har ikke gjort ret meget andet, end at jeg har købt min første aktie. Og jeg har prøvet at lægge en strategi, og få et overblik. Men jeg har aldrig interesseret mig for det før, eller bevæget mig ind i den verden før, ikke før nu jeg har et behov for det. Så jeg er ret grøn.

Q10.2

Lea: Kan du sætte nogle flere ord på investering - fx med udgangspunkt i disse ord, vi har skrevet her? Om der er nogen af dem du kender i forbindelse med investering, eller måske om der er noget du slet ikke kan genkende.

A10.2

Signe: Dem har jeg alle sammen hørt nævnt. Det er sådan nogle basisord for mig.

Q10.3

Lea: Kan du beskrive dit næste step? Altså, hvad regner du med at gøre som det næste?

A10.3

Signe: Jeg har lagt en overordnet strategi, ud fra hvor meget jeg overordnet vil investere, lave en risikoprofil, og sådan lidt grove træk. Dernæst vil jeg gerne forstå lidt mere omkring hvordan man udvælger om det skal være aktier, obligationer eller investeringsfonde fx. Og der er også rigtig meget omkring bæredygtighed og etikken omkring det, som jeg gerne vil sætte mig ind i. For jeg har ikke rigtig overblik over hvor det er man finder de ting henne. Hvor leder man efter information om hvorvidt ens investeringer er noget jeg synes jeg kan have hjertet med i også. Det er der jeg er nu.

Q10.4

Lea: Kender du FN's verdensmål?

A10.4

Signe: Ja, i grove træk. (arbejder i Børnefonden), jeg kender dem i grove træk.

Lea: Ja. Det der er den største forskel på tidligere mål, er at der her er inkorporeret vækst. Så virksomhederne kan beskrive hvad de aktivt gør. Og ligesom du siger, så kan de afspejle forbrugernes behov og ønsker for eksempelvis hjertesager. Så verdensmålene kan være en governance guideline til virksomhederne, om at nå verdensmålene. Inden vi går videre til at tale om impact, hvor meget ved du så om lang- og kortsigtede investeringer på nuværende tidspunkt?

Signe: Ikke voldsomt meget. Ikke andet end at jeg forsøger mig med en så langsigtet strategi som jeg kan. Men samtidig står jeg til at miste min dagpengeret, fordi jeg har været ude. Så det jeg har tænkt omkring kort- og langsigtet, er at jeg er nødt til at have en form for buffer. Jeg skal have noget på en konto der ikke er alt for langt væk, hvis nu jeg skulle miste mit arbejde. Så de skal i hvert fald stå der i syv år, til jeg har genoptjent dagpengeretten.

Q10.5

Lea: Hvis jeg siger bæredygtig investering, hvad er så dine umiddelbare tanker, ord og forhold til det?

A10.5

Signe: Det er et godt spørgsmål. For mig er det en ret bred ting, i virkeligheden. Først og fremmest handler det om at investere i noget som ikke gør vores klode fortræd. Og samtidig handler det om, rent menneskeligt, at skabe noget ambitiøst på vores vegne. Altså noget der fx reducerer ulighed, skaber udvikling, menneskelig udvikling, og den slags. Men det er ret bredt, i virkeligheden. Jeg tror stadigvæk på, at man skal investere ret bredt. Også ift ikke at have for stor risiko. Så man kan have ret forskellige ting, så længe det ift bæredygtighed er forsvarligt.

Lea: er det også et spørgsmål om hvad begrebet bæredygtighed dækker? Hvis du skulle forklare det, hvordan ville du så gøre det?

Signe: Hm. Jamen, det er jo noget... Hvordan skal man sige det. Jeg ser det som noget der ikke overforbruger vores ressourcer. Ja. Helst bidrager til at vi får oparbejdet flere ressourcer, på en eller anden måde.

Lea: bevaring?

Signe: Ja, men også mere, at det er noget der kan skyde nogle flere ting ind, som kan blive til flere ressourcer. Så hvad ved jeg, bæredygtig energi. Genbruge ressourcer, bruge dem på nye og smartere måder.

Q10.6

Lea: Her har vi lavet en oversigt over det danske C25 index. Det er de 25 største danske børsnoterede virksomheder. Vi har hentet informationer fra deres CSR-rapport, og sat op i det her skema, hvor man så kan se hvilke virksomheder der understøtter hvilke verdensmål. Al den information er hentet i deres egne rapporter. Nogle dækker mange mål, nogle ganske få.

A10.6

Signe: Ja, men sådan noget selvrapportering er også noget spændende noget. Og Royal Unibrew, de vil slet ikke være med.

Lea: Ja, godt set. Og de har selvfølgelig en CSR rapport, de har bare ikke italesat verdensmålene.

Signe: Ja, man kan jo sagtens have nogle etiske retningslinjer alligevel.

Christopher: Hvad synes du umiddelbart, når du ser det her?

Signe: Det giver mig umiddelbart lyst til at kigge på Novozymes. Men jeg har det nok også lidt sådan, med sådan nogle ting, at virksomhedernes egne rapporter på sådan noget her, er lidt en svær størrelse. For man kan godt sige man gør en masse gode ting, men når man så kigger ned i det, hvad gør de så egentlig. Så jeg tror lige så meget jeg ville lede efter informationer hvor andre har evalueret på det her. Set nærmere på om der er noget om snakken.

Christopher: Så du ville ikke nødvendigvis tage virksomhedens CSR rapport for gode varer?

Signe: Ikke alene, nej. Jeg synes da det siger noget om ambitionsniveauet, men det er jo ikke altid man får realiseret ambitioner, bare fordi man har en pæn rapport om det. Og jeg tror ikke nødvendigvis, hvis jeg fx så Royal Unibrew havde en CSR rapport med andre relevante ting, der italesatte sager som bare ikke lige refererede verdensmålene, så kunne de jo sagtens

være interessante alligevel. Jeg synes ikke sådan noget her (MakeImpacts C25 index m verdensmål, red.) kan stå alene.

Q10.7

Christopher: Hvad nu hvis virksomheden kunne fortælle specifikt hvad det er de gør? Ville det gøre mere for dig? Overblikket her er måske lidt en farvelade, og fx Mærsk farver jo nærmest hele pladen fuld. Det samme gør FL Schmidt. Så du ville ikke bare tage det for gode varer, hvis du bare kiggede på det her, men hvis nu virksomhederne i deres CSR rapport havde været mere specifikke, ville det så være med til at udvide din horisont, og sige okay, det lyder nu egentlig meget, og selvfølgelig noget mere information andetsteds, men hvis nu du så det her helt objektivt, og måske kunne du trykke på virksomheden og få en ide om det?

A10.7

Signe: Jo, helt bestemt. Og især fordi jeg interesserer mig for udvikling, så ville det helt klart være noget jeg gik ned og læste om. Og hvis de kunne italesætte det på en måde, så det var mere konkret og reelt. Men jeg har stadig det forbehold, at man kan godt arbejde med et verdensmål, men at man så faktisk gør noget skadeligt ift andre dele. Så jeg ville stadig kigge efter andre former for information. Så er det noget med bosættelser på Vestbredden, det vil jeg ikke være med til. jeg snakkede fx med en veninde, og vi talte om Vestas, som var i gang med at investere i Tanzania, og de var så ude i at rydde nogle store landområder for at skabe bæredygtig energi, men hvad så med alle de mennesker fra de områder der skal genhuses? Sådan så man kigger på, om det ikke bare ser helt rosenrødt ud, men også kigger på om det har nogle bagsider.

Q10.8

Lea: Du har tilsyneladende også lidt viden om kort- og langsigtede investeringer. Og de bæredygtige er tit langsigtede; det vil sjældent være langsigtede. Vil du sætte nogle ord på hvad det betyder for dig?

A10.8

Signe: Altså, jeg tror i virkeligheden, som du siger, at bæredygtighed er en langsigtet tankegang. Så jeg synes det giver mening, at hvis man skal investere i aktier eller virksomheder, som tænker mere langsigtet. Tænker på vores verden på en forsvarlig måde. Så er det en langsigtet agenda. Så på den måde harmonerer det ret godt.

Lea: Nu vil vi gerne tale lidt om vores mulige løsning. MakeImpact er en app som lige nu kun fungerer på internt, tegnebræt-niveau, og den ender nok med at se nogenlunde sådan her ud (viser; og Christopher tager over med sæbekassebilfortællingen)

Christopher: Vi har været inde i rapporterne og matche virksomhederne med verdensmålene. Og du kan så gå ind og få mere information om verdensmålene. Så hvis du fx vælger tre mål ud, så får du et indblik i, hvilke virksomheder der går ind og støtter de mål.

Q10.9

Christopher: Hvad tænker du umiddelbart?

A10.9

Signe: Min umiddelbare fornemmelse er, at det er en helt vildt god ide. At det kan give et overblik. Jeg synes det kan være svært at skabe overblik ud fra Morningstar og dem der. Så jeg kender dem lidt, men jeg har stadig ikke overblik over hvor man kan få den rette

information, især når det kommer til bæredygtighed. Der har jeg manglet et sted at kigge hen. Og som jeg sagde før, så er det meget godt, det med at det står i deres rapporter, men jeg kunne godt tænke mig en informationskilde på hvad der ellers ligger af ratings, sustainability ratings fx, sådan så man kan få et lidt bredere billede af, jamen den her virksomhed, den siger måske selv den investerer i de her bæredygtighedsmål, men hvad ligger der i øvrigt så af information der kan understøtte eller modsige det.

Christopher: Så kunne den her app være med til at give dig noget viden, noget oplysning, som kunne være interessant? Noget om virksomhederne, hvor du så via nogle af dine andre kilder gå hen og læse mere? Altså, ville den her app være med til at forstå mere om at investere bæredygtigt? Eller mere, nårh, jamen jeg har min viden, og det er fint, og hvis jeg ville kunne jeg bare gå ned til min bank?

Signe: Altså, jeg synes bestemt der er brug for noget der kan opsamle den viden. Særligt ift hvis man skal ned og grave på hver virksomheds hjemmeside.

Christopher: De ligger også ret godt begravet, CSR rapporterne

Signe: Ja, så det er jo et godt udgangspunkt. Og så kan man jo selv gå i detaljen, og læse videre på de finansielle aspekter.

Lea: Hvordan ser du afkast i forhold til bæredygtighed?

Signe: (lang tænkepause). Det er et godt spørgsmål.

Christopher: Tænker du det primært som samfunds-impact, eller som økonomisk afkast? For dig?

Signe: Jeg tror det er lidt en blanding for mig. For mig handler det også om at have mine penge stående et sted, hvor de ikke står og devaluerer. Så på den måde... jeg ved ikke om afkastet egentlig er det vigtige; det er mere det der med at de ikke står og bliver mindre værd. Jeg vil gerne putte dem et sted hen, hvor de kan blive opbevaret for mig, mens de så laver noget impact ude i verden også. Og selvfølgelig er det da bonus hvis jeg selv får noget afkast ud af det. Men det var egentlig ikke det der var mit sigte da jeg gik ind i investering, det var mest som opsparing, og at pengene ikke skulle blive mindre værd.

Q10.10

Christopher: Så nu siger du, at pengene skal ikke devalueres, og så selvfølgelig er det godt hvis de vokser lidt. Men primært for dig skal de ikke blive mindre værd. Hvis det nu skulle være et mix af impact ift at gøre noget godt, og at de ikke devaluerer, ville det så gøre nogen forskel for dig hvis, nu nævnte du selv, hvis man måske kunne få noget mere overblik omkring, noget med finansiell performance. Hvis nu du i en af dem kunne få et overblik over hvordan det var gået virksomheden finansielt? Fordi, en ting er at vi har de bæredygtighedsmål, men vi har også fået spurgt, jamen, hvordan kan I vide, at virksomheder, de laver en opfølgning på deres CSR rapport. Det kan vi ikke vide, det er wild wild guess, og det ville vi aldrig nogensinde komme ud i. Men vi ved også pr definition, at nu har FN selv lavet, at de vil komme ud og kontrollere CSR rapporterne, og de vil få virksomhederne til at forpligte sig mere ud fra CSR rapporterne og verdensmålene. Så de vil have strammet væsentligt op for indrapporteringsmulighederne, eller, reglerne, så det er ikke nok med sådan, de skal simpelthen specifikt gå ind og sige sådan og sådan. Og vi gør så det, uanset, at vi refererer som virksomhederne selv rapporterer. Og som du siger, så bliver de nødt til at stramme ballerne. Og hvis de så får et bank oven i hovedet af FN, at det der, det er ikke godt nok. For så længe det står der, så kan de blive holdt ansvarlige for det. Vores erfaring er bare, at det er ikke særligt mange mennesker der går ind og læser de CSR

rapporter. Hvis du går nærmere ind i det, hvis du synes det er valide informationer til dig som person, ville det så hjælpe dig til måske at tage en beslutning omkring investering, at du kunne se en måske en lidt, som du ser hvis du går ind på Berlingskes hjemmeside, der kører en ticker med dagskurs, og det er jo ikke det vi er interesserede i, men ville det hjælpe dig til at danne dig et overblik over... ville det betyde noget for dig, hvis det var, at du kunne se... godt nok gør de det med bæredygtighed, men de har faktisk også klaret sig på den og den måde? Ville det være udslagsgivende?

A10.10

Signe: Ja, altså, det tror jeg. Det tror jeg det ville. Min rækkefølge ville nok være at starte med at kigge på de her ting, og se på, hvad er deres ambitionsniveau ift bæredygtighedsmål og den slags generelt, men så når jeg så har, føler at jeg har fået valideret min egen personlige, om jeg kan stå inde for det, så ville det være rart at have et overblik over, at de her virksomheder jeg lige har kigget igennem, de har faktisk klaret sig rigtig dårligt de seneste år, eller rigtig godt. Og så ville jeg bruge den information til at gå videre med. Så det ville være en god sorteringsmekanisme for mig. Tage udgangspunkt i det her, og kigge på finansiell performance bagefter.

Christopher: Fordi det handler jo også meget om, vi har også hørt folk meget sige, jamen så kan I gå ind og forecaste, men det er ikke det der er vores interesse. Vores tanker er at vi ville købe det af en ekstern udbyder. At de er objektive over for hvordan virksomhederne er. Som leverer fuldstændigt objektive tal for virksomhedernes performance. Og vi lader det være op til den enkelte bruger at vurdere... vi går jo ikke ind og siger, vi forventer, for så går vi ind og rådgiver. Derfor leverer vi mere bare gamle data, ikke gamle, men sådan, et år tilbage, fem år, og så kan du som bruger gå ind og se, det er en langsigtet investering på tre år, og de sidste tre år, der er det virkelig gået ned ad bakke...

Signe: Jeg ville se det her som noget, at hvor så meget information om bæredygtighed og etik som muligt, og så det andet som basis, og finansielt overblik. Men at det ville være i CSR man ville kigge efter detaljen. Men det synes jeg... jeg ville synes det var svært at have sådan en app uden et finansielt overblik.

Q10.11

Christopher: Det er godt du siger det, tak. Vi har nok været meget fokuseret på verdensmålene, og så matche dem op med virksomheder. Og det der så har vist sig, er at nærmest 10 ud af 10 har sagt, at ja ja, det er fint det er bæredygtigt, men vi vil også se... altså, fx var der en der sagde i sidste uge: det lyder interessant, men hvordan skal jeg kunne stole på jer? I siger der er de her virksomheder, men jeg ved jo ikke hvordan det er gået dem? Så skal jeg ligesom selv gå ind og finde informationen eksternt? Og på den måde trækker vi dig væk fra app'en, og det er vi jo sådan set ikke interesseret i. Det var en ret god pointe. Hvis markedet ikke kender MakeImpact, hvordan skal man så kunne stole på jer? Hvordan ved vi det er valid information - også på det finansielle aspekt? Og vi gik nok ind i det med den tro, at ja, det er vigtigt, men det er ikke et afgørende punkt, det med bæredygtighed.

A10.11

Signe: Ja, det er jo folks sparepenge.

Christopher: Ja, og som du siger, i dit tilfælde, der skal de bare ikke devalueres. men de må gerne give afkast. Og selvfølgelig er der en risiko. Så vi går ind og siger, her og her, og her er det finansielle overblik, leveret af en tredjepart.

Signe: Det er sjovt at du nævner at han nævner hvordan han ikke ved hvordan han kan stole på jer. Mit udgangspunkt er, at jeg ville ikke stole på at kunne finde alle mine informationer ét sted.

Christopher: Okay, det er en sindssygt god pointe. Ville du så - altså, så bruger du MakeImpact, får noget viden, og så graver du selv lidt, og så... altså det er jo dine sparepenge det går ud over. Kunne du så finde på at bruge MakeImpact til at gå ind og lave en investering?

Signe: Ja, det kunne jeg nok godt -

Q10.12

Christopher: Lad os sige du havde besluttet, efter grundig research, og du ved, valgt den og den, fordi du gør din egen - alt den her viden er der jo slet ikke med i det her. Min pointe er, ville det så være en platform hvor du kunne tænke sådan, okay. Mit gæt er, at du ville nok ikke gå ned i banken. Jeg går jo ikke engang selv ned i banken.

A10.12

Signe: Min ene aktie er købt gennem Nordnet. Og det kommer jo lidt an på udformningen af app'en, og sådan nogle ting. Men jeg er ikke sådan umiddelbart sikker på, at jeg ville have depoter både gennem Nordnet, og min bank, og... Det kommer an på, hvor nemt det er gjort.

Christopher: Hvis Varan havde været her, havde han haft en masse at sige om Nordnet, også godt, men vores målgruppe er nogen der ikke har investeret før. Og folk siger, kobl jer op på Nordnet, få bankerne på. Og det kan vi også godt. Ulempen er, at hvis du har tilkendegivet hvilken bank du har, og du ville ikke investere to steder -

Signe: Ja, men der tilføjede jeg jo også, at det var medmindre det var gjort på en nem måde. Altså, hvis den her app kunne give mig en masse information jeg ikke fik gennem andre platforme, så kunne jeg sagtens have depoter flere steder. Men det skulle være nemt og overskueligt, og skal ikke føles som mere arbejde for mig.

Christopher: Det som jeg ved af erfaring fra andre, er at du jo skal gå ind og oprette dig som bruger. Og det kræver jo... du skal igennem KYC, og nogle faser, og... har du ikke skulle det...-

Signe: Det var ret nemt. Jeg kan dårligt huske det. Noget med NemID. Men ikke noget svært, eller besværligt.

Q10.13

Christopher: Okay, men så, det er fint nok, hvis vi skulle gøre ligesom Nordnet, her er det sådan at banken kender dig i forvejen, og din investering kan laves på nul komma fem, fordi de kender dig, du er kunde i forvejen. Vi kunne godt samarbejde med Nordnet, men hvis vi gjorde det, så ville vi få folk ud af app'en, over på Nordnet, og så har vi tabt brugerne. Vi snakkede med en i går, som var sådan, jeg ved ikke engang hvordan man gør, jeg ved intet, og det er også cool at få den viden, som man siger. Men sådan en type ville vi aldrig få på Nordnet. Det er alt for besværligt. Han sagde, at han ville finde sine indledende informationer på Børsen, måske snakke bank, men hvis han skulle igennem alt det på Nordnet, så skulle han sætte sig ind i alt muligt med ratings osv. Alt for besværligt. Og det er derfor vi siger, vi kunne godt tænke os at få folk ind ét sted, og de har den og den bank, for så alt det der kommer efterfølgende, det har vi så ikke noget med at gøre. For du er kunde i banken. Og de ved godt, og det står skrevet med stor skrift på alle væggene, at det er kun et spørgsmål om tid før du nok skifter bank, fordi at, det kan godt være du har fået den fordi dine forældre har haft den, eller I don't know, men hvis du ser at dem derovre på hjørnet, nu

skal du i gang med at købe lejlighed eller hus, og de kan give bedre lån og renter, så smutter du. Og det ved banken jo også. Så de er interesserede i at give dig den bedste service.

A10.13

Signe: Det er interessant du siger det, for en af de grunde til at jeg valgte Nordnet, var at jeg går og overvejer at skifte bank på et tidspunkt. Men hvordan ville det så fungere hvis man har nogle aktier; at man går ind og bruger app'en, og siger, jeg vil gerne investere i Carlsberg eller hvad ved jeg. Hvad så hvis man flytter bank på et tidspunkt? For det er også sådan noget der kunne få mig til ikke at bruge app'en, men bruge Nordnet i stedet.

Lea: Uden at vide det, vil jeg tro det rykker med -

Signe: Det er i hvert fald sådan noget jeg ville gå ind og kigge på. Helt sikkert

Lea: Det kan jeg godt forstå, det ville være lidt noget rod rundt omkring.

Christopher: Nu har jeg selv Danske Bank, men jeg ved at de, og mange andre, på grund af europæisk lovgivning har åbnet op for, altså, jeg får tit at vide, at nå men har du konti i andre banker, så kan du se dem. Europæisk lovgivning siger, at nu er bankerne ikke egenrådige, og du kan faktisk samle al din information et sted, og se dem. Men lige præcis med depoter, det ved jeg faktisk ikke. Det er et meget interessant spørgsmål. Og det var så en af dine grunde -

Signe: Ja, en af dem, og så en generel mistro til banker.

Christopher: Ja, og den der mistro kan man læse sig til, at bankerne ved jo godt, at der er den der mistro. Og det er derfor vi forsøger det her, og vi har været ude og snakke med nogle banker, og de er super interesserede, men igen, det er ligesom alt muligt andet, start ups og sådan, dem der springer først, de skal lige se andre tage springet også. Men det vi jo ligesom forsøger at tale ind til, det er brugeren, og det skal være nemt, og det skal ikke være ressourcekrævende, og det skal ikke tage tid. Og samtidig vil vi jo gerne have bankerne til at støtte op om bankernes proces, og at de har hele den her kundeflugt. Og det er derfor at begrebet fintech, altså, alle bankerne laver rigtig mange samarbejder med alle mulige fantastiske, kreative fintech selskaber, og det er fordi de ved at tech selskaberne har mere viden som bankerne ikke har, og de er mere agile. og det som tech selskaberne ved er, 1 de har penge, og 2 de har kunder. Så der er rigtig mange banker i dag der bløder kunder, og vi forsøger at tale ind til både den yngre generation, men også sige, et samarbejde... sådan. Og ikke den massive kundeflugt.

Q10.14

Lea: Det er meget interessant, og sjovt, at tale med en her, som faktisk har investeret - bare i én aktie. For vi lærer noget af dem der ingenting ved, men også af, hvad er ens overvejelser når man lige er gået i gang -

A10.14

Signe: Jeg føler mig stadig rimeligt meget på bar bund (ler) -

Christopher: Det er stadig super spændende at høre om. Og vi har forhåbentlig fat i noget, når det er det.

Signe: Helt sikkert. Og jeg kan også se, fx inde på Moneypenny, at der bliver spurgt så meget.

Lea: Ja, og det er spændende at se, at der er flere det er interessant for end kun de oplagte kandidater. Fx antropologer (ligesom Signe, red.). Det er blevet meget mere mainstream. Og lige så snart investeringer også bliver det, så er det jo bare derudad.

Christopher: Og det jeg også sagde før, det der er interessant ift aktier, jeg ved ikke om du så før sommeren, der var en fantastisk dokumentar omkring medicinalfirmaet Bayer. Et af verdens største. Har du set den Lea? -

Lea: Ja, hvis det er den om hormonspiralen -

Christopher: Ja, det er den. Og den er så vild. Der er problemer med spiralerne, og de bliver sterile, og nogle har fået deres liv ødelagt, og Bayer nægter hårdnakket, og skyder skylden på gynækologerne og alt muligt andet. Og i slutningen af dokumentaren går de ind og siger, den blev trukket fra det europæiske marked, og det er en amerikansk dokumentar, og til slut siger de, arh men, i USA; kvinderne er lidt hysteriske selv. Og det er sjovt de ikke skeler til det europæiske marked, hvor Bayer havde... Nå, men det der sker, efter den blir sendt, så styrtbløder Bayers aktie -

(Lea: no pun intended)

den dykker virkelig. Og det var faktisk Varan, det som Varan så siger til mig, han siger, han havde faktisk snakket med nogle investeringsrådgivere fra nogle af de store fonde. SDG Invest og Saxo, og nogle af de andre store fonde. Og de sagde faktisk, at de vidste ikke hvad de skulle gøre; for du har én aktie der bare dykker helt vildt. Og kunderne brokker sig. Men de kan ikke trække en enkelt virksomhed ud - altså kunderne.

Lea: Fonden eller kapitalforeningen kan godt -

Christopher: Ja, men du kan ikke, som investor, og det er jo hele din pensionsopsparing, og du kan se den aktie styrtbløde. Men du kan ikke gå ind og sige, træk lige den aktie ud. Men det jeg vil sige, det kan man så... altså, det er fordi det er bundled, bundet sammen, så du kan ikke som investor aktivt gå ind og sige, den gider jeg sgu ikke have -

Lea: Men det kan du som privat investor -

Christopher: Ja, og som sagt, der er mange som kigger på det her, og kigger på investering og bæredygtighed. Nu her, min far er læge, og han fortalte mig lige, at lægeforeningen, et stort skrift, de er begyndt at smide penge i Impacts tror jeg det hedder, Danske Bank og nogen der bruger det, det er jo fonde. Og der læste jeg jo på det, og der gik de ind og sagde, du kan sætte din pensionsopsparing i, der var tre... der var klima, og et eller andet og et eller andet. Altså tre forskellige overordnede områder. Men du kan ikke se de enkelte aktier.

Signe: I forhold til risiko, der er det lige der jeg har mine største usikkerheder. For på den ene side, der kunne jeg godt være fristet til at investere i investeringsfonde. For de er professionelle, og ved mere om det end mig -

Christopher: Men de har så udvalgt dem for dig -

Signe: Præcis. Så jeg kan ikke gå ind og vette. Omvendt, så stoler jeg endnu ikke på mine egne evner nok, endnu.

Lea: Til at lave en portefølje på samme størrelse -

Signe: Ja, lige præcis.

Christopher: Det er en super god pointe. For ja, du står overfor professionelle, som ved rigtig meget, men som også vil have dine penge.

Signe: Ja, og det er jo positivt at de kan lave en bred portefølje, det kan jeg jo ikke på nuværende tidspunkt.

Christopher: Det er lige præcis, vores målgruppe er nemlig lige præcis ikke folk der har investeret før. For dem der har, de enten flytter det selv, ved hvad de snakker om, forventer et afkast, og det er fint det er bæredygtigt. Og det er der vi bygger ind i, at vi kan se trenden gå mere imod at sige, at der er flere forskellige individer, som du siger... altså. Vi vil have fat i folk der ikke har investeret før. Folk som netop bliver engageret af, at se verdensmålene overfor virksomhederne. Fordi, vi når ikke folk... jo, investeret før, sådan en som dig med én aktie, men folk der er professionelle, det er ikke dem, overhovedet. Vi vil jo gerne være med

til at ændre det der mindset. 1 folk skal tænke bæredygtigt, og 2 de skal derfra til at tænke bæredygtige investeringer. Og den yngre generation... det er millennials, alle snakker om dem.

Lea: Ja, også selvom de ikke er helt oplagte.

Tusind tak for din tid Signe!

21 november

Interview 11: Josefine

Til stede: Josefine, Christopher, Lea.

Alder: 22

Kort introduktion af deltagere og formålet med interviewet.

Hej Josefine, tak fordi du vil være med!

Q11.1

Lea: Til en start, hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A11.1

Josefine: Til investering? Altså, jeg har faktisk - kender du Female Invest? Dem kan jeg godt lide at følge.

Lea: Kender du dem personligt?

Josefine: Altså, eller, mere perifert ude fra CBS, ja. Gennem deres events. Og jeg har været til, hvad hedder det, da Happy Helper blev børsnoteret, de ting synes jeg er meget spændende at være med til. Min mor har lige siden jeg blev født investeret ret heftigt i min børneopsparing, og det er der kommet ret meget godt ud af. Så på den måde, så er jeg ret fascineret af, hvordan man kan få det til at blomstre. Og meget når vi har økonomi på CBS; hvordan kan man bruge sine bedst. Det synes jeg er ret fedt. Og øh... det er måske ikke en investering, men vi har noget i familien, kender I Admiral Hotel, det er et aktiebaseret hotel. Min morfar startede det, og derfor har jeg arvet nogle aktier i det. Altså, det er mest sådan... det er ikke rigtig penge jeg kan eller vil hive, det er mere noget der knytter min familie sammen. Og det er ret dejligt at følge med.

Q11.2

Lea: Hvis du skulle sætte flere ord på investering, fx med udgangspunkt i disse ord, så vil vi gerne høre om der er nogle af dem du genkender - eller måske aldrig har hørt om -

A11.2

Josefine: Altså, det der med tid springer mig i øjnene. Det synes jeg er mega svært. Hvilken retning går man i, hvor lægger man sine penge, hvordan følger man med i, hvilke ting i verden der tager kontrol med hvornår det går op og ned. Og derfor synes jeg det er svært at tage den første beslutning med, at nu er det her det skal ligge. Risiko... altså, der tror jeg... der synes jeg det er sjovere at... altså, når jeg investerer, så er det helt klart, at det er nogle

penge man er villig til at tabe igen. Men jeg synes helt klart at det der med at have en højere risiko, det giver selvfølgelig et højere afkast hvis man er heldig, men det betyder også at man har meget mere fokus på det. Og følge med i, hvad er det for nogle strukturer der gør... Altså, Trump kan sige noget, og Kardashian kan sige noget om Snapchat, og så falder den dagen efter.

Lea: Ja, og et andet eksempel; for nogle måneder siden kom der en dokumentar om Bayer, som afdækkede de massive problemer der havde været som følge af den spiral. Og efter den dokumentar styrteddykkede Bayers aktier. Produktet blev taget af markedet i Europa. Men der bløder de stadig.

Christopher: Ja, hvis du interesserer dig for det, så skal du virkelig se den. Den kom ud i juli. Altså, nu er det ikke fordi vi skal sidde og snakke om Netflix serier, men, og grunden til at Lea nævner det, er jo, at grunden til at meget store corporates går ind og gør noget, er, at de kan vælge ikke at gøre noget, før Netflix kaster lys over det. Og altså, det var jo en amerikansk serie, men den blev taget af det europæiske marked. Og lægerne var... og Bayer sagde, ej der var ikke noget. Og så henviste de hele tiden til, at den var taget af det europæiske marked. Og selv efter at Netflix sluttede serien af med at sige, at Bayer havde anerkendt problemet, men de havde ikke taget produktet væk. Og der kunne man se, at lige derefter, der styrteddykkede Bayers aktie. På grund af én serie. Og det er som du siger, når Trump siger noget, når Kardashian siger noget, når Netflix gør, så har det bare en impact. Og du ved tydeligvis ret meget, det er ret interessant, det er ret fedt at høre. Og specielt det der med risiko. Det er du ret bevidst om.

Josefine: Og selvfølgelig handler det også om ikke at være naiv. De penge man investerer, skal man også være klar på at tabe. Og hvis man er det, så kan jeg ikke se, altså... Jeg har været inde og kigge lidt på Shareville. Det er noget jeg kender gennem Female Invest. Jeg synes det er lidt svært at komme i gang, og det med at oprette et depot derinde. Så jeg har ikke helt teknisk set styr på depot og det med at flytte pengene rundt. Der har jeg ikke så meget viden.

Lea: Ja, hvordan man rent praktisk går i gang.

Lea: Kender du Moneypenny på facebook?

Josefine: Ja.

Q11.3

Lea: Kan du sætte nogle flere ord på det med at følge med hele tiden, det med at tage den første beslutning, fortælle hvor du ville starte henne?

A11.3

Josefine: Altså, da Loui sagde det var noget med bæredygtighed og investering, så var jeg klar. Jeg var til et møde i Danske Bank om investering for nylig, og de sagde, hvis man ikke har så meget tid, så kan man fx benytte June app'en. Og det har jeg snakket meget med mine veninder om, at... de kaster ligesom bare ud, at... noget af det som June app har investeret i, det er fx våben. Så vi har haft mange diskussioner om, hvad er det egentlig... altså, man vil jo gerne investere i noget man virkelig støtter. Og så skal man ud og lære firmaet at kende, alle mulige organisationer, læse CSR rapporter... Men så var jeg så til en bæredygtig messe med en veninde for ikke så længe siden. Der så jeg at der var et firma, hvor man kunne investere i træer. Så du kunne smide penge ind og investere i det, og så blev der plantet nogle træer, som så ville give nogle afgrøder. Og det ville du så få afkast på, når de blev solgt.

Christopher: Så det tænker jeg er noget rimeligt langsigtet, ikke -

Lea: Medmindre det er bambus.

Josefine: Jeg synes det var en meget interessant indgangsvinkel på det. At okay, her kan man snakke om en bæredygtig virksomhed, der ligesom kigger på deres... altså det hele. At man kan investere i et træ, det er en helt ny tilgangsmåde.

Lea: Jeg tænkte først det var søgemaskinen Ecosia -

Josefine: Ja, den har jeg også.

Q11.4

Lea: Nu nævnte Christopher det her med, at investeringer kan være både langsigtede og kortsigtede. Kan du sige lidt mere om det?

A11.4

Josefine: Altså, nu har jeg jo kigget mest på de her langsigtede investeringer, også fordi jeg ikke har mega mange penge at ofre på det lige nu. Og på en måde kan det jo godt ses lidt som en opsparing. Og det er måske også lidt ift den der June app, hvor man smider det ind i noget samlet, og ikke vælger specifikt. Hvor det skal give mere afkast, og vokse over længere tid. Jeg tænker plus syv år, når jeg tænker langsigtet. Det er for at, hvad kan man sige, så kan de gro mest.

Q11.5

Lea: Nu skal vi over og snakke om impact i forbindelse med investeringer. Kan du sige noget mere om, hvad du forbinder med begrebet bæredygtig investering?

A11.5

Josefine: Altså, jeg ville se det som en virksomhed der gik ind for bæredygtighed. Det ville jeg se som værende lig en bæredygtig investering, at man så støtter det økonomisk.

Lea: Og altså... hvad tænker du mere specifikt er en bæredygtig virksomhed? Kan du fx give et par eksempler?

Josefine: Jeg ville helt klart tænke nogen hvor de i deres produkt har indtænkt bæredygtigheden. Men det kan også lige så meget være deres organisationsform. Helt ned til at de laver nogle initiativer, som, altså jeg har fx arbejdet i Atea, og jeg tænker ikke dem som en bæredygtig virksomhed overhovedet. Men der laver de sådan nogle ting, hvor det er mere bæredygtigt at de sætter alle serverne ind hos Atea, i stedet for at de står i flere forskellige rum verden over, hvor de står og overopheder og bruger super meget elektricitet. Så måske er Atea som helhed ikke en bæredygtig virksomhed, men en enkelt handling kan betyde noget. Og jeg tror også det er svært at være helt igennem bæredygtig. Altså, en virksomhed kan vel ikke være 100% bæredygtig. Så det er mere, handlesager.

Lea: Handlesager, som?

Josefine: Ja, så er det ligesom at de har et mål eller et fokus.

Q11.6

Lea: Kender du FN's verdensmål? (ja) Til forskel fra de forrige mål, Millennium Development Goals, så bringer disse mål vækst på banen. Det betyder at virksomhederne konkret kan sige hvor de går ind og tager handling. Og i forbindelse med de verdensmål, der har vi gjort det, at vi har taget det danske C25 index, og mappet dem med hvilke verdensmål de rapporterer at de støtter op om.

Christopher: Og det skal lige siges, at det er ikke os der siger at de støtter det. Vi har datamintet den information du ser der.

Lea: Så ud fra den oversigt, er der noget du så umiddelbart tænker?

A11.6

Josefine: Uh, jeg tænker... Danske Bank har det ikke så højt i forhold til de andre... de ligger meget lavt -

Lea: Altså i antal mål?

Josefine: Ja, men det er selvfølgelig også svært at sige, for det handler også om i hvor høj grad. Jeg var inde og blive skrevet op til at blive PLANfadder her forleden, og jeg mener Danske Bank var en af dem der støttede... det var vist nok noget med områderne...

Lea: Vi har talt lidt om, at det kan minde lidt om en bingoplade. Og så er der et sjovt eksempel med Royal Unibrew, som ikke har italesat at de støtter nogle verdensmål specifikt.

Josefine: Så det er sagt ret præcist i forhold til målene?

Christopher: Ja, præcis. Og det er sjovt ift Carlsberg, de er ude at støtte en masse. Og det er vigtigt for os at sige, at det betyder ikke at vi siger at de er dårligere. Det gør vi ikke. Men vi håber med den her løsning, at vi kan komme til at nudge firmaerne til at melde ind på CSR rapportering. Og det skal lige siges, at kravene fra FN's side er blevet væsentligt skærpet. I sommer var chefen for Global Compact ude og sige at firmaerne skulle sige HVORDAN de støtter verdensmålene. Og man kan tage Mærsk som eksempel, som jo støtter en lang række verdensmål... Og det er jo der hvor FN selv går ind og siger, I bliver nødt til at være lidt mere specifikke. Forpligte jer mere. Og det er vores indirekte håb, at alt hvad vi laver her, det kan være med til at påvirke virksomhederne.

Josefine: Jeg synes det er interessant, nu ved jeg ikke hvad Novozymes er (Christopher forklarer at det er en enzymvirksomhed udspundet af Novo Nordisk), jeg tænker, de har jo også rimeligt fuld plade. Men det er jo igen, det er nogen man slet ikke har hørt om. Så altså, hvor meget kommer det op på sendefladen, bare fordi de har de mål?

Christopher: Ja, og det er jo så den anden ting, eller vores ide er jo også at... al den data du ser der, den er taget fra virksomheders CSR rapporter... hvis du manuelt gik ind... dem som har en specifik interesse i en virksomhed, så jo, måske graver de en CSR rapport frem. Ofte står den ikke lige fremme. I mange tilfælde, der vil virksomhederne, de ved de skal lave den, fordi det ser godt ud, men det er ikke sådan en de kaster i hovedet på folk, fordi der er nok nogen der inderst inde godt vil være lidt grønnere end de egentlig er, og der er de ikke helt endnu, så der er den lidt begravet, for de er der ikke helt endnu, du skal lige igennem nogle undersider på deres hjemmesider.

Josefine: Er der en måde man kan måle på... jeg tænker meget på; i hvor høj grad? Altså donerer du så meget, eller så meget? Og det er nok også det du sagde før, ikke, at Mærsk de er jo fuld plade næsten, men de skal stadig stramme op i nogle forhold. Være mere ansvarlige. Er der en måde man kan måle på det?

Christopher: Nej. Ikke en officiel. Altså, der er Mærsk, men der er også sådan noget som Carlsberg, ikke. Som har taget det der plastik væk fra deres sixpacks. Men altså hvor meget eller hvor lidt plastik, det er helt klart noget virksomhederne holder for sig selv. Og nogle gange er det et virkeligt godt marketing stunt. Vi havde en snak med en i sidste uge, som godt kunne tænke sig en form for måling af, hvor meget dine penge, som du måske havde investeret, hvor meget de bidrog til at mindske CO2. Og det er en god tanke, men det er ikke public available information endnu. Det kommer måske om 10 år. Lige nu er det nogle tal der ikke eksisterer. Så det er svært at måle på for os dødelige. Der er stadig masser af store corporates der holder kortene helt tæt til kroppen.

Lea: Men man kan sige, der er stigende brugerefterspørgsel på transparens. Og verdensmålene er med til at understøtte den efterspørgsel.

Q11.7

Lea: Du sagde noget tankevækkende om, i hvor høj grad nogen støtter verdensmålene. Og du fik sagt donationer; og der vil jeg bare spørge... kan du uddybe det lidt? Fordi det er jo ikke alle virksomheder der arbejder med donationer -

A11.7

Josefine: Ja, det er klart. Nu så jeg bare den liste med PLANfadder for mig, hvor Danske Bank donerer til de her områder, og det tog jeg egentlig bare eksempel i. Hvor meget man egentlig gør noget.

Q11.8

Lea: Kan du sætte nogle flere ord på bæredygtige investeringer, også gerne ud fra det vi allerede har talt om?

A11.8

Josefine: Ja, altså nu har vi fx talt om C25 indexet, så det er jo også dem man, dem der lige ligger til højrebenet når man skal ud og investere. Og så vælger man måske nogle inde fra den her kategori, for det er nogle der er mere stabile.

Christopher: Jeg skal lige skynde mig at afbryde, for det er vigtigt at sige, at vores løsning er ikke - vi har bare taget det med som eksempel. Vores løsning starter globalt. Eller, i hvert fald skandinavisk, nordisk fra starten, og så kører vi ud. Det vil du også se senere. Så hvis du eksempelvis har en interesse i at støtte Adidas, så vil du også kunne gøre det. Det er en hvilken som helst børsnoteret virksomhed, globalt set.

Lea: Jeg tænker også at det du mener med det, er at der er en vis økonomisk stabilitet?

Josefine: Ja, men jeg tænker også, hvis jeg selv skal ud og investere, helt selv, så er det nok C25 indexet jeg vil kigge på først. Og når man så får det her præsenteret, så vil jeg da helt klart kigge mere på dem hvor der er mere farvestrålende. Hvor der er mere der ticker af i boksen. End på dem hvor der ikke er noget. Fx Royal Unibrew. Så på den måde, så vægter det jo højt, at de følger de her ting. Men jeg må også være kritisk, og at det er jo nok når man bliver præsenteret for det, og ser det lige foran ansigtet, for hvis man kigger på de ting man køber, så har det ikke et bæredygtigt incitament. Man kunne jo også... er Apple en af dem (nej, for det er det danske, men de ville være på et globalt index), ja okay, men de er jo de største indkøbere af kobolt til deres batterier. Og det er jo børn som udvinder det. Og jeg blev da opmærksom på, at alle mine ting, det er jo Apple. Og før ville jeg have tænkt, at Apple, det var da meget interessant, måske skulle man investere i dem, det må da også snart gå ned ad bakke for dem. Men ud fra det bæredygtige perspektiv, der har jeg før den information tænkt, at det kunne da godt være spændende, men nu ville jeg vælge Apple fra. Men omvendt har jeg Apple produkter... så jeg har det lidt underligt med det. Men bliver man præsenteret, og har valgmuligheden, hvad støtter noget som man selv støtter, så vil man da helt klart støtte det.

Q11.9

Lea: Bæredygtige investeringer vil ofte være langsigtede. Kan du sætte nogle flere ord på det; bæredygtighed og langsigtethed?

A11.9

Josefine: Ja, altså hvis man tager ud fra de mål der er. Fx ligestilling mellem kønnene. Det sker ikke i morgen. Det tager lang tid. Og er kulturmæssige ting, og adfærdsændringer. Og det tager tid. Og derfor synes jeg det er meget logisk, at det er længere sigtet.

35:05-42:25

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

Q11.10

Christopher: Er det her noget der trigger dig?

A11.10

Josefine: Ja, altså, jeg synes det er rigtig interessant. Men... Jeg vil også sige, at jeg synes sådan... Den har ligesom et time limit på hvor mange gange man går ind og bruger den. Hvis jeg vil investere 10.000,- så investerer jeg ikke 10.000,- hvert år eller hver måned. Så det er måske noget man bruger til sin research, og så bruger man den måske igen om to år, når man har nogle penge igen. Jeg ville helt klart synes det var et godt hjælpemiddel, så man ikke selv skal rundt og navigere i alt det -

Christopher: Jeg følger dig fuldstændigt. Vores ide er heller ikke, at den samme person går ind og investerer otte gange. Det vigtigste er at vedkommende går ind og finder information. Og det er via det, at vi også håber at kunne nudge virksomhederne. Og ved at gå ind og samarbejde med bankerne... Vi kan også gå ind og arbejde med virksomhederne, og prøv og hør... det er selvfølgelig ikke noget der ændrer deres dagligdag, det er jo ikke storaktionærer. Vores håb for virksomhedssiden, er at jo flere tilkendegivelser der bliver lavet af individer som dig, jo mere kan... det er ikke os der forpligter, men vi giver et lille skub i den rigtige retning. Hvis vi kommer og siger til Coloplast, at vi har tilkendegivelser fra fx 100.000 brugere, og at folk gerne vil investere i jer, fordi I støtter det og det verdensmål. Så tror jeg ikke der er mange virksomheders direktører der tænker fuck jer. For det er deres image. Og vores formål er at nudge virksomhederne lidt, eller meget, og det kan man så gøre ved at, hvis du har sagt ja til at få information fra en virksomhed.

Josefine: Det var så det næste jeg ville sige, at det ville være fedt hvis man kunne få noget helt konkret, måske en artikel om hvordan har Coloplast gået ind og hjulpet på sundhed og trivsel. Få nogle af de helt reelle ting på. For så bliver det, altså selvfølgelig er det også troværdigt, men man får en historie. Og når man får en lidt mere nærværende historie man kan forholde sig til, så bliver det nemmere at vælge.

Christopher: Vi skal bare være varsomme med alt hvad der minder om rådgivning. Det er kun objektiv viden vi udstiller.

Josefine: Bliver der også, hvis nu vi siger, nu ved jeg ikke hvor meget Apple ticker af på, men når man så ved, at de bruger også børnearbejde, kommer det også til objektivt udtryk?

Christopher: Nej, det gør det ikke, for det er ikke noget de selv melder ud. Det handler om viden fra et individs som dig's side. Vi havde én sidste uge, som brugte Danske Bank som eksempel, at der ville de aldrig investere. Selv hvis de støttede de verdensmål vedkommende gik op i. Og grunden til at vi gør som vi gør, det handler netop om, vi går ind og kigger på enkelte aktier. Der findes sindssygt mange løsninger derude allerede nu, som kan tilbyde dig en portefølje hvis du fx går op i grøn energi.

A11.11

Josefine: Jeg har en hurtig indskydelse. Det var i forbindelse med en diskussion jeg havde med min studiegruppe. Det var da jeg skulle være PLANfadder, der foreslog jeg at gøre det med studiegruppen. Og da vi skulle vælge organisation, var der vildt meget forvirring, og hvem skal vi vælge, og hvad gør de og de. Og det er et meget godt eksempel på, at det er så forskelligt hvad folk finder vigtigt. Og man tager det meget mere personligt. Så derfor vil jeg også sige, at her der kan man finde noget der passer til en.

Q11.12

Lea: Hvordan ville du beskrive bæredygtighed i forhold til afkast?

A11.12

Josefine: Jeg ved ikke helt hvordan jeg ville sætte de to sammen. For jeg tror mere jeg ser, at firmaet er bæredygtigt. Så ville det være hvis jeg tog mit afkast, og investerede det igen i noget bæredygtigt. Så ville jeg sige at mit afkast var bæredygtigt.

Christopher: Det er en interessant måde du tænker det på. Den havde jeg ikke set komme. Så du tænker... Du tolker spørgsmålet som, hvordan bliver dit afkast bæredygtigt.

Lea: Kan du sige om du forventer afkast på bæredygtige investeringer?

Josefine: Ja, for når jeg tænker investering, så forventer jeg også et afkast. Men jeg ville ikke sætte... altså det er meget komplekst; jeg ville forvente et afkast hvis jeg investerer. Men det afkast ville jeg ikke se som bæredygtigt, medmindre det afkast ryger videre til at støtte noget andet bæredygtigt.

Christopher: Så du er faktisk allerede videre til næste led. Lad os sige du investerer 5.000,- i Coloplast. Ser du den investering som bæredygtig?

Josefine: Ja.

Christopher: Ville du også være interesseret i at vide hvordan det går for virksomheden?

Josefine: Ja, hvis jeg havde investeret i dem? Ja, helt klart. Både fordi, hvis jeg har investeret i dem, så er jeg interesseret i nyt om afkastet, men helt klart også ift de mål jeg har valgt dem for. Jeg tror også jeg ville være interesseret i... hvordan mine 5.000,- blev brugt. Og jeg ved godt, at det ville man aldrig kunne måle på. Den er enormt svær. Men det ville være... altså, også bare, har der været noget i medierne og sådan.

Christopher: Grunden til at jeg spørger, er nemlig fordi vi har fået al den her information. Og det er fedt at du tænker bæredygtig geninvestering. Men der er jo også en grund til at du investerer in the first place, og det er vel at du tænker bæredygtigt? Så ved siden af alt det, så vil vi også gerne vise hvordan det er gået virksomhedens aktie.

Josefine: Kommer det så til at ligge som, ovre i My Goals, eller er det... er det de virksomheder som...?

Lea: My Goals er de virksomheder du har sagt ja til, og der kan du altid tilføje flere.

Josefine: Måske tænker jeg mere layout agtigt; kommer det til at sidde ude i siden, eller?

Christopher: Vi skal helt sikkert snakke med nogen om, hvordan vi kan integrere det uden at rådgive. Men layoutmæssigt ville det nok være, at du kunne kigge på Coloplast her, og så bliver du taget i hånden all the way.

Christopher: Helt kort, er det så noget du ville kunne se nyttigt, for sådan en som dig? Rent objektivt, måske også andre af dine venner? At det her er med til at give et ret godt overblik?

Josefine: Altså, jeg tror helt klart, og det sagde jeg også til at starte med, at tid er en vigtig faktor når man skal strukturere og vælge. Og jeg ville helt klart bruge den når jeg skulle samle viden og strukturere. Og også mine veninder; det er noget vi snakker meget om.

Tusind tak for din tid Josefine!

Interview: 12: Kristoffer

Til stede: Kristoffer, Christopher, Lea

Alder: 24. Færdiguddannet som robot ingeniør fra DTU om 2 måneder. Arbejder nu med kunstig intelligens.

Kort introduktion af de tilstedeværende og interviewets formål.

Tak fordi du vil være med Kristoffer!

Q12.1

Lea: Hvad er dit nuværende kendskab til investering?

A12.1

Kristoffer: Jeg investerer selv. Jeg ved ikke så meget mere end det, men jeg kender da lidt til hvordan det fungerer. Min far startede for mig da jeg var helt ung, og tog selv over så småt da jeg var 18-19.

Q12.2

Lea: Hvis du så skal beskrive investering med dine egne ord, hvad er det så?

A12.2

Kristoffer: Det er et bredt spørgsmål! Det har jeg aldrig rigtigt taget stilling til. Personligt ser jeg det bare som en måde at få flere penge ud af dem end at have dem stående i banken. Andre tænker måske i muligheder for at bidrage, og det har jeg overhovedet ikke behov for.

Q12.3

Lea: Det du gør nu, er det langsigtet eller kortsigtet?

A12.3

Kristoffer: Samtlige af mine investeringer er langsigtede

Lea: Hvordan kan det være?

Kristoffer: Det tror jeg personligt mere på. Og det med at micromanage, det gider jeg ikke. Så vil jeg hellere se på det over 2-3 år.

Lea: Og når du ser micromanage, så er det vel også fordi du hverken har lyst eller behov for at følge med på daglig basis -

Kristoffer: Jo, jeg sidder faktisk og følger med stort set dagligt, men jeg orker ikke at handle hele tiden. Så jeg følger med løbende.

Q12.4

Lea: Hvis vi taler investering og impact, kan du så sætte nogle ord på bæredygtig investering; hvordan ville du beskrive det?

A12.4

Kristoffer: Ja, det er jo et godt spørgsmål også... Altså, rent hvad jeg tænker? (ja). Okay, 1: der skal være et afkast. Det er det vigtigste i første omgang. Når I tænker bæredygtigt, mener I så vindmøller og solceller og sådan noget? For det kunne jeg måske også godt... altså det er jo de nye kraftværker. Og jeg lagde lige mærke til noget her forleden.

Lea: Der er ikke noget rigtigt og forkert -

Kristoffer: Så hvad jeg gør mig af tanker? Hmm. Okay. Altså, bæredygtig-bæredygtig, det tror jeg ville være sådan noget som investeringer i grønne start ups, eller grønne teknologier. Vind, vand, sol, whatever. Inden for den boldgade.

Q12.5

Lea: Her har vi visualiseret det danske C25 index ud fra hvilke verdensmål de angiver at de støtter. Dvs vi har ikke ratet virksomhederne, vi har bare hentet data og samlet det her. Hvad tænker du umiddelbart om denne oversigt, også ud fra at du jo måske har aktier i nogle af de virksomheder?

A12.5

Kristoffer: Jeg skal lige forstå det... så det er de forskellige...?

Lea: Ja, det er de forskellige verdensmål. FN har vedtaget 17 verdensmål, som vi skal nå inden 2030.

Kristoffer: Ja, jeg har hørt om dem, men ikke mere end det -

Lea: De er nedsat i 2015, og overtager efter Millennium Development Goals, og den vigtigste forandring fra de mål, til disse, er at der er italesat vækst. Det vil sige at virksomheder kan komme meget mere på banen; så de ikke bare siger, vi bruger ikke kul og børnearbejde, men vi gør også aktivt det her og det her. Og det italesætter de så i deres CSR rapport.

Kristoffer: Hvad indebærer det at de støtter noget?

Lea: Godt spørgsmål - det er nemlig ikke nødvendigvis ift donationer, men kan også beskrives i deres business model. Fx er der verdensmål om ligestilling, så det kan være noget med at italesætte kønskvoter og arbejdsforhold. Så det er ikke så meget donation, som det er reel business handling.

Q12.6

Kristoffer: Ud af de verdensmål er der også nogle delmål, 169 i alt. Primært er det verdensmålene folk snakker om, og det er dem vi skal have opfyldt. Men selvfølgelig ligger der også et stort arbejde i at få opfyldt delmålene. Primært, det det handler om i dag, det er de overordnede verdensmål.

Lea: Ja, for det man kan sige ift investering, er at hvis man kombinerer investering med virksomhedernes rapportering om verdensmålene, så kan man tale om bæredygtige investeringer. Så ud fra det vi har talt om, hvad tænker du så umiddelbart om det?

A12.6

Kristoffer: Altså, jeg er stadig ikke helt sikker på om jeg har forstået produktet... er det nye ideer om hvad bæredygtige investeringer er? Hmm. Min umiddelbare opfattelse... Det virker da meget nobelt? Personligt tror jeg der er mere potentiale i nogle af dem end andre. Fx infrastruktur vil jeg påstå der altid er penge i at investere i. Altså... selvfølgelig er der også penge i at afskaffe fattigdom og øge velfærd, men der er forskellige indekser for potentialet i dem her

Lea: Og når du siger potentiale, så mener du ift afkast?

Kristoffer: Ja ja, helt klart nu vi taler investeringer.

Lea: Ja, og det er egentlig ikke helt ved siden af at tænke det med ind. Som du sagde, jo, det er meget nobelt, men hvad får jeg ud af det. Og det kan man jo godt tale om, er bæredygtig business. Forstået på den måde, at hvis du laver god forretning på noget, så er det i og for sig også bæredygtigt -

Kristoffer: Ja, ja, fuldstændigt. Altså, hvis de ikke laver overskud, så overlever de ikke i sidste ende. Det er måske meget kapitalistisk, men sådan er det jo også bare.

Q12.7

Lea: Bæredygtige investeringer er oftest langsigtede, ligesom de investeringer du foretager. Kan du sige noget mere om det... måske i forhold til afkast og bæredygtighed?

A12.7

Kristoffer: Afkast og bæredygtighed på lang sigt... så skal jeg lige tænke bæredygtighed på en ny gren her. Så relateret til de 16 (17, red.) kasser vi har liggende her på bordet...

Lea: Ja, eller fx relateret til, hvis du besluttede at investere på baggrund af den her oversigt.

Kristoffer: Okay, så hvis jeg fx vælger at investere på baggrund af Kvalitetsuddannelse. Så kunne jeg vælge Pandora frem for fx Simcorp. Så ville det påvirke mig til at investere i Pandora? Altså. Nej. Det tror jeg faktisk ikke. Altså, jeg kan ikke helt sætte ord på hvorfor jeg ikke ville investere ud fra det. Men det ville jeg ikke tænke så meget over.

Q12.8

Lea: Vi er nået til at snakke lidt mere om den løsning vi arbejder på. Christopher?

14:25-17:45

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

A12.9

Kristoffer: Så formålet med den her app, det er at hvis jeg gerne vil lave bæredygtige investeringer, hvis jeg fx gerne vil være med til at støtte Ansvarligt forbrug og produktion, så kan klikke på den i app'en, finde de virksomheder der støtter det, og det kan så påvirke hvordan jeg investerer. Er det formålet?

Christopher: Ja, det du så kan gøre, er at du går ind og tilkendegiver hvilken bank du har, og hvor mange penge... lad os sige du vil skyde 5.000,- i Coloplast. Du trykker MakeImpact. Så slipper vi dig sådan set, og giver besked til Jyske Bank, som får en meddelelse om at du vil investere 5.000,- i Coloplast. De ringer så til dig, opretter et depot, og det har du jo, men for folk der ikke har investeret før... vi skubber lidt til folk der gerne vil investere bæredygtigt

Kristoffer: Så langt er jeg med. Så jeg trykker MakeImpact, og så bliver der oprettet et depot -

Lea: Nej.

Christopher: Nej, din bank får besked, og kontakter dig for at oprette depot. Vi har ikke noget med det at gøre. Og du har tilkendegivet på forhånd hvilken bank du har. Så den handling du laver, den ryger direkte videre til banken, og så har vi sluppet dig. Og så er det op til banken at sige, ok, du er kunde her, vi opretter et depot, og så investerer vi 5.000,- for dig -

Kristoffer: Så det er simpelthen for at gøre bæredygtige investeringer, nemmere, mere straight forward?

Christopher: Præcis, og der er mange der har henvist fx til Nordnet. Men lige ift vores egen app, så handler det om at gøre det så nemt for brugeren som muligt. Og hvis vi skulle til at sætte dig i forbindelse med Nordnet, så skal de oprette dig som kunde. Og... måske er selve processen relativt straightforward... men du skal stadig igennem de mere juridiske... de skal kende dig... have noget legitimation... så. Vi har mødt mange, som spørger, hvorfor gør I ikke

bare det, hvorfor bypasser I ikke bare bankerne. Men vores mål er, hvis vi skal have dig til at investere så hurtigt og nemt som muligt, så er det via din egen bank, for de kender dig i forvejen. Via Nordnet er der længere on boarding process, og så risikerer vi at brugere mister tålmodigheden. Det der er meget vigtigt at understrege er, 1 det er gratis at bruge, 2 vi tager ikke et cut af din investering. Vores business model går ud på at lave et samarbejde med bankerne -

Kristoffer: Ja, det var så mit næste spørgsmål -

Christopher: At bankerne betaler os et annual fee for at benytte vores platform til deres kunder. Så vi tager ikke et cut, på nogen måde. Og nr 3, det er ikke tvunget at du skal gå ind og investere. Du skal simpelthen bare downloade app'en, få en masse viden - og så måske investere. Eller ikke! Og hvis du ikke gør, fred være med det. Og den anden del er jo så også, vores håb er også, at vi indgår i et samarbejde med bankerne, og vi håber at gøre din generation, gøre det nemt at få et overblik over at investere bæredygtigt. Og vores håb og mål er også, at når vi har nok tilkendegivelser fra brugere af app'en, så kan vi også presse virksomhederne. Ud fra x antal brugere, som følger og liker hver virksomhed. Desto flere tilkendegivelser fra folk der gerne vil vide noget mere om HVORDAN de arbejder med verdensmålene... og det er meget vigtigt at understrege, vi er ikke garanter for, at de investerer som de gør. Og det er ikke kun danske virksomheder, det er globalt fra starten. Når det så er sagt, så ligger der også et stort pres fra FN, og de er faktisk i gang med at indskærpe kravene til virksomhedernes CSR rapportering. Og sige, hvis I skal melde ind, så har vi lavet nogle nye krav til hvordan I melder ind. Så FN går ind og skærper kravene, så Coloplast, så der bliver flere virksomheder som Coloplast, så selv hvis de har hele paletten, så kan de kun vise, x og x, at det er dem de konkret gør noget på. Så vores håb er, at vi lige så stille nudger virksomheden, ud fra at vi har måske 50.000 brugere på den her platform, der gerne vil vide noget mere om hvad de gør.

Kristoffer: Så det hele er baseret på, at millennials er interesserede i bæredygtige investeringer?

Christopher: Præcis. Og vi vil gerne have valideret den ide. Og vi kunne sagtens bare køre på, men vi vil lave de her interviews, for at undersøge det selv, for at høre hvad I rent faktisk siger. Der er rapporter fra de højeste konsulenthuse verden over, der siger, guys, wake up, millennials de kommer ud om nogle år, og de har viden, og de har purpose. Og de skal bare ud og gøre noget, lidt groft generaliseret. Så ja, formålet er... selvfølgelig kan alle bruge app'en, den er frit tilgængelig. Men vi vil gerne være med til, at bygge ind i det der mindshift der er i gang med at gå fra kun at tænke afkast, og til også at tænke bæredygtighed.

Christopher: Hvad med risiko?

Kristoffer: Ja, det er klart der er risici. Og altså, i forbindelse med investering... Der er nogle der har høj, nogle der har lav. Sådan er det.

Christopher: Når du så investerer bæredygtigt, hvis du skulle bruge den her app -

Kristoffer: Altså, hvis jeg skulle tænke bæredygtigt, hvordan skulle jeg så investere? Altså, jeg ville nok i første omgang finde ud af hvad det gik ud på, sådan lidt dybere. Få indsigt. Og det er da ikke utænkeligt, at jeg ville tænke jo, der er potentiale i bæredygtighed. Uden tvivl. Om jeg ligefrem ville bruge den til at vælge, det ved jeg ikke nødvendigvis, men det ville da være et sted at starte.

Christopher: Hvordan ville du have det med det, hvis der var mere information om virksomheden, helt objektivt, hvordan virksomheden havde klaret sig?

Kristoffer: Det ville hjælpe; så ville jeg nok mere sandsynligt bruge den.

Christopher: Ok, det giver mening. Vi gik nok i gang med en forestilling om, at millennials ikke var så interesserede i afkast - og det har interviewene vist at de er. Og det er derfor vi fremadrettet vil sørge for at få, ikke en dagskurs, men i hvert fald en graf med hvordan virksomheden har klaret sig, og dens aktier.

Kristoffer: Præcis, meget relevant. Måske også nogle relevante nyheder. Hvis den er faldet, skyldes det så noget medicin der ikke er blevet godkendt. Så ikke bare, hvordan opfører grafen sig, men også hvorfor den opfører sig sådan. Giver det mening?

Christopher: Ja, meget. Vores udfordring er, at vi ikke kommer til at kunne gå ind og rådgive. Så vi forholder os til verdensmålene og virksomhederne, og deres public available data, køber information fra tredjepart og beskriver kursen. Men vi vil ikke gå ind og sige fx "grunden til at aktien ser sådan ud, er..."

Kristoffer: Ja, okay, for at tage et eksempel. Hvis vi snakker om General Electric, så kører det ret så ufedt for dem. Og det er jo fint nok at de går ind for noget innovation, men hvis de ikke klarer sig, så er det penge ud af vinduet.

Christopher: Så det du tænker, er at hvis du smider dine hårdt opsparede 5.000,- i fx GE, så forventer du, for du er jo ikke dum vel, så - knips - det er jo det vi vil afhjælpe med at sige, så

-

Tusind tak for din tid Kristoffer!

Interview 13: Alessia

Til stede: Alessia, Varan, Christopher, Lea

Alessia er 27.

Kort introduktion af de tilstedeværende og interviewets formål.

OBS dette interview er foretaget på engelsk.

Hi Alessia, thank you for allocating time to do this!

Q13.1

Lea: What is your current knowledge to investing?

A13.1

Alessia: I started looking into it when I started to earn money. So I started to talk to my bank. What I did, of course, was I talked to PFA. Because they also have some money that they take in. I would say, first of all, I don't know much about investing, but second of all, I did start looking into it to understand. I would say that, when I was speaking to my bank, they would set... well, there is a high level, a high entry level to invest. So, when talking to the bank, it sounds like... well. I always thought, that with the little money I have, because I started having a salary since two and a half years, and I save 25% of my salary for now. So first thing, with the little money I had, it did not sound like investing would make sense from a profit point of view. And therefore, I have always been thinking that if I want to put my money into something, it would be real estate - a classic - so I'm saving up with that in mind. And an extra degree, and MBA, which is pretty expensive. So that is, when I think about investing, these things come to mind.

Q13.2

Lea: If you were to address investing in stocks and shares, in your own words, what is your knowledge on that kind of investing? What is the first thing that comes to your mind?

A13.2

Alessia: You know, I'm a business student. That means I have some knowledge from my business studies, and from friends that have been investing. In other words, I had a good friend that I was talking to, and he would invest a lot in futures and derivatives. And doing day trading. And that means that you have to spend a lot of time on it, and because of that, be really interested, and I am not. The other thing I am interested in, is investing in shares that supports the actions of companies. I like to learn about them, read about the companies, learn about entrepreneurs... A lot of my experience come from what I read or hear. I would like to invest in shares at some point. Just because, then, for example, I am trying to get my profile more into the life science industry, and I am working on that. What I would do, is pick 2 or three companies, and then ask a few friends for advice on those, since it's very complex.

Q13.3

Lea: Can you say a bit more about the differences between long term and short term investment?

A13.3

Alessia: Okay, so picking from my business studies. I am thinking that long term would be where it's maybe more the one I think of. The one I'm most interested in. Because that's when I know, when I have an investment in a company, there are some cycles, which are pretty normal. And therefore your value will go up and down. But also, and this is a discussion I had with the pension; I took the mid-risky package, because I would expect it, to over one year, fluctuate, but over the long term, you see an increased value. That's the thing I'm thinking.

Q13.4

Lea: Do you know the UN Sustainable Development Goals (point to boxes)?

A13.4

Alessia: Yes, I know about them. They come out in a lot of context.

Christopher: Yes, and they are very much in the media, internationally.

Alessia: Yeah, I think, it is media, but also... I have a side job for a company called brain plus. They do brain training applications. And with these, I am doing interviews for a podcast. And we had an interview with the director of the European Brain Council. And he was saying, there is brain research in this areas, suggesting, that because of this sustainability causes, they would align a lot of investments to those. So I mean, they are goals, but they are also very broken down at that level.

Lea: That makes sense, since the major change from the Millennial Goals preceding these, is that now growth is incorporated, and companies can therefore address that.

Q13.5

Lea: We are basing the app that we are building, on the idea that millennials especially are interested in sustainability. And we want to make it possible to invest in sustainability.

Christopher: And that's why it's called impact investing.

Lea: Can you say more about this, what we spoke about in terms of impact investing, and sustainable investing?

A13.5

Alessia: Well, the first thing that come to my mind is, it's not a surprise anymore that millennials are interested in having an impact, and doing something meaningful. I mean, there are hundreds of stories about that, and I can also relate to it. I have also been raised to do so. And also, I think, with the fall of religion, with all of that broken down, you need something else to guide you. About impact investing, I know from Varan, and I don't know if that's fair, I know the concept behind the company here. To try to find out if millennials are interested in investing in companies that promote CSR. What I can say, and this is my argument against it, on one side I think it's... I mean, I see the logic. I am really in favor of companies that invest to make the world better in some ways. I think that the main goal of an enterprise, is to actually... let me try to put it another way. I mean, I think that a business should be some that make some positive use, or that society benefits from it. When I see the next makeup companies, and the next, I don't know, there are companies that are just making things that are already there. And they are a bit superfluous, when there are actually problems we should tackle, that are more a priority. But I was talking about my argument against CSR; I see that there's a difference between a company that does CSR because it's nice, and a business that does it as part of their core. For example, let's use Vestas. The product, what they are doing - clean energy - has a strong impact. And when it works, we all move towards more clean energy. And then, another like a petrol company, if they have a CSR policy, I don't care. And let me see if I can come with another example... H&M and Zara it keeps coming to my mind. They do a lot of CSR, but they are also into a lot of scandals. And it's pretty interesting, and controversial, but I really like some of the responsibility they take on. I mean, that kind of retail business is insanely difficult. You have so many suppliers, and it's so difficult to have an overview - I really admire that. But the core of the business, I am sorry, that is just... you are creating cultural waste, and we are all children of that. We like it, but we like it because we don't really know an alternative. So then, that kind of responsibility lose a bit of sense to me, when the company itself, the business itself, is some I don't appreciate fully.

Q13.6

Lea: That makes a lot of sense. And if you relate it to the SDG's, you can use H&M and the Close the Loop campaign as an example. So you see, they have initiatives, but they also still have the scandals. Doing good in one area, might do harm in another.

A13.6

Alessia: But I actually think that, and still thinking about H&M and Zara, I feel very much that they are under the spotlight. It's normal that they go in the spotlight. And the job they need to do, is crazy complex. So I'm not surprised, and I will not be completely critical. What I look at, is the business itself. And that is really the business of selling thousands of pieces of clothes, changing it at least twice every season, and just throwing it away. And that goes against, I mean...

Q13.7

Lea: We did this chart of the Danish C25 index. And we read their CSR reports, to visualise which SDG's each company supports.

Christopher: What you see here, is a list that we datamined. We didn't decide or rate any companies, we just got the data and put it in. So some companies support a lot of SDG's, some a few.

Lea: What are your immediate reactions to this?

A13.7

Alessia: Uhm, I don't know. I mean, I know all of the companies. How can I help you; what should I focus on? To understand better what I should talk about -

Lea: With your current interest in the way you see a company and it's core values, how is this helpful to you in making a choice in either being products or investing?

Alessia: Hm. No matter what, I would need to know how they did. I'm glad to have the visuals, but I would still want to have more. This would be an introduction.

Q13.8

Christopher: So, to cut it down, we are global from the beginning. This is just an example. Imagine that you had H&M on there. And what we are asking, is, would this information change your mind in regards to investing?

A.13.8

Alessia: What comes to mind, is what kind of goal, what are you investing, how much do you contribute, and so forth. And the problem is - what I don't like - is, if I want to invest in a specific project, and I invest in a company, I cannot be sure my money goes to that specific project. Let's talk Vestas again, and say, I know they are supporting certain project. But if I invest, my money goes to Vestas, and not the project. But at least they go to the company. So, that leads me back to, that the core value of a business I were to chose, should be right. And all this information, I would like to have. Because the point is, if I am looking to invest and make an impact, then my money has to go to the impact projects.

Q13.9

Christopher: So, what do you think about sustainable investing? And we are not asking specific companies -

A13.9

Alessia: But areas?

Lea: No, you actually touched upon it a bit already; let's say you were to also consider, since we are talking investing, the return, or profit of your investment. How would you connect that to sustainability, in terms of the SDG's? How does that fit together, to you?

Alessia: ?

Christopher: Once you invest, you know there is a risk of losing you money. But you also know there is a chance of gaining a profit. The profit for you, that you gain, is that important, or is it more, you think, that you invested in the company because it does good? If you put 5.000,- DKK in Vestas, you don't know which project they go to, but they go to Vestas. And would that mean more than profit?

Alessia: Okay. I would say, on one hand the profit doesn't matter more than impact, but! if there's no profit, it means that the company isn't doing good. And then you want to reflect if it makes sense to keep your investments there.

Christopher: What if you could get an idea straight up, and get a history of the stock?

Alessia: That would help a lot. Information is what I would like the most. I also think, that not all the people do like me. I like to really understand something, and then invest long term. So I would like that information.

35:35-39:49

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

Q13.10

Christopher: So, if you could give us your opinion, and talk about how you see this crude sketch.

A13.10

Alessia: Yeah, okay. I think that the design is very... I do really like it. It's very catchy, and I'm very visual, and I appreciate it. Regarding the stock history, I would say it's fundamental, since you are investing in the company, not the projects -

Christopher: Right now, we don't know how we are going to put this. The market data that you will see, is something that you will see from a third party. The reason why is we don't want to be advising you. We are going to just say, we have the SDG's, and we have the companies. And do whatever you feel like with that information.

Alessia: The other thing I was thinking, was, we talked about the visualisation of the stock. But... uhm, then you have... what is that, on that page? The text close to the goals? What do you plan to explain over there?

Christopher: Not us - the companies. This is what they are saying in their CSR reports about the goals they are supporting.

Alessia: So you plan to extract and put in information about the specific goal, and what the company reports they do about the goal?

Christopher: Yes. And it's all their wording; we don't rate, score or value anything.

Alessia: What I am thinking, is... I really like these applications. It facilitates so much of the knowledge process, even if I didn't want to invest beforehand. And if I wanted to, but regardless to SDG's, that would help me a lot in understanding, okay, how is stock going, and what is the interaction of the company. I must say, still, that I have two things that would not make me invest. One is, I would not invest right away, because I would still miss information. So yes, that is a job for me, to look into the specific companies. And the other thing, as millennials are your target, they are probably people that, I don't know about their savings, but they might not have my amount of money. I mean, at the end of the day... Okay, I'm reflecting, what would I do. If I were to invest, I would get to know a company and the SDG's. For example a company within the life sciences sector that I work in, that would make sense for me to invest in. And I would like to invest my money, instead of having them in the bank.

Q13.11

Christopher: So to understand, you would use MakeImpact to gain knowledge, and go back and forth, and not necessarily invest?

A13.11

Alessia: Yes, that's how I would use it. And then the profit becomes, you know, if i were to invest, from a company making an impact.

Christopher: Okay. That is also why we created it as simple as possible. We want to make it easy and time saving, since that has shown to be one of the key obstacles.

Alessia: I would say, also, understanding. It's always difficult when you talk money. It's a delicate topic. And you want to understand. And if you go to the bank, they may give you 20 pages of difficult information, and for me who barely speaks Danish, it's even worse. So, not feeling that you are inadequate. And it feels like things might be happening behind your back. On that topic, there is a very nice company called Undo, they work in insurance. I promised myself, as a goal for next year, I would contact them.

Varan: Why would you trust Undo?

Alessia: Because they are transparent, and it was easy to do research on them.

Q13.12

Varan: You have Nordea bank today. Let's say they push the information about MakeImpact. Would you then, because Nordea has distributed it, would that be more credible to you, to get started?

A13.12

Alessia: This is a bit different from Undo. Because you are already intermediaries. You are helping the banks get people investing, and understanding how it works. If the app would help me understand the language of the bank, yeah, it would help. Because, you are not handling my money either, so there is no need for me to even worry about it. You are just informing the bank.

Varan: Would you expect... I mean, you are obviously saying correctly that we are not handling your money. Say we were to do this, not through the banks, but by ourselves. How much, then, would you need, communication wise?

Alessia: Good point. There are a few topics. So, you say, how much should you communicate about your business model? Hmm. I think that the way it's structured... the only way I could imagine, that I would think this product was biased, is if you don't provide some information.

Christopher: What kind of information?

Alessia: Like, that you are not promoting some companies before others. But I mean, you are too small. These companies are not going to care.

Varan: Let's say we had one million people in this platform, and 750.000 of these have like goal no 13, climate change. Do you still not think that companies won't have an interest?

Alessia: Well, if it gets that big, it's different. But again, I can always check information. And I mean, it doesn't really say that much in there. It will provide some information, and the communication. All things you can look up. So, of all the things I could think of, I don't see a risk in using the app. It's just a means to get more knowledge.

Christopher: Would it be important to you and your friends and family, before we get to the banks, that there was information about, that you could read somewhere, that we don't take a cut, and that we are being very objective. That all the information is public available.

Alessia: I need an explanation; when you say that you would go out independently, what would that mean, exactly? In my understanding that would mean... I mean, it's not you who take my money and invest them. And that would be you being independent from the banks.

Varan: We haven't signed anything with the banks. March 1, the MVP is ready. We go to SoMe, and promote it. Your friend, not knowing about it, downloads it. In the communication to new people, is it important information to know that we are not taking cuts? Do you need that information to download it? Do you trust us?

Alessia: Okay, I think now I understand...

Christopher: To reverse the question; what would make you and your friends, if you didn't know about us, go and download the app?

Alessia: You need to also think about that the typical communication about a website when you download movies illegally, to think that, every millennial has been downloading movies, and... that's the first association I have. But that's the point, it depends on the person. I risk, but with a safety net. So, I'm not too brave in general.

...you may not need to say explicitly that you are backed by banks, but the service itself has to be trustworthy. I need to feel safe. And we are talking about investments, you don't know how that works. So, really, if I see something I have no idea about, and it talks about investment, and I should put my money in... hmm... no... but if you think about, it also depends, what publications talk about it, who promotes it. I need to read and find out more.

Varan: So, you need some credible secondary sources.

Alessia: Yes, and I would also need to know how you finance your business.

Q13.13

Christopher: You can rest assured that we will contact you again, because I love that you are so curious.

A13.13

Alessia: *laughing* -

Christopher: And it has also been really good to hear from the expat point of view. Danes have one way of thinking, and others might be different. Because, we start in the Nordics, and then we go global. So it's really valuable to hear, that you are in line, too.

Alessia: So you actually find a bit of alignment in all that I said?

Christopher: Yes, absolutely, and that you are this curious, is a sign that many might have the same questions. So it's really good to know, when we will start communicating.

Alessia: I have a question... to the topic, because I am thinking, I understand you want to go out of the nordics. But what's the, where are the millennials, at universities, right. I was at CBS, and half of the class was international. So I would say, in a university, maybe 15% of the people are foreigners. And many stay. So, there are...

Christopher: Now you mention, you are 27, and have a lot of friends back in Milan? How long have you lived in Denmark? (5y). Can I ask you how this would work in Italy? Are Italian youths very concerned about the SDG's?

Alessia: I think that it would work. Imagine that... okay, let me say. there are two things, pro and con. On the positive side, imagine a society where there are a lot of young people who are starting to internship, because the job market isn't moving. So, I'm lucky, I did a good university in Italy, and it could be that I'm biased because of many of my friends are from business studies. I can also compare my two different kind of friends. The ones that have been to university may be more business studies and engineers, and they can aim to have a profession that is pretty decent. Especially since there is a lot of frustration in our generation, some are not that lucky. So, I see that, in the B corporations, if you don't find a job, I see a lot of people opening startups. And the market for doing this, especially in Milan, is pretty broad. So MakeImpact could work in the Northern region of Italy, to my knowledge. My parents are from the south, so I have a little understanding.

Christopher: I have friends from Italy, and my understanding is similarly, that southern part is more tourism, and maybe not that developed.

Alessia: Sort of, and what is developed in the South, is different sorts of business. So, the industries you find, are strong and traditional. Gold, food, clothing, design.

Varan: How do you think these guys are thinking about the SDG's, maybe from a manufacturing part?

Alessia: In Milan, there a lot of initiatives related to food waste and so on.

Christopher: Would it work better if we were to go to Italy and create this, would it work better in big cities?

Alessia: Yes, I would do it citybased. There are also the universities. One problem to relate to Italian culture, to invest you need money. And Italian culture... I mean, in Denmark, you are government based, in Italy, we are family based. My parent saved money to send me to school. So the problem may be that they don't have money.

Thank you so much Alessia!

22 november

Interview 14: Sebastian

Interview foretaget af Lea via Skype.

Sebastian er 32. Arbejder med rekruttering.

Kort introduktion af Lea og af interviewets formål.

Hej Sebastian! Tak fordi du vil være med.

Q14.1

Lea: Har du investeret før?

A14.1

Sebastian: Nej.

Q14.2

Lea: Hvis du alligevel skulle sætte nogle ord på, hvad er så dit nuværende kendskab til investering?

A14.2

Sebastian: Ikke voldsomt meget. Min kæreste investerede i nogle aktier for mange år siden, men ellers ikke noget særligt.

Lea: Hvis du skulle sætte ord på, hvad falder dig så ind?

Sebastian: I forbindelse med investering? Afkast. Hmm. Og jeg tænker, fremtid. Langsigtet. At man ligesom har noget, som man lægger lidt til side til, i håb om at det måske på sigt kan skabe merværdi.

Q14.3

Lea: Hvis du skulle gå i gang med at investerer, ikke i ejendomme, men i aktier, hvordan tror du så du ville gribe det an?

A14.3

Sebastian: Gennem mit pensionsselskab, tror jeg umiddelbart. Når vi snakker investeringer, så har jeg jo haft mulighed for at have indflydelse på min pensionsopsparing. Så som udgangspunkt ville jeg nok tage udgangspunkt i det.

Q14.4

Lea: Hvor svært tror du det er at komme i gang med at investere?

A14.4

Sebastian: Jeg tror egentlig ikke det er særligt svært, det er faktisk sjovt du siger det, for det med investering er noget vi har talt meget om de sidste par uger på mit arbejde. Og det er jo meget mere tilgængeligt nu. Blandt andet har jeg for nylig set noget, jeg tror det hed BrickShare, hvor man bare henter en app. Og normalt med investering, der havde jeg måske tænkt, man skal have 100.000,- eller flere hundrede tusind. Men nu har jeg set at de her BrickShare kommer med et udkast hvor man kan være med for 10.000,- kr, og være med til at investere i nogle ejendomme. Så jeg synes det lød interessant, men jeg har ikke gjort mere ved det.

Lea: Okay, så det er ligesom begyndt at være noget I snakker om. Vores erfaring er også, at mange tror at det med investering er hundrede tusinder eller millioner. Jeg er også ret ny indenfor investering, og jeg kan genkende den forestilling. Men nu har det bare vist sig, at der nu er flere muligheder tilgængelige.

Sebastian: Ja, det er den der uvidenhed omkring det, som gør at man tænker en masse ting... som måske ikke passer når man så får sat sig ind i det.

Lea: Præcis; ligesom så meget andet der er fremmed for en, så kan man tro det er en masse det ikke er.

Q14.5

Lea: Du sagde langsigtet tidligere; er det fordi du har hørt at investeringer kan være både kort- og langsigtede?

A14.5

Sebastian: Ja, men det er også at jeg tænker på det arbejde der ligger i det. Fx dem der er daytradere, det kræver enormt meget indsigt og arbejde. Og det har jeg ikke umiddelbart tid og lyst til at gå ind i. Så når jeg tænker langsigtet, så er det måske også... altså, i underbevidstheden er det nok også inspireret af den her bæredygtighedssnak. Men det er også det langsigtede i det. Jeg ville ikke investere på baggrund af at skulle have afkast inden for det første år eller to. Men mere sådan en stabil vækst eller investering.

Q14.6

Lea: Okay, lad os snakke lidt mere om den bæredygtige del. Hvad ville du forbinde med en bæredygtig investering; altså, er det særlige virksomheder du tænker på, eller en særlig sektor, eller -

A14.6

Sebastian: Jeg tænker, investering i solenergi, vindmølleindustrien, Upton(?), og altså, det er jo sådan umiddelbart sådan jeg har kendskab til det. Så Upton, og noget der hedder Consenton, de ligger i Århus. De gør det rigtig godt, har jeg hørt, i investering i forbindelse med solcelleanlæg og vindmølleindustri.

Lea: Sejt. Og det lyder som om det er virksomheder der investerer i virksomheder?

Sebastian: Ja, jeg har ikke umiddelbart hørt om mulighed for at være med i det som privatinvestor. Og nu er jeg selv i rekrutteringsbranchen, og vi fik en opgave fra nogen der hedder Fischer Investments. De søgte en account manager der skulle flytte til London, og arbejde fra hovedkontoret der med en masse andre danskere, og kontakte potentielle danske investorer. Og jeg ved ikke præcis hvordan de måler det, men det er noget med de skal have x antal hundrede tusind i likvide midler for at være med i den målgruppe. Så... altså, jeg ved faktisk ikke helt hvad man investerer i der...

Lea: Ja, det lyder som om de leder efter high net worth individuals. Og der er mange af den slags kapitalforeninger, og kapitalforvaltere.

Q14.7

Lea: Okay, nu skal vi videre til noget som jeg er lidt i tvivl om vil fungere på video; det er et C25 index over de største danske virksomheder, hvor vi har matchet dem op med FN's 17 verdensmål - kender du dem?

A14.7

Sebastian: Er der kun 17?

Lea: Altså, ja, men der er temmeligt mange delmål. Og det der er ved FN's verdensmål her, til forskel fra de mål de afløser, Millenniummålene, har man inkorporeret vækst. Så kan virksomhederne italesætte hvad de gør for at opnå verdensmålene. Grunden til at vi har samlet de 25 største danske børsnoterede virksomheder, er at gøre ideen om MakeImpact håndgribelig. Så oversigten er en slags eksempel på hvad man kommer til at kunne. Så der er mulighed for at investere i dem. Og hvis man så kender til verdensmålene, så kan man vælge virksomhed ud fra dem.

Sebastian: Ja okay. Man kan sige, man får hurtigt et overblik over hvem der støtter hvilke mål, og hvor mange mål de støtter.

Lea: Og det veksler meget, fx Mærsk støtter enormt mange, men de er også en kæmpe virksomhed. Og et lidt sjovt eksempel, er at Royal Unibrew ikke har beskrevet at de støtter nogle verdensmål. Det betyder at de har en CSR rapport, men at der ikke står noget om verdensmålene i den. Og vi har bare hentet den offentligt tilgængelige information. Så de har ikke italesat de her mål.

Q14.8

Lea: Så hvis vi fortsætter med at snakke bæredygtighed, hvad tænker du så ift at koble begreberne bæredygtighed og investering?

Sebastian: Jeg tænker det giver rigtig god mening. Og at man forbinder investering med noget der har værdi foruden afkast i kroner og øre, det synes jeg er rigtig spændende. Lige for at vende tilbage til de 25 største I har udvalgt her, er det på baggrund af størrelsen af virksomheden, eller på baggrund af hvor stort et impact de har på samfundet?

Lea: Mig bekendt er C25 index et helt officielt begreb, kun målt på at være de økonomisk største. Og det er egentlig ikke så vigtigt om det er de virksomheder, vi lavede det for at have genkendelige eksempler.

Sebastian: Ah, ok. Altså, jeg synes det giver rigtig god mening at koble de to ting sammen. Og det gør det lige pludselig mere interessant for den enkelte, og det giver nogle flere grunde til at investere.

Lea: Ja? Og måske netop også når man tænker langsigtet. Du har fx lige fået barn, kan jeg høre -

Sebastian: Ja, det er det tredje.

Lea: Ja, okay, så forestiller jeg mig, at man tænker, lige om lidt når de er større, så skal der ske noget andet, vi skal have penge til deres fødselsdage og kørekort og hvad ved jeg. Og det der er med bæredygtige investeringer, er at de tit er langsigtede. Og som du var inde på med daytrading, der sidder man og laver hyppige handler. Og bæredygtige investeringer er som oftest langsigtede, og vokser stille og roligt over tid.

Q14.9

Lea: Lad mig se om jeg kan vise her via Skype... Vi har nemlig en app pretotype... okay, det er virkelig svært at vise her. Men altså, der er en liste med de 17 verdensmål. Og ligesom den forrige C25 oversigt, så er vores ide at udvikle en app som ud fra verdensmålene kan vise brugeren hvilke virksomheder der støtter hvilke verdensmål. Informationen kommer fra virksomhederne selv, det er ikke noget vi rater, vurderer eller scorer. Og selve investeringsdelen fungerer på den måde, at vi kobler dig videre til din bank. Dvs du investerer ikke via os, men via din bank. Du har blot tilkendegivet det via app'en, hvor der går besked til banken om, at du gerne vil have de opretter et depot, og investerer x kr i x virksomhed. Har du hørt om noget lignende, har du en fornemmelse af hvordan det ville fungere hvis du skulle bruge det?

A14.9

Sebastian: Jeg har ikke hørt om noget lignende, det er helt klart nyt. Og jeg tænker egentlig at det er en smart måde at gøre det på. At man ikke selv skal stå for alt det administrative, men at banken får direkte besked. Det synes jeg er ret smart. Jeg tænker lidt, at det her med at man investerer i de her virksomheder, lad os sige Mærsk, på baggrund af at de støtter aktivt de her forskellige mål... bliver man som kunde informeret, eller opdateret, ift aktien, altså hvordan den går op og ned, men også ift de her mål? Altså, hvad det helt konkret er for tiltag? Der tænker jeg at det ville være vigtigt for mig, hvis jeg skulle vælge at investere i nogle aktier. Så ville jeg selvfølgelig følge med i, om de går op eller ned, men hvis jeg har valgt på baggrund af nogle mål, så vil jeg også høre hvordan det går med at leve op til de mål. Så der ville det være interessant at få noget løbende viden eller kendskab til, hvad det er de gør helt konkret af tiltag.

Lea: Vi har fået rigtig meget lignende feedback. At det ville mange sætte pris på, og det ville være værdifuldt for dem. Det som er når man laver det vi gør inden for investering, så er der en grænse for hvor langt man må rådgive, og den kommer ret tidligt. Så vi håber at kunne påvirke virksomhederne til selv at levere den information. Forstået på den måde, at hvis der er x antal brugere der følger Mærsk på baggrund af mål 10, så er de interesserede i at sende en eller anden form for information ud. Såvel som de laver CSR rapporter, og rapporterer til FN om så mange andre ting. Så det er en rigtig god pointe, og vi har hørt den fra flere. Og når man taler bæredygtighed og investering i samme ombæring, så giver det mening at folk gerne vil have nyheder om det bæredygtige aspekt, samt gerne et økonomisk afkast.

Q14.10

Lea: Vi har bygget en rimeligt primitiv prototype som der stadig kan ændres på. Fx nævnte du at du gerne ville se hvordan aktien havde bevæget sig. Lad os sige at du havde valgt at investere i en virksomhed kun på baggrund af et verdensmål, men også gerne ville se aktien. Der har vi talt med flere om at en kurve over hvordan aktien har opført sig over et par år. Og

der kan vi jo evt linke til andre sites, der kommer med aktienyheder og ratings. Så det kunne være en måde at gøre det på.

A14.10

Sebastian: Ja, det er super spændende. Bare det med at den er todelt, for man investerer jo på begge parametre. Jeg tror også det er interessant at kigge på når man får nogen til at investere.... da du spurgte mig første gang om det med aktier, der nævnte jeg afkast som det første. Jeg tror det er vigtigt, at hvis man får folk med på baggrund af, hvad der er deres formål med investeringen. Bæredygtighed, eller afkast inden for x antal år. Så det at man undersøger formålet er rigtig vigtigt. Så man kan sortere bukkene fra fårene. Og fx sige, dem her de er med fordi de går op i bæredygtighed, og dem her er mest med fordi de forventer afkast inden for kort tid.

Lea: God pointe. Og uanset hvad, så er det vigtigt at have for øje hvad det er man laver, både som afsender og modtager.

Q14.11

Lea: MakeImpact app'en bliver gratis at bruge, og vi tager heller ikke et cut af din investering. Vores forretningsmodel er samarbejde med bankerne. Hvad betyder det for dig?

A14.11

Sebastian: Det synes jeg giver god mening. Men det vil sige... så længe det er transparent, så længe man kan se hvad der går til hvad. Så længe det er synligt for den enkelte, og ikke står med 100 linjer med småt, men at det er noget man bliver involveret i fra start, det ville jeg have det fint med.

Tusind tak for din tid Sebastian!

Interview 15: Fatima

Interview foretaget af Lea via Skype.

Fatima er 29. PhD studerende.

Kort introduktion af Lea og af interviewets formål.

Hej Fatima! Tak fordi du vil være med.

Q15.1

Lea: Har du investeret før?

A15.1

Fatima: Nej. Ikke i andet end mit eget firma.

Q15.2

Lea: Hvis du skulle sætte nogle ord på investering, hvad er det så for dig?

A15.2

Fatima: At bruge private penge på fx et firma eller aktier.

Q15.3

Lea: Hvad tror du det ville kræve af dig at gå i gang med at investere?

A15.3

Fatima: Ikke anden indsats end at jeg har undersøgt de aktier jeg vil investere i. Og at jeg finder at der er en relevant fortjeneste på sigt.

Lea: Hvor ville du samle information henne?

Fatima: Tja, det ved jeg ikke. Søgning på nettet.

Q15.4

Lea: Kender du til at investeringer kan være kortsigtede og langsigtede, og hvad er din umiddelbare holdning eller opfattelse til de to former for investering?

A15.4

Fatima: Altså, de langsigtede kræver jo en større risiko, så hvis man havde en kapital man ikke skulle bruge lige her og nu, så ville det være ok at bruge på en langsigtet, hvor man så også forventer en større fortjeneste

Lea: Det er lidt sjovt du beskriver det sådan; de fleste forbinder de kortsigtede investeringer med højere risiko. Jeg forestiller mig at det måske er fordi du tænker at det er en større pulje, der kan gro over lang tid?

Fatima: Ja, og det er også, at hvis man tager dem ud igen, så kan omkostningerne være større ved at tage dem ud. Og derfor siger jeg at det er en risiko, for hvis man står og mangler pengene igen, så er det den risiko man løber.

Q15.5

Lea: Som jeg nævnte i starten, så går MakeImpact ud på at formidle mulighederne for bæredygtig investering. Hvad tænker du umiddelbart når jeg siger bæredygtig investering?

A15.5

Fatima: Nu ved jeg ikke lige hvad det går ud på med jer - er det fordi I investerer i vindmøller? Eller bæredygtig energi?

Lea: Det er faktisk ikke os der investerer. Men jeg kan forsøge at forklare det via dette eksempel med det danske C25 index, kombineret med de af FN's 17 verdensmål de har beskrevet at det støtter. Kender du egentlig verdensmålene?

Fatima: Ja.

Lea: Godt. Vi har gjort det, at vi har dataminet alle virksomhedernes oplysninger, så man som privatperson kan få indblik, og investere på den baggrund. Hvad tænker du om en løsning der kan tilbyde det? Du kan også forsøgsvis se den her udskrift af screenshots af app'en -

Fatima: Det er super smart.

Lea: Ja. Og vi har fx talt med flere, som har beskrevet at det ville være godt at få løbende yderligere information -

Fatima: Yes - feedback! Så man kan se hvad ens penge bliver brugt til.

Lea: Præcis! Og også en visualisering af, hvordan virksomheden klarer sig på aktiemarkedet. Så der er feedback ift verdensmålene, og feedback ift aktien i sig selv.

Fatima: En anden ting som jeg ville bekymre mig om hvis jeg skulle investere, det ville være hvor transparente virksomhederne er med deres oplysninger; er de transparente med hvad de bruger mine penge på. Går det til høje lønninger, eller går de de rigtige steder hen? En af grundene til at jeg ikke gider bruge mine penge på velgørenhedsorganisationer, er at jeg ikke tror på at pengene går derhen hvor de skal. Jeg tror det går til ledelse, og til alt muligt som jeg ikke selv står inde for. Og så vil jeg hellere gøre en privat indsats, på at finde nogle der har brug for pengene. Det er så også lidt sværere at gøre.

Lea: Ja, det kan jeg forstå. Jeg tænker også der går penge til bureaukrati, og desværre også noget korruption ind i mellem.

Fatima: Ja, og det er jo rigtigt nok. Og det smarte I laver, er jo at det ikke er velgørenhed. Så det gør at man gerne vil investere. Men igen, det her med at være transparent. Det er vigtigt.

Q15.6

Lea: Vi kommer ikke til at have en rådgivende rolle, fordi det kræver nogle skatteforanstaltninger som vi ikke umiddelbart kan få. Det vi i stedet kan gøre, er at præsentere de muligheder der er -

A15.6

Fatima: Altså, det kunne være en option i den app, at man kunne se en virksomhed, hvor transparent den er. En form for gradual.... altså, er de i den grønne del af transparens, eller den røde. Så uden at I direkte rådgiver, men I giver os muligheden for at vælge.

Lea: Super godt input!

Q15.7

Lea: App'en skal være gratis at bruge, og uafhængig. Forstået på den måde, at vi vil teame op med banker, for at få en blåstempling, og også for at få adgang til brugergrupper.

A15.7

Fatima: Hvem, eller hvordan, skal det så finansieres?

Lea: At vi bliver ansat som selvstændig enhed af en bank. Og det hænger for os lidt sammen med det du siger om transparens. Vi er i og for sig ikke interesseret i hvad du investerer, og i hvilke virksomheder, for det er der ikke forretning i for os. Ideen er blot at skabe mulighed for at investere. Hvad tænker du umiddelbart om det?

Fatima: Altså, umiddelbart tænker jeg at nogle banker i dag ikke har det bedste rygte. Så det er nok noget I lige skal tænke over.

Q15.8

Lea: Vi har faktisk været det hele rundt nu. Har du noget yderligere, eller nogle spørgsmål?

A15.8

Fatima: Okay. Altså, nej. Jeg synes det er en super interessant ide.

Lea: Fedt! Og det var virkelig også god feedback du havde, fx det med farvekode for transparens. Må vi kontakte dig når vi har en app som kan brugertestes?

Fatima: Ja, det må I gerne. Nu kom jeg også lige til at tænke på; hvad nu hvis I lavede sådan noget med, at så kunne man se hvor meget impact... altså, det siger I lidt at I gør, men jeg tænker, jeg ville investere i... krigen i Yemen fx. Hvordan kan jeg investere, og vide at de penge jeg investerer, gør at så og så mange mennesker bliver reddet fra fx hungersnød? Noget i den retning. Hvordan kan man... få tal på det. På en anden måde. Det skal være kvantitativt.

Lea: Ja, god pointe. Det giver ret god mening. At i og med man investerer, så handler det om penge, uanset om så vælger at lægge dem et sted hvor man tror på de gør en positiv forskel, har impact... så er det bare penge, som man også skal bruge til opsparing og alt muligt andet. Så det er godt at se, at de går derhen hvor man havde tænkt, og at de så også avler for en.

Tusind tak for din tid Fatima!

Interview 16: Elisa

Til stede: Elisa, Christopher, Lea

Kort introduktion af de tilstedeværende og interviewets formål.

Hej Elisa, tak fordi du vil være med!

Q16.1

Lea: Har du investeret før?

A16.1

Elisa: Ikke synderligt, nej. Jeg har nogle aktier i min bank for at kunne få nogle fordele, og jeg har købt et par bitcoins - mest for sjov. Og så har jeg overvejet BrickShare, men det er ikke helt stort i Danmark endnu. Og så har jeg overvejet at købe en ejendom og leje den ud, men det er jo ikke helt det samme.

Q16.2

Lea: Hvis du skulle sætte nogle ord på, helt praktisk, hvad investering drejer sig om, hvad ville det så være? Fx med udgangspunkt i nogle af de ord du ser her (deler de 8 ord vi har skrevet ud: tid, penge, depot, gebyr, risiko, afkast, udbytte,

A16.2

Elisa: Altså, den eneste jeg synes der ikke passer ind, er tid. Hvis jeg investerer, så kommer alle de andre ting ligesom i spil. Hvis jeg investerer, så regner jeg med at få nogle... alle de andre ting kommer ligesom i spil. Jeg ville skulle vide noget om, det jeg ville sikkert skulle betale nogle gebyrer, helst så små som muligt, jeg vil gerne have udbytte... Og ja. Men tid... Jeg skal selvfølgelig investere noget tid i det. Men det er et spørgsmål, man vil jo gerne bruge tid på alt muligt, så det skulle helst være let at investere. Men jeg er til gengæld også detaljenørd, så jeg vil nok helst investere i noget hvor jeg ved alt om det, og det skal helst være let tilgængeligt.

Lea: Det vi nok også har tænkt -

Christopher: Hvordan ser du viden og tid, så?

Elisa: Det er nok de to der hænger sammen.

Q16.3

Lea: Hvis du skulle i gang med at investere, hvor ville du så søge viden, og hvordan ville du gå i gang?

A16.3

Elisa: jeg har set der findes nogle apps til aktier, men jeg har ikke fået sat mig ind i dem. Jeg har gerne villet, men... Og det er også det her med alle de her gebyrer. Der findes gebyrer alle vegne. Og det er svært at gennemskue.

Lea: Hvad med i dit netværk? Er der nogle personer du ville henvende dig til? Eller nogle publikationer?

Elisa: Nej, det tror jeg faktisk ikke. Jeg ville give mig til at søge fra bunden af selv.

Q16.4

Lea: Nu sagde du at du var detaljeorienteret. Så hvis du skulle gå i gang med investering, hvad ville det så kræve?

A16.4

Elisa: Det ville bare kræve at jeg prioriterede det over noget andet.

Q16.5

Lea: Mht langsigtede og kortsigtede investeringer; hvad tænker du om det - ved du det i forvejen?

A16.5

Elisa: Ja. Altså, der er jo nogle der giver større afkast, og nogle på længere sigt og sådan. Der er også noget med gebyr. Fx bitcoin, der skal man betale ret stort gebyr hver gang man vil trække pengene ud. Så derfor ville jeg ikke sidde og trække ind og ud ofte. Men altid opveje de to ting overfor hinanden.

Christopher: Hvad med risiko ifm kort og langsigtede?

Elisa: Der er større risiko ved kortsigtede, men øh... Ja. Det ved jeg ikke.

Christopher: Jeg er lidt nysgerrig mht bitcoin: hvordan så du risiciene der?

Elisa: Dem så jeg som ret store, og der var ikke gode muligheder for at sætte sig så meget ind i det. Og så tænkte jeg det var sjovt. Og jeg har stadig noget tilbage, så det lykkedes.

Q16.6

Lea: Kender du FN's verdensmål, de her 17 mål i en masse farver?

A16.6

Elisa: Ja, men altså, jeg kan ikke huske dem.

Lea: Det er ok, du bliver ikke testet i dem. Denne oversigt har vi lavet ud fra de 25 største danske virksomheder, og deres CSR rapporter, og hvilke verdensmål de heri oplyser at de støtter. Så det er ikke noget vi har, gættet, om man så må sige, men hvad de selv siger.

Elisa: Jeg kan ikke læse hvad der står...

Lea: Ja, vi har jo godt nok vores klodser et sted... Hmm. Hvad tænker du umiddelbart om det?

Elisa: At så ville man vel... Altså, det er alt for lidt information at tage nogle valg ud fra. Hvis jeg skulle investere i noget, så ville jeg kigge på... Jeg ville jo gerne se dem ift alle de andre virksomheder. Og hvor meget er der forskel på. Hvor meget udbyder de, hvad er risikoen ift, hvor meget fluktuerer den, hvor meget afkast er der i, hvor forventer man at den er ift alt det andet.

Christopher: Så afkast er vigtigt?

Elisa: Ja, altså hvis man smider sin pensionsopsparing, så er det ret vigtigt.

Christopher: Vores intention er ikke at folk skal smide deres pension; vores målgruppe er mere de yngre generationer. Folk på 24 har jo ikke en pension endnu. Men de har måske 5.000,- til at smide i en aktie.

Elisa: Jeg tænker bare, at mange af de virksomheder jeg har arbejdet for, der betaler du selv til din pension hver måned. Der er jo ikke noget tvungen pension, så man ville kunne give en andel af det, og smide det i, altså, selv distribuere over sine penge. Altså, man ville måske have interessen hvis man vidste... men igen. Man er også lidt tryghedsnarkoman. Ift at investere for meget. Som med bitcoin fx, det er for sjov, og det er ok at miste. Hvis det er lidt mere, så skal man sprede sin investering, og være lidt mere sikker på det. Hvis det kun er 5.000,- så kan man jo bare investere i den der har flest (verdensmål). For mig er det ikke så

meget... Jeg lægger mig ikke så meget op ad det enkelte mål, men der hvor pengene giver mest værdi.

Lea: Er det så værdi ift afkast til dig, eller er det impact?

Elisa: Nok en blanding. Både afkast til mig, men også værdi til slutbrugeren. Største impact.

Q16.7

Lea: Baseret på det, hvad er så din umiddelbare forestilling nu om bæredygtige investeringer?

A16.7

Elisa: Som sagt er jeg meget detaljeorienteret, og jeg synes jeg får for få informationer her.

Lea: Jamen, så lad os gå videre til produktet og tage den derfra. Christopher?

09:15-14:40

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

11:43

Elisa indskyder: Nu talte vi før om langt og kort sigt. Jeg tror helt klart mest på de langsigtede. Jeg tror det giver mere, eller bedre, effekt. Det er ok at tabe lidt i svinget, hvis det hjælper på langt sigt.

Christopher: Ja, og det er jo svært at snakke bæredygtighed, hvis man ikke også taler langsigtet.

14:32

A16.8

Elisa: Jeg ville nok kun hente den (app'en), hvis jeg havde tanker om at investere.

Christopher: Men det er jo også, altså... Nu er vi også under titlen impact investing, så vi har selvfølgelig også en, det er jo ikke kun viden. Vi har en formodning om, at... altså, for at vores app skal virke, skal vi indgå i partnerskab med bankerne.

Elisa: Er der gebyrer for at købe aktier i banken?

Christopher: Ja, det er der. Det er noget man snakker med sin bank om. Lad os sige at du fx smider 10.000,- i Coloplast. Vi tager ikke et cut af det, og app'en er i øvrigt gratis at downloade. Så vi kommer ikke til at tjene penge på dig, men på at bankerne siger, det her er en god løsning, og den vil vi gerne udbrede til vores unge millennial generation, som så kan gå ind og investere.

Elisa: Jeg ville stadigvæk ikke vide hvor jeg skulle starte. Jeg ville mangle overblikket. Det kan godt være at jeg så kan se, at så støtter de Coloplast, men jeg mangler at vide, altså, hvad koster det mig at investere, tager min bank flere gebyrer end den modsatte bank, vil I kunne udfordre bankerne på gebyrer, eller? -

Q16.9

Christopher: Det er et rigtigt godt spørgsmål. Grunden til at vi ikke tager stilling til dette, det er at det er fuldstændigt objektivt. Vi tager ikke stilling til informationerne. Det er en videns-app hvor du kan finde information, og så kan du beslutte dig derfra. Hvis vi går ind og rådgiver, så bliver vi underlagt sindssygt meget europæisk lovgivning, og så kommer det her ikke op at flyve før om tre år. Vi gik ind med den ide, at millennials måske tænker mindre afkast, og mere bæredygtigt. Og 10 ud af 10 har simpelthen sagt fuldstændigt det samme som

dig, at ja, vi vil gerne investere bæredygtigt, men vi vil også have et afkast. Så det vigtigste vi overhovedet har fået ud af interviews, er at alle siger det samme: for at de skal kunne stole på os, så skal de vide at hvis de smider 10.000,- i Coloplast, så skal de have et eller andet overblik over hvordan det går Coloplast -

A16.9

Elisa: Ja, og hvordan går det versus alle andre virksomheder man så kan investere i? Altså, bliver det sammenholdt?

Christopher: Nej, altså, det går jeg ikke ud fra. For virksomheden bliver knyttet op til de enkelte verdensmål. Så din investering i den enkelte virksomhed går helt tilbage til bæredygtighedsmålene. For du kan også bare via din bank gå ind og investere i Adidas eller Novozymes eller hvad ved jeg. Men hvis du ikke kigger på bæredygtighed, så har vi ikke noget at gøre her.

Elisa: Men man kan sige, at hvis du får stort set samme afkast, og så kan investere i nogle der oven i købet går op i bæredygtighed... det er det at kunne sammenholde det. Have den information. Og aktivt kunne sige, det ser ud som om det er nogenlunde samme afkast, så vil jeg da helst investere i dem der er bæredygtige. Jeg har bare brug for den viden.

Lea: Det er en god pointe. Jeg er i tvivl om det kommer til at lægge sig for meget op ad rådgivning.

Christopher: Det bliver for tæt på rådgivning. Vi kan ikke gå ind og sige, eller vi kan godt, men vi vil ikke, gå ind og sige, her er Coloplast, her er den måde den klarer sig op imod andre virksomheder, for så begynder vi at sige, hvordan vælger vi så de andre virksomheder ud. Og så bliver det subjektivt. Så det vi kommer til at gøre, er at ud fra hver virksomhed, der kommer der til at være finansiell data, eller marked data, på enkeltvirksomheder, på hvordan de har klaret sig et år tilbage, eller fem år tilbage. Fra en anden kilde, fx sådan noget som Bloomberg, som er en helt officiel kilde der ikke er pillet ved. Og så er det så op til dig, at sige, jeg går op i de her verdensmål, men jeg synes ikke Coloplast har klaret sig så godt, lad mig se på Chr Hansen. Du skal hele tiden tænke bæredygtigt, ud fra verdensmålene. Jeg er selv investor, og ikke ud fra verdensmålene, for det er længe siden, og der eksisterede de ikke. Og det er bare, du kan selv gå ind på Nordnet, eller Saxotrader, og finde viden. Men det her handler om at få investeringen til at være bæredygtig.

Elisa: Ja, og det kan jeg sagtens, men jeg tænker bare at... højst sandsynligt vil de være lige så rentable som alle de andre. Dem der er bæredygtige, de har sikkert lige så højt afkast, så jeg tænker bare... folk vil jo have en tendens til... altså det er jo bare det overblik. For man bliver jo påvirket. Men jeg mener bare, de kan jo egentlig være lige så rentable at investere i, for folk som ikke går op i bæredygtighed.

Christopher: Men så skal folk bare ikke bruge vores app.

Elisa: Nej, men jeg tænker bare, at der er måske nogle mennesker at hente, hvis de bæredygtige er lige så rentable som de ikke bæredygtige.

Lea: Ja, jeg forstår hvad du mener.

Christopher: Jeg tror ikke jeg er helt med...

Q16.10

Lea: Det er lidt det samme som den artikel Silja skrev; at penge ikke er skurken. Og at der sagtens kan være gode penge i at drive bæredygtig business.

A16.10

Elisa: Ja, jeg tænker at der er en hel gruppe mennesker som ikke tænker over det her, men hvis man på nogen måde kunne sammenligne på tværs, men det kan I så ikke...

Christopher: Jeg tror jeg er med nu, nej det ville vi ikke kunne. Men i hvert fald formålet med alt det her, det er netop at få overbevist folk om at green business is good business. Og der var lige en kæmpe stor artikel, i jeg tror det var Information, at vi kan lige så godt indrømme, at de 17 verdensmål er verdens bedste forretning. Er du klar over hvor mange penge man kan tjene? Det var Pelle Pedersen, som gik ind og italesatte det helt åbenlyst. Og sagde, prøv at hør her, folk er jo dumme hvis de ikke kigger på bæredygtighedsmålene som en forretning du kan tjene kassen på. Men det er jo også det der er meningen med dem. For der behov for investeringer, verden har behov for de penge. På politisk niveau gøres der meget, og på regeringsniveau, og i FN. Men det som FN har fundet ud af, er, det er bare ikke nok, hvis alle de her 17 verdensmål skal opfindes inden 2030. Så skal der penge ind.

Elisa: Kan man så se hvor meget der bliver investeret, eller hvor meget de gør for de her mål?

Lea: Det er forskelligt hvordan der bliver omkring det. Det kan man ikke måle på endnu. I går fx var der også nogle der spurgte til, hvad GØR virksomhederne så på de her mål, og det er enormt svært at score på. Og noget af det vi håber at kunne og skabe opmærksomhed om, er så at håbe at der bliver rapporteret og kontrolleret mere.

Elisa: Man kan sige, det kunne rent faktisk gå hen og blive rentabelt, hvis virksomhederne gør det. For så kan folk se hvad de investerer i.

Christopher: Og det er jo så her du dykker lidt ned i det. For der er nogle virksomheder, mange har sagt til os at, hvordan kan I være sikre på, at min investering går til at det bliver udledt mindre CO2, og det kan vi ikke. Så skulle vi være guder. Men det det handler om, det er at det er op til den individuelle bruger at sætte sig ind i, men okay hvordan klarer virksomheden sig. Vi havde en fantastisk person i går, som sagde, det kan godt være der står her, at Vestas støtter x, y og z verdensmål... Nej, det var Apple! Hun sagde så, det kan godt være at Apple går ind i deres CSR rapport, det gør de 100%, og støtter en masse rigtigt gode, bæredygtige verdensmål. Og hun sagde så, at selvom der var nogle af dem hun gik super meget op i, inequality fx, så ville hun stadig ikke investere i Apple, fordi de brugte børnearbejdere i udvindingen af kobolt. 1 det er aldrig noget vi vil kunne dokumentere, for det vil aldrig blive public available information, og 2 der har hun taget en personlig holdning. Og det er fordi hun har sat sig ind i det. Men ideen er jo så lidt, at, og det var det jeg sagde før, vi kan ikke sige... vi har al vores data fra CSR rapporter. Og hvis folk virkelig vil det... Lad mig sige det på en anden måde, den her rejse vi tager brugeren på, det er en tidsbesparende rejse, og et shortcut til at samle information. Alle kan gå ind og på, på samtlige børsnoterede virksomheders website og finde deres CSR rapport. Det er måske ikke lige det første der springer i øjnene, for medmindre de er mega green, så er den nok gemt i nogle undersider. Men al vores information er hentet fra public available kilder. Og vores håb er, at vi kan skubbe til virksomhederne ved at få flere og flere brugere på. Så vores håb er på sigt, at der er flere og flere af dig. Lige med Coloplast kunne det så være, at så kunne vi sige til Coloplast, hør her, vi har 100.000 brugere som har tilkendegivet de gerne vil investere i jer...

Elisa: Så I har noget pull?

Christopher: Ja. Og de kan så pushe information ud til de her brugere, til dig som eksempelvis har valgt at investere i Coloplast, og sagt, jeg vil egentlig gerne modtage flere informationer. Så vores ide er at nudge virksomhederne, og det kommer ikke som the first thing, men når der kommer traction på app'en, når der kommer flere brugere. Jo flere

virksomheder der bliver gjort opmærksom på det her. Altså, hvis vi kom med 100.000 brugere til Coloplast, så ville de helt sikkert være lidt mere klare i spyttet.

Elisa: Men det må da stå i deres CSR rapporter hvad de støtter?

Christopher: Ja, og grunden til at vi har taget Coloplast er at de specifikt siger, vi gør det og det helt konkret. Og det der så er fordelene for os og den her platform, det er at FN her for en måned, to måneder siden, har været ude offentligt og sige til de virksomheder der melder ind, at de har indskærpet kravene til de virksomheder der indmelder CSR rapporter. Der er fx et sjovt eksempel med Royal Unibrew, som til forskel fra alle de andre, har de ikke opgivet at de støtter nogle verdensmål. Men det gør jo ikke virksomheden dårlig, men -

Lea: Men lad os så fx sige der var nogle 100.000 brugere på en platform, og Royal Unibrew så oplevede, at de ikke fik øgede investeringer svarende til tilsvarende virksomheder.

Christopher: Så kunne vi sige, måske ikke fysisk, men vi kunne lade dem vide, at vi har mange der vil investere i jer, eller ikke investere, så det kunne godt være I skulle beskrive hvilke verdensmål I går op i... Så det du skal tænke på, det er det her er en match making platform.

Elisa: Og jeg tænker, at så vil I vel udbygge den løbende med flere informationer? For det jeg synes er, det er en virkelig fed samling af informationer, men for mig, tidsmæssigt, så ville jeg bare vælge den virksomhed der havde flest, og så undersøgte hvordan de gjorde det. Men jeg føler stadig ikke det er et oplyst valg, for jeg ved jo stadig ikke hvad de andre så gør...

Q16.11

Lea: Ja, vi kan også tage vores alle sammens pt yndlingseksempel, Danske Bank. De har godt nok kun tre, men lad os sige de havde fuld plade, og bare lignede de var alle tiders mest bæredygtige virksomhed. Så kunne man måske på baggrund af sin kombinerede viden tage stilling.

Christopher: Og det er jo det, du kan jo godt have forudgående kendskab til det her, du læser måske finansnyheder, eller hvad ved jeg, og så, din måde at tænke på, det kan jeg godt lide, så ville du bare starte med den der havde flest?! Og det er sjovt, for vi har også haft nogle der omvendt sagde, og ligesom Apple eksemplet, og det kan jo godt være, at selvom du personligt kan støtte op om ligestilling og... nogle spændende, hvis det nu er det du går op i. Så kunne du måske, hvis du har viden om Mærsk, og kender noget baggrund, så kunne du stadig godt sige, at nej, det gider jeg ikke, for jeg synes ikke godt om virksomheden.

A16.11

Elisa: Ja, man kan jo sagtens have personlige holdninger som afholder en fra...

Christopher: Ja, og det er vildt fedt.

Elisa: Men det værste er bare, alle de andre har sikkert det samme, vi ved det bare ikke.

Christopher: Basically, så skal du se det her som oplysende, og det du sagde i starten, mht afkast, det er noget vi har lært, og taget til os, og det er noget der kommer til at være i vores endelige prototype, at der kommer til at være en objektiv graf omkring hvordan det er gået for virksomheden. For det der med at forecaste, det er der jo ikke nogen der kan. Og hvis vi gjorde, så ville vi gå ind i rådgivning.

Elisa: Kan man så holde øje med aktien derinde, eller skal man gøre det et andet sted?

Christopher: Det bliver nok version 2 eller 3, men i første omgang kan du se hvordan det er gået virksomheden tidligere. Og vi håber folk benytter det her som et redskab, men ikke som det eneste redskab. Du kan fx også gå ind på din iPhone, i det der hedder Værdipapirer, og så hvis du selv vil følge dem, så kan du gå ind og oprette Vestas. Men igen, som jeg sagde, der er

ikke nogen... Vores håb er sådan set bare, at få oplysningerne ud, omkring... For vi har netop set lyset i, at der er et behov for at investere mere bæredygtigt. Og det er ikke bare noget vi siger, det er også banker... Og det du så måske vil spørge ind til, det er der mange der spørger ind til, hvad adskiller så jer fra de andre? Der er rigtig mange der laver impact investing. Men det vi går ind og gør, det er at gå ind på individuelt niveau, men der er fx SDG Invest, de er meget populære. Der skal du måske gå ind og investere 100.000,- -

Lea: Man investerer i blokke á 10.000,- i SDG Invest.

Christopher: Nå, ja, okay. Men så lad os sige 10.000,-. Der kan du så være med, men du kan ikke gå ind og sige, at hvis du vil trække en enkelt aktie ud. For de siger så, de går nemlig ind og rådgiver, på baggrund af, uuh, alle mulige fantastiske aktieanalyser, hvilket jeg ikke har en skid forstand på, men de, som alle andre bankrådgivere, kan også tage grueligt fejl. Der var nok ikke mange bankrådgivere der forudså den finansielle krise, for så havde de nok ikke siddet der i dag. Men det de så gør, så kommer du til dem, jeg vil gerne smide 10.000,- jeg vil gerne være lidt mere grøn. Så siger de, vi har udvalgt tre, måske fire temaer, måske miljø, grøn energi, eller sundhed, og så siger du, jeg smider 10.000,- på sundhed. Men du får ikke at vide i hvilke virksomheder, for det er deres business. For de 50-100 virksomheder de har, som giver godt afkast, dem kunne du bare investere i selv. Og det er ikke dårligt, det er fuldstændigt lovligt og en skide god ide, det her er bare helt noget andet. Det vi gør, er at vi tager det ud på individniveau.

Elisa: Ja, I går måske ud og starter én med at undersøge investering nærmere, for man kan også sige, I kan jo også godt investere i nogle andre ting, som ikke lige bliver fanget i de her mål, som også er -

Christopher: Vores yndlingseksempel er, som vi også snakkede om i går, lige specifikt med, grønne, bæredygtige fonde versus MakeImpacts individuelle bæredygtige virksomhed, er jo, jeg ved ikke om du har set, i juni, juli, der var en Netflix serie. der handlede om Bayer, og en hormonspiral, som viste sig at være gået fuldstændigt bananas. Det skal lige siges, at Bayer havde været ude, det er en amerikansk produceret Netflix, og den handler om det amerikanske marked. Og de lagde ud med at sige, at Bayer havde trukket det her produkt fra det europæiske marked pga problemer. Og så havde de så været inde, og så finder de selvfølgelig også de worst cases, med kvinder der er blevet fuldstændigt handicappede og med metalstykker i underlivet...

Lea: Jo jo, men lægerne havde også fået utilstrækkelig information.

Q16.12

Christopher: Nå, men long story short, i ugerne, og dagene efter at Netflix viste den her serie, var der massive reaktioner, og Bayers aktie styrtblødte, bogstaveligt talt. For det var et mega crackdown af Bayers aktie, pga én Netflix serie. Og Netflix slutter med at sige, at selv på baggrund af denne udsendelse har Bayer stadig ikke valgt at trække hormonspiralen fra det amerikanske marked. Men efter Bayer oplever de her massive kursfald, men så går de ud og så siger, okay, nu trækker vi den. Det er én virksomhed, som Netflix, eller ja... Det kan man jo godt... Ja, en virksomhed, som har haft en indflydelse på én aktie. For alle bankerne, de havde set det der Netflix, og det var helt frygteligt. Og min pointe er sådan set, og den henviser egentlig til Varan, for Varan fortalte, at i ugerne efter, der havde han snakket med en investeringsrådgiver, fra en af de store bæredygtige fonde, og så sagde ham rådgiveren, jaa men har du set den der Netflix serie, og så sagde han så, at problemet var, at der var rigtig mange af de her bæredygtige fonde, der havde Bayer som værende en bæredygtig

virksomhed inden for sundhed. Og det er sådan set generelt en rigtig god medicinalvirksomhed. Men fordi Bayers aktie var styrtstykket, så tabte de jo investorenes penge, pga én aktie. Men de kunne jo ikke bare... eller, det kunne de sådan set... men brugerne... hvis du nu havde investeret 50.000,- i sundhedstemaet hos SDG Invest, og Bayer var en af dem, og du så pludselig stod med kun 20.000,-, så kunne du ikke ringe til SDG Invest, og sige, træk lige... hvad fanden er det lige der sker, hvorfor mister jeg så mange penge... og det kan du... altså, det er bare for at fortælle dig, selvfølgelig er det sat lidt på spidsen, men her, der kan du bare selv ringe til banken. Du er selv herre over hvilke aktier du investerer i.

A16.12

Elisa: Det, jeg tænker... der hvor for mig... Altså, den eneste grund til at jeg ville overveje at investere gennem jer, er at I havde et pull. Det ser jeg som den største gevinst. For mig, der er det der (indexet og app'en alene) alt for overordnet. Så jeg... for mig, der er det fint nok lige hurtigt at få et overblik. Men det jeg synes der er fedt i det der, det er at I ville kunne påvirke dem. Jeg ved ikke om man vil kunne sige, at man tilkendegiver at, hvis de rykker sig et vist antal, så kunne man låse... jeg ved ikke om man kan... men hvis man finder de virksomheder der er dårligt til at investere i fremtiden, så kan man sige, jeg vil gerne investere x antal penge, hvis de kan bevise at de rykker sig i den retning. For det er der jeg synes der er... ellers så er der jo igen, tusind opslag, og opslagsværker, hele vejen rundt. Men det ville være grunden til, at jeg så ville gøre det derigennem. At der er noget pull. Og det synes jeg, hvis man skulle markedsføre det, så ville det være dét der fangede mig.

Christopher: Det ville heller ikke være dårligt i vores fremtidige markedsføring. Og vores business model kører jo også på, at vi gerne vil pull virksomhederne, dem som ikke opfører sig ordentligt. Men igen, det er ikke os der kan vurdere det Og den eneste måde vi kan pull dem på, det er ved at vise dem data. Og det er helt objektive data. Sådan, prøv og hør, vi har så og så mange tilkendegivelser, fra så og så mange brugere. Og så må de selv tage stilling. Men vi havde fx også en sidste uge, hvor vedkommende ikke var interesseret i afkastet i sig selv, men mere i at vide hvad hans 5.000,- eller 10.000,- kr var gået til af bæredygtige tiltag.

Elisa: Præcis, det er jo også det, hvor meget af det der går egentlig til -

Christopher: Ja, og en vi havde i går, hun sagde, jamen hun er jo godt klar over, at hun investerer i virksomheden, og ikke de enkelte tiltag.

Elisa: Men jo mere I kan pushe dem til, at I kan vise dem at det har en impact at de... altså... og jo mere de kan beskrive det, tænker jeg også. Jo større grund har de også til at gå op i det, og gøre noget for det.

Q16.13

Christopher: Men sådan, overordnet, nu har du fortalt lidt om hvad der kunne få dig ind. Er det her noget du tror, at dig og dine venner, din omgangskreds, er det noget der fylder noget, bæredygtige investeringer? Man læser nyhederne i dag, og du kan nærmest ikke slå op i en avis uden at læse ordet bæredygtighed.

A16.13

Elisa: Ja, for mig betyder det meget generelt. Men for mig, der er det her flyvsk. Jeg kan ikke vide, jamen hvad investerer de ud fra det her. Jeg ville skulle bruge virkelig meget tid på at sætte mig ind i det.

Christopher: Jeg vil så sige, at lige præcis det her overblik, det er bare for sjov, for at give dig et overblik, og vise dig hvad vi kan bruge data til. Men du vil jo så, via MakeImpact, kunne gå

ind og... altså, jeg ved det ikke, for jeg har ikke været nede på hver enkelt virksomhed endnu, men det kan jo godt være at fx Coloplast, at rigtig mange af de her, de står specifikt... Og det her, det er bare for at give dig et overblik over hvad vi kan gøre med data. Og hvis det så viser sig, at der er rigtig mange der skriver, at så gør vi det her.

Elisa: Jeg synes I skal lave en eller anden form for at man kan dele på sociale medier, sådan så folk får en masse endorfiner af at dele det dér. For det tror jeg ville virke. Varan sagde også, at han havde fået jeg ved ikke hvor mange views. Og jeg sagde, at jeg tror grunden til at så mange deler og liker det, er at de deler hans interesse i det her. De kan brande sig selv, og vise, at jeg støtter også det her og synes det er fedt. Så det tror jeg at der er meget af. Og så en konkret plan til, hvordan I har tænkt jer at påvirke virksomheden. Ikke sådan noget, vi gør. Men HVORDAN gør I det. Handlingsplan agtigt. Det ville være noget der kunne påvirke mig.

Christopher: Må vi række ud til dig efterfølgende, når vi har vores prototype?

Elisa: Ja.

Christopher: Vi har også snakket med flere banker, og de synes det er pisse fedt, timingen er måske bare ikke helt rigtigt. Så vi har også gået til investorer, som så siger, at hvis vi kan bevise at vi har fået brugere på, så kan vi snakke. For der er mange banker lige nu, der er bange for at være first movere. Så det vi vil gøre nu, vi har fået super god feedback. For vi kan bruge det. Og det er sindssygt vigtigt.

Elisa: Jeg ved ikke, kunne man lave sådan en generel vejledning et eller andet sted, sådan, hvad skal man være opmærksom på, når man investerer, og hvad er gebyrerne på tværs af bankerne. Hvad skal man holde øje med, og hvor. Bare sådan helt kort. Altså, jeg ville være totalt bange for at min bank bare snød mig, og så skal man sætte sig ind i alle de andre banker...

Christopher: Og det er jo egentlig et interessant problem -

Elisa: Jeg stoler absolut ikke på banker.

Christopher: Ja, og det er interessant, for der er mange der har sagt til os, hvorfor dropper I ikke bare bankerne. Men det er en mere besværlig proces. Vi vil gerne gøre det nemt for brugeren. Så det vil sige at, hvis du tilkendegiver hvilken bank du har i forvejen, og nu har jeg arbejdet meget i startups...

Elisa: Hvorfor kan man ikke bare investere gennem den bank der har de bedste gebyrer?

Christopher: Problemet der er at så er vi inde og vurdere bankerne.

Lea: Alternativt kunne det vel være, at hvis man arbejdede sammen med en specifik bank. Altså, så det ikke var baseret på vores vurdering af deres gebyrer, men mere... At man kunne samarbejde. Men der hvor jeg tror, grunden til at vi har afskrevet det lidt tidligere, det er hvis folk er kunder i andre banker.

Elisa: Men jeg kan vel godt investere 10.000,- selvom jeg er kunde i en anden bank?

Lea: Ja, det er rigtigt nok, jeg er rimeligt grøn, men vores vurdering er at det kunne risikere at afskrække nogen. Men det kunne sådan set være meget godt.

Elisa: Ja, og jeg vil da også hellere investere 10.000,- i noget af det her, end halvdelen af det i gebyrer.

Christopher: Man kan sige, vi har også en vis forhandlings... Vi vil jo også gerne pull bankerne, og skubbe... Vores interesse ligger jo også i at komme til bankerne, og sige, prøv og hør, der er så og så mange af jeres egne kunder, som har tilkendegivet at de gerne vil investere... række ud til dem... men bankerne ved jo også godt, og jeg tror vi snakkede om det i går eller i forgårs, at der er jo en massiv kundeflugt, og dem som de ikke kan holde fast i især, det er millennials. Så vores håb er jo så, at sparre, og sige, okay, vi får lavet det her

depot, og det er jo så vores håb, og det med gebyrer det kan vi jo ikke sige, men det er vores håb, at de siger, vi vil jo gerne have hende som kunde fremadrettet i banken, så vi må hellere gøre det så lukrativt som muligt for hende.

Elisa: Men jeg tror slet ikke bankerne er der. De er slet ikke forretnings... Jeg har fx ringet til rigtig mange banker, fordi jeg vil købe lejlighed, og de siger alle sammen som det første, jamen vi kender dig jo ikke.

Lea: Jamen, er det ikke deres business at låne penge ud?!?

Elisa: Jo, men de er fuldstændigt, jeg kender dig ikke. Nej, men I kan jo starte et sted så.

Christopher: Jeg vil sige, det er jo så også det der er udfordringen ved hele det her, for der er rigtig meget juristeri inde over. Det handler rigtig meget om compliance. Og anti money laundering, og KYC, know your client, or customer, det er en masse juridisk, og det er derfor vi får dig til at tilkendegive hvilken bank du har. For så er det trods alt nemmere at få dig onboardet, eller, det vil sige, du skal ikke engang onboardes, for dengang du gik ind og oprettede din allerførste konto, de kender dig.

Elisa: Jeg tror bare at bankerne er langt fra det du sidder og snakker om. Jeg tror der skal arbejdes lidt med dem.

Tusind tak for din tid Elisa!

Post scriptum

Elisa sendte følgende tilføjelser på mail dagen efter interviewet:

Jeg sagde det i går – men nu siger jeg det lige igen efter at have tænkt lidt mere over det (og så vrøvler jeg bare mere når der sidder to fremmede og skal lytte til hvad jeg siger) :blush: :

1. Hvis det kun er småpenge I vil have, og ikke store investeringer, så tænker jeg det er relevant for de fleste, at det ikke giver underskud. Det behøver ikke give overskud.

2. Bare med de få mennesker jeg har talt med, og allerede inden jeg undersøgte emnet på google var jeg skeptisk ift. opfyldelse af verdensmålene. Det kunne ikke i sig selv få mig til at investere. Men jeg tænker der er to ting der kan få folk som ikke gennemskuer at mange virksomheders opfyldelse af verdensmålene er mere eller mindre fup – eller det er i hvert fald svært at vide hvilke virksomheder der er reelle og hvilke der ikke er:

a. Selviscenesættelse. Ligesom sportstasken fra fitness.dk som alle en overgang gik med. Det skulle jo give samme antal endorfiner i hjernen at fortælle andre om at man har tænkt sig at dyrke sport som faktisk at gøre det. Så I kunne lave værdibaserede opslag som folk kan like og dele.

b. Jeres vision om at påvirke verden er det eneste der personligt ville kunne få mig til at investere. Jeg har tænkt lidt over det efter jeg kom hjem. Så længe det ikke, umiddelbart giver et voldsomt underskud, så ville det være jeres vision om at påvirke virksomheder i en bæredygtig retning der kunne få mig til at investere. Dog kræver det kritisk masse. Jeg ved ikke om man kan lave noget a la kick starter hvor man tilkendegiver at man vil bruge eks. 5000 kr. når i har en kritisk masse hvor i rent faktisk kan gøre en forskel. For mig, som jeg sagde i går, skal det være meget konkret hvordan i har tænkt jer at påvirke virksomheder til at fokusere på bæredygtighed.

Interview 17: Morten

Til stede: Morten, Christopher, Lea

*Morten er 22. Han har læst BA fysik i to år, og nu på første år af datalogi.
Kort introduktion af de tilstedeværende og formålet med interviewet.*

Hej Morten, tak fordi du vil være med!

Q17.1

Lea: Har du investeret før?

A17.1

Morten: En lille smule. For en, 4-5 år siden. Men det var mest sammen med min far og min bror.

Lea: Hvad investerede i så i - aktier, obligationer...?

Morten: Aktier.

Q17.2

Lea: Hvis du skulle sætte nogle ord på investering, er det så fx nogle af de otte vi har her (), er der måske nogle af dem der ingen mening giver for dig, eller noget tredje... hvad der nu falder dig ind?

A17.2

Morten: Når vi snakker investering, er udbytte nok et meget godt sted at starte. Viden og tid ryger lidt sammen. Det er nok også grunden til at jeg ikke har investeret mere endnu, fordi jeg gerne vil vide hvad jeg laver. Jeg vil gerne sætte mig grundigt ind i det. Man skal selvfølgelig også have nogle penge at investere. Altså, der er også altid risiko forbundet med investering... Gebyr. Ja. Deeet. Jeg handlede gennem Nordnet, tror jeg det var, og der var gebyr vist ikke det store problem, så vidt jeg husker. Og ja, så afkast og udbytte, og depot, det er rimeligt ligetil. Det er lidt management af det hele. Og det kræver jo også tid.

Q17.3

Lea: Udover det, så kan investeringer jo være enten kortsigtede eller langsigtede. Ved du lidt om det, og hvad er din umiddelbare viden om den ene frem for den anden?

A17.3

Morten: Jeg har det lidt sådan, at hvis jeg skulle investerer i noget, så for det første skulle jeg vide noget om det, men det ville også være i et firma jeg troede på, og vidste noget om. Så det ville være noget jeg kunne se på lang bane, altså en langsigtet investering. Det er nok det jeg ville satse mest på. Hvis det var det der var spørgsmålet.

Lea: Ja, jamen det er sådan set bare hvad du forbinder med det. Og som du siger, det kan være noget du tror på, og at hvis du lægger nogle penge, så er der afkast om måske femår.

Morten: Ja, ok. Ja, og man kan sige, at kortsigtede investeringer, det er måske hvis man ved noget. Og der skal man vide noget, og jeg føler ikke jeg ved bedre end markedet, så det har jeg aldrig rigtig følt for.

Q17.4

Lea: Hvis du skulle gå i gang, så er det selvfølgelig det her med at indhente viden, har du så en fornemmelse af hvor du ville gå i gang, og hvem du ville snakke med?

A17.4

Morten: Jeg ville nok gå online. Ligesom jeg gør med nærmest alt andet i mit liv. Jeg ved dog ikke helt hvor jeg ville starte. For alle taler jo om det, eller, der er ri hvert fald meget snak om

det. Og det er svært, og tager tid at blive klog på. Måske hvis man kendte nogen, som på en eller anden måde vidste hvad de snakkede om. Det er nok der jeg ville starte. Hvis det ikke skulle være online. Man kan sige, du kan jo sagtens gøre det online, det tager bare tid.

Lea: Ja, og man skal nok også have verificeret den information man så finder online.

Q17.4

Lea: Det som vi laver her, er at kombinere FN's verdensmål med investeringer. Og så har vi lavet et C25 index, hvor vi viser de 25 største danske virksomheder. MakeImpact bliver globalt, men ved at bruge danske eksempler bliver det overskueligt her i interview. Og grunden til at det er muligt at gøre dette, og at det er muligt at gøre det, er at verdensmålene er besluttet af FN. Alle verdens lande har skrevet under på, at vi skal nå disse mål inden 2030. Til forskel fra de tidligere mål, Millenniummålene, er der inkorporeret vækst. Det giver virksomhederne mulighed for at italesætte hvad de reelt gør i forbindelse med et givent verdensmål. Så kan en virksomhed fx sige, ok, vi vil gerne gøre en klimaindsats. Og ikke nok med at der er 17 verdensmål, der er også 169 delmål. Og så kan man med udgangspunkt i de mål, fx udfase sin brug af sort energi.

A17.4

Morten: Ja, jeg tror jeg så en reklame for det i biffen i forgårs.

Lea: Præcis. Og det er jo ikke kun for at være "gode", det er jo også fordi der er god forretning i det. Blandt andet fordi der er mange forbrugere der går op i bæredygtighed.

Morten: Er det det du mener med at der er inkorporeret vækst?

Lea: Ja, virksomhederne kan forklare hvordan de vokster på baggrund af verdensmålene, frem for eksempelvis på børnearbejde. Og det er jo fint at gøre det godt, men i sidste ende kommer det også ned til penge. Og der kan målene være et godt redskab.

Q17.5

Lea: Ud fra det vi har talt om, hvad tænker du så umiddelbart at der er af connection mellem bæredygtighed og investeringer? Og kan du forestille dig noget der hedder bæredygtige investeringer?

A17.5

Morten: Ja, altså. Som jeg ser det, så er der én måde at tænke på det på det som bæredygtige investeringer, så kan man tænke at de her mål her, hvis man virkelig tror på dem, og at de er vigtige, tror man også på de er vigtige for et firma. Og hvis et firma ikke lever op til nogle af dem, eller fokuserer på nogle af dem, så kan man måske umuligt tro på, at firmaet kommer til at klare sig særligt godt fremover. Det var en måde. Så kan man også, se en intrinsic værdi i at de går op i det. Og nogen har sat sig ind, hvordan de går op i det. Og så kan man jo også gøre det for god karma, om man så må sige. Hvis man på en eller anden måde gerne vil gøre en forskel. Så er det jo en fin måde at gøre det på.

Q17.6

Lea: Hvad tænker du ift afkast?

A17.6

Morten: Jamen, på længere sigt, hvis et selskab går op i de her ting, så kommer der nok et bedre afkast på sigt. Men altså, de er sikkert også i stand til at generere et afkast uden at tage udgangspunkt i de her ting. Men altså, hvis afkastet var lige godt, så ville jeg hellere investere

i sådan noget her. Hvis jeg ikke ved noget om det, kan jeg lige så godt gøre det på den her måde.

Lea: Ja. Det var også for at høre til, at du i starten sagde, at udbytte og afkast, det er det det handler om ifm investering.

Morten: Ja. Lige præcis. Og altså, jo, jeg ser de her ting som en direkte god ting, også for afkast, på langt sigt, og jeg kan ikke rigtigt se noget dårligt i det. Og firmaet vil selvfølgelig ikke gå op i det her mål at all cost. De skal jo turn a profit uanset hvad.

Lea: Ja, god pointe. Vi er ved at være nået til at snakke om vores løsning, MakeImpact, så her tager Christopher over.

12.22-19:15

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

Måske brug denne til alle.

Q17.7

Lea: Og det er jo en måde at bypasse...

A17.7

Morten: Og at finde ud af hvad verdensmålene er, det er jo nok rimeligt nemt. Men at finde ud af hvem der egentlig går op i hvad, det er måske knap så nemt. Og tager måske en krig.

Lea: Det er i bund og grund det vi gerne vil. Formidle den her information let og tilgængeligt. Og som Christopher lige var inde på, så er app'en gratis at hente og gratis at bruge -

Morten: Hvad er så jeres business model?

Lea: Det er et godt spørgsmål. Det er at fungere som samarbejde med bankerne. Vi har været ude og pitche i nogle af bankerne, men der er noget med timingen. Og det er blandt andet derfor vi samler tilkendegivelser og viden fra interviews, og så skal vi have lavet en prototype og få brugere på den. Og når man så har en, hvad hedder det, en form for ansættelse i en bank der hyrer måske Christopher og Varan, så er det ligesom deres løn. Jeg skal også lige skrive et speciale. Så forretningsmodellen er at det skal være ret transparent. Og ret, sådan, åbenlyst at det ikke er et rådgivningsværktøj, men et oplysningsværktøj, der skal gøre det nemmere at tage nogle beslutninger om at komme i gang med at investere, hvis man er interesseret i bæredygtighed.

Q17.8

Lea: Hvad forventer du ud fra det vi har talt om indtil videre?

A17.8

Morten: På hvilken måde?

Lea: Hvis du hentede app'en, hvordan tror du så du ville bruge den?

Morten: Hvis jeg havde besluttet mig for at jeg ville investere nogle penge, så ville det, nu når jeg kender til den, helt sikkert være noget som jeg ville kigge på. Det er ikke sikkert jeg ville tage en beslutning eksklusivt på baggrund af det, men hvis jeg så gik ind og kiggede, så kunne jeg undersøge lidt nærmere omkring firmaer man finder interessante på baggrund af den information man får af MakeImpact. Men igen er vi ude i, at hvis jeg skulle investere, så ville det være langsigtet, og det ville også være noget jeg selv troede på, et firma jeg synes der har fat i den lange ende. Det ville kræve noget research fra mig. Men det er klart, det ville give et godt sted at starte. Hvilke firmaer skulle man undersøge, ikk. Ellers ville jeg jo nok bare starte med dem jeg kendte. DSV, Carlsberg, C25 indexet ikk.

Lea: Præcis. Vi har også en ide, eller et håb om, at det kommer til at være sådan at virksomhederne løbende kan levere den information der siger hvad de går ind og gør ift de verdensmål de har sagt de vil leve op til. Sådan så MakeImpact fortsætter sit oplysende virke. Så det er en god pointe. Og de fleste, her i interviews, de har nævnt, at for det første vil de gerne vide hvad der sker med deres penge aktiemæssigt, og så vil de gerne vide hvilket impact de har. Det har vi hørt rigtig meget.

Morten: En ting er jo også, om man tager de her ting der står i CSR rapporterne for gode varer. Det er jo på en eller anden måde noget det kræver, ikk.

Lea: Ja. Det er en ret god pointe. Man taler i den sammenhæng om greenwashing.

Morten: Ja, og så er man lige pludselig ude i, så er der en helt anden service, hvis man kan sige det sådan. Til at give ens subjektive holdning til, okay hvad tror man egentlig de her firmaer gør. Og jeg kan godt se, det er ikke det I prøver på. Og jeg kan også godt se, hvorfor I ikke gør det. Så er det ikke lige så sagligt.

Lea: Ja. Og det er blandt andet et spørgsmål om, at vi kunne nok godt opnå de tilladelser der skulle til for at arbejde sådan -

Morten: Ja. Men stadig, så må man jo håbe på, at det er sandt det der står.

Lea: Ja. Man kan også sige, at vores håb er også, at vi på baggrund af volumen af brugere der følger et mål og en virksomhed, der kan vi påvirke virksomhederne.

Morten: Det har du ret i, hvis det bliver stort nok. Hvis de kan se, 10% af dem der har investeret i os på baggrund af den her, så ville det være noget værre lort.

Lea: Ja, og man kan sige, noget af den (impact), det er den direkte investering, noget er også af den følge/like funktion der er. Værdien i ens stemme som forbruger.

Morten: Det er sgu meget smart. Og det er det her med, brugbarheden bliver større og større, jo mere udbredt den her bliver. Eller i hvert fald impact'et. Ikke kun fordi der er flere der bruger den, men også fordi I kan lave et større pres, og sikre at det der bliver sagt, også er det der bliver gjort.

Q17.9

Christopher: Det vi... grunden til, som jeg sagde, nu ville jeg ikke afsløre for meget til at starte med, der gik vi ind med en forestilling om, at millennials, de er klar til at investere bæredygtigt. Og det måtte vi så, der måtte vi nok sluge rigtig mange kameler, og sige, der var vi sgu for hurtige, for samtlige vi har snakket om, de siger afkast - og de siger bæredygtighed ja, men afkast, det er vigtigt. Har I snakket aktiekurser?

Lea: Nej, vi har snakket om virksomhedernes løbende ansvar.

Christopher: Det vi så ville gøre her, det er at, der hvor du kan læse om virksomheden, der, en ting er at du kan læse om virksomheden, men vi har fundet ud af at afkast betyder rigtig meget. Så herinde ville vi få integreret, Varan skal snakke med en gut, det er finansiell data, lidt ligesom Bloomberg. Vi har jo ligesom fundet ud af, at afkast betyder rigtig meget, og det har vi lyttet til. Så vi får en tredjepart til, det er noget Varan har styr på, hvordan har Coloplast klaret sig et år tilbage, eller tre år eller. Fordi, det er netop sådan, at afkast betyder virkelig meget. For et par uger siden, der var så en der sagde, jo det er meget godt det her, men hvordan kan jeg stole på jer? For hvis du ikke ved noget om det her, hvis du ikke ved noget om Coloplast eller Chr Hansen, de fleste har måske lavet noget baggrundsresearch, og du kunne jo selv Google Chr Hansen. Men vedkommende sagde så, at det der var interessant for ham, hvis han skulle stole på os, så skulle han kende markedsdata. Som han sagde, jeg kaster jo ikke bare penge efter et eller andet, uden at vide... skal jeg så gå ind på en anden

app? Skal jeg så gå ind på Værdipapirer, følge Chr Hansen og så gå ind og læse der? Og det var der vi fandt ud af, at vi er nødt til at have en eller anden form for market data.

Morten: Ja. Og ikke fordi man nødvendigvis kan forudse ud fra historisk data, men. Og det er der jo også meget andet der gør... Altså, det er der ingen grund til. Men det er rart lige at kunne se det. Og det er belejligt at gøre det samme sted.

Christopher: Ja, så hvis du on the spot, skulle investere de her penge, men du kunne også, lige gå hen til et andet vindue, og lige kigge, og vi snakker jo ikke dagskurs, for det her er langsigtet, så hvordan klarer Coloplast sig fem år tilbage i tiden. Så det er op til dig hvordan du forecaster, og vurderer afkast og risiko på det. Og der er jo risiko ved alt, du kan jo risikere... Det er også derfor vi siger, vi rådgiver ikke, vi giver dig den her information.

Lea: Ja, og så handler det jo også om, at det er ikke investering af hele din pension. Og vi oplever at der er en interesse for at komme i gang med at investere, og der er en interesse for verdensmålene. Så vores ide er at kombinere de to ting, få folk i gang med at investere, og så er det måske 1.000,-10.000,- eller deromkring, så man går ikke bankrupt hvis man tager en forkert beslutning.

Morten: Ja, og man kan sige, I faciliterer jo den første kontakt med banken. Jeg kan godt forestille mig at der er mange der gerne vil investere, men ikke ved hvordan de skal komme i gang.

Q17.10

Christopher: Vi er ved at være færdige. Må vi kaste prototypen efter dig når vi har den, til test?

A17.10

Morten: Ja, ja.

Tusind tak for din tid Morten!

Interview 18: Maria og Mikkel

Til stede: Maria, Mikkel, Varan, Christopher, Lea

Kort introduktion af de tilstedeværende og formålet med interviewet.

Hej Maria og Mikkel, tak fordi I vil være med!

Q18.1

Lea: Velkommen til! Er der nogen af jer der har investeret før?

A18.1

Mikkel: Ja. I aktier og investeringsforeninger.

Maria: Nej. Ikke endnu. Men jeg har kigget meget på det, og overvejer det. Og jeg ved også godt hvor jeg vil investere.

Mikkel: Du skulle have gået på CBS.

(latter)

Q18.2

Lea: Maria, vil du sætte nogle ord på hvad du forbinder med investering? Og du må gerne tage udgangspunkt i disse otte ord. Eller nogle ord du slet ikke kan genkende.

Q18.2

Maria: Altså... associationer?

Lea: Ja.

Maria: Altså, viden synes jeg ikke passer ind.

Lea: Hvordan kan det være?

Maria: Jeg tænker umiddelbart ikke, at fordi jeg investerer i en virksomhed eller en aktie, at jeg så får så meget viden omkring... altså, om hvad virksomheden bruger pengene til. Det er ligesom...

Lea: Meget god pointe.

Maria: Altså, selvfølgelig kunne jeg jo så læse deres årsrapport efterfølgende, men det er jo ikke sikkert at det lige... sådan, på forhånd. Så den viden om hvad det blev brugt til, det tænker jeg umiddelbart.

Lea: Meget af det vi tænkte på, var når man skulle i gang med investering. Fordi mange sagde "det ved jeg ikke noget om", så det var lige så meget som forud. Mikkell, hvad med dig?

Mikkell: Ja, altså, jeg kan godt genkende det hele, men den der *Viden* stikker også lidt ud for mig.

Q18.3

Lea: Okay, det er faktisk lidt interessant. Så vil jeg egentlig gerne vide hvor I henter viden. Er det netværk, er det platforme, er det bare i banken...?

A18.3

Maria: Lige nu følger jeg Female Invest på deres facebookside, og har også tanker om at skulle afsted til en af deres arrangementer. Og sådan, hvordan man kommer i gang, der har jeg også, i forbindelse med mit studie, været på kursus hos My Invest, og høre hvordan de behandler aktier, og hvilke pakker de tilbyder deres kunder. Og hvilke aktieselskaber de handler mest med. Så på den måde har jeg egentlig en basisviden for området, men det er mere at sætte mig mere ind i det, og så gøre det aktivt. Det har jeg ikke gjort endnu.

Mikkell: Jeg tror jeg købte min første aktie for tre eller fire år siden. På det tidspunkt gik jeg en del op i det, og det var faktisk også startet meget ud af at jeg havde Corporate Finance på CBS, og jeg tænkte, så skal jeg fandme prøve at være CBS'er, og prøve det der trader liv af, ikk. Og det var meget sjovt i nogle uger, og jeg tjente nogle penge og tabte nogle penge, og jeg tror jeg kom ud med et overordnet positivt outcome. Og så tror jeg bare, så faldt interessen for det. Og så blev pengene stående i nogle virksomheder, og nogle af dem har tabt nogle penge, nogle af dem har tjent nogle penge, så jeg er nogenlunde gået i nul. Men pga viden, og pga det det kræver af tid og energi hvis du gerne vil trade enkelte aktier, så, altså, det gider jeg ikke mere. Man skal sætte sig ind i firmaet, og jeg fulgte måske bare lidt med markedet. Og det er også derfor jeg stoppede, og ikke bruger tid på det mere. Jeg er mere til at smide mine penge i en investeringsforening, og så leverer de et eller andet, 6% eller sådan noget om året, så jeg er mere end tilfreds.

Christopher: Det er mere end du ville få i banken.

Mikkell: Det er en del mere. Jeg har også en gammel hofteskade, hvor jeg har fået udbetalt noget erstatning, og jeg har så smidt de penge i en investeringsforening. Så jeg skal ligesom ikke bruge det til noget, men de er lidt øremærket, og så mister de i hvert fald ikke værdi. Så de står på en kreditorbeskyttet konto, så hvis jeg går personligt konkurs, så kan de ikke røre dem.

Christopher: Det er da meget smart.

Q18.4

Lea: Er I begge to med på at investeringer kan være både langsigtede og kortsigtede?

A18.4

Begge: Ja.

Lea: Mikkkel, du har jo sådan set prøvet begge dele -

Mikkkel: Ja, og jeg er helt klart til det langsigtede, jeg gider ikke det der kortsigtede.

Maria: Jeg har det på samme måde hvis det er jeg skal investere. Det skal være langsigtet. Det skal ikke være det der kortsigtede noget, det skal være en portefølje hvor det er balanceret mellem fordele og ulemper i brancher eller hvad det nu er, så den har det godt ligemeget om det går godt eller skidt. Det er lidt sådan, meget meget safe. Lav risiko. Og sådan noget.

Christopher: Og når nu du siger safe, så er der noget der hedder risiko -

Maria: Præcis, det er meget lav risiko tænkning at køre det på den måde. Ikke fordi det ikke kunne være sjovt at sætte sig ind i, og gøre det der daytrading. Man skal bare sætte sig meget ind i det -

Mikkkel: Du skal vide hvad du laver -

Maria: Ja, lige præcis.

Lea: Ja, og alt det der, har jeg hørt fra mange, at det der, det kan ændre sig på timen, i følelsesregistret.

Mikkkel: Man skal kunne sove om natten, ellers er det ikke det værd. Men jeg vil så sige, ift risiko, der er min risikoprofil, den har ændret sig vildt meget på tre år. Jeg gik fra, at jeg skulle sådan, jeg turde nærmest ikke dyppe lilletåen i vandet for lige at mærke temperaturen, det var sådan helt lav risiko. Nu er det bare sådan, helt max, ikk. Eller, måske ikke max, men. Jeg har en ide om at jeg gerne vil ændre min portefølje til noget der ligger over middel risiko, tjene nogle flere penge.

Christopher: Jeg taler af egen erfaring, og investerer også langsigtet, og jeg har kastet min kærlighed på tech aktier. Og hvis man læser nyhederne i dag, så er det bare nedadgående. Men kigger man for tre måneder siden, så havde jeg tjent sindssygt godt på et halvt år. Tech aktierne var bare skyrocketed. Men heldigt for mig, det er at jeg siger, jeg kan jo altid gå ind via en app, og holde øje med dem, og der er nogen af dem, så læser man, åh, de bløder, og det er frygteligt, og så tænker man, det er et tab, men jeg skal jo ikke realisere dem. Og sådan er det jo oftest, når man har aktier, at man sidder og kigger på dem, og tænker, shit jeg har jo lige tabt 50.000,- men jeg har jo ikke gået ud og realiseret dem. Jeg skal først bruge dem om 10 år. Jeg regner jo med at sådan nogle, Amazon, Apple og Netflix, de stadig er der til den tid, og jeg tænker jo, så finder de på noget andet, eller bliver opkøbt, eller hvad ved jeg- Det er jo sådan nogle virksomheder der aldrig kommer til at gå konkurs, så gigantiske er de.

Mikkkel: Jeg jar også tænkt, at det der ville være optimalt for mig, det ville bare være C20 index resten af mit liv. For det der med at sidde og jage, nej, glem det.

Q18.5

Lea: Kender I verdensmålene begge to?

A18.5

Begge: Ja.

Lea: Vi har her gjort det, at vi har læst firmaernes CSR rapporter, og lavet C25 index over danske virksomheder, og hvilke verdensmål de støtter i praksis. Det har vi lavet denne oversigt ud fra. Er det noget der umiddelbart springer i øjnene -

Mikkel: Ja. At nogle er fokuseret, og andre ikke er særligt fokuseret.

Lea: Og hvad mener du med det?

Mikkel: Altså, nogen støtter mange verdensmål, og nogle støtter få. Og i mit perspektiv, for jeg har godt stødt på den her oversigt før, og i mit perspektiv der er det greenwashing hvis du som Mærsk siger du støtter alle. Hvad står der, Stop Sult, ikk? Ja okay. Sundhed og trivsel... Lighed og... equality. Nej, nej. Glem det. Hvor sådan noget som Chr Hansen, og måske er jeg lidt biased, for de har været kunder hos mig, og er fucking nice, og de går ind for mad, sundhed, ansvarligt forbrug og produktion. Det er deres kerneforretning; det er de lever af. Det er det de tjener penge på. At stoppe madspild. Det er madproduktion, at øge kvaliteten af madvarer, bruge naturlige ingredienser til at lave enzymer. Så der er det jo autentisk hele vejen igennem. Der er ikke noget der der er greenwashing, der er ikke noget der er trukket ned over dem. Så der er det jo bygget ind i forretningsmodellen. Hvor sådan nogle som Mærsk, i deres forretningsmodel arbejder de for sundhed og trivsel? Det kan jeg sgu ikke lige se.

Maria: Nu ved jeg, ift Mærsk, at da jeg studerede offentlighed og legitimitet, der havde vi deres CSR chef ude, og snakke om deres rapport, og vi var også meget kritiske. Og som I ved, i deres rapport, der har de også de her verdensmål de sætter rundt omkring. Og der havde vi jo også nogle spørgsmål til hende omkring, fordi der havde været nogle ting i medierne omkring at de bare har skrottet ting nogle steder.

Mikkel: Kværnet et skib et sted.

Maria: Og den prøver hun jo også at retfærdiggøre, kan man sige. De gør rigtig mange af de her, ting, ifølge deres rapport, men -

Mikkel: Men apropos det du siger -

Maria: Men om det er greenwashing eller reelt -

Lea: Var det Katarina Ammitzbøll? Altså, var det inden for de sidste par år?

Maria: Det kan godt være, det er et års tide siden.

Q18.6

Christopher: Det var i hvert fald, det med medierne, nogle havde fundet nogle gamle Mærsk skibe på en eller anden strand, og sagt, vi sender dem til ophugning. Og nu arbejder jeg jo meget med kommunikation og pr, og fra et kommunikationsperspektiv var det lidt sjovt. For den dag hvor det breakede, der startede Mærsk ud med at stå med deres kommunikationschef stående foran Esplanaden, og sige, vi følger alle regler. I løbet af den dag, der ændrede vedkommende forklaring flere gange, for til sidst, i 19-nyhederne, lagde sig fladt ned. Det var simpelthen så dårligt håndteret.

A18.6

Maria: Problemet er også, og det er det tit med globale virksomheder, er jo at de skal tage hånd om lokale politikker og lovgivninger, som måske ikke har lige så stramme krav. Fx med ophugning, hvor de måske ikke har så stramme regler som herhjemme. Og for dem er det bare, mmm arbejdspladser. Så har vi lige sørget for at stoppe sult via arbejdspladser. Så er det de ting. Arbejdspladser til nogen der ikke ellers ville have noget at lave. Så er det argumentet.

Mikkel: Jeg synes bare det er vagt. Jeg synes det er vagt at sige det er arvelige effekter, eller, det er måske ikke vagt, det er bedre end ingenting, men for mig, det her med at arbejde for verdensmålene, og rent faktisk aktivt arbejde for verdensmålene og integrere dem i din strategi, vi prioriterer det, ikke sådan, hov, så var der lige nogen der fik en arbejdsplads af at vi lige sendte et skib til Bangladesh, det kan vi sgu da skrive i rapporten. Det er jo ikke sådan det fungerer. Så går du jo bare rundt og finder... Du ændrer jo ikke på din praksis, du justerer ikke noget. Hvis i stedet Mærsk sagde, alle vores skibe, de skal være drevet af vedvarende energi om fem år. Det ville eddermame kræve at de gør noget. For det første skulle de investere i den retning, og de skulle skille sig af med hele flåden. Der kan man tale om at lægge hånden på kogepladen og gøre noget. Og ikke bare sige, orv, der var lige nogen der fik... Altså, for så arbejder alle for at stoppe sult. Og så arbejder ingen for at stoppe sult.

Maria: Hvis vi skal nævne en af de andre, så snakkede vi for nyligt om Carlsberg, ift at de kan jo aldrig, hvad skal man sige, ramme sundhed helt ærligt, jamen fordi, de er jo en del af problemet. Alkoholisme er jo ikke så godt.

Lea: Har de virkelig den på?

Christopher: Ja, og en ting er alkohol, men altså, sodavand med sukker.

Maria: Ja, men så gør de jo det, at de lancerer et produkt der hedder Nordic, med nul procent alkohol, og så bliver det ligesom, legitimeret, resten af deres handlinger.

Mikkel: Ja, og med Carlsberg, der er også det der med plastik på sixpack. Det er også fint nok, men, ja... jeg ved sgu ikke.

Q18.7

Christopher: Prøv at vend papiret om og se Royal Unibrew.

A18.7

Mikkel: De har ikke taget et eneste.

Maria: De er bare iskolde.

Lea: Ja, eller, det er de sandsynligvis ikke,. de har jo en CSR rapport, men de har ikke italesat verdensmålene.

Mikkel: Det ser bare illegitimt ud. Det ser ikke ud som om de gør noget.

Christopher: Ville du så synes det var en dårligere virksomhed?

Mikkel: Nej, jeg synes bare det ville være smartere at koble det op på det her (red.: verdensmålene). For det er det sprog hele verden taler. Og for at skabe noget enighed om hvordan vi kan lave partnership for the goals, skal vi have et fælles sprog. Og det her er et fælles sprog. Og det er dumt, for de er sikkert en fin virksomhed, for det her er en nemmere måde at kommunikere det på. Det er en genvej. Det er et oversættelsesled. Et bindeled mellem virksomheder.

Maria: Ja, hvorfor ikke bare tale samme sprog. De vil ikke være med i samtalen.

Lea: Og det er en god pointe ift lige præcis de her mål. For FN har også lavet mål tidligere; Millenniummålene fra 2015. Og den primære forskel er at der er inkorporeret vækst i disse, så virksomheder kan italesætte hvad de gør.

Mikkel: Netop. Og så er det jo også fordi man kommer ud af en anerkendelse af, at alle de her virksomheder, der står på det her, eller nok de fleste, de har nok et større krav om at skabe afkast til deres investorer. Og det begynder stille og roligt at blive mere legitimt at sige, vi skal tjene penge, men også være formålstjenstligt på en god måde. Ligesom vi talte om i starten, så vil jeg gerne vide hvad jeg lægger mine penge i; at det ikke er nogen der skider

på det hele, men tager et aktivt ansvar. Alt andet lige, vil jeg jo gerne lægge mine penge der hvor nogen tager et aktivt ansvar.

Q18.8

Christopher: Så har jeg faktisk et spørgsmål: hvis du nu kigger på en af de her virksomheder, så talte vi om Apple forleden. hende vi interviewede, hun sagde så... Altså, hendes eksempel var meget godt. Apple som virksomhed, hvis de stod der, så ville de støtte mange verdensmål. Men som hun siger, selv hvis jeg så den liste, og Apple støttede nogle af de verdensmål som hun gik ind for, altså, som hun støttede op om, så ville hun stadig ikke smide penge i Apple, fordi hun vidste de brugte børnearbejde til udvindingen af kobolt til batterierne. Det vidste jeg ikke, og det er jo ikke noget de lige skriver. Så som hun sagde, uanset hvor mange mål de officielt siger de støtter, så ville jeg aldrig støtte dem, fordi virksomheden i sig selv er korrupt, og uuh. Hvad tænker I om det? Vi havde fx også en forleden der sagde ifm Danske Bank skandalen, at I don't care med de mål, Danske Bank, de er bare korrupte og det er noget lort, det er frygteligt. Hvordan har I det med det?

A18.8

Mikkel: Jeg er overvejende enig. For hvis de ikke kan... altså det er igen det med legitimitet og autencitet og tillid. Hvis ikke man kan stole på at de gør det, så er det jo lige meget. Så derfor tænker jeg, at en indikator for at nogen tager et ansvar, er at nogen fokuserer deres indsats, og at jeg ved de bygger deres forretning op omkring det. Og det ikke er noget de kobler på ude på siden, og lige skriver en CSR rapport. Fx, hvor mange jobs kan vi skabe ved at sende et skib til ophug i Bangladesh, måske 500. Så hvis det her ansvar i værdikæden ikke bliver afspejlet, så er det ligegyldigt. Hvis ikke hele værdikæden er baseret på de her principper, ligesom hvis man går ind for, der er en der hedder Anstændige job og økonomisk vækst, måske kombineret med sundhed og trivsel. hvis du arbejder i en kæmpestor finansiel virksomhed, hvor det eneste topledelsen spekulerer på er hvordan kan vi tjene flere penge, og som medarbejder skal du bare sørge for at tjene penge, sidde på din pind og trade døgnet rundt. Så vil jeg ikke sige man arbejder for begge de mål. Og det kan godt være man arbejder med økonomisk vækst, men kun for en selv.

Maria: De tre der faktisk er for Danske Bank, det er Anstændige jobs og økonomisk vækst, kvalitetsuddannelse og Partnerskaber for handling. men det her det er næsten - altså jeg forstår godt den her (partnerskaber). Den giver god mening for rigtig mange virksomheder. For så giver man lidt af sit ansvar over til nogle andre.

Mikkel: Jeg synes også den er lidt underlig, hvis jeg skal være helt ærlig.

Lea: Jeg ved ikke med delmålene for den -

Maria: Hvad står der... vi skal revitalisere globalt partnerskab for... eller vent... Det står på dem alle sammen. Okay, der er mange delmål. Der er 19 delmål! Okay, men det er så et af de delmål der gør at de kan tjekke den af.

Q18.9

Christopher: Ja, og det er der mange der ikke ved. Vi baserer os jo kun på de overordnede.

A18.9

Mikkel: Jeg har et andet eksempel som jeg elsker at komme afsted med. Fordi, de store pensionskasser, PFA fx. De skriver sig sikkert op på Anstændige jobs og økonomisk vækst. De vil rigtig gerne bruge alle deres penge til at gøre en forskel. Hvad gør de så? De bygger studieboliger. Fedt! De tager et ansvar, giver de studerende mulighed for at bosætte sig, skide

godt ikk. Så hopper kæden bare af, når de bygger en studiebolig på 18 kvm, som koster mellem 5.500,- og 6.500,- at bo i. Et værelse, uden bad, uden køkken. Og det er endda i den billige ende. Der hopper kæden helt af for mig. For det har intet med at give de studerende en mulighed. Det handler kun om at presse indtjening ud af markedet. Hvis de rent faktisk turde tage et ansvar og give de studerende et alternativ, så ville de være villige til at gå på kompromis med deres afkast. Det skal du være villig til som virksomhed. Hvis du ikke er villig til at gå på kompromis med dit afkast, så tager du ikke et ansvar. Det er min holdning. Jeg har så mange gange siddet foran computeren og været sådan, nu skriver jeg det der blogindlæg; hvad koster studieboliger, hvad koster det at bygge osv. For ligesom at konstruere den fortælling. For det er der jo ikke nogen der siger. Og nu googlede jeg lige, og PFA trækker jo overskrifter, og får så god branding. Og kan positionere sig som attraktive over for unge. Og så lige så snart de får dem ud af de der boliger, så er det bare...

Christopher: Det var jeg faktisk ikke klar over.

Lea: Ja, det er ret vanvittigt. Jeg ejer min lejlighed, men jeg kan se på mine medstuderende, at de betaler 8.000,- for et værelse fx

Mikkel: Det er så sort. Og en ting er hvad privatpersoner gør. Det kan vi ikke lige så let kontrollere. Men når en spiller som PFA siger, nu bygger vi 1000 nye studieboliger, så burde der bare være nogen, der satte krav for, hvad man må gøre. For de kan tydeligvis ikke selv finde ud af at håndtere det ansvar. OG så må man jo politisk gå ind og tvinge dem til at sætte priserne ned. Ja, det er lige sådan en lille kæphest jeg har. Jeg tror desværre aldrig jeg får skrevet det blogindlæg.

Lea: Nu har vi talt om, at bæredygtige investeringer, og at de ofte er langsigtede, så vi går over til at tale om vores produkt, MakeImpact. Christopher?

28:10-34:43

Christopher præsenterer/pitcher MakeImpact.

Q18.10

Christoffer: Så om vi tager et cut af jeres investering? Nej. Vores model handler om, at vi på sigt skal teame op med en bank. Så kan hver enkelt brugers bank gå op og lave en investering. Men spørgsmålet er så, hvordan ser I det her? Er der, helt objektivt set, noget I mangler? Noget I umiddelbart, i ideen omkring at matchmake verdensmål med virksomheder, er der noget som I tænker, mht bæredygtighed, til afkast, til risiko, til... alt muligt? Er der noget I tænker, hmm, det kunne være interessant her? Eller hvordan har I tænkt jer at gøre? Hvad falder jer ind?

A18.10

Mikkel: To ting falder mig ind overordnet. Det ville være nice hvis man kunne sortere på hvor fokuseret de var. Så, vælge, så man kunne sige, jeg kan godt lide virksomheder der støtter 1-5, 1-10, 1-17

Christopher: Nårh ja, så simpelthen inden? Eller i stedet for? Eller, du går også ind og liker verdensmålene, men -

Mikkel: Ja, fordi fx så sorterer den Mærsk fra, for jeg vil gerne investere i nogen der gør det fokuseret. Jeg ville nok smide mine penge i Ambu eller Chr Hansen, ud fra kriteriet at de er fokuseret. De har valgt få mål. De er fokuseret. Det er den ene ting. Den anden ting er, det er

nice at få viden om hvad de gør, og hvad de selv fortæller at de gør, men det kunne også være nice med nogle finansielle data.

Christopher: I love you.

Mikkel: For de to ting går hånd i hånd. Jeg skal tjene penge, og jeg skal gøre en forskel. Jeg kan ikke bare smide min pensionsopsparing i nogen der bare fosser penge ud af kassen. Jeg vil fx, Coloplast, okay jeg ved så at de er nogle rimeligt fucking maskiner, det har de været på det seneste, de er vist stadig bedst performende, jeg skrev speciale om dem. Det er en anden side af sagen. Så ville jeg gerne kunne se, godt nok, hvad for et... måske i virkeligheden have sådan et skærm, se Coloplast, vil du så se finansielle nøgletal, vil du se impact. Nogle er impact styret, nogle er finansielt styret. Og jeg vil gerne vide, når nu I ikke laver en anbefaling, for det skal I jo ikke, så er I rådgivere, og så er der bare compliance.dk, ikk. Så det der med at I viser mig, hvordan har de performet de sidste år. Så kan jeg selv træffe... altså, det er det jeg gør når jeg kigger aktier normalt, det er det alle gør når de kigger på aktier. Men hvis jeg kan supplere den viden i den samme app med bæredygtighed, så har du altså noget der er rigtig stærkt. Så har du ligesom Nordnet og Danske Bank, mulighed for at se al den finansielle udvikling, og så en impact side ved siden af.

Christopher: Jeg vil meget gerne kommentere det, for du rammer fuldstændigt plet. Men, Maria, hvad siger du?

Maria: Jeg tænker umiddelbart, at den skal løbende opdatere sig selv.

Christopher: Det kommer til at ske. Og fx, verdensmålene, de ændrer sig ikke. Men virksomhederne, de kommer til at ændre sig. Det kan jo godt være at Chr Hansen tager mål 5 og 10 ud næste år -

Mikkel: Så vil man jo gerne vide det

Maria: Ja, vil man så stadig støtte dem

Q18.11

Christopher: Vi benytter machine learning her, så vi har sådan et system, der scraper dagligt eller ugentligt, at den går ind og ser, hvilke virksomheder har opdateret deres rapport. Og det ville I så få at vide hvis I følger en virksomhed. Og det kan I jo så også gøre... Altså nu har vi ikke hele brugerrejsen med på skærm, men, det vil man også kunne gøre, for det du kan gøre, er, at du kan like målene. Og så, her er de forskellige virksomheder. Og du har også muligheden for, på sigt, det kommer ikke til at være i version 1, men på sigt kan man følge virksomheden. Og vores ide er, at det er vores andet ben af forretningsmodellen. Det andet er vi vil indgå partnerskab med bankerne. Men hvis det her får stor traction nok, så vil vi indgå i strategisk samarbejde med virksomheder. For vi vil så komme til dem og sige, hør her, er I klar over at vi har sindssygt meget data på, at der er 100.000 brugere der gerne vil støtte op omkring Coloplast, fordi I netop går ind på verdensmål 3 og 12. Den data har vi. Hvis vi kommer til virksomhederne og siger det, så er jeg helt sikker på, at de nok skal lytte til det. For det der, det forpligter dem. Jeg er helt sikker på, at Mærsk, du forpligter dig jo ikke rigtigt med hele pladen fuld. Det der forpligter når Lars Rasmussen siger, men jo bedre Coloplast kan kommunikere ud til brugerne, altså, jo bedre. Ikk. Jo mere de kan det, jo bedre, dvs vores interesse, vores håb er, at vi kan nudge virksomheden, sige, I blir sgu nødt til lige at stramme skruen lidt. Så kan vi komme til Mærsk og sige, hør her frk Mærsk, det duer sgu ikke I maler hele pladen fuld, vi har data på, at nogen gerne vil vide konkret hvad I investerer på.

A18.11

Mikkel: Ift det synes jeg det er lige så vigtigt at man kan kommunikere om det, men også demonstrere hvad det er de gør. I har en kæmpe styrke i en objektiv position. Fordi så, så har jeg paraderne nede. Ligesom når jeg sidder og scroller på Nordnet, så har jeg paraderne nede, fordi jeg ved, alt er objektivt. Og hvis du gerne vil vide mere, kan du læse Nordnets blogs. Men det skal være objektivt. For hvis jeg som investor finder ud af, nu har I et partnership med Coloplast, og de betaler jer højere for et eller andet... aaargh.

Christopher: Nej nej, vores ide er, vi vil ikke gå til specifikke, men vores håb er ikke at indgå partnerskaber på den måde, men måske samarbejder med virksomhederne, ikke finansielt, men mere sådan sige, hør her, vi leverer den her data, og vi har dataen på brugerne der har klikket af her, at de vil vide mere om Coloplast. Så er vores håb jo så, eller det kommer vi til på sigt, at hvis Coloplast så ønsker at fortælle deres investorer på den her app hvordan de gør, mere konkret, jamen så pusher de information ud til jer. men kun dem der har sagt ja til det.

Mikkel: Så du skal i virkeligheden kunne like en virksomhed, eller en aktie, så du får dem i dit feed, OG du skal kunne investere. Det synes jeg er en god ide.

Q18.12

Christopher: For lige at vende tilbage, så er jeg så glad for at du siger det der Mikkel. For nu har vi gennemført rigtig mange interviews i hele november måned. Og vi gik ind, Varan og jeg, med en ide... jeg er beyond det punkt hvor jeg tænker, mht investeringer, jeg er sådan... jamen når jeg investerer, så skal det være afkast. Men Varan var sådan, prøv og hør, de unge, det er sgu ikke så vigtigt.

A18.12

Mikkel: Haha, det er fucking vigtigt

Christopher: Ja, og så tænkte jeg, ja, og sagde, jamen jeg tror egentlig at øh... og sagde, jamen, det blir sgu interessant at undersøge. Og der lægger vi os fladt ned, alle vores holdninger var at den der, sådan, det er mere bæredygtighed end afkast. 10 ud af 10 har sagt det du lige har sagt Mikkel. Og det er præcis derfor jeg reagerer sådan. For det vi gør nu, fremadrettet, det er at vi skal til at snakke med en tredjepart som leverer finansielle data. Så det der kommer ind her -

Mikkel: Er det Computershare?

Christopher: Det kan godt være, jeg kender dem ikke

Mikkel: Nårh ja, nu kender jeg Balle (Sebastian), der har siddet og scrapet nogle af de der data.

Christopher: Nej, det er ikke Sebastian, men det er en eller anden gut der er vant til... Nå, men det der kommer til at ske, også for at vi skal holde det objektivt, på en eller anden måde at vi viser hvordan det er gået virksomheder, ikke på dagskurs for det er irrelevant, det der er vigtigt er at I kan se et år, tre år, fem år -

Mikkel: Det er longtermers I går efter på den her platform -

Christopher: Fuldstændig, det er de bæredygtige

Mikkel: Shorterne, de er bare efter profitten

Christopher: ja ja, og alle kan jo bruge den, det er ikke det. Og det med at forecaste, det kan vi heller ikke -

Lea: Det ville heller ikke give mening at handle kortsigtet på den her app.

Mikkel: Der er en meget central pointe, og det er at målet er langsigtet. Det er ikke i morgen, eller om to timer.

Q18.13

Christopher: Og det der er så interessant, vi fik faktisk en, det er fedt du siger det, for vi fik en kommentar der fik mig til at tænke, det der, det lyder sgu meget godt, sagde han, men hvordan skal jeg kunne stole på jer? Vi er jo totalt ukendte, når vi engang launcher. Altså, nu blander vi os i debatten omkring LinkedIn osv, men vi er ukendte på de finansielle markeder. Så som han siger, hvordan skal han stole på os? Han vil gerne lægge 10.000,- i Coloplast, men hvordan er I objektive? Og det han manglede, var netop finansielle data. For som han sagde, ja ja, det er fint nok I viser det der, men jeg vil gerne have at vide, hvis I kan vise fra en tredjepart, uafhængig leverandør med finansielle data, så vil han sgu gerne lægge penge. Så har han ikke noget problem. Så kan han sove godt om natten. Den data I leverer, den er ikke i lommerne på nogen.

A18.13

Mikkel: Ja, og det samme gør sig gældende med bæredygtighedsdataen. Det skal være mega tydeligt, at når jeg sidder og læser det her, så er det ikke noget I har fabrikeret. Fået nogle kommunikationsstuderende eller journalister til. Det er selvfølgelig noget virksomhederne selv har forfattet -

Lea: Men der er lige præcis ikke en interesse fra vores side, i at fremhæve nogle bestemt.

Mikkel: Ja, og i virkeligheden skal det fremgå endnu mere tydeligt, at det er data I trækker fra UN global compact, for hvis der står FN på som afsender, så -

Christopher: Det er en god pointe; vi skal fremhæve mere, til at starte med, at dataen stammer fra FN. For ellers kan folk måske godt være sådan, hmm...

Mikkel: Ja, og det kan så måske være en tilkøbsmulighed for virksomheden, hvis nu de vil, altså, så kan de få lov at lave en tydelig, betalt, annonce, eller, ikke en annonce, men sådan en, når jeg scroller videre til tekst, så ved jeg at det er noget en virksomhed har skrevet; den præmis køber jeg ind på. Og så læser jeg den, og så kan jeg se deres holdning.

Maria: Det kan også bare være, at de placerer sig øverst på listen. Under det samme mål. Hvis det var det de ville positionere sig på. Men så bliver det lidt noget andet...

Christopher: Jaaa, men det er lidt... altså, hvem er så nr 1 og nr 3 og...

Mikkel: Ja, det synes jeg også er lidt shady. Men der er faktisk en god pointe i, hvordan skal man navigere i det her?

Christopher: Ja, skal det være alfabetisk eller hvad

Mikkel: Ja, og skal man smide filter på virksomheden, ligesom når du sidder på Asos og shopper tøj ikk, small medium large, herre dame, tøj, ikk. Måske efter aktiepris, hvor mange aktier de har på markedet, efter vækst. Et eller andet. Ligesom her (C25 index'et). Kæmpe filter du kan smide ned over. Fx, hvis man gerne vil smide i medicinal. Eller man bare er, fuck big pharma. Så kan man sætte plus eller minus. For så får man et overblik over... altså, hvis I hiver dem ind, for hvor mange er der, 40-50.000?

Christopher: Ud af de 50.000 er der omkring 5.000 børsnoterede

Maria: Det gør det i hvert fald nemmere

Q18.14

Christopher: Det er rigtigt. Vores ide er jo så, at vi til at starte med launcher i Skandinavien. Der er der vist 220 skandi virksomheder. Men det er også mange! Hvis vi bare vil starte i Norden, stille og roligt ud.

A18.14

Mikkel: Det at der er mulighed for at filtrere, det er altså.,

Christopher: Det er ikke dårligt!

Mikkel: Og som investor, hvis du går ind i impact investing, så har du tydeligvis en holdning. Og det I skal gøre, det er jo i virkeligheden at empower'e folk til at handle på deres holdninger. Træffe de beslutninger der understøtter deres holdninger. I skal give folk så godt et datamateriale... det bedste... så informeret et grundlag, som man overhovedet kan, for at træffe den beslutning om hvor man skal investere sin pension, fx.

Christopher: Det har du fuldstændig ret i.

Mikkel: Og hvis man på en eller anden måde kan bruge filtre...

Christopher: Det kan man godt, nu har jeg kun mødt Sebastian et par gange -

Mikkel: Manden lever i filtre -

Christopher: Det er super godt, det er vanvittig god information. Det er netop derfor vi sidder her. Og jeg må nok ærligt indrømme, at uanset om vi så kom... om vi kun havde lavet 10 interviews... alle har sagt det samme... jo, der var én der divergerede meget, og sagde, han var ikke interesseret i afkast. Han var mere interesseret i... pointen er god, for han gik meget op i klima. Basically, så tænkte han sin investering som en donation -

Mikkel: (ler)

Maria: Det kan jeg godt forstå

Christopher: Ja, du griner, men det var det han sagde. Men hans pointe var, at hvis I kunne, så bliver i så ikke objektive, men hvis I kunne ville det være fedt at vide, hvor meget impact.... altså om man kunne måle...

Lea: Det er jo sådan set det samme som du siger.

Christopher: Og jeg kan love dig for, at det er en information der ikke er public available. For du sidder hos Mærsk eller Royal Unibrew, men du vil jo ikke ud med hvor meget CO2, eller hvor meget plastik, altså...

Mikkel: Jeg kan godt lide tanken om at empower'e investorer til at træffe de rigtige beslutninger, men også til at få virksomheder til at lægge hånden på kogepladen, og forpligte dem til at rent faktisk gøre noget. Og formidle det de gør. Ikk. For det er den måde de kan positionere sig bedre over for fremtidens investor. Det synes jeg er en fed position.

Tusind tak for jeres tid, begge to!